

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde tisdagen den 19 november 2024

Tid:

kl. 10:00-19:15

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-6

Justerat den 26 november 2024 Anslaget den 27 november 2024

Olle Burell

Cecilia Brinck

Sara Stenudd

Karin Jöback
Sekreterare

ÄRENDELISTA

- §1 Sammanträdet återupptas
- §2 Anmälningssärenden
- §3 Närvaro
- §4 Justering
- §5 Budget 2025 för Stockholms stad med inriktning för 2026 och 2027 och ägardirektiv 2025-2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB samt vissa ärenden som behandlas, avslutas eller besvaras i samband med budgeten
- §6 Mötet avslutas

§ 1
Sammanträdet återupptas

§ 2
Anmälningssärenden
KS 2024/12

Inga anmälningar.

**§ 3
Närvaro**

Närvaro redovisas i bilaga 1.

**§ 4
Justering**

Förste vice ordföranden Cecilia Brinck (M) och andre vice ordföranden Sara Stenudd (V) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Olle Burell (S). Justering sker den 26 november 2024.

§ 5

Budget 2025 för Stockholms stad med inriktning för 2026 och 2027 och ägardirektiv 2025-2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB samt vissa ärenden som behandlas, avslutas eller besvaras i samband med budgeten

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad, dnr KS 2024/762

Förlängning ekonomiskt stöd till barnfamiljer med rätt till tidsbegränsat förstärkt tilläggsbidrag inom bostadsbidraget, dnr KS 2024/961

Förändringar av kommunövergripande verksamheter, dnr KS 2024/1036

Taxor 2025, idrottsnämnden, dnr KS 2024/1058

Modell för indexering av taxor, dnr KS 2024/1072
KS 2024/939

7. Idrottsfrågor

Idrottsnämnden (RII)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Maria-Elsa Salvo (S), Hassan Jama (V) och Lisa Carlbom (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Anna Cederschiöld Stuart (M), Roine Löfgren (SD), Hanna Wistrand (L), Jonas Naddebo (C) och Destiny Zandi Lindgren (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

8. Stadsbyggnads- och exploateringsfrågor

Exploateringsnämnden (R I)
Stadsbyggnadsnämnden (R II)
S:t Erik Markutveckling (R I)
Skönhetsrådet (R II)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S), Borgarrådet Lindholm (V) och Cecilia Obermüller (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Borgarrådet Wedin (M), Mats Johnsson (SD), Björn Ljung (L), Jonas Naddebo (C) och Aron Modig (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

9. Bostadsfrågor m.m.

Bostadsbolagen (R V)

Kyrkogårdsnämnden (R V)

Fastighetsnämnden (R V)

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB (R I)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindblom (V), Anders Östberg (S) och Martin Hansson (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Per Rosenqvist (M), Julian Kroom (SD), Björn Ljung (L), Frank Hojem (C) och Lovisa Hedin (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

10. Trafik- och infrastrukturfrågor m.m.

Trafiknämnden (RV III)

Stockholms Stads Parkerings AB (RV III)

SDN: stadsmiljö (RV III)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Strömgren (MP), Ulf Walther (S) och Maria Mustonen (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Borgarrådet Wedin (M), Anders Lindman (SD), Elin Hjelmestad (L), Svante Linusson (C) och Destiny Zandi Lindgren (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

11. Miljö-, klimat-, vatten- och avloppsfrågor m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (R IX)

Avfallsnämnden (R IX)

Stockholm Vatten och avfall AB (R IX)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Lindhagen (MP), Felicia Schartner Giertha (S) och Maria Mustonen (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Fritz Lennaárd (M), Tapani Juntunen (SD), Elin Hjelmestam (L), Ashna Ibrahim (C) och Aron Modig (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

12. Arbetsmarknads-, personal- och jämställdhetsfrågor

Arbetsmarknadsnämnden (R III)

SDN: arbetsmarknadsåtgärder (R III)

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Arvid Vikman Rindevall (S), Maria Ljuslin (V) och Mansur Jama (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Per Rosencrantz (M), Ann-Christine Carlberg (SD), Christina Tufvesson (L), Johan Kling (C) och Maurice Forslund (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt egna förslag till budget.

13. Direktiv för samtliga nämnder inkl. näringslivsfrågor

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Servicekommittén (R I)

Valkommittén (R I)

SDN: Övergripande och ekonomi (R I)

Stockholms Stadshus AB samt övriga bolag som inte nämns nedan
(R I)

Stockholms Business Region AB (R I)

Mässfastigheter i Stockholm AB, (R I)

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (R I)

Stockholms Hamn AB (R V)

STOKAB (R I)

S:t Erik Försäkrings AB (R V)

Storstockholms Brandförsvär (R V)

Utom rotelindelningen:

Kommunstyrelsen m.m.

Revisorskollegiet

Central medelsreserv

Finansförvaltning

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wanngård (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till budget.

Nike Örbrink (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt eget förslag till budget.

14. Budget 2025 för Stockholms stad och inriktning för 2026–2027 samt ägardirektiv 2025–2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB, samt vissa ärenden som behandlas, avslutas eller besvaras i samband med budgeten

Beslut

1. Finansborgarrådets förslag till budget för 2025 för Stockholms stad och inriktning för 2026 och 2027, inklusive bilagorna 1-12 och 14-18 till budgeten samt ägardirektiv 2025 – 2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB godkänns.
2. Ärenden som behandlas, avslutas eller besvaras i samband med budgeten, bilaga 13 till budgeten, godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet och hänvisar till Moderaternas förslag till budget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet och hänvisar till Sverigedemokraternas förslag till budget.

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet och hänvisar till Liberalernas förslag till budget.

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet och hänvisar till Centerpartiets förslag till budget.

Samtliga ledamöter för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet och hänvisar till Kristdemokraternas förslag till budget.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns sex förslag till beslut, kommunstyrelsens förslag, Moderaternas förslag, Sverigedemokraternas förslag, Liberalernas förslag, Centerpartiets förslag och Kristdemokraternas förslag. Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 6
Mötet avslutas

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
48	Burell, Olle. §§ 1- 6 samt debatt		S	10:04	19:19
77	Brinck, Cecilia. debatt		M	9:59	19:19
47	Stenudd, Sara. debatt		V	9:59	19:19
56	Abdullahi Ali, Nassir		S	9:59	19:18
105	Ali Hassan, Shamso	Karlsson, Ann	V	9:59	17:00
105	Ali Hassan, Shamso		V	17:03	19:16
42	Ali, Ismail		C	9:59	15:45
42	Ali, Ismail	Hojem, Frank	C	15:45	19:19
102	Aranda de Gutiérrez, Norma	Karlsson, Oscar	S	9:59	18:30
102	Aranda de Gutiérrez, Norma	Hansson, Bo	S	18:31	19:16
92	Armstad, Stian	Nyberg, Berit	S	9:59	19:19
89	Badeli, Aida	König, Felix	MP	10:00	14:01
89	Badeli, Aida		MP	14:01	19:15
96	Bengtsson, Frida		S	9:59	19:16
23	Bjuggren, Emilia		S	9:59	19:15
8	Boucher, Torun		V	9:59	19:15
93	Bustos, Emil		S	10:02	19:19
58	Carlsson Hallberg, Ewa		S	9:59	19:16
94	Carlsson, Alma		S	9:59	19:19
13	Cederschiöld, Anna		M	9:59	19:19
80	Edin, Anders		SD	9:59	19:15
53	Edlund, Ingela		S	9:59	19:15
40	Elfvén, Anne-Lie	Hjelmestam, Elin	L	10:06	16:58
40	Elfvén, Anne-Lie		L	17:00	19:16
67	Elmlund, Annika	Gardos Ek, Petra	M	15:35	19:19
95	Finnveden, Felix		S	9:59	19:19
14	Forslund, Maurice	Hedin, Lovisa	KD	9:59	14:36
14	Forslund, Maurice		KD	15:34	19:19
12	Granswed Baat, Sophia	Stahre, Robert	M	10:08	12:32
12	Granswed Baat, Sophia		M	12:32	19:16
103	Güler, Esme	Tengmark, Bengt-Olov	S	9:59	14:01
103	Güler, Esme	Schartner Giertha, Felicia	S	14:01	17:00
103	Güler, Esme		S	17:00	19:15
52	Göransson, Anders		S	9:59	19:15
51	Hansson, Martin		MP	9:59	19:16
4	Hedin, Andréa		M	9:59	19:16
66	Hedrup, Tom		M	10:02	19:16
61	Heinonen, Johan		S	9:59	19:15
34	Hellström, Anette		M	9:59	19:16

Kommunfullmäktige
2024-11-19

						Sida 14 (174)
106	Herrström, Cecilia		V	9:59	19:19	
37	Hollis, Michaela	Lindgren, Destiny Zandi	KD	9:59	15:31	
37	Hollis, Michaela		KD	15:31	19:19	
107	Holm, Jens		V	9:59	19:11	
70	Hökmark, Christoffer		M	9:59	11:51	
70	Hökmark, Christoffer	Virro, Henrik	M	12:34	19:19	
43	Ibrahim, Ashna	Hojem, Frank	C	9:59	15:30	
43	Ibrahim, Ashna		C	15:30	19:19	
19	Jacobsson, Kristin		C	9:59	15:37	
19	Jacobsson, Kristin	Amofah, Patrick	C	15:37	19:19	
30	Jama, Hassan		V	9:59	15:26	
30	Jama, Hassan	Rooth, Rose-Marie	V	15:34	19:19	
88	Jama, Mansur		MP	9:59	18:30	
88	Jama, Mansur	Beer, Tomas	MP	18:30	19:19	
39	Jonlund, Rasmus		L	9:59	14:00	
39	Jonlund, Rasmus	Wistrand, Hanna	L	14:03	15:32	
39	Jonlund, Rasmus	Fors, Emilie	L	15:35	19:16	
79	Juntunen, Tapani		SD	9:59	19:15	
18	Jönsson, Jan		L	9:59	19:15	
101	Kazinic, Elvir	Pettersson, Fredrik	S	9:59	19:19	
62	Kratz, Tina		V	9:59	19:16	
86	Kroon, Gabriel		SD	10:01	19:19	
81	Kroon, Julian		SD	10:03	19:15	
104	Körhan, Özlem		V	9:59	19:16	
36	Lennaárd, Fritz		M	9:59	19:16	
99	Lind, Andreas	William-Olsson, Ellen	S	9:59	12:31	
99	Lind, Andreas	Lagerkvist Tranströmer, Britten	S	12:31	16:57	
99	Lind, Andreas		S	16:57	19:19	
7	Lindblom, Clara		V	10:02	19:19	
60	Lindgren, Jimmy		S	9:59	17:00	
60	Lindgren, Jimmy	Brandt, Jakob	S	17:02	19:19	
71	Lindström, Therese		M	9:59	19:15	
45	Linusson, Svante		C	9:59	19:18	
16	Ljung, Björn		L	9:59	19:15	
64	Ljuslin, Maria		V	9:59	19:19	
97	Lorentzi, Ulrika	Hansson, Curre	S	9:59	14:01	
97	Lorentzi, Ulrika	Stark, Emelie	S	14:01	17:01	
97	Lorentzi, Ulrika		S	17:03	19:16	
11	Lutz, Kristina		M	10:46	19:16	
9	Mattsson, Alexandra	Zandian, Aidin	V	9:59	19:19	
31	Mayr, Marre		V	9:59	12:31	
31	Mayr, Marre	Ehrnström, Thomas	V	12:33	19:19	

Kommunfullmäktige
2024-11-19

					Sida 15 (174)
63	Mjörnberg, Robert		V	9:59	19:19
38	Modig, Aron		KD	9:59	17:01
38	Modig, Aron	Valier Furtenbach, Mikael	KD	17:01	19:19
28	Mohammed, Rashid	Nylander, Jackie	V	9:59	19:19
29	Mustonen, Maria		V	9:59	19:16
20	Naddebo, Jonas		C	9:59	15:30
20	Naddebo, Jonas	Kling, Johan	C	15:33	19:18
41	Nilsson Söderström, Åsa	Wistrand, Hanna	L	9:59	14:00
41	Nilsson Söderström, Åsa		L	14:00	19:19
32	Nilsson, Johan		M	10:03	19:19
10	Nilsson, Jonas	Stahre, Robert	M	13:07	14:01
10	Nilsson, Jonas	Fernell-Ingelström, Yvonne	M	18:30	19:19
44	Nyberg, Claes	Kling, Johan	C	9:59	15:30
44	Nyberg, Claes		C	15:33	19:17
87	Obermüller, Cecilia		MP	10:22	17:00
87	Obermüller, Cecilia	Grolander, Sara	MP	17:08	18:30
87	Obermüller, Cecilia	Carlbom, Lisa	MP	18:30	19:19
24	Ojanne, Alexander		S	10:03	19:19
33	Paccamonti, Johan	Virro, Henrik	M	10:04	12:30
33	Paccamonti, Johan		M	12:31	19:15
100	Palm, Ulrika		S	9:59	19:15
91	Risberg, Eva		S	9:59	19:17
72	Rosencrantz, Per		M	9:59	19:17
90	Runsten, Magnus	Carlbom, Lisa	MP	10:05	12:31
90	Runsten, Magnus	Grolander, Sara	MP	12:31	17:00
90	Runsten, Magnus		MP	17:06	19:15
83	Salnikov, Sergej		SD	10:00	19:16
27	Salvo, Maria-Elsa		S	9:59	17:00
27	Salvo, Maria-Elsa	Stark, Emelie	S	17:03	19:19
65	Sharaf Abdi, Ahmed	Ehrnström, Thomas	V	9:59	12:31
65	Sharaf Abdi, Ahmed		V	12:31	19:15
54	Sjöberg, Ulla		S	9:59	19:19
35	Sjölander, Henrik	Jönsson, Peter	M	10:04	19:19
17	Smedberg-Palmqvist, Isabel		L	9:59	19:15
98	Snis Sigtryggsson, Bjarne		S	9:59	19:16
57	Stavling, Margareta		S	9:59	19:14
50	Strömgren, Lars		MP	9:59	19:19
74	Svanström, Sara	Nilsson, André	L	9:59	19:19
84	Söderström, Leif		SD	9:59	19:17
75	Tufvesson, Christina	Fors, Emilie	L	9:59	15:31
75	Tufvesson, Christina		L	15:35	19:15

Kommunfullmäktige
2024-11-19

					Sida 16 (174)
22	Valeskog, Jan		S	9:59	19:15
26	Vikman Rindevall, Arvid		S	9:59	19:16
85	Vinge, Linnéa		SD	9:59	19:16
55	Walther, Ulf		S	10:03	19:19
21	Wanngård, Karin		S	9:59	19:17
82	Wassermann, Emelie	Löfgren, Roine	SD	9:59	11:01
82	Wassermann, Emelie	Johnsson, Mats	SD	11:01	13:55
82	Wassermann, Emelie	Lindman, Anders	SD	14:03	16:54
82	Wassermann, Emelie	Carlberg, Ann-Christine	SD	16:54	19:19
5	Wedin, Dennis		M	9:59	19:15
68	Wejke Norberg, Lou-Ann		M	10:03	19:15
73	Werner, Hanna		M	9:59	19:16
46	Wihlman, Thomas	Bessner, Linn	C	9:59	15:40
46	Wihlman, Thomas	Dudek, Daniel	C	15:40	19:19
78	Åkerlund, Liliane		SD	10:01	19:15
15	Örbrink, Nike		KD	10:02	19:15
25	Österberg, Anders		S	9:59	19:19
59	Österman, Gustav		S	9:59	19:16
6	Fjellner, Christofer		M	10:07	19:19
49	Lindhagen, Åsa		MP	10:01	19:19
69	Friberg, Annika	Sakala, Aleks	M	9:59	19:19

Yttranden 2024-11-19

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 19 november 2024

§ 5 Budget 2025 för Stockholms stad med inriktning för 2026 och 2027 och ägardirektiv 2025–2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB samt vissa ärenden som behandlas, avslutas eller besvaras i samband med budgeten

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad, dnr KS 2024/762

Förlängning ekonomiskt stöd till barnfamiljer med rätt till tidsbegränsat förstärkt tilläggsbidrag inom bostadsbidraget, dnr KS 2024/961

Förändringar av kommunövergripande verksamheter, dnr KS 2024/1036

Taxor 2025, idrottsnämnden, dnr KS 2024/1058

Modell för indexering av taxor, dnr KS 2024/1072

7. Idrottsfrågor

Idrottsnämnden (RII)

Anförande nr 1

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! I en tid då det blåser kalla konservativa vindar ska Stockholm förbli en öppen och progressiv stad. Till det hör en politik som tar orättvisorna på allvar och som kraftsamlar hela samhället för att ge barn och unga en hoppfull framtid. I det arbetet ska idrotten spela en viktig roll.

Det är den svenska idrottsrörelsen som samlar miljontals människor i hela landet. Det är Stockholms idrottsrörelse som fyller konstgräsplaner, hallar och isar med spring, svett och skratt hundratusentals timmar per år. I Stockholm ska idrotten därför ha en given plats, fysiskt i staden och i stockholmarnas vardag. Det handlar om idrottens egenvärde, men också om smart och nödvändig politik.

Mervärdena som idrotten skapar för samhället går inte att blunda för. Det handlar om varje unge som spenderar kvällen på fotbollsträningen i stället för i ett trapphus, varje unge som packar hockeytrunk i stället för becknarväska och varje unge som siktar på basketkorgen i stället för de snabba cashen. För att idrotten ska kunna erbjuda ännu fler unga ett sammanhang med trygga vuxna och jämnåriga kompisar måste ambitionen för idrottspolitiken vara fortsatt hög. Den stora bristen på hallar, planer och andra idrottsmiljöer ska fortsätta att byggas bort. Stödet till föreningarna ska höjas, fler skolidrottshallar ska öppnas och satsningarna i ytterstaden ska utvidgas.

I ett tufft omvärldsläge går Stockholms rödgröna styre fram med en budget som prioriterar barn och unga framför skattesänkningar och som prioriterar behoven hos stockholmarna och alla andra som tar del av idrotten. Det är hoppfullt. Det är också med de orden som jag yrkar bifall till den rödgröna majoritetens förslag till budget för 2025.

Anförande nr 2

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Ordförande! Ärade ledamöter! Vi moderater prioriterar idrotten. Den har en avgörande betydelse för individer och samhälle. Så många som möjligt ska kunna röra på sig så mycket som möjligt. Därför ska stockholmarnas villkor och behov vara styrande. Det handlar om ökad folkhälsa, gemenskap och stärkt integration. Allt bidrar till ett friskare liv i allt högre åldrar. Elevernas inläring förbättras, och därtill kan idrotten faktiskt vara brottsförebyggande och skydda unga på glid.

Samtalsklimatet i idrottsnämnden är bra, men det räcker inte. Man måste få någonting gjort också. Det gäller att få någonting gjort utifrån de förutsättningar vi har. Förljugenhet om förutsättningarna och brist på flexibilitet bidrar till köer. Moderat politik skulle ge många fler bokbara idrottstimmar per år och öppet på kvällar, helger och lov. Rödgrön politik har stoppat och försenat hallar i stället för att möta skriande behov av idrottsytor. Ideologi sätts före stockholmarnas behov. Idrottsprojekt på 1,3 miljarder kronor skjuts fram eller upp. Det innebär en rödgrön nedmontering av förutsättningarna för barn och unga. Det är klart att idrottsföreningarna är arga.

Vi moderater säger: Använd de idrottsytor vi har mer effektivt! Ta in extern finansiering där det behövs för att alla barn och unga ska få chansen att testa olika idrotter! Utan tillräckliga träningsmöjligheter får vi helt enkelt inga Sarah Sjöström eller Truls Möregårdh från Stockholm. Vi moderater vill ha ett Idrottsstockholm i världsklass. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 3

H a s s a n J a m a (V): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Stockholm ska stärkas som idrottsstad. Idrotten och idrottsrörelsen har viktiga roller att spela för att ge barn och unga en meningsfull fritid och därmed framtid. Idrotten har en så viktig roll i dag att den kan hjälpa oss att bekämpa gängkriminalitet.

Vi i den rödgröna majoriteten väljer i årets budget att höja medlemsaktivitetsstödet med cirka 15 procent, vilket ger 5 miljoner kronor till föreningarna. Det kan exempelvis innebära 110 000 kronor till Enskede IK och 35 000 kronor till Farsta. Det är välbehövligt, och det är en bra satsning.

Vi fortsätter också att satsa på simkunnighet, något som har varit väldigt viktigt för den här majoriteten. Vi lägger på 2,5 miljoner till för att öka simkunnigheten. Det här är riktat till de simföreningar som driver simskolor. Vi avsätter 1 miljon kronor för badvärdar på badstränderna. Simkunnighet är en livsnödvändig kunskap oavsett var man bor i den här staden, och att öka simkunnigheten är en prioriterad fråga för den rödgröna majoriteten.

Dessutom ska ni veta att vi lägger 6,5 miljoner kronor på att öppna upp skolidrotten. Det är ett viktigt led i att minska anläggningsbristen och nyttja de lokaler vi har.

Det har hörts lite osanningar i skrivelser och i medier om vår investeringsbudget. Den debatten ska vi klargöra efter våra inledningsanföranden. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 4

R o i n e L ö f g r e n (SD): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi sverigedemokrater värnar alla stadens medborgares rätt till rörelse och aktiv fritid. Oavsett kön, ålder eller funktionsnedsättning ska alla ha samma möjligheter. Detta ska gälla alla. Var man än bor i staden ska det vara jämlikt, alltså inte som nu, när majoriteten prioriterar Järvaområdet med allt större penningpåsar och inte ser de stora behov som finns även i andra stadsdelar.

Idrottsanläggningar ska vara tillgängliga för skolor och föreningar men även för spontanidrott. Arbetet med att ge tillgång till stadens skolidrottshallar måste påskyndas. Behovet av nya anläggningar är stort. I det läget väljer majoriteten att skjuta upp genomförandet av flera projekt.

Men oavsett hur många anläggningar som finns eller inte finns har vi ett stort grundläggande problem, nämligen tryggheten. Det har visat sig att barn och ungdomar inte vågar röra sig ute under vissa tider på dygnet på grund av att det – som de själva säger – kan smälla när som helst.

I detta otrygga samhälle väljer majoriteten att ta bort den största delen av de mobila ordningsvakterna och ersätta dem – med vadå? Jo, med personer från idrottsföreningar, föräldrar och fältassistenter som saknar relevant utbildning motsvarande ordningsvakter. Sverigedemokraterna vill återinföra fler ordningsvakter och ha specialsökinsatser efter narkotika och vapen. Skjutningar som på Mälardalens IP och i Skärholmens centrum får absolut inte upprepas. Vi sverigedemokrater sätter tryggheten främst. Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 5

H a n n a W i s t r a n d (L): Ordförande och åhörare! Idrott är gemenskap, glädje och en väg till bättre hälsa. Vi liberaler ser idrotten som en av samhällets starkaste krafter för att skapa en stad där alla känner sig delaktiga, där ingen lämnas utanför och där föreningslivet blomstrar. Vi vill se fler idrottsanläggningar, fler upplåsta skolor och fler platser för spontanidrott och lek. När möjligheterna finns nära rör man på sig mer.

Idrotten är till för alla, oavsett var man bor, vilket kön man identifierar sig med, vilken bakgrund man har och vilka förutsättningar man lever med. Vi måste fortsätta att säkerställa och följa upp att våra investeringar är jämställda. Den styrande majoritetens så kallade idrottsmiljard är ett svek mot stockholmarna, något som våra nio största idrottsförbund med kraft nyligen uppmärksammade. Pengarna har gått till att återta anläggningar i kommunal regi, vilket fördyrat, försenat och försvårat anläggningssituationen i Stockholm.

Liberalerna vill prioritera barn och unga, särskilt dem som växer upp i ekonomisk utsatthet eller med funktionsnedsättning. Det handlar om rättvisa men också om frihet – frihet att utvecklas, röra på sig och hitta sin gemenskap. Majoritetens ensidiga satsning på Fokus Järva har lämnat andra stadsdelar utan resurser. Liberalerna vill att hela Stockholm ska växa och leva och att alla stadsdelar ska få utvecklas.

Idrottens kraft gäller också äldre. Rörelse bryter isolering, stärker hälsan och ger livskvalitet, något vi alla har rätt till hela livet. Med fler badplatser och ökade satsningar på simkunnighet tillsammans med föreningslivet ger vi trygghet och rörelsefrihet i vår vackra stad. Liberalerna vill bygga ett Stockholm i rörelse, ett rättvist Stockholm där resurser används klokt, där idrotten är till för alla och där alla får plats. Jag yrkar bifall till Liberalernas budgetreservation.

Anförande nr 6

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Idrottens och den fysiska rörelsens betydelse för Stockholm går inte att överskatta. Idrotten förbättrar och stärker folkhälsan. Den skapar viktiga sociala sammanhang med gemenskap och tillhörighet. Den kan få barn som kommer från svåra förhållanden att få en trygg plats i livet och ansvarsfulla vuxna runt omkring sig. Idrotten är en samlingsplats där barn och unga från olika bakgrunder kan mötas. Den ger en meningsfull fritid utanför skolan. En stark idrottspolitik är därför helt avgörande för att Stockholm ska må bra.

Jag trodde faktiskt inte mina ögon när jag läste vänstermajoritetens idrottsinvesteringsbudget för 2025 och såg deras planer för framtiden. Jag trodde helt enkelt inte att det var sant. Med en anläggningsbrist som är akut, barn som står i kö för att få plats i en idrottsförening och unga som saknar en trygg och viktig fritidsaktivitet väljer majoriteten att skjuta upp 1,3 miljarder. Ja, ni hörde rätt. Det här är inget annat än ett svek mot våra barn och unga och alla de förbund och föreningar som varje dag, ofta helt ideellt, ser till att vårt föreningsliv snurrar på i vår stad.

Reaktionerna har inte låtit vänta på sig. Precis som ni tog vi del av idrottsrörelsens artikel i Sportbladet, och precis som idrottsrörelsen kan vi konstatera att vallöftet från 2022 – att ni skulle utöka idrottsbudgeten med en idrottsmiljard och kompensera för de stoppade investeringar som vi planerat skulle ske med privata medel – inte kommer att infrias. Den där idrottsmiljarden var bara ett luftslott som försvann i kostnadsökningar. Jag yrkar bifall till Centerpartiets förslag till budget.

Anförande nr 7

L i s a C a r l b o m (MP): Ordförande! Nu fortsätter vi arbetet för en öppen och demokratisk stad för alla stockholmare. Hela dagen i går fick jag höra på oppositionens gnäll om att vi höjer skatten. Ni gnäller om att vi höjer skatten medan ni sänker skatten i Stockholms stad. Samtidigt berättar ni om allt ni ska göra för samhället. Det är ungefär som att ni har en hemlig skattkista av offentliga medel som vi i majoriteten inte vet om. Jag är i alla fall oerhört glad över att vi höjer skatten och att vi i denna budget prioriterar både klimatet och barnen.

Jag önskar att fler politiker hade jobbat på ett medborgarkontor i ett utsatt område, som jag, och träffat föräldrar som kämpar och sliter för att kunna ge sina barn en dräglig

tillvaro, som ber om mat på Facebook av folk som skänker bort den, som går till kyrkan för att få hjälp att köpa vinterkläder till sina barn och som sedan ser sina barn glida dem ur händerna och in i gängens klor.

Som en del av att arbeta förebyggande stärker vi den del av idrotten för barn och unga som är här och nu. Idrotten är en av de mest förebyggande faktorerna mot att barn och unga ska hamna i kriminalitet. Satsar vi på våra barn och unga satsar vi också på framtiden och på social hållbarhet.

I Stockholm har vi turen att ha många idrottsföreningar som gör ett fantastiskt jobb i samverkan med staden. Jag tänker till exempel på FoC Farsta och deras nattfotboll i Farsta, till vilken det kommit mellan 50 och 100 ungdomar varje lördag. De har bland annat startat upp särskilda aktiviteter för tjejer. Vi skjuter till 1 ½ miljon kronor till en idrottssatsning i söderort. Vi avsätter 2 ½ miljon kronor till föreningar som har simskola och andra simkunnighetssatsningar.

När vi satsar på våra barn satsar vi även på framtiden. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till budget för 2025.

Anförande nr 8

Destiny Zandi Lindgren (KD): Herr ordförande! Vi pratar ofta om kriminalitet som ett nationellt problem. Vi pratar om hårdare lagar och längre straff. Vi pratar om fler poliser. Men vi får inte glömma att de allra mest effektiva brottsförebyggande insatserna inte sker i riksdagen eller på landets polisstationer utan här, i våra stadsdelar, på våra skolgårdar och inte minst på våra idrottsplaner.

Idrotten är en av samhällets starkaste krafter för gemenskap och trygghet. Det är här våra barn och unga lär sig respekt, laganda och disciplin. Det är här de får vuxna förebilder och hittar en meningsfull fritid för att slippa hamna snett. Att satsa på idrott är att satsa på trygghet.

Vi vill se fler idrottsanläggningar snabbare och billigare genom samarbete med privata aktörer. Vi tror på samverkan, inte kontroll. I stället för att staden ensam ska bära bördan av att bygga nya anläggningar vill vi öppna dörrarna för privata aktörer och civilsamhället. Vi måste våga tänka nytt. Vår vision är enkel: Fler idrottsanläggningar till lägre kostnad, inte färre och dyrare. Därför saknas i vår budget den så kallade idrottsmiljarden, som i praktiken är ett dyrt ideologiskt prestigeprojekt utan effektivitet.

”Den hemliga skattkistan” är, kan jag berätta, att prioritera och att hushålla med resurser.

Det handlar också om att skapa en idrottspolitik som ser alla, från barnen som spelar fotboll på gräsplaner till äldre som tränar för att hålla sig friska. Därför satsar vi på att snöröja fotbollsplaner och tillgänglighetsanpassa badplatser.

Kristdemokraternas idrottspolitik handlar om att ge föreningslivet luft under vingarna. Idrott är inte bara botemedlet mot ett av vår tids främsta folkhälsoproblem utan också ett vaccin mot en av vår tids största samhällsutmaningar. Av den anledningen måste

idrotten och idrottsfrågorna hamna högt uppe på agendan. Därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas budgetreservation.

Anförande nr 9

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Idrottsrörelsen är en av Sveriges största folkrörelser. Den samlar miljontals människor i alla åldrar och med olika bakgrund över hela landet. Bara i Storstockholm finns över 2 000 idrottsföreningar. Att idrotten i Sverige i stor utsträckning drivs av lokala föreningar och eldsjälar gör den unik och framgångsrik.

I somras var jag knappast ensam om att trollbindas av Truls Möregårdh. Inte heller kan jag ha varit ensam om att skrika rakt ut framför tv:n när Sarah Sjöström tog sitt andra OS-guld i Paris. Drömmarna som Truls och Sarah föder förverkligas på träningarna med det lokala idrottslivet – i Husbyhallens källarlokal under boxningsträningen med Kista SC, under strålkastarljuset på konstgräset på Grimsta IP eller tillsammans med Sättra Konståkningssällskap på den nyspolade isen i Mälarhöjdens nyinvigda ishall.

I Stockholm ska alla barn och unga som vill idrotta också kunna göra det. Postnummer, kön, funktion eller klassbakgrund ska inte vara ett hinder. Utöver bättre hälsa och nyttiga lektioner i demokrati vet vi att idrotten också är en viktig skyddsfaktor mot att barn och unga dras in i kriminaliteten. Att satsa på idrotten är därför att satsa på framtiden.

Därför höjer vi medlemsaktivitetsstödet med 15 procent. Det innebär att vi delar ut 5 miljoner till stadens föreningar för att de ska kunna köpa nya matchställ eller låneutrustning eller åka på bortamatcher med sina barn och unga. Vi avsätter 6,5 miljoner kronor för att öppna upp fler skolidrottshallar, och vi skjuter till 1,5 miljoner kronor för att sätta igång med en förebyggande idrottssatsning, lik Järvaligan fast i söderort.

Det här var några axplock. Idrotten är framtiden. Vi satsar på barn och unga. Jag yrkar bifall till det rödgröna förslaget till budget.

Anförande nr 10

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag hade kunnat prata om era investeringar som ni skjuter på framtiden, Maria-Elsa. Men jag tänkte faktiskt prata om en annan idrottskatastrof, nämligen Kristinebergs IP, som bara var några dagar ifrån att invigas efter en omfattande renovering då besiktning skedde. Enligt dig skulle invigningen bli ”en viktig milstolpe”, och Kristinebergs IP skulle ”spela en viktig roll för damfotbollen”. Men efter den nyligen genomförda besiktningen står det klart att den här fint renoverade arenan inte uppfyller kraven för spel i damallsvenskan och superettan, detta på grund av att det saknas en sektion för bortalagets supportrar med separat entré samt läktare, toaletter och försäljning.

Hur kan Socialdemokraterna låta detta ske? Hur kan du vara så stolt över den här arenan, när vi inte uppfyller kraven? Är det så att damfotbollen inte ska få tillräckligt goda läktare? Jag tycker att det är orimligt, Maria-Elsa.

Anförande nr 11

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Idrotten ska vara jämställd i Stockholm. I dag är det så att en stor andel av tjejerna idrottar, men de är tyvärr inte lika många som killarna. Därför måste vi jobba aktivt från stadens håll för att nå fler tjejer, så att fler också ska kunna engagera sig i idrotten.

När det gäller Kristinebergs IP visste vi när vi drog igång renoveringen att det fanns kulturhistoriska värden som gjorde att man inte skulle kunna göra alla de anpassningar som man hade önskat. Men vi vet att man 2021 fick dispens att spela i damallsvenskan. Det kommer i fortsättningen att kunna gå att spela matcher i damallsvenskan på Kristinebergs IP. De matcher som kräver en särskilt stor publik kan behöva hänvisas till andra anläggningar i staden. Jag skulle ändå säga att Kristinebergs IP nyrenoverad kommer att vara ett viktigt tillskott för fotbollen, inte minst för damerna och inte minst i innerstaden. Därför är det en viktig milstolpe för damfotbollen i Stockholm.

Anförande nr 12

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Hej, Maria-Elsa! Jag har en liten kort fråga bara. Jag hörde Miljöpartiets representant säga att ni tillskjutit 1 ½ miljon kronor till en idrottssatsning i söderort. Men i budgeten står det att ni har tagit bort 1 ½ miljon. ”Förebyggande idrottssatsning i söderort” – 1,5 miljoner bort. Jag tittade i Cesambilagan. Stämmer det, eller har jag läst fel?

(M a r i a - E l s a S a l v o (S): Du har läst fel.)

Är du säker?

(M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ja.)

Jag har den här.

(M a r i a - E l s a S a l v o (S): Jag får kolla.)

Anförande nr 13

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Tyvärr, Leif, får jag väl svara att du nog får sätta dig ned och läsa budgeten för idrotten lite mer noggrant. Precis som jag sa i ett tidigare anförande vet vi att idrotten kan vara en viktig skyddsfaktor när det gäller att hindra att barn och unga dras in i kriminalitet i Stockholm. Vi vet också att det i ytterstaden, i de socioekonomiskt utsatta områdena i Stockholm, är lägre grad av medlemskap i idrottsföreningar jämfört med andra områden i Stockholm. Därför riktar vi mycket av våra satsningar på att stärka föreningslivet just i ytterstaden. Vi har gjort det på Järva, och vi vill också göra det i söderort. Jag nämnde det framgångsrika exemplet med Järvaligan, där vi involverar skolor i Järva och når ut till hundratals unga som annars inte hade kommit till föreningslivet. Det här vill vi testa även i söderort.

Anförande nr 14

C h r i s t o f f e r H ö k m a r k (M): Herr ordförande! Jag vill utgå från idrottsmiljarden. Det låter väldigt mäktigt med en idrottsmiljard, men det finns en hel del att säga om den. Idrottsrörelsen är van vid att arbeta med det som den har, trolla

med knäna och göra det mesta av det lilla. Det ska vi också göra. Vi måste se till att vi får fram fler enkla hallar. Hallarna behöver inte se exakt likadana ut. Alla behöver inte ha exakt alla funktioner, utan vi kan bygga lite enklare också.

Du har pratat om skolhallarna, Maria-Elsa Salvo. Vi driver ju på för att de ska öppnas, för det är en resurs som finns och som ska utnyttjas. Men jag undrar hur det går egentligen. Jag upplever att det går rätt långsamt. Min fråga är: Kan vi hjälpa till med någonting?

Anförande nr 15

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Jag uppskattar samarbetsviljan, Christoffer Hökmark. Jag vill ta fasta på det som du säger om att idrotten ofta får trola med knäna. Det håller jag verkligen med om. Det är också den bild jag får när jag åker runt. Precis som många har varit inne på drivs idrotten i dag av ideella krafter i väldigt stor utsträckning, och då får man vända på varje krona och trola med knäna.

Det är därför jag är så stolt över att vi går fram med en höjning av medlemsaktivitetsstödet på 15 procent. Det här är det viktigaste stödet för idrotten. Det är det grundstöd som gör att vi kan skapa förutsägbarhet för föreningslivet, så att man kan planera framåt och utveckla sin verksamhet. Det här stödet har inte höjts på sex år. Senast var det Emilia Bjuggren som idrottsborgarråd som höjde stödet. Den här höjningen är jätteviktig för föreningslivet. Fler barn kommer att kunna idrotta. Fler föreningar kommer att kunna köpa nya matchställ och åka på fler bortamatcher. Man kommer att kunna arvoda fler ledare och kunna köpa in låneutrustning. Det här är ett jätteviktigt stöd som vi höjer, och det är jag stolt över.

Anförande nr 16

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Jag kommer att prata vidare om föreningsstödet, för där görs mycket riktigt en stor satsning i år. Idrottsnämndens budget för 2025 har fokus på driften, framför allt för att stärka de ekonomiska förutsättningarna för föreningarna. Det kommer att ske en rejäl höjning av föreningsstödet med fokus på barn och unga. Det har nämnts lite exempel innan också. Jag skulle gärna vilja understryka några av dem, så att man verkligen får en förståelse för vad det här kan innebära för föreningar. Till exempel skulle det kunna innebära att FoC Farsta fotboll får en höjning med 30 000. Kista SC skulle kunna få 35 000 i ökat föreningsstöd. Enskede IK skulle kunna få så mycket som 110 000 mer 2025. Det är alltså rejäla pengar till föreningarna.

Även om det inför 2025 görs miljardsatsningar på investeringarna får vi från majoriteten såklart inte sticka under stol med att det är tuffa prioriteringar som har behövt ske i år. Det är ingenting som vi på något sätt förnekar. Men samtidigt avsätter vi 6 ½ miljon för att kunna öppna upp fler idrottshallar. Det är nog så viktigt. Det är ett arbete som hela tiden går sakta framåt, så att det blir fler och fler som öppnar. Många stora satsningar pågår såklart också. Jag skulle särskilt vilja nämna miljardsatsningen på multisportcentret i Ulvsunda, som nu byggs och kommer att öppna 2026. Även storsatsningen på Vällingby sim- och idrottshall tycker jag är värd att nämna i sammanhanget. Denna utbyggnad och renovering är också nästan en

miljardsatsning. Med de orden skulle jag vilja yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 17

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag tackar Martin Hansson så mycket för anförandet. Jag förstår att du vill prata om medlemsstödet och den 15-procentiga ökningen, Martin. Jag förstår att du vill prata om allt annat än investeringar i idrottsanläggningar.

När jag pratat med idrottsrörelsen har jag aldrig hört en önskan om ett ökat medlemsstöd. Det enda som idrottsrörelsen vill prata med mig om är anläggningsfrågan och hur vi ska kunna bygga i fatt. Vi styrde ju tillsammans under förra mandatperioden. Ni i Miljöpartiet var med och tog fram den här strategin för idrottsanläggningar. Tycker ni inte att vi ska försöka uppnå det här, som vi tillsammans har lovat idrottsrörelsen?

Jag tycker att det är orimligt att ni försöker blanda bort korten. Du säger ju ändå att det är en hård prioritering. Men är det inte konstigt att det är barns och ungas idrottande som ska få stryka på foten när ni ska försöka minska på ert upplåningsbehov? Vi klarar av att göra både och. Vi ökar 2 miljarder mer i idrottsinvesteringar än vad ni gör utan att öka upplåningsbehovet, Martin.

Anförande nr 18

M a r t i n H a n s s o n (MP): Först vill jag kommentera det här med föreningsstödet. Jo, det är nog så viktigt, Jonas Naddebo. Jag vet inte om du minns debatten som rasade 2010–2011, när föreningsstödet skulle minskas. Det är en av de mer massiva debatter jag upplevt i Stockholm. Det är en oerhört viktig fråga, Jonas. Självklart är det så.

Vi noterar att ni i Centerpartiet satsar på investeringarna. Gott, jättebra! Vi noterar samtidigt att ni är ensamma på oppositionssidan om detta. Övriga allianspartier har ni inte med er i dessa satsningar. De satsar inte. De tar snarare rygg på våra tuffa prioriteringar. Vi måste göra dem; så är det. Samtidigt noterar vi att det hela tiden kommer väldigt mycket kritik från er som handlar om att vi måste hålla i och se till att låneskulden inte drar iväg för mycket. Det är också det som är anledningen till att vi behöver göra de här tuffa prioriteringarna i år.

Anförande nr 19

H a n n a W i s t r a n d (L): Hej, Martin! Jag vill kommentera det här med satsningar på att öppna upp skolor. Liberalerna lägger 25 miljoner på att titta på sådana lösningar.

När det gäller det här med föreningsstöd är det ju bra att höja någonting som verkligen släpar efter. Men fördelar man ut höjningen på alla våra föreningar blir det ungefär 2 500 kronor per förening vi har i Stockholm. Som fallet väldigt ofta är med era satsningar blir det så att höjningen gynnar stora föreningar. Man förstår med era exempel att ni lyfter vad som händer när en stor förening får ta del av det här föreningsstödet. Men det är de små föreningarna som verkligen behöver stöd, för de

har inga interna resurser. De drivs helt ideellt och behöver mer stöd. Det är bra att ni höjer stödet, men det är synd att det drabbar de små föreningarna.

Anförande nr 20

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag skulle inte använda ordet ”drabbar”, Hanna Wistrand. Föreningsstödet höjs såklart för alla. Sedan blir det förstås så att de små föreningarna inte får lika stora ökningar som de större föreningarna. Det är helt korrekt. Men det är fortfarande så att de också får en ökning. Vi nämner de här exemplen för att illustrera att det ändå är rätt stora summor det faktiskt handlar om.

Det är jättebra att ni precis som vi lägger en pott för att öppna upp skollokalerna. Vi lägger som sagt 6,5 miljoner på det. Det är det vi har fått till oss av det som skulle behövas för kommande år för att kunna ta det här arbetet vidare. Det är den summa som är korrekt.

Det här arbetet har förbättrats under väldigt många år nu. Det är fler och fler som öppnar upp. Jag har inte de exakta siffrorna, men jag tror att det är någonstans runt 25 skolidrottshallar som är kvar. Det är inte så många kvar som man ibland kan tro när man lyssnar på debatten, och det är dem vi har en förhoppning om att också kunna öppna upp under 2025.

Anförande nr 21

P e r R o s e n c r a n t z (M): Hej, Martin! Ja, idrott är bra, och det är bra med hallar. Men vad gör det om man inte kan ta sig dit? Det är ju så att Miljöpartiet i regionen – era partikompisar där – kraftigt har dragit ned på innerstadsbussarna. Det är fråga om var sjätte innerstadsbuss. Turtätheten har minskat, särskilt på helgerna. Norra Djurgårdsstaden har nästan klippts av från centrala Stockholm. På helgerna blir bussarna överfulla, och det är då ungdomarna och barnen ska ta sig till idrottsanläggningarna. Vad är alternativet? Ja, det är att ta den stora suven i så fall.

Min fråga är: Hur ska vi lösa det här bussdebalet? Det krävs ju faktiskt att man tar sig till idrotten för att man ska kunna idrotta. Annars blir det bara Counterstrike i hemmet.

(O r d f ö r a n d e n : Nu tangerade du gränsen, Per, för att dra in ett annat parlaments debatt här i Stadshuset. Men Martin Hansson är erfaren och kan säkert försöka svara på detta.)

Anförande nr 22

M a r t i n H a n s s o n (MP): Får jag tangera den gränsen i svaret också?

(O r d f ö r a n d e n : Ja, gör det.)

Kul att du nämnde Norra Djurgårdsstaden, Per! Jag vet inte om du har noterat det, men vi har nu ingått ett samverkansavtal med regionen just för att bygga vidare Spårväg City till Norra Djurgårdsstaden, så att vi löser den här frågan en gång för alla.

Det är tufft för regionerna. Det gäller både sjukvården och kollektivtrafiken. Regionerna får inte de statsbidrag som vi hade önskat att de kunnat få. Då måste det

göras tuffa prioriteringar. Vi får dock komma ihåg att Stockholm i internationella rankingar brukar hamna topp tre nästan varje gång när det gäller den bästa kollektivtrafiken i världen. Det är väl Singapore som brukar slå oss. Nog finns det fortfarande alla möjligheter i världen att ta sig till arenor. Det ska nog inte vara några problem.

Jag noterar att ni i Moderaterna drar ned på idrottsnämndens budget med hela 48,3 miljoner 2025 jämfört med oss. Det är rätt mycket, Per. Jag skulle nog snarare vilja att ni fokuserade lite mer på den saken och förklarade för föreningarna hur i hela friden ni har tänkt att de ska kunna klara sig då.

Anförande nr 23

Hanna Wistrand (L): Civilsamhället kan inte ersätta politikens ansvar. Vi lever i en tid då allt fler barn far illa och utnyttjas av kriminella vuxna. Det är ett misslyckande för samhället och för politiken. Skolan är den största skyddsfaktorn för barn, men den räcker inte. Våra idrottsföreningar spelar en avgörande roll. Genom sin kärnverksamhet ger de barnen en meningsfull fritid, andra förebilder och en trygg gemenskap och stärker deras chanser att lyckas i skolan och i livet.

Men politiken har gått vilse. I stället för att man stöder föreningars grundläggande arbete satsas alltmer pengar på kortsiktiga projekt som handlar om att jobba brottsförebyggande eller integrationsfrämjande. Dessutom är projekten inte sällan riktade mot tonåringar, något som går tvärtemot tesen om tidiga insatser.

Dessa projekt låter kanske bra på papperet, men många föreningar har varken resurser eller kompetens för sidoprojekt. De tar fokus från kärnverksamheten, idrotten, som redan har bevisat sin kraft att stärka både barn och samhälle. Projekten är ofta utformade så att bara stora och resursstarka föreningar eller organisationer kan delta. De mindre föreningarna, som har bäst lokal förankring, trängs undan. Resultatet blir ett föreningsliv som på sikt försvagas.

Idrottsföreningarna går redan på knäna. De kämpar med brist på anläggningar, komplicerade regelverk och tidskrävande bidragsansökningar. När vi dessutom tvingar in dem i projekt som ligger utanför deras verksamhet får de mindre tid att göra det som de är bäst på: att få fler barn att idrotta och känna sig delaktiga.

Politikens uppgift är att stärka föreningslivet. Genom att satsa på föreningarnas kärnverksamhet – idrotten – kan vi skapa långsiktig förändring. När barn får en trygg och meningsfull fritid blir de mindre sårbara för kriminalitet. Ett starkt föreningsliv är en investering i våra barns framtid och hälsa men också i trygghet och ett sammanhållet Stockholm.

Anförande nr 24

Hassan Jama (V): Ordförande! Vi sitter tillsammans i idrottsnämnden, Hanna Wistrand. Du brinner verkligen för föreningarna, som du tar upp i ditt anförande. Men så tittar man på er budget, Hanna. Och då måste vi tala lite klarspråk. Ni skär ned på idrottsnämndens budget med 49,8 miljoner kronor. Bland annat tar ni bort våra satsningar på att öppna fler skolidrottshallar för föreningarna, något som jag vet att du

har varit för och säkert är för. Ni tar även bort bland annat vår satsning på ökad simkunnighet, vårt stöd till föreningssimskolorna och vår miljon till badvärdar vid Strandbadet. Det är mycket som du säger i idrottsnämnden, Hanna, men i Stadshuset har ditt parti inte levererat en värdig idrottsbudget. Vad säger du om det?

Anförande nr 25

Hanna Wistrand (L): Ja du, Hassan! Majoriteten tror inte på effektiviseringar. Effektivisering innebär ju att man tittar på upphandlingar och hur man kan göra saker och ting smartare. Det betyder inte att man behöver skära på personal, som ni ofta säger. Det är ofta grundläggande när man ska bedriva verksamheter. Sedan lägger vi som sagt 25 miljoner i stället för era 6,5 miljoner på att öppna skolorna. Den tesen stämde alltså tyvärr inte heller.

Det som är den viktigaste kärnfrågan här är hur vi ska lösa anläggningsfrågan, och den har ju ni inte löst över huvud taget. Vi går ju bakåt när det gäller anläggningsfrågan på grund av er så kallade idrottsmiljard, som inte har funnits. Jag vill också säga att mycket av idrottens problem handlar om organisation. Den har ni tyvärr inte heller löst.

Vi har det bra i idrottsnämnden, Hassan, men här var du lite fel ute.

Anförande nr 26

Maria-Elsa Salvo (S): Ordförande! Jag undrade lite grann varför du, Hanna Wistrand, inte begärde replik på mitt anförande. Sedan insåg jag att det beror på att Liberalerna är det parti som faktiskt skär ned allra mest på idrotten. Nästan 50 miljoner kronor drar ni från idrottens budget. Det är verkligen anmärkningsvärt.

Jag vet, Hanna, att du brinner för idrotten. Det råder det inget tvivel om. Du säger också många vackra och fina ord om idrotten och att man ska fokusera på kärnverksamheten. Men ni drar faktiskt ned mest. Av alla partier gör ni de största neddragningarna på idrotten. Du säger att det beror på att ni ska göra saker och ting smartare i staden, men faktum är att ni prioriterar skattesänkningar. Ni, Liberalerna, prioriterar skattesänkningar framför satsningar på barn och unga och framför satsningar på just föreningslivet och idrotten. Det är dåligt.

Anförande nr 27

Hanna Wistrand (L): Vi liberaler anser att ni i majoriteten slösar. Ni slösar inte bara med stockholmarnas skattepengar. Ni slösar också med möjligheterna för Stockholm att få mer idrott. Ni tittar inte på effektiviseringar. Mycket av de nedskärningar som ni pratar om handlar om sådant som idrottsförvaltningen borde kunna göra inom ram. Faktum är att det på papperet inte ser ut på det sätt som du här framställer det som. Det här är lite märkligt. Men vi alla trollar med siffror. Jag skulle då personligen kunna säga att alla våra partier som sitter här säger att idrotten är jätteviktig men att kanske inget av våra partier satsar tillräckligt. Att vårt parti satsar så lite som du säger här stämmer dock inte, Maria-Elsa Salvo.

Anförande nr 28

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! När Centerpartiet styrde över idrottsfrågorna under föregående mandatperiod gjorde vi historiska satsningar på idrotten. Det här året har vi i vår budget satsat över 2 miljarder mer än de rödgröna. Det här är såklart viktigt för att kunna bygga i kapp idrottsanläggningsbristen och uppfylla vår anläggningsstrategis mål.

Vi hade till exempel prioriterat Västertorps sim- och idrottsanläggning och Husbybadet på grund av simningens akuta situation. Vi hade sett till att uppföra en ny ishockeyhall i Tallkrogen. Vi hade velat utveckla en redan befintlig fotbollsarena till en med publikkapacitet på mellan 10 000 och 12 000 dedikerad främst till damfotboll, och vi hade velat se att Stockholm fått en mellanstor evenemangsarena för inomhusidrotterna. Vi hade också velat satsa mer på jämställd idrott och trygghetsinsatser på våra idrottsplatser.

Majoriteten satsar 5 miljoner plus på medlemsaktivitetsstödet, och det är hela deras satsning i den här budgeten. Det är ett ganska billigt sätt att försöka komma undan det faktum att man slår undan fötterna på investeringsbudgeten. Det absolut viktigaste för idrotten är anläggningsfrågan, och där har ni svikit totalt. Jag tänker inte gå med på era bortförklaringar om att det skulle vara budgettekniska förändringar, att stadsutvecklingen är försenad eller att Bällsta IP måste anpassas efter avvecklingen av Bromma flygplats. Det här är ett val. Ni har valt att prioritera bort barns och ungas idrottande i Stockholm, och det tycker jag att ni ska stå för. Det som utlovades inför kommande mandatperiod i valrörelsen 2022 var bara valfläsk och inget annat. Nu är detta tydligt för alla, även för idrottsrörelsen.

Anförande nr 29

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Hej, Jonas! Jag skulle vilja stanna upp lite vid det här med Bällsta IP. Bällsta IP är den enskilt största faktorn i de uppskjutna investeringar som du pratar om. Bällsta IP skulle förmodligen bli Nordens dyraste friidrottsanläggning, men långt ifrån den bästa. Anledningen till det är ju Bromma flygplats. Både bullerkurvor och inflygning påverkar höjden och markförutsättningarna men också materialvalet. Man kan till exempel inte ha bländande material på taket, eftersom piloterna ska kunna flyga ned.

Bromma flygplats håller på och självdör. Flyget flyttar just nu till Arlanda. Det innebär att bullerkurvorna kommer att förändras inom en väldigt snar framtid. Om vi väntar tre år med Bällsta kommer det att bli mycket mer idrott för pengarna. Alla de här merkostnaderna – vi pratar om flera hundra miljoner bara på grund av bullerkurvor och inflygning – kan därmed i stället användas till riktiga anläggningar. Ser du inte ändå en viss rimlighet i att vänta och på så sätt få mer idrott för pengarna?

Anförande nr 30

J o n a s N a d d e b o (C): Givetvis ska vi få ut så mycket idrott för pengarna som möjligt, Clara Lindblom. Nu säger du att vi ska vänta tre år. Det finns inga pengar i planen alls. Ni har skjutit hela planen för Bällsta IP på framtiden. Någoting som jag vet är att man måste ha pengar till att utreda och förbereda, så att man verkligen kan sätta spaden i backen så fort som möjligt.

Avtalet om Bromma flygplats räcker tyvärr ända fram till 2038. Den regering som vi har just nu tänker inte upphäva något avtal. När det gäller de saker som ni skyller på tycker jag inte att det är rimligt att säga att vi kan skjuta på den här frågan så långt. Det är inte bara på tre år; det är på obestämd tid. Det går inte att få fram ett datum när man kan tro att Bällsta idrottsplats skulle vara klar. Dagens 14-åring är 28 år gammal 2038. Ska friidrotten behöva vänta så länge?

Anförande nr 31

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Du sitter inte i idrottsnämnden, Jonas Naddebo, så jag kan förstå att det kan vara lite svårt att hänga med i alla investeringsbeslut och hur de har fattats. Men det som jag tycker är orimligt när jag lyssnar på dig och som faktiskt gör mig riktigt ledsen är att du är så missvisande när det kommer till att beskriva verkligheten.

Det vi fattar beslut om här i dag är budgeten för 2025. De enda två projekt som berörs här och som vi skjuter på framtiden är Bällsta IP och Årstafältets elvaspelsplan. Det står vi för. Jag ringde runt till förbundsordförandena innan budgeten ”släpptes” och förklarade hur vi har resonerat, och det är precis som Clara Lindblom säger: Vi kan få ut mer idrott för pengarna om vi skjuter fram de här projekten i tiden.

Sanningen är den att vi har lagt 1 miljard extra på idrottsinvesteringar över mandatperioden. Jag har en lista över de projekt som vi har kunnat starta upp tack vare det. Akallahallen, Bäverdalen och Hagsåtra is- och idrottshall är några exempel på nya projekt som aldrig hade kommit till om inte vi hade skjutit till extra pengar.

Anförande nr 32

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Kom inte och klappa mig på huvudet, Maria-Elsa! Jag är mycket väl medveten om att jag inte sitter i idrottsnämnden. Men jag kan läsa siffrorna i er budget. Jag vet faktiskt inte riktigt om jag ska skratta eller gråta när ni tar bort 1,3 miljarder och skyller det på budgettekniska förändringar. Ni skjuter upp olika satsningar. Ska vi klara av att bygga i fatt vår investeringsplan som vi har till 2030 kommer vi att behöva de här resurserna.

De projekt som du räknar upp är säkert mycket bra, men det är inte det som idrottsrörelsen har prioriterat. Vi gick tillsammans med idrottsrörelsen. Vi gjorde gemensamma prioriteringar. Vi hade inte heller oändligt med pengar, men vi visste att om vi kan följa idrottsrörelsens prioriteringar får vi också ut mest idrott för pengarna. Ibland måste man låta de ideologiska skygglapparna falla av och lyssna till vad som ger mest idrott för barn och unga i Stockholm. Det borde också Socialdemokraterna göra.

Anförande nr 33

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Anläggningsbristen är den enskilt största utmaningen för många idrottsföreningar, vilket den har varit i Stockholm under många år. Till orsakerna hör förstås markpriserna, något som alltid är svårare i storstäder. Kostnaderna för anläggningar är betydligt högre. Men det är centralt att idrotten får mer plats i en växande stad. Det underlättar därför när idrottsfrågorna och

stadsbyggnadsfrågorna nu hanteras politiskt inom samma rotel. Även om den strategiska planen för utbyggnad av anläggningar är ett viktigt policydokument för alla våra kontor är det en styrka att idrotten även politiskt kommer in i stadsutvecklingsprocessen tidigt. Det kan vi också se i den här budgeten för 2025.

Vi arbetar vidare med tillfälliga idrottsanläggningar när staden nu snabbt måste justera i planerna på grund av ett minskat behov av exempelvis skol- och förskoleetableringar. Vi tittar på ytor. Vi har ju östra Hagastaden, Järva, den gamla Söderstadiontomten och många fler platser. Även om platser står tomma tillfälligt under ett antal år är det viktigt att nyttja dem i väntan på större byggprojekt.

Även i större utvecklingsområden finns idrotten med i planeringen på ett betydligt kraftfullare sätt än tidigare. I programmet för Älvsjö och mässområdet finns idrotten nu med som ett stort och viktigt inslag i hur området ska utvecklas. Bromma flygplats kommer efter saneringen av marken troligtvis att kunna användas för idrottsverksamhet under en tid. På Bällsta sparar vi upp till 150 miljoner kronor till mer idrott genom att snabbt få regeringen till förhandlingsbordet om den tomställda flygplatsen. Det har också startats en ny särskild styrgrupp där direktörerna för stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, fastighetskontoret och idrottsförvaltningen ingår – allt för att öka tempot.

Jag är glad att kunna yrka bifall till en idrottsbudget som investerar stort i idrotten både nu och för framtiden.

Anförande nr 34

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Så här ser idrottsborgarrådet ut, om det är någon som funderar på det i den här salen. Han heter Jan Valeskog. Det har varit otydligt i fullmäktigesalen vem som är idrottsborgarråd.

Det är jättebra att vi har det här samlat i samma rotel och att det ska komma in tidigare. Men när ni skjuter upp investeringarna blir det ju inga tidigare investeringar. Då blir det heller inga snabbare processer. Att ni har ökat tempot är faktiskt inte något som idrottsrörelsen upplever. De är beklämda över detta.

Jag ska bara påminna om vad Socialdemokraterna sa i valrörelsen. Alexander Ojanne sa på en valdebatt på Eriksdalsbadet den 30 augusti att ni skulle ta de 4 miljarder som vi satsade och lägga på en extra miljard utöver det samt ta tillbaka alla OPS-projekt och ha extra pengar utanför de pengarna. På det sättet skulle det bli 6 miljarder. Nu är ni nere i hälften av detta. Är det här det som ni vill lämna efter er efter den här mandatperioden, Jan Valeskog?

Anförande nr 35

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jonas Naddebo talar inte sanning i den här frågan. Vi skjuter upp projektet för fotbollsplanen på Årstafältet med ett år. Där ville ni bygga en golfbana på tre hektar och 30 meter höga kvarter. I stället får vi en fotbollsplan med ett års försening. Vi har Bällsta IP, som jag sa. Där handlar det om att spara upp till 150 miljoner. Vill inte ni göra det, Jonas Naddebo? Varför vill du inte göra det? Det

är klart att vi ska ta det ansvaret för att kunna lägga kanske upp till 150 miljoner mer på idrotten. Det är ett självklart val att göra.

Anförande nr 36

Hanna Wistrand (L): Hej, Jan! Jag tänkte bara klargöra att det som vi debatterade tidigare var driftsbudgeten. Där anser vi att man bör jobba med effektiviseringar och det som kan göras inom ram.

När det gäller själva investeringsbudgeten vill jag bara förtydliga att det faktiskt är så att Liberalerna lägger 32 miljoner mer än majoriteten. Det är viktigt att det framgår att vi tycker att det är viktigt med investeringar i det här läget. Vad har du att säga om det, Jan?

Anförande nr 37

Borgarrådet Valeskog (S): Hade ni fått styra den här mandatperioden hade vi haft 1 miljard mindre i investeringar, Hanna Wistrand. Jag syftar på den idrottsmiljard som vi satsar. Oppositionen är helt oenig. Centerpartiet har höga ambitioner men tar inte ansvar för vissa av de investeringar som jag nämnde. Men de är helt ensamma. Ni i Liberalerna står inte alls i närheten av de ambitionerna. Er majoritet hade inte heller för nästa år gjort några ökade investeringar att tala om. Det är sanningen.

Anförande nr 38

Anna Cederschiöld (M): Herr ordförande! Jag vill få sagt att det är så att Moderaterna ökar idrottsbudgeten med 4,2 miljoner jämfört med vår budget för 2024. Det innebär en ökning på 1,4 miljoner jämfört med den budget som majoriteten beslutade om – bara så att det är sagt, eftersom en kollega som inte har idrottsfrågorna fick detta tidigare.

Jag vill prata lite grann om ihålligheten i majoritetens idrottspolitik och förljugenheten när det gäller att vägra tala om alternativen och om att använda befintliga hallar. Jag vill fråga idrottsborgarrådet: Bryr den här majoriteten sig verkligen på riktigt om Stockholms barn och ungdomar, när man avbryter planerade alternativ och kraftigt söljar eller inte ens verkar engagerad i att öppna de anläggningar vi har?

Anförande nr 39

Borgarrådet Valeskog (S): Det som sägs av Anna Cederschiöld är helt obegripligt. Förra mandatperioden öppnade ni knappt några skolor över huvud taget. Ni satte några lås och så vidare. Den här mandatperioden öppnas det många skolor, och det kommer att öppnas fler. Det är nu det händer. Det handlar om att kunna samla utbildningsförvaltningens berörda tjänstemän, som har det yttersta ansvaret, och idrottsförvaltningen och se till att skolorna öppnas. Det sker ju nu, med den här politiken. Det är ett märkligt påstående att det söljas. Det är verkligen motsatsen som är fallet, särskilt om man jämför med förra mandatperioden.

Anförande nr 40

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Ordförande! Sverigedemokraternas inriktning för stadens idrott är ökad tillgänglighet, effektivare resursutnyttjande och förbättrad säkerhet. Trots dubbla skatthöjningar har vänstermajoriteten skjutit upp viktiga investeringar i ishallar och simhallar samt misslyckats med att tillmötesgå föreningars önskemål gällande passande ersättningslokaler vid renoveringar och för expansion.

Föregående budgetperiod satsade vi mest av alla partier på att åtgärda den bristande tillgången på idrottsanläggningar. Vi fortsätter med ett kraftigt generellt stöd till föreningarnas kärnverksamheter. Ett särskilt ekonomiskt stöd riktas till stadens simföreningar, vilka bedriver en omfattande och viktig verksamhet riktad till alla åldrar och nivåer samt grundlägger för allmänhetens simkunskap.

Stockholm är en stad på vatten, gränsande till världsunik skärgård som lockar till båtliv och rekreation. Vi vill uppmuntra invånarna att ta del av denna unika resurs och satsar därför extra på sänkta taxor och lägre båtplatsavgifter.

Vi vill se en utveckling av utomhusgymmen med förbättrad träningsutrustning samt kompletterande funktionalitet såsom parkourbanor eller kanske något lättare för äldre. Lokala idrottsföreningar bör få möjlighet att påverka utformningen av närliggande utegym för att möjliggöra en viss anpassning till egna verksamheter.

Kriminella gäng har etablerat sig på och runt stadens idrottsanläggningar. Tränare, ungdomar och föräldrar påverkas av rädsla för våld och för att ungdomarna ska dras in i brottslighet. Detta hotar på allvar föreningsverksamheten. Kraftfulla motåtgärder ska sättas in. Stadens idrottsanläggningar måste vara trygga och fria från kriminalitet, vapen och narkotika. Vi avsätter därför 12,7 miljoner för utökad närvaro, ordningsvakter och väktare samt specialsökinsatser.

8. Stadsbyggnads- och exploateringsfrågor

Exploateringsnämnden (RI)

Stadsbyggnadsnämnden (RII)

S:t Erik Markutveckling (RI)

Skönhetsrådet (RII)

Anförande nr 41

Borgarrådet *V a l e s k o g* (S): Stockholm bedriver i dag en mycket aktiv bostadspolitik. Vi har 28 000 bostäder i antagna planer. Staden bygger infrastruktur för närmare 12 000 bostäder i våra utvecklingsområden. Detta kräver delvis lånefinansiering men innebär att vi är väl rustade när konjunkturen vänder. Kontrasten mot flera av oppositionspartiernas politik är stor.

Tyvärr har vi även ett blåbrunt regeringsunderlag som vägrar att underlätta för bostadsbyggande genom bankkrediter, investeringsstöd eller rimliga bostadsbidrag. Även om Stockholm planerar för många bostäder i nya och gamla områden innebär uteblivet statligt stöd att tiotusentals ungdomar förblir bostadslösa. Trångboddheten ökar, och en stor arbetslöshet skapas i byggsektorn. Över 7 000 bostäder kan inte påbörjas i dag i Stockholm på grund av finansieringsproblem. Regeringen vill varken underlätta bostadsbyggandet eller slutföra i Sverigeförhandlingen avtalade spårprojekt. Det senare riskerar att stoppa omkring 35 000 bostäder norr och söder om Stockholm.

Staden kommer nu att fokusera mer på att underlätta för byggaktörerna att byggstarta projekten, nu med mer fokus på portföljstyrning än på högt satta bostadsmål i godkända planer. Det senare var viktigt och effektivt. De rödgröna satte ett historiskt rekord under åren 2014–2018 med 32 000 i plan antagna bostäder. Nu prioriterar vi projekt med möjligheter till snabbare byggstart och en markanvisningspolicy som driver detaljplanarbetet längre innan markanvisning sker.

Vi ser också till att våra kontor som arbetar med bostadsfrågorna är finansierade för en hög ambitionsnivå, även detta i kontrast till M, KD och SD, som vill minska anslagen med upp till 20 miljoner kronor för stadsbyggnadskontoret. Ett tjugotal färre medarbetare bara på den förvaltningen slår hårt mot bostadsbyggandet. I stället för att försvaga Stockholms bostadsförsörjning yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 42

Borgarrådet *W e d i n* (M): Ordförande! Vi i Moderaterna har gjort läxan. Vi vill sänka bostadsmålen. Alldeles för länge har vi stått i den här talarstolen och bråkat om vem som vill bygga mest, och det har lett till att det har byggts för många ettor. Det har lett till impopulär exploatering och till att stadens organisation inte har hängtt med. Det har varit ansvarslöst. Det är nog nu. Vi måste börja bygga det som stockholmarna faktiskt efterfrågar.

Det här rödgröna styret arbetar med att forcera fram projekt i skogsområden där den grönbå majoriteten under förra mandatperioden faktiskt sa nej. Fokus ligger också på

att bygga flerbostadshus i villaområden. Det är prioriteringen, samtidigt som man nedprioriterar infrastrukturen och samma partier drar ned på kollektivtrafiken. Det är stadsbyggnadspolitiken i sitt esse. Er politik handlar om konflikt, om att skapa problem i Stockholm.

Länsstyrelsen pekar på att bostäder står tomma. Exploateringskontoret säger att markanvisningsportföljen är för omfattande. Ändå drar ni på er ytterligare projekt, i nämnd efter nämnd, nu senast i Karl Bondes skog i Hässelby. Det är varken önskat eller långsiktigt, och det saknas tillräckliga kalkyler.

Ni har inte gjort läxan. Det är dags för Stockholm att stanna upp och att andas. Därför säger Moderaterna att vi vid nya projekt ska kolla på efterfrågan på den specifika bostadsformen i området. Vi måste börja bygga det som stockholmarna faktiskt efterfrågar. Det är det ansvarsfulla att göra. Det är också bra för stadens ekonomi att renodla det här och arbeta med det som faktiskt är genomförbart här och nu, inte jaga statistiken.

Vi behöver få fram fler större lägenheter, radhus och småhusområden. Större möjligheter till ägt boende behövs, särskilt i segregerade områden som är otrygga och behöver bli mer attraktiva. Det rödgröna styret har pratat om Fokus Järva, men vad händer i Kista? Man tappar Stockholms företagsklimat. Kista tappar Ericsson. Det är ett stort misslyckande för Stockholm och för stadsdelen.

Lyfta upp, inte dra ned! Lösa problem, inte skapa! Andrum, inte bygghets! Jag yrkar bifall till Moderaternas budgetförslag.

Anförande nr 43

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Det som sker just nu är att vi tar tillbaka kontrollen över marken. Alltför länge har stadsplaneringen i den här staden varit den förmodligen mest marknadsstyrda i hela landet. Den så kallade Stockholmsmodellen har i decennier inneburit att privata byggaktörer i praktiken har styrt utvecklingen av den här staden. Byggprojekt och förtätningar har skett utifrån en frimärkesplanering, där helhetsgreppen om områdena de sker i lyst med sin frånvaro. Vilka typer av bostäder som ska byggas och vilken storlek de ska ha har avgjorts av vad som är mest lönsamt för stunden, inte av vilka behov som faktiskt finns i stadsdelen. Helt nödvändig samhällsservice som skolor, förskolor och äldreomsorg har behövt knökas in i sista stund och har konsekvent fått den sämsta marken.

Men nu blir det ändring på det. Det är stockholmarnas mark vi pratar om, och stadsplaneringen ska ske utifrån stockholmarnas behov. Mycket har redan hänt. För några veckor sedan klubbade vi en ny markanvisningspolicy, som gör upp med Stockholmsmodellen. För att få bygga den här staden ska man kunna visa att man tar hand om sina kåkar, förmedlar sina bostäder på ett sjyst sätt och inte ställer orimliga tillträdeskrav som stänger ute vanliga stockholmare från bostadsmarknaden. Detta är viktigt.

Vi omfördelar pengar mellan lönsamma och icke lönsamma projekt inom exploateringsnämnden för att de offentliga investeringarna ska styras av behov och

inte marknadsvärde. Vi styr mot lägenheter med många rum för att råda bot på trångboddheten och göra det lättare för stadens barnfamiljer. Med den här budgeten fortsätter vi. Kommunstyrelsen ska få en tydlig och starkare roll i stadsplaneringen. Riktlinjer för områdesplanering ska tas fram. Vi ska också börja driva detaljplaneprocesser utan att någon byggaktör finns utpekad. Nu tar vi tillbaka kontrollen över marken – stockholmarnas mark. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 44

M a t s J o h n s s o n (SD): Ordförande och ledamöter! Vi i Sverigedemokraterna har lämnat en reservation mot majoritetens budget med inriktning enligt vårt inlämnade budgetförslag angående stadsbyggnad och exploatering för 2025 och de kommande åren.

Då är frågan: Vad vill vi? Jo, vi vill göra Stockholm vackert igen. Utgångspunkten för vår politik är att husen som byggs ska vara vackra och stå i harmoni med den stad som redan finns. I den bästa av världar skulle man nu när vi bygger 140 000 nya lägenheter passa på att rätta till misstag som gjorts i och med citysaneringen, gamla rivningar och torftiga boendemiljöer i miljonprogrammet. Vi håller på att tappa denna chans nu. Vi har fortfarande drygt 50 000 lägenheter kvar att bygga, så möjligheter finns fortfarande att göra någonting. Vi sverigedemokrater gör en satsning på skönheten i Stockholm. Vi har också lagt fram ett förslag i vår budget om att se över möjligheten att bygga tillbaka delar av gamla Klara och försöka göra innerstaden mer beboelig och vacker igen.

Nästa stora fråga är det här med förtätningar. Moderaterna nämnde också detta. Stockholm omges av förorter med villor och hyreshus. Man har byggt trädgårdsstäder som är tänkta att vara sådana. Nu håller vi på att förtäta bort mycket av dessa trädgårdar. Saken är att det finns klippor och bergsknallar som har stått sedan istiden och håller på att bara sprängas bort för att vi ska få in några enstaka lägenheter. Biologisk mångfald kan inte räddas genom att grönkompensera med gräsmattor och nya träd, och klippor kan aldrig komma tillbaka. Den mark som står obebyggd i Stockholms förorter förblev obebyggd för att den är så dyr och dålig att bygga på. Det är branter, skogsområden och så vidare. Det fanns ett skäl till att inte bygga där. Jag yrkar bifall till vårt förslag.

Anförande nr 45

B j ö r n L j u n g (L): Slava Ukraini! Bifall till Liberalernas budgetförslag!

Ekonomisk segregation kan byggas bort. Bygg bostadsrätter och ägandebostäder i våra utsatta områden! Främja boendekarriären! Tillsammans med invånarna och byggbranschen kan vi åstadkomma verkliga förändringar. Billiga kommunala hyresrätter i utsatta områden, som dessutom får hög hyra – nej! Det kommer vi inte att lyckas med. Hur kan ni tro att man kan lösa de problem man har skapat med hjälp av samma sak och samma medicin? Främja i stället det ägda boendet även när det gäller markfrågorna! Om vi skulle göra på ett annat sätt, med kommunala billiga hyresrätter, skulle det vara rena döbelnsmedicinen.

Klimat, miljö och utemiljöer blir allt viktigare. Den gröna strukturen, med parker, träd och utemiljöer, måste förbättras. Tillgång till skugga, kanske inte så mycket solljus utan skugga och uppvuxna träd, blir allt viktigare. Därför ska vi flytta stora träd i stället för att såga ned dem. I villaområden måste skövling, nedsågning av träd och plansprängning undvikas. I allmänhet borde vi i stadsbyggnadspolitiken se P.O. Hallmans stadsbyggnad som ett ideal. Bygg efter topografin och ge rejält utrymme åt den naturliga grönskan i vår planering! Jag återkommer till de kulturhistoriska frågorna i nästa debatt.

Slava Ukraini! Bifall till Liberalernas budgetförslag!

Anförande nr 46

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Stockholmska vara en växande och attraktiv stad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. Stockholms bostadsmarknad behöver fler bostäder och mer rörlighet. Det befintliga beståndet måste nyttjas mer effektivt och mer rättvist.

Ska vi bygga framtidens stad måste vi också lyfta frågan om Stockholms icke-fungerande bostadsmarknad. Det är ingen naturlag att vi ska ha en så dålig bostadsmarknad. Den totala byggkris som just nu råder kommer att påverka Stockholms tillväxt och välfärd långsiktigt. Vi har föreslagit att man ska skrota bostadskön och ge ett nytt uppdrag till bostadsförmedlingen att fördela bostäder efter behov.

Vi vill använda planmonopolet för att skapa en grön stad för framtiden där vi kan bygga bort segregationen och säkerställa socialt hållbara bostäder i alla stadsdelar. Vi vill – och här får vi faktiskt stöd av Boverket – skapa fler bostäder som riktar sig till dem som har det svårt att hävda sig på den ordinarie bostadsmarknaden. Vi vill översätta och använda den så kallade Helsingforsmixen, det vill säga att blanda bostadsrätter och hyresrätter i varje kvarter, såväl i ytterstaden som i innerstaden. Bygga blandat säger sig alla vilja, men i verkligheten fortsätter gärna majoriteten med att bygga fler hyresrätter där vi egentligen skulle behöva bostadsrätter.

En stad är inte bara bostäder. Det här är ett misstag som Stockholm har gjort alltför många gånger. Vi måste bygga en stad med förskolor, skolor, idrottsanläggningar och kultur. Svaret kan inte bara vara levande bottenvåningar, utan vi måste också ta ansvar för att bygga framtidens stad, som fortsätter att växa, utvecklas och attrahera framtidens stockholmare. Jag yrkar bifall till vårt förslag till budget.

Anförande nr 47

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, kommunfullmäktige och åhörare! Vi kan lura oss själva, men inte naturlagarna. Vi måste hålla oss inom de planetära gränserna och arbeta med och inte mot naturen. Detta gäller i allra högsta grad även samhällsplaneringen för stadsbyggnadsnämndens och exploateringsnämndens arbete. Vi har dramatiska klimatförändringar här och nu, och det enda som kan rädda oss är att vi slutar släppa ut stora mängder växthusgaser i våra samhällsprocesser, i transporter, i byggandet och i driften.

Vi måste välja rätt i valet mellan rivning och rekonstruktion, i materialanvändningen, i topografisk anpassning kontra plansprängningar och i bilsnål planering kontra utsprängda garage. Vi behöver välja rätt nu. Vi behöver mer av fungerande ekosystem som kan bromsa det som sker. Därför har vi nu spikat flera tidsatta naturreservatsbildningar. Det är det tryggaste sättet att långsiktigt skydda de gröna infrastrukturerna. Vi får också fart på inrättandet av biotopskyddsområden. Det är ett skydd för mindre naturområden med höga värden, till exempel bäckraviner, ekdungar och rikkärr. Tack, Värmdö kommun, för inspirationen!

Vi ska stå i startgroparna med färdig klimatsmart planering för Bromma parkstad. Bostäder behöver byggas, men på rätt platser. En obsolet flygplats är en perfekt plats för byggande av bostäder. Majoriteten kommer att fortsätta med att skapa mångfald i boendeformerna, med stärkt allmännytta och fler kooperativa boendeformer. Vi har även fokus på genomförandet i denna budget. Med 28 000 antagna bostäder i detaljplaner kan vi leverera. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 48

A r o n M o d i g (KD): Ordförande! Exploateringsnämndens och stadsbyggnadsnämndens arbete är centralt för Stockholms utveckling ur flera perspektiv. Huruvida vi lyckas bygga tillräckligt med nya bostäder påverkar stadens möjligheter att växa och i förlängningen dess konkurrenskraft. På vilket sätt vi lyckas bygga samman staden och dess olika delar påverkar sammanhållningen och hur väl vi lyckas med exempelvis integrationen. Hur vi bygger och utvecklar staden påverkar tryggheten och stockholmarnas välmående.

För att öka byggtakten utifrån var vi står i dag ser Kristdemokraterna det som centralt att vi håller antalet kommunala regleringar och krav på ett minimum och även att fler externa aktörer får access till stadsutvecklingen. Stadens allmännytta har absolut en viktig roll att spela i byggandet av hyresrätter, men för att hålla uppe byggandet på den nivå som krävs är det i dag framför allt privata hyresrätter som behöver uppmuntras.

För att bättre bygga samman staden vill vi främja en blandning av upplåtelseformer i hela Stockholm. Vi vill att ägarlägenheter ska beaktas i fler sammanhang, men också att ett hyresrättsstopp införs i stadsdelar där hyresrätter utgör mer än 75 procent av antalet lägenheter i dag. Samtidigt vill vi stoppa förtätning i renodlade villaområden men också kartlägga platser som lämpar sig för byggande av nya småhus.

När det gäller hur vi bygger och utvecklar staden menar vi att ett trygghetsperspektiv bör tillämpas i all stadsutveckling men också att Stockholms historiska karaktär och värden alltid ska beaktas och att staden utvecklas med både klassisk och nytänkande arkitektur. Vi ser också att vi framöver kommer att ha ett skriande behov av fler seniorbostäder.

Det var en sammanfattning av de viktigaste delarna i Kristdemokraternas reservation. Jag yrkar bifall till den.

Anförande nr 49

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Jag tänkte först nämna två viktiga klimatåtgärder som förvisso inte är helt nya men som det är väldigt viktigt att vi hela tiden tjarar om. Den ena handlar om gränsvärdena som vi ska införa för klimatbelastning vid nyproduktion i byggandet. Staden kommer att förbereda sig för att helt enkelt kunna vara bäst i klassen när detta ska komma på plats. Vi ska se till att kunna lägga oss på den här högre nivån, och vi ska införa detta först.

Den andra är att vi ska utreda och implementera redovisning av miljö- och klimatdata för bygg- och anläggningsentreprenader i staden. Som tidigare nämnts, och som också är värt att verkligen understryka, är nu en stor nyhet detta med att markanvisningarna ska ske i senare skeden – inte alltid, men det ska bli en ökad omfattning av detta. Syftet är helt enkelt att möjliggöra att ge bättre förutsättningar inför planeringen. Som en del av detta ska vi också möjliggöra för mer arbete med det som vi kallar för ankarbyggherrar, och det arbetet ska utvecklas.

Vi påbörjar nu också utredningarna för hur vi ska kunna kollektivtrafikförsörja det nya stadsutvecklingsområdet Bromma parkstad. Ingången är att det förhoppningsvis ska kunna bli ny tunnelbana, något som också regionen har gått ut med, vilket är bra. Vi återupptar tillsammans med regionen arbetet för att kollektivtrafikförsörjningen av Norra Djurgårdsstaden ska förbättras genom en förlängning av Spårväg City. Vi har ju tagit fram ett samverkansavtal om detta. Och såklart ska vi också verka för att ta Sverigeförhandlingens projekt med Spårväg Syd, tunnelbanan Fridhemsplan–Älvsjö och Roslagsbanans förlängning till City i mål. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 50

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Jag tycker att det alltid är lika fascinerande att lyssna på Miljöpartiet i stadsbyggnadsdebatten. Å ena sidan står man och slår sig för bröstet och menar på att man vill skydda naturen, värna grönområden och inrätta diverse naturreservat. Å andra sidan sitter man tillsammans med Socialdemokraterna med Jan Valeskog i spetsen och skövlar bort varje buske och varje träd i Stockholms stad. Man bygger fula kåkar mitt i villaområden på bekostnad av grönområdena. Jag vill fråga dig, Martin Hansson: Varför värnar ni inte naturen på riktigt?

Anförande nr 51

M a r t i n H a n s s o n (MP): Det är alltid intressant med den här typen av debatter, Sergej Salnikov. Av er i Sverigedemokraterna blir vi anklagade för att vi bygger bort för mycket av grönområdena. Från andra oppositionspartier kommer helt omvänd kritik: att vi i Miljöpartiet stoppar för mycket byggnationer i grönområden. Det går alltså åt båda hållen där.

Det är väl lite det som är svaret också – man måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vi har bostadsmål. Vi måste bygga bostäder. Samtidigt arbetar vi hela tiden väldigt proaktivt med att värna våra grönområden i staden. Vi har fem nya naturreservat och tio nya biotopskyddsområden på gång. Vi har direktiv och riktlinjer

om att vi ska undvika byggnation i till exempel så kallade esbon, där det är särskilt värdefull natur. Vi gör såklart alltid väldigt noga och svåra avvägningar vid byggnation för att kunna värna just miljövärdena.

Anförande nr 52

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Hej, Martin! Jag är ofta helt överens med dig. Vi måste ställa om vårt byggande och jobba mer klimatsmart. Något som vi har föreslagit är en träbyggnadsstrategi. Det kanske är någonting som ni också borde springa i fatt med.

Centerpartiet ser en bostad som en mänsklig rättighet. Jag hittar inga förslag i er budget som faktiskt skulle kunna få någon ordning på detta. Är det inte rimligt att staden i stället för att ge bostäder till dem som har stått längst i bostadskön fördelar bostäder till dem som verkligen behöver dem, till exempel den 26-åring som inte har möjlighet att flytta hemifrån och starta sitt liv eller den kanske våldsutsatta kvinna som inte kan separera på grund av att det inte finns någon bostad? Borde inte Miljöpartiet vara engagerat i de här frågorna och se till att vi faktiskt stärker rätten att få möjlighet till en trygg bostad?

Anförande nr 53

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag trodde att den här frågan kanske skulle komma i bostadsdebatten.

(**J o n a s N a d d e b o (C):** Den kommer då också.)

Den kommer då också – okej.

Vi har arbetat väldigt länge med att stärka möjligheterna till olika typer av förtur i bostadskön. Till exempel har vi i år äntligen kommit i mål med att våldsutsatta ska ha stärkt rätt till förtur. Det här är någonting som vi har verkat för väldigt länge. Vi tar bort tvåårsregeln och gör om den till en ettårsregel, vilket är otroligt viktigt.

Med detta sagt om det viktiga arbetet med förtur för olika grupper är det såklart inte så att vi vill riva upp hela bostadskösystemet. Vi tycker inte att det är rimligt att stockholmare och andra som har stått i kö i 10, 20 eller 30 år helt plötsligt bara ska få se hela sitt sparande rivas upp och systemet göras om. Vi tycker inte att det är ett rimligt förslag – nej. Vi vill arbeta med olika riktade satsningar på förtur för särskilt behövande i stället.

(**O r d f ö r a n d e n :** Törs jag då önska att detta, som var en liten aning utanför ämnet, kanske inte kommer tillbaka helt oförändrat i nästa block, där det mer hör hemma, nämligen debatten om bostadsfrågor.)

Anförande nr 54

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Det känns väl lite grann som att Miljöpartiet har hamnat i dåligt sällskap med Betongsocialdemokraterna och Betongvänsterpartiet. Vi pratar om kraftig exploatering av våra grönområden.

Profilerade miljöpartistiska företrädare har hört till dem som försvarat våra trädgårdsstäder, inte minst i Bromma.

Sedan är det så här: Bostadsmålet är att bygga väldigt många bostäder som ingen har råd att bo i, där efterfrågan är tveksam, som vi inte har råd att bygga och som dessutom släpper ut en massa koldioxid. Är det verkligen bra grön politik?

Anförande nr 55

M a r t i n H a n s s o n (MP): Att vi ska bygga bostäder tror jag att vi alla är överens om. Det är inga konstigheter.

Jag hoppas, Per, att du har sett alla de klimat- och miljöåtgärder som ingår i budgeten. Återigen kan jag nämna hur vi nu kommer att arbeta med miljö- och klimatdata under byggnation och med gränsvärden vid nybyggnation. Det här är skarpa och kraftfulla förslag för att förbättra klimatprestandan vid bostadsbyggande.

Jag hoppas också att du har noterat den svängning mot genomförande som görs i den här budgeten. Det är jättebra att vi så tydligt säger att vi kanske minskar lite på fokus på nya markanvisningar. Vi har ju inte längre ett mål för nya markanvisningar till exempel. Vi vidtar kraftfulla åtgärder för att faktiskt genomföra det som har kommit riktigt långt eller där detaljplanerna till och med är klara. Det behövs resurser att läggas på det. På så sätt får vi fler bostäder utan att vi behöver exploatera nya grönområden. Det går ihop.

Anförande nr 56

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Oppositionens bostadspolitik, om den slogs ihop och genomfördes, ger både byggsektorn och bostadssökande i Stockholm rysningar. Med SD – mer än en halvering av bostadsbyggandet. Med Moderaterna – minst 90 procent av bostäderna och stadens intäkter borttagna i områden där bara småhus får byggas i stället för flerfamiljshus. Med Liberalerna – fortsatt utförsäljning av billiga hyresrätter. Med Centern – marknadshyror. Med KD – enbart *en* klassisk byggstil tillåten av många möjliga. Det är ingen rolig historia, som ni hör.

Det är heller ingen rolig historia med regeringens Stockholmsfientliga politik gällande Bromma flygplats, där vi nu kan bygga 16 000 bostäder. Att flygbolaget BRA skulle lämna flygplatsen tidigare insåg såväl staden som Swedavia och handelskammaren. Regeringen förstod ingenting och fortsätter nu med huvudet i sanden.

Staden påbörjade ett programarbete för Bromma flygplats redan i våras och har även sagt upp avtalet. Från den 1 januari nästa år är en yta nästan lika stor som Kungsholmen helt tom mitt i huvudstaden. Om inte ett avtal snabbt kommer till stånd med regeringen om bland annat sanering av marken kommer staden och staten årligen att kasta bort hundratals miljoner kronor till ingen nytta. Regeringens Stockholmsfientliga politik försvagar nu både Arlandas och de regionala flygplatsernas konkurrenskraft på grund av passivitet.

För att bygga så att den unga generationen kan bo kvar liksom för alla nya stockholmare som vill jobba här krävs en politik med högt bostadsbyggande och rimliga boendekostnader. Vi måste fortsätta att göra stora satsningar i våra

ytterstadsområden, som Järva, Skärholmen, Farsta, Hagsätra och Rågsved. Vi måste bygga bort fysiska och sociala barriärer mellan resurssvaga och mer resursstarka områden. Budgeten visar denna inriktning, och jag hänvisar stolt till denna givande läsning.

Anförande nr 57

B j ö r n L j u n g (L): Fullmäktige, ordförande och åhörare! Jan Valeskog! På vilket sätt tror du att vi minskar segregationen – den ekonomiska segregationen och boendesegregationen – i våra utsatta områden genom att göra mer av precis samma sak som faktiskt har orsakat dagens problem? Billiga hyresrätter i utsatta områden – visst kan man bygga några till sådana, men de finns ju redan. Det vi behöver göra är ju att få fler med goda inkomster att stanna eller att flytta till de här områdena. Det är därför vi ska bygga radhus och bostadsrätter i de här områdena, inte nya kommunala hyresrätter. Hur kommer de nya kommunala hyresrätterna, som enligt er dessutom ska bli billiga, att komma till rätta med de problem vi kan genomföra åtgärder mot när det gäller att bygga bort segregationen?

Anförande nr 58

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi har omkring 800 stadsradhus i planeringen. Vi ska absolut bygga bostadsrätter, men vi ska också bygga hyresrätter. Det finns forskning som visar att förtätning i ytterstadsområdena med nya bostadsrätter, hyresrätter och stadsradhus är ett sätt att få fler invånare. Vi ska ha levande bottenvåningar. Då får vi fler som handlar i centrum, och det ger ökad trygghet. Vi ska göra allt detta, Jonas, inte ombilda som ni vill göra.

Jag tycker att det är synd att ni inte har lärt av de tidigare misstagen. Ombildningar skapar bara en massa bråk i fastigheterna. Det skapar inga fler bostäder, utan det är bara en destruktiv process som kostar en massa pengar. Det är genom att förtäta och bygga olika upplåtelseformer som vi motverkar segregation.

Anförande nr 59

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Att skryta om vad ni gjorde 2014–2018 eller att skylla på regeringen är inte vägen framåt, Jan. Vi är också kritiska till regeringens brist på handlingskraft, men det befriar inte er från er roll när det gäller att ta ansvar.

Som landets största kommun har vi mandat att driva på för förändring, även nationellt, och gå före och testa nya lösningar. Och ja, vi i Centerpartiet föreslår fri hyressättning för privata hyresvärdar för 70 procent av beståndet om de avsätter 30 procent till bostäder som fördelas efter behov. På det sättet skulle fler bostäder byggas som inte byggs i dag.

Med hela vårt förslag till paket kommer man att kunna lösa detta. Vi vill också förändra allmännyttans hyresrätter så att de fördelas efter behov. Med detta skulle man faktiskt kunna ta sig framåt. Just nu handlar det inte om att skylla på regeringen, utan nu handlar det om handlingskraft, även från er sida.

Anförande nr 60

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Kommun, stat och region har självfallet ett ansvar i bostadsförsörjningsfrågor

När det gäller marknadshyror vet vi att det inte kommer att skapa några fler bostäder. Vi har en lång kö med många som vill bygga hyresrätter i dag. Vi har ett system med tomträttsavgälder, där vi tar ut ungefär 20 procent av marknadsvärdet i avgiftsunderlag. Det är en kraftig subvention. Det finns hur många som helst som vill bygga hyresrätter i Stockholm. Vi behöver inte ha marknadshyror för det.

Det finns något jag skulle vilja veta och något som ni borde tänka på, Jonas. Om ni skulle införa marknadshyror, hur tycker du då att staten ska agera med sina tomträttsavgälder? Ska vi bara ta ut 20 procent av marknadsvärdet i avgiftsunderlag för nya hyresrätter och subventionera och underlätta höga marknadshyror? Varför ska vi subventionera det? Om marknadshyror ska in i ekvationen måste vi ändra vår politik för tomträttsavgälder och höja avgälderna. Ni borde tänka på vilka effekter det får.

Anförande nr 61

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Jan Valeskog pratar om Bromma flygplats. Jag tänker på Kvarnbacksvägen, på Ulvsundavägen, på Brommaplansrondellen och på Drottningholmsvägen. Har du någonsin varit på de gatorna i rusningstrafik, Jan Valeskog?

Det är en skam att inget av era partier, som hela tiden pratar sig varma för att lägga ned Bromma i förtid och som nu stoltserar med hur marknaden har förändrats, har kommit med något förslag om att stärka infrastrukturen i Bromma. För er är det ett partipolitiskt spel. Det är ideologiskt att lägga ned flygplatsen, men ni skiter i dem som dagligen utsätts för den infrastruktur som i dag inte fungerar.

Fram med förslagen som skulle säkerställa att man kan bygga en enda bostad på den plats där flygplatsen ligger, om du nu vurmar för att bygga på den platsen! I dag står ni och viftar med orealistiska bostadsmål, såsom ett miljonprogram på Bromma, men det finns inte en enda satsning på infrastrukturen. Det är skamligt.

Anförande nr 62

Borgarrådet V a l e s k o g (S): 16 000 bostäder är inte orimligt alls för ett område som är nästan lika stort som Kungsholmen, absolut inte. Vi planerar tunnelbana, och vi har spårväg som vi kan utveckla vidare. Vi behöver bygga om Brommaplan med bussterminal med ökad kapacitet. Nog måste det till kollektivtrafik – det är självklart – och planeringen pågår för fullt. Vi ligger före.

Alternativet för Moderaterna verkar vara att ha en helt tomställd flygplats som inte används men som kostar hundratals miljoner kronor. Vad är det för ansvarstagande, Dennis Wedin? Om ni står på stockholmarnas sida måste ni väl vilja bygga bostäder. Det har skett en förändring här sedan valet för Moderaterna. Nu vill ni inte bygga bostäder. Jag vet att byggsektorn är orolig och att Handelskammaren är orolig. Vart är Moderaterna på väg egentligen?

Anförande nr 63

M a t s J o h n s s o n (SD): Ordförande! Tack, Jan Valeskog, för ditt inlägg! Du nämnde att vi vill halvera byggandet i Stockholm. Det är helt fel. Vad vi har sagt från början är att vi vill följa Stockholmsförhandlingen, vilket skulle motsvara cirka 100 000 bostäder. Men nu är beslutet 140 000, och det är vad vi går efter.

Saken är den att om man ska bygga så mycket som vi gör nu måste man satsa på nya stadsdelar och nya områden. Vi står bakom alla områden som är stora satsningar: Slakthusområdet, Årstafältet, Norra Djurgårdsstaden och så vidare. Alla dessa står vi bakom. Det är enda sättet att få många bostäder. Det inte går att förtäta fram 140 000 bostäder.

Anförande nr 64

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi kan sätta oss ned och gå igenom hur ni har röstat under de här åren, Mats – under den förra mandatperioden och under denna. Ni har sagt nej till mellan 50 och 60 procent. Det är lätt att räkna.

Tiotusentals ungdomar skulle inte få bostad med er politik. Tiotusentals byggnadsarbetare skulle inte få arbete med er politik. Det är sanningen. Det är lätt att kolla, så jag tycker att du ska gå hem och räkna. Du har inte suttit så länge i stadsbyggnadsnämnden, men du kan titta i protokollen. Du säger själv nej till vart och vartannat projekt. Att ni kallas för Stockholms dödgrävare är verkligen välförtjänt.

Anförande nr 65

N i k e Ö r b r i n k (KD): Jag kan börja med att förtydliga att vi inte bara vill se en enda stil. Det finns ingen tydlig sekelskiftesstil, utan vi ger en referensram som löper under flera decennier.

Det som jag tycker är intressant är hur det kommer sig att just vår generation ska ha glas, betong och sterila skokartonger. Varför kan vi inte bygga så som fyra av tio svenskar vill, i en mer klassisk stil? Endast 14 procent är emot det, så varför kan vi inte laga och läka vår känsliga innerstad efter de arkitektoniska övergrepp som skedde under 1900-talet?

Vad som är vackert kan vara subjektivt, absolut, men det som är intressant med en budgetdebatt är att skiljelinjerna blir glasklara. Om man vill ha mer glas, betong och sterila skokartonger mitt i Stockholms känsliga innerstad kan man rösta på Socialdemokraterna. Om man vill se en mer klassisk stil och börjar laga och läka vår innerstad kan man rösta på Kristdemokraterna.

Anförande nr 66

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det är alldeles utmärkt att vi inspireras av klassisk byggnadsstil av olika slag. Det har jag absolut ingenting emot; det får vi jättegärna göra. Det som är märkligt är att ni i Kristdemokraterna av tio tolv möjliga byggnadsstilar bara har valt en. Sekelskifte ska det vara, har ni sagt i värsta Stalinstil. Det är inte trovärdigt eller realistiskt för fem öre. Vi ska inspireras, men vi ska inte göra pastischer.

Anförande nr 67

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Stockholm är inte färdigbyggt. Det behövs fler bostäder, arbetsplatser, mötesplatser för idrott och kultur och gröna parker. De fysiska barriärer som förstärker segregationen ska byggas bort.

Genom att koppla ihop staden med nya bostäder, skolor och idrottshallar utvecklar vi Stockholm till en stad där fler människor med olika bakgrund möts på vägen till eller från jobbet, lämningen på förskolan eller efter innebandyträningen. Detta gör staden och människors liv rikare, och det är där – i skapandet av en sammanhängande stad – som skillnaderna mellan stadsdelarna minskar. Stockholm måste läka samman. I översiktsplanen pekas därför tio stora områden ut där stadsdelar bör kopplas samman, bland annat Tensta och Rinkeby med Bromsten.

Stockholm ska också vara en välkomnande stad. Alltför många människor står utanför bostadsmarknaden i dag. Genom att stänga Bromma flygplats kan en ny stadsdel lika stor som Kungsholmen växa fram. Bara på själva flygplatsen går det att få till 16 000 nya bostäder samt kultur och idrott.

Jag vill också slå ett slag för den nya stadsdelen i Älvsjö. Bara på Stockholmsmässans tomt kan tusentals nya bostäder och arbetsplatser inrymmas och ett nytt idrottsnav utvecklas.

Finns det någon politiker som någonsin stått i den här talarstolen under en stadsbyggnadsdebatt som inte har citerat Per Anders Fogelström? Jag skulle inte tro det, och jag tänker inte bli den första. Därför avslutar jag med följande ord: Nya torn och nya hus ska byggas. Vandringen går vidare mot det vikande målet, drömmarnas stad. För varje morgon föds staden på nytt, och varje kväll slumrar den i sitt blå dis, gammal och ändå ung, evig och ständigt ny.

Bifall till de rödgrönas förslag till budget!

Anförande nr 68

K r i s t i n a L u t z (M): Fru ordförande, åhörare och ledamöter! Jag tror att jag håller med om ungefär 90 procent av det du sa, Maria-Elsa Salvo, om visionen om Stockholm och blandstad och att stadsdelar borde byggas ihop. Därför skulle jag gärna vilja prata lite grann om Hammarbyskogen.

Det är ett stort projekt som har varit på gång under alla de tio år som jag har suttit i stadsdelsnämnden. Jag tror att vi har pratat om det sedan någon gång i mitten av 2000-talet. Det skulle verkligen bygga ihop stadsdelar, skapa nya idrottsytor och massor av andra saker, men där valde ni i majoriteten att stoppa planerna på 400 bostäder.

Vi vet alla att det var en politisk överenskommelse. Jag tycker att det är väldigt sorgligt att man satte stopp för projektet, framför allt eftersom argumentet, enligt Valeskog i bland annat DN, var att det inte kunde genomföras inom rimlig tid. Jag tycker inte att det blir speciellt rimlig tid när det gäller Bromma heller. Jag skulle gärna vilja veta hur tankarna går kring detta och varför ni lade planerna på bostäder i Hammarbyskogen på is.

Anförande nr 69

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Tack för frågan, Kristina! Jag tycker att det är positivt att höra att du delar visionen om Stockholm. Det är svårt att förstå när man lyssnar på Moderaterna i stadsbyggnadsdebatten generellt.

Moderaterna har gått ifrån att vara ett parti som tillsammans med Socialdemokraterna har varit för byggande och en växande stad. Man vet att det är bra för stockholmarna, och man har vetat att det är bra för näringslivet och Stockholms tillväxt. Stockholmarna, företagen, näringslivet och hela staden, även kultur och idrott, kan blomstra när vi tror på att vi kan få Stockholm att växa och bli en mer levande stad.

Men ditt parti har ändrat sig, Kristina. I dag har ni anammat en byggkritisk inställning, och många undrar och frågar sig varför ni har gjort det. Många oroar sig över den framtid som man står inför. Jag förstår inte hur ni ska nå målet om en levande stad, som du säger att ni också strävar efter.

Anförande nr 70

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Hammarbyskogen skulle vi kunna prata mer om, Maria-Elsa. Där skulle vi verkligen kunna bygga ihop de samband som vi så väl behöver. Men det jag blir mest upprörd över är kanske att Socialdemokraterna likt Miljöpartiet verkar fatta tag i alibit för det bristande bostadsbyggandet, nämligen Bromma flygplats. Det kommer tyvärr att dröja mycket lång tid innan vi kan bygga bostäder där, så vi kan inte bara fokusera på det.

Du nämner också idrottsplatser, som vi precis har debatterat om. Ni vill gärna ha idrottsplatser, men man måste också avsätta resurser till dessa idrottsplatser om de ska kunna byggas. Nu när ni skjuter projektet på framtiden hade pengarna kunnat användas till ytterligare satsningar runt om i staden, så att den stad du så vackert beskriver kan byggas.

Jag upplever att pengarna får vänta och att man menar att det är bättre att vi sparar på investeringarna så att vi inte behöver låna mer, för barnens skull. Utan resurser för att bygga den blandade staden blir det bara dina fina högtidstal här i talarstolen.

Anförande nr 71

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Jag kan bara konstatera att om man tittar på idrottsinvesteringarna för Stockholm och jämför med 2022, när Centerpartiet bestämde över idrotten ihop med Moderaterna, ser man att vi har trefaldigt investeringarna för idrotten. Känn på den, Jonas Naddebo, sug på den! Jag kan visa dig grafen – det är absolut inget problem. Att vi har trefaldigt investeringarna för idrotten i Stockholm är ett faktum. Att sprida en missvisande bild av att det inte är på det viset tycker jag är ohederligt.

Det som vi har sett nu under hösten är tydligt. Det finns ingen ljus framtid för Brommaflyget. Det gör inte det. Att då inte ha en plan för vad vi vill se på platsen framöver tycker jag inte är ansvarsfullt. Det är klart att vi ska prata om alla de bostäder, nya arbetsplatser och mötesplatser för kultur och idrott som vi kan få till stånd.

Anförande nr 72

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Centerpartiets stadsbyggnadspolitik går ut på att bygga högt och tätt och gärna i trä, framför allt i kollektivtrafiknära lägen så att vi kan spara våra parker och grönområden.

Stora trafikleder och spårområden skär stora sår genom Stockholms stadsbild. Vi vill överdäcka dessa barriärer och bygga nya bostadsområden i attraktiva lägen. Vi föreslår också en träbyggnadsstrategi. Många andra kommuner har redan en sådan, och vi måste springa ifatt för att vara med i utvecklingen av klimatsmart byggande.

Att bygga en levande stad är verkligen inte lätt i Stockholm. Under de senaste åren har vi varit överens om att tillåta fler bastubad runt om i staden, men är det inte närboende som stoppar dem så är det länsstyrelsen som sätter käppar i hjulet. I Oslo har man elva vedeldade bastur, men i Stockholm är vi livrädda för röken. Det ska inte vara lätt att skapa en stad som är rolig på vintern.

Nu när jag är inne på en levande och rolig stad måste jag också nämna Slakthusområdet, det område som vi alla under mer än tio år har pekat på ska vara en levande blandstad där kulturen får frodas och utvecklas. Där ser vi nu att det finns risk för att vi tystar kulturen. Djävulen sitter alltid i detaljerna. När stadsbyggnadskontoret går vidare med sin detaljplanering föreslås nu bostäder som närmaste grannen till Slakthushallarna. Dessa planer riskerar att på sikt tysta natlivet och kulturen.

Ni lägger alltså fram planer som oundvikligen kommer att innebära framtida konflikter kopplade till evenemangsbuller. Vi vet ju vilka som kommer att få rätt när de klagar på bullret: de boende. För mig är det obegripligt att vi gör om samma misstag åter en gång.

Bifall till vårt förslag till budget!

Anförande nr 73

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Jonas! Du vet att vi egentligen har samma utgångspunkt när det gäller Slakthusområdet. Det finns ingen som vill stänga ned verksamheterna, och det finns ingen som inte vill ha ett levande, sprudlande och bullrigt kulturliv. Det måste ges möjlighet för detta, och det har vi i majoriteten varit supertydliga med också i våra förslag till beslut. Vi säger att om det inte löser sig måste man flytta på bostäderna så att kulturlivet kan fortsätta att verka i Slakthusområdet. Vad du håller på med handlar om att du vill synas medialt, och det gör du. Vi tycker ju samma sak.

Anförande nr 74

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Om vi tycker likadant, Cecilia, hur kan det då komma sig att stadsbyggnadskontoret år efter år lägger fram planer som innebär att bostäder ska byggas precis nära Slakthushallarna? Djävulen sitter i detaljerna. Vi har massor av strategidokument som säger att staden ska leva, och vi är överens i stadsbyggnadsnämnden om att det ska vara så. Hur kan vi lägga så otroligt mycket resurser på att springa åt helt fel håll? Det är detta jag är upprörd över.

Det här är ingen halmgubbe eller medielogik, utan detta handlar om att vi tillåter våra tjänstemän att göra det vi absolut inte vill. Vi vill bygga blandat. Vi vill bygga en levande stad som får leva och låta. Hur kommer det sig att dessa förslag hamnar på vårt bord? Vi kommer att sitta där om fyra år och säga att det hade varit bättre att bygga kontor närmast Slakthushallarna. Det kunde väl vem som helst förstå redan vid starten av projekteringen. Jag tycker att detta är orimligt.

Anförande nr 75

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi moderater anser, precis som borgarrådet Wedin sa i sitt inledningsanförande, att vi behöver reflektera över vilken stad vi vill ha i framtiden och vad stockholmarna vill se för värden i sin stad.

Utbyggnadstakten i Stockholm har varit hög de senaste decennierna, och många stockholmare är oroliga för att vi håller på att bygga sönder vår stad. Vi har alldeles nyss hört i debatten här att både byggbolag och bostadssökande skulle få rysningar av oppositionens politik och att byggnadstakten måste vara hög. Men rysningar får stockholmarna av politiker som inte lyssnar eller ens svarar när de hör av sig utan som går på som en ångvält genom staden.

Det är bara att läsa den regionala utvecklingsplanen. Där kan vi se att behovet av en hög utbyggnadstakt för bostäder inte är lika stort som vi trodde för bara några år sedan. Därför finns det både möjlighet och anledning att slå vakt om gröna värden, arkitektur, omtyckta rekreationsområden och varje områdes unika karaktär.

Vi moderater menar att Stockholms angreppssätt behöver omformas. I stället för att fokusera på hur många tusen bostäder som kan byggas varje år bör vi fokusera på vad vi bygger, hur vi bygger och hur vi kan bevara en kulturhistoriskt viktig karaktär inne i staden.

Moderaterna kommer därför, oavsett vad majoriteten säger, att fortsätta att verka för en mer inlyssnande och lugnare stadsbyggnadspolitik. Men vi ska självfallet också bygga bostäder i Stockholm. Vi ska bygga det som stockholmarna efterfrågar, och det är stora bostäder, radhus, småhus, hyresrätter, ägda boenden och billiga boenden för till exempel den som är i början av sin bostadskarriär.

Med detta yrkar jag bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 76

B o r g a r r å d e t V a l e s k o g (S): Vi har tiotusentals ungdomar som inte får bostad, och vi har en trångboddhet på över 30 procent. Detta kan inte fortsätta. Det finns ett stort behov av bostäder. Vi kommer att ha tillväxt i Stockholm, i alla fall om vi får fortsätta.

Det som har hänt, Johan Nilsson, är att ni säger nej till massor av bostäder för att anpassa er till Sverigedemokraterna. Det är du själv är ett bra exempel på. Du kommer till debatter och säger nej till projekt som du några veckor tidigare har beslutat ska genomföras. Du ändrar dig på en gång när du möter en opinion. Men det finns en opinion i varje fråga – hur ska ni kunna stå emot den? I princip varje bostadsprojekt

finns det en opinion som inte vill ha projektet, och den vill ni följa, säger ni. Men då blir det ingenting byggt.

Byggsektorn är otroligt orolig över vad ni i Moderaterna håller på med sedan valet. Det är en stor förändring. Det är samma sak med Handelskammaren. Vart är ni på väg, enligt din uppfattning?

Anförande nr 77

J o h a n N i l s s o n (M): Tack, Jan Valeskog, för frågan! Moderaterna anpassar inte på något sätt sin politik efter Sverigedemokraterna. Moderaterna anpassar sin politik efter stockholmarna. Det må svara främmande för er att lyssna på medborgarna eller svara när de hör av sig, när de ställer frågor eller när de vill att ni ska komma ut på platsbesök eller vara med på medborgarmöten, men det gör vi moderater. Då tar vi till oss av vad stockholmarna säger, och detta leder ibland till att vi omprövar våra ställningstaganden och beslut.

Vi står upp och säger ärligt att vi kan ändra vår hållning i frågor när vi känner att stockholmarna inte är med på tåget och när stockholmarna vill något annat. När det gäller det exempel du nämnde, att jag ändrade mig under den förra mandatperioden, så gjorde även Vänsterpartiet och Miljöpartiet det, men dem har ni nu tvingat att gå vidare med byggplanerna.

Det behöver byggas nya bostäder. Du nämnde unga på bostadsmarknaden och så vidare, och det var precis det jag sa: Den typen av bostäder ska vi fortsätta att prioritera.

Anförande nr 78

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Hej Johan! Inlyssnande moderater – det är sympatiskt med ett tankeskifte.

Jag tror faktiskt att det på lokal nivå finns ett grundat beslut i att tänka annorlunda, men på nationell nivå är ni en katastrof i miljö- och klimatfrågorna. Neddragningen på stadsbyggandet med 20 miljoner kronor hjälper inte. Hur tänker du där?

Anförande nr 79

J o h a n N i l s s o n (M): Tack för återkopplingen, Cecilia, och för att du tror på vår inlyssnande politik. Som jag har sagt förut tror jag att du och jag tycker ganska lika om många av de lokala projekt runt om i Stockholm där vi märker att medborgarna inte riktigt är i takt med politiken eller våra tjänstemän i staden.

Vi vill fortsätta bygga. Vi har bara flyttat fram vårt mål om 140 000 nya bostäder till 2040 i stället för 2035. I Moderaternas budget håller vi fortfarande en hög bostadsbyggnadstakt men med viss eftertänksamhet.

Vi har, utifrån det budgetförslag vi har lagt fram, gjort bedömningen att det är rimligt med sänkt takt. Då kan även stadsbyggnadsnämndens budget minskas.

Anförande nr 80

A i d i n Z a n d i a n (V): Hej, Johan! Ni i Moderaterna pratar om att bygga det som stockholmarna efterfrågar och nämner att svaret är villor. Senast jag kollade, det vill säga i morse, var över 100 villor till salu på Hemnet.

Min fråga är: Var är Moderaternas förslag för de tiotusentals unga som är ofrivilligt kvarboende hos sina föräldrar, de ännu fler som harvar runt på en dyr och otrygg andrahandsmarknad och de studenter som tackar nej till sina studieplatser och väljer att plugga på en annan ort? Vad är ert svar till dem?

Anförande nr 81

J o h a n N i l s s o n (M). Tack för frågan! Det finns såklart många behov i Stockholm. Jag nämnde inte bara villor i mitt anförande utan även ägda lägenheter, hyrda lägenheter och lägenheter eller bostäder för dem som är nya på bostadsmarknaden och är i början av sin bostadskarriär. Det är en målgrupp som såklart behöver prioriteras, och då handlar det om att bygga enkelt och lite billigare.

Detta ingår självfallet i Moderaternas stadsbyggnadspolitik, där vi ser att det behövs både radhus, småhus, bostadsrätter, kanske äganderätter men även, självfallet, hyresrätter. Detta ingår alltså i Moderaternas politik.

Anförande nr 82

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Stockholm är en blandad stad, och alla människor har olika åsikter om hur de vill bo. Det vi däremot vet är att det finns olika undersökningar, exempelvis en där Hyresgästföreningen har frågat sina medlemmar hur de någon gång i livet skulle vilja bo. Det visade sig att den största drömmen där ute verkar vara att bo i just ägt boende, kanske framför allt den där villan med röd fasad och grönyta utanför.

Vi i Moderaterna slår vakt om denna dröm. Vi värnar den blandade staden samtidigt som vi säkerställer att vi gör upp med den skevhet som finns i Stockholm. Vi måste ha en ägandereform i Stockholm, för det är faktiskt precis så stockholmarna vill bo i slutändan.

Vår politik prioriterar markanvisningar som innehåller stadsradhus och andra typer av småhus samt bostadsrätter. Ett annat synsätt ser vi hos majoriteten som har förhandlat bort bostadsrätter i pågående projekt, exempelvis i Tensta och Bredäng. Man har köpt in existerande lägenheter till allmännyttan, en ganska märklig investering som inte innebär nya bostäder.

Moderaterna lägger fram förslag efter förslag för att säkerställa att det ägda boendet får en stärkt möjlighet. Det handlar om ytterligare möjlighet till ombildningar där det är som mest betydelsefullt och där allmännyttan är dominerande och om att exempelvis möjliggöra friköp och utreda möjligheterna att införa en hyrköpsmodell så att människor som i dag har en dyr markplätt och bor i en bostadsrättsförening eller villa ska kunna friköpa på ett enklare sätt.

Regeringen går fram nu med sänkt amorteringskrav och höjt bolånetak. Vi i Moderaterna gör vår del i Stockholms stad för att få en ägandereform som stärker

människors möjligheter att få ett ägt boende. Jag besökte nyligen Hässelby gård och en av de ombildade bostadsrättsföreningarna där som tidigare var allmännyttan. Där pratade jag med Henrik som med stolthet i rösten berättade om den resa som de gjort. Den ska fler få göra.

Anförande nr 83

A n d e r s Ö s t e r b e r g (S): Ordförande! Vi socialdemokrater vill bygga en stad som håller ihop. När lyckan är framme och man blir kär ska man kunna flytta ihop med den man älskar, och när olyckan är framme ska man ha möjlighet att flytta isär. Men om Wedin fick bestämma skulle det i stället bli segregation, och den skulle cementeras. Människor skulle få det svårare både att flytta ihop och att flytta isär med den politiken, för det blir konsekvensen av den politik som Moderaterna förespråkar.

Wedin säger också att han bryr sig om grönområden, men varför gäller det bara grönområden i villaområden? Det låter som att skogar ska skövlas fast det egentligen handlar om enstaka hyreshus som byggs längs en väg. Det är heller inte alltid fakta i debatten när Wedin är med. Det har snackats en hel del om fobier här i veckan, och därför vill jag fråga Wedin: Har du hyresrättsfobi?

Anförande nr 84

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Nej, men jag har en fobi mot att man ideologiskt försöker styra över vad stockholmarna faktiskt önskar. Anders Österberg verkar försöka fylla Jan Valeskogs kostym här genom att komma in med en bygghets som inte utgår från vad stockholmarna faktiskt efterfrågar.

Vi ska bygga precis som man drömmer om i Stockholm, och då är det ägt boende som behövs. Man påstår att detta på något sätt skulle hindra att människor kan flytta, men det stämmer faktiskt inte. Jag skulle säga att HSB, Fastighetsägarna, bostadsrättsföreningarna och Riksbyggens intresseförening välkomnar när jag säger att vi ska ge exploateringsnämnden möjlighet att låta fler friköpa sin tomt. Lyssna på dem och på stockholmarna, som skriker efter reformer för ägt boende, i stället för att hålla fast vid att ideologiskt försöka tvinga fram flerbostadshus i villaområden.

Anförande nr 85

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag tycker att vi sparar utbildningsdebatten till nästa block.

Apropå att bygga precis det som stockholmarna vill ha skulle jag säga att unga par som separerat, våldsutsatta kvinnor, nyutexaminerade sjuksköterskor och poliser vill ha någonstans att bo. De har inte alltid det kapital som krävs för att kunna köpa den där villan du pratar om, Dennis. Barnfamiljer vill kunna flytta till något större när barnen behöver eget rum. Det är samma sak där: Alla kan inte köpa en villa.

Vi planerar för hyresrätter, vi planerar för bostadsrätter och vi planerar för småhus, inte minst i stadsdelar där det råder brist på någon av dessa upplåtelseformer. Jag bidrar jättegärna till att bygga bostadsrätter och radhus, Dennis, till exempel på Järva, som vi håller på med just nu, men också i Skärholmen och andra delar av Stockholm.

Någon gång skulle jag vilja se samma engagemang från din sida när det handlar om att den som vill bo i hyresrätt inom synhåll från en villa också ska kunna göra det. När kommer kampanjen för att de som vill och kan bo endast i hyresrätt ska kunna bo i alla delar av Stockholm?

Anförande nr 86

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! På samma sätt skulle jag vilja se dig, Clara Lindblom, problematisera att vi har områden där det i princip bara finns hyresrätter. Men där verkar din politik mest handla om att vi ska ha ännu fler hyresrätter. Där snedfördelningen finns och är ett problem är det hyresrätten och inte bostadsrätten som är problemet, och det är detta vi utgår ifrån när vi säger att vi vill ha en ägandereform i denna stad.

Jag köper att vi ska ha hyresrätter. Vi värnar exempelvis Bostadsförmedlingen, som vi höll på med mycket under den förra mandatperioden, då jag jobbade exempelvis med att stärka möjligheten för våldsutsatta att få förtur, vilket är ett viktigt styrmedel.

Jag menar dock att det, samtidigt som vi har hyresrätten, snarare finns inlåsnings effekter nu när vi steg för steg prioriterar bort bostadsrätten, trots att det är så många människor vill bo. De vill kunna göra den investeringen. Det är därför bra när regeringen stärker möjligheterna för dem som i dag inte finns på bostadsmarknaden att ta ett steg in genom sänkt amorteringskrav och höjt bolånetak.

Anförande nr 87

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Vi ska såklart arbeta med medborgarnas tillit i byggprocesser. Med anledning av detta vill jag nämna att vi ska inrätta en planombudsman i Stockholms stad. Det vore intressant att höra hur Moderaterna ser på denna planombudsman, som nog kan stärka tilliten.

Beträffande villaområden är det viktigt att hålla två tankar i huvudet samtidigt. När det gäller befintliga områden måste det till viss försiktighet – det är absolut rimligt. Man måste identifiera dem, och vi har tagit fram en strategi som jag arbetar utifrån. Men att bygga nya villamattor är fullständigt ogörligt i Stockholms stad. Det är en väldig märklig sak som ni i Moderaterna driver nu. Trots den enorma markbrist vi har vill ni satsa på det minst yteffektiva som man över huvud taget kan komma på.

Anförande nr 88

Borgarrådet W e d i n (M): I ett läge där villorna är hotade tar vi upp den kampen. När det kommer till hur vi kan utveckla sådana områden är också fullt möjligt och görbart att utveckla stadsradhus, småhus och liknande i nya stadsdelar.

Det som är absurt nu när man pratar om Bromma flygplats är att det ska bli det nya miljonprogrammet där flerbostadshus ska slängas in. Det har på något sätt ett egenvärde i sig för er i majoriteten att få in maximala exploateringskostnader. Men som andra har sagt i debatten är det stadens mark, och då måste vi ta vårt ansvar för vilken stad vi vill ha.

När det gäller villaområdena är det faktiskt relevant att ni ideologiskt i budgettexter uttryckligen säger att det är precis där ni vill ha flerbostadshus och allmännytta. Så brukar man inte styra en stad. Det är ni som ideologiskt vill tvinga fram en konflikt, medan vi vill lösa problem i stadsbyggnadspolitiken.

Anförande nr 89

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Slava Ukraini! Det vill jag inleda med eftersom det är 1 000 dagar sedan ryssarna anföll Ukraina. Vi kan tänka på sådant när vi diskuterar saker som ibland är futiliteter. Vi kan höja oss lite grann och notera att det viktigaste egentligen är utvecklingen av demokratin.

Som Dennis Wedin sa nyss är dessvärre en av de viktigaste frågorna att vi behöver tänka på vad det egentligen är vi ska göra och hur en stad ska byggas, inte att komma överens om exakt hur vi göra eller att vi måste satsa enbart på något. Det senaste åren visar att vi måste vara flexibla och kunna arbeta annorlunda. Just flexibiliteten är viktig, särskilt i detaljplanesammanhang. Om vi kan arbeta med flexibla detaljplaner där många olika verksamheter tillåts får vi större möjlighet att flexibelt anpassa stadens utveckling efter de behov som uppstår, inte minst att kontor och skolor lättare ska kunna omvandlas till bostäder.

Områdesplanering har Liberalerna tjatat om i 20 år, och plötsligt får man höra att nu ska ni i majoriteten börja med något ni kallar områdesplanering och att det är jätteviktigt. Jag vet att Miljöpartiet och Liberalerna har varit överens om detta tidigare. Grattis till Miljöpartiet som får med detta!

Det låter som att vi har samordnat våra anföranden här, men det har vi inte gjort, utan vi har själva kommit fram till att det ägda boendet är oerhört viktigt i de utsatta områdena. Det är likadant med grönstrukturen.

Bifall Liberalernas förslag!

Anförande nr 90

U l f W a l t h e r (S): Tack, Björn, för ditt engagemang för Ukraina men också för det du talade om när det gäller hur man kan arbeta aktivt och flexibelt med detaljplaneprocessen.

Det är en blandad stad som både du och jag vill ha, tror jag, och i ditt inledningsanförande talar du dig varm för att bygga bostadsrätter där det finns mycket hyresrätter. Jag menar att det bara är en sida av myntet, för du företräder samtidigt ett parti som har bidragit till att sälja ut och omvandla hyresrätter i attraktiva områden. Det menar jag är en bostadspolitisk åtgärd som kanske mer än något annat har bidragit till att skapa segregation i staden.

Nu, Björn, har du möjlighet att visa att Liberalerna menar allvar med att bygga en blandad stad. Jag vill fråga dig om den andra sidan av myntet. Kommer Liberalerna att stoppa omvandlingen av hyresrätter i attraktiva områden? Är du beredd att ställa upp på att bygga hyresrätter omkring våra småhusområden, eller handlar Liberalernas politik bara om att bygga för dem som har råd att köpa?

Anförande nr 91

B j ö r n L j u n g (L): Tack, Ulf Walther, för dina vänliga ord!

Vi har inte sagt nej till varsam komplettering av villaområden med hyresrätter. Det senaste exemplet tror jag var i Råcksta, där Wallenstam ska bygga utefter ena sidan av en gata som annars består av småhus. Det har vi röstat för och tycker är bra. Jag träffade Wallenstam något år eller två tidigare och sa att det var en jättebra idé.

När det gäller den andra frågan om omvandling ska vi fortsätta med den i nästa debatt, men vi har sett det motsatta, nämligen att omvandling till bostadsrätter har lett till ett ökat inslag av ekonomisk köpkraft. Det är bra.

Anförande nr 92

Borgarrådet L i n d b l o m (V): No tak: Slava Ukraini! Det där var ukrainska/polska, men språken är väldigt lika.

Områdesplanering är något som jag verkligen håller med om, och omvänd planprocess är något som vi har jobbat med länge. Jag hamnade i exploateringsnämnden 2009, och vi har verkligen tjatat håll i huvudet på folk om detta. Miljöpartiet har varit med på tåget, men detta har varit en jätteviktig fråga för Vänsterpartiet.

Nu formaliserar vi faktiskt vad som avses. Det har inte funnits riktlinjer för områdesplanering förut. Begreppet finns inte i PBL, så alla har fyllt det med sin egen innebörd. Nu tar vi fram det här. Det finns med i markanvisningspolicyn, och vi konkretiserar det i budgeten. Just dessa riktlinjer blir viktiga.

Du säger att Liberalerna har drivit frågan under lång tid, Björn. Ni har suttit i majoritet länge sedan 2009, men jag har aldrig hört dig prata om det. Varför har ni inte gjort något? Det är vi som tar steget nu. Om det nu har varit en viktig fråga, varför har ni inte genomfört det?

Anförande nr 93

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det tillhör de futiliteter som vi diskuterar, Clara. Du har själv suttit i majoritet två perioder sedan dess, och ni har inte heller tagit fram något om områdesplanering.

Jag har talat om områdesplanering, André Nilsson har talat om områdesplanering och Peter Backlund har talat om områdesplanering, med flera, i dessa debatter därför att vi har sett att det allra bästa när vi utvecklar Stockholm är att vi kan ta ett större tag.

Vi anser därför att en områdesplanering av exempelvis Järva med flera områden, i stället för att bara gör dem till fokusområden, skulle innebära att vi får mer ägt boende, fler radhus, fler bostadsrätter och fler ägarlägenheter. Det är så vi ska utveckla Stockholm. Vi kan göra det i kanten av Nytorps gårde, och vi kan göra det i andra större områden där det finns plats. Bygg fler radhus och annat ägt boende!

Anförande nr 94

M a t s J o h n s s o n (SD): Ordförande och ledamöter! Jag måste bara fortsätta på den debatt eller diskussion som jag hade med Jan Valeskog tidigare. Jag har suttit i kommunfullmäktige under denna mandatperiod, och jag har kollat hur vi har röstat tidigare. Förenklat kan man säga att vi är negativa till förtätningar. Det handlar inte om någon fobi när det gäller grönområden i villaområden eller liknande, som Dennis Wedin fick kritik för, utan vi försöker lyssna på medborgarna. Om det finns kritik från grannarna är vi tveksamma.

När vi åker runt i Stockholm och träffar boende i områden som ska bebyggas möter vi ett otroligt stort missnöje med Stockholms bostadspolitik. De känner att ingen lyssnar på deras oro över att områdena håller på att förstöras av staden när fler hus pressas in i deras hemmiljö och när grönområden och parkeringsplatser förtätas bort.

Vi måste lyssna på denna oro och bara förtäta där det är möjligt utan att störa grannarna. För det finns platser där man kan förtäta. Oron gäller inte alla platser utan bara där grannarna känner sig osäkra på det hela. När man flyttar till ett område, oavsett om man köper eller hyr, gör man det för de kvaliteter som området har. Om dessa sedan ändras är det deras hemmiljö som förändras. Hemmet är det mest personliga man har, och om det förstörs känner man att det är ett direkt inkräktande.

Det finns fler stora problem. Det blir alltid värre framåt natten, som det heter i sången. Vi är drygt halvvägs nu, och man tar alltid de lågt hängande frukterna först. Det kommer att bli värre sedan. Man måste ta ännu fler gröna kilar och spränga bort ännu fler klippor för att få ett hus i grannskapet. Det finns mängder av exempel på detta. Branterna i Mälärhöjden, Klubbacken i Hägersten, Persikoparken, Vinsta, Münchenbryggeriet och så vidare.

Anförande nr 95

S v a n t e L i n u s s o n (C): Som du beskriver i ditt inlägg, Mats, röstar ni från Sverigedemokraterna nej till många nya bostäder i Stockholm. Det byggs redan väldigt lite i staden i dag.

I er budget föreslår ni dessutom en ökad parkeringsnorm, och ni vill göra planeringsprocessen ännu längre genom att införa en massa nya steg. Det kommer att göra att det tar ännu längre tid att få något byggt över huvud taget. Det som byggbolagen helst av allt vill är att parkeringsnormen sänks, för när de tvingas bygga en massa garageplatser för bilar blir det mycket dyrare. Det leder till väldigt dyra bostäder, och detta stoppar tyvärr många byggprojekt i Stockholm i dag.

Sverigedemokraternas politik leder inte bara till färre och sämre bostäder, utan den leder också till dyrare bostäder med högre hyror för stockholmarna som följd. Vi i Centerpartiet vill avskaffa bostadskön. Sverigedemokraterna vill göra den långsammare och längre i stället. Hur har ni tänkt er att unga stockholmare ska få någonstans att bo?

Anförande nr 96

M a t s J o h n s s o n (SD): Vi vill ingalunda göra det svårare för stockholmarna.

Jag håller helt med dig när det gäller parkeringsnormen, men det handlar om ett kommande problem. När vi bygger in hus och förtätar områden utan att bygga parkeringsplatser blir det nästan omöjligt för människor att hitta parkeringsplatser. Det är en del av den kritik som folk har när man förtätar deras område.

Vi håller med om att det är dyrt att bygga garage i källarvåningar och att detta gör husen mycket dyrare. Vi måste därför se till att man kan parkera mer på gatorna genom snedparkering och liknande. Jag instämmer i den frågan.

Anförande nr 97

A n d e r s Ö s t e r b e r g (S): Ordförande! Vi har bostadsbrist i Stockholm. Ungefär var femte stockholmare är trångbodd, och det finns dessutom många som vill bli stockholmare. Jag tycker mig höra, Mats, att du talar en annan dialekt än stockholmska. Själv talar jag västgötska.

Vi har många som arbetar inom välfärden, räddningstjänsten och andra samhällsbärande uppdrag. Jag undrar vad ditt råd är till den polis, brandman eller undersköterska som inte får bostad i Stockholm och som har lång restid? De hittar ingen bostad men vill bli stockholmare precis som du en gång valde att bli. Vad är ditt råd till dem?

Anförande nr 98

M a t s J o h n s s o n (SD): Tack för frågan! Jag känner historiens vingslag. Den frågan fick Tage Erlander 1966, och den sänkte honom i valet. Men så kommer det inte att bli för oss.

Svaret till de människor som vill flytta till Stockholm är naturligtvis att vi ska bygga. Vi vill bygga mer. Att vi säger att vi ska följa Stockholmsförhandlingen och inte bygga 140 000 bostäder betyder inte att vi inte vill bygga de 40 000 extra bostäderna, utan kranskommunerna måste ta ett större ansvar.

Överallt där man bygger stora områden är vi positivt inställda, för om man bygger ett stort område kan man bygga tätt. Då vet folk vad de får när de flyttar dit. Jag har varit i Hagastaden. Det kommer aldrig in sol på gårdarna där, men folk flyttar dit i alla fall. Men om man bygger intill ett hus där folk bor stör man deras hemmiljö, som är det mest privata man har.

Anförande nr 99

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, åhörare och fullmäktige! Det plötsliga engagemanget i grönområden känns faktiskt mest som charader. Ni i Sverigedemokraterna har bytt ståndpunkt. Det känns som ett sätt att fiska efter missnöjesröster från er sida. I ert partiprogram och i den politik som ni driver på nationell nivå är ni rent natur- och miljöfientliga. Naturengagemanget känns lite som en bluff. Ni byter åsikter som det passar för stunden, och engagemanget känns inte riktigt äkta.

Självfallet måste man lyssna på medborgarna och se till att det finns en tillit hos samhället, och därför ska vi arbeta för att inrätta funktionen planeringsombudsman, som ska underlätta transparens och tillgång till material. Hur ställer ni er till det?

Anförande nr 100

M a t s J o h n s s o n (SD): Jag håller inte alls med när det gäller grönområden, och det är ingalunda så att vi är ute efter missnöjesröster. Vi lyssnar på folket helt enkelt. När man förtätar i bostadsområden är det som folk störs mest av ofta att man tar bort grönområden. Det finns inte alls någon populism i detta, och det finns heller ingen charad.

Det som har fascinerat mig i stadsbyggnadsnämnden är att Miljöpartiet släpper igenom så många förtätningar och byggen i grönområden. Det enda ni kommer med då, Cecilia, är ett särskilt uttalande om att man ska tänka på spridningskanaler och liknande. Ni är inga miljöpartister när det gäller byggande i Stockholm längre.

Anförande nr 101

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Först och främst, Mats, har du skänkt en seriositet i stadsbyggnadsnämnden eftersom du deltar i nämndsammanträdena. Det är bra att ni deltar. Demokratin innebär att man deltar i arbete och sammanträden. Det är bra, men där slutar nog tyvärr mitt beröm, för om man skulle följa alla era förslag i stadsbyggnadsnämnden får vi absolut inga nya bostäder.

Ni röstar nej, ni återremitterar och ni avfärdar alla förslag som kommer från stadsbyggnadskontoret – sådant som fortfarande ligger i processer som är många år gamla och utredda sedan länge. Fakta och utredningar från stadsbyggnadskontoret misstänkliggörs. Ni säger att ni lyssnar på folket, men detta är inget annat än ren och skär populism.

Anförande nr 102

M a t s J o h n s s o n (SD): Jag vill börja med att tacka för att du inledde vänligt, Björn. Ja, jag deltar. Jag är väldigt intresserad.

Populism kommer från populus, alltså folket. Vi lyssnar på folket, och om de är negativa måste vi försöka anpassa vår politik efter det. Det stämmer heller inte att vi är emot allting. Om vi ska bygga så mycket som behövs nu måste vi bygga nya stadsdelar. Det går inte att förtäta och lösa problemet den vägen. Då kommer vi bara att förstöra Stockholm och göra så att folk inte vill bo här längre därför att det är så fult.

Anförande nr 103

G a b r i e l K r o o n (SD): Om vi är Stockholms dödgrävare är Jan Valeskog Stockholms skogsskövlare. Och du, Björn Ljung, tror jag inte har bidragit med ett enda trivsamt område under de 20 eller 25 år då du har haft dina fingrar med i spelet i stadsbyggnadsnämnden. Det har varit förtätningar i Bromma, Hagastaden och så

vidare. Allt ska vara experimentellt, allt ska vara tätbebyggt, gärna med höghus, och så ska vi på något sätt lösa segregationen.

När jag kom in i Stockholms kommunfullmäktige var det tydligt att det fanns en fråga som berörde otroligt mycket, och det var när politiker från båda blocken men framför allt vänsterblocket förtätade sönder staden. Slättgårdsvägen, Enebyfältet, Nälstafältet, Enskede villaområde och Bromma villaområde – listan kan göras lång.

Tursamt nog för er har ni på något sätt lyckats förvirra allmänheten genom att skylla ifrån er när det gäller vem som bär ansvaret. Jag har suttit många gånger i stadsdelsnämnder när man har sagt: Nej, vi i Socialdemokraterna i Skarpnäck är negativa till bygget. Sedan har man inte sagt något mer, men i verkligheten har Jan Valeskog suttit och röstat för samma bygge i stadsbyggnadsnämnden.

Jan Valeskog! Jag har varit på många möten med missnöjesgrupper som har sagt att de har försökt kontakta dig men att du har valt att inte gå dit. Det har varit många sammanträden i stadsdelsnämnder, inte minst Skarpnäcks stadsdelsnämnd, där det i stort sett under varje möte har varit en missnöjesgrupp där och frågat efter dig. Men du kommer inte dit, Jan Valeskog. Jag tycker att det är fejt. Ni vågar ta debatten här i salen, men när det kommer till att komma ut och träffa folket och vara en populist, som ni kallar oss, vågar ni inte.

Om man ska bygga tycker jag att man måste se människor i ögonen och säga: Jag kommer att förstöra ditt område, förtäta din skog och ta bort din parkeringsplats, och det ska du vara nöjd med. Fortsätt rösta på mig! Jag heter Jan Valeskog och är från Socialdemokraterna.

Anförande nr 104

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Faktaresistens, fake news, trollfabriker och ren och skär högerpopulism – det är den politik du står för, Gabriel Kroon, till skillnad från Mats Johnsson, som är en seriös stadsbyggnadspolitiker.

Jag tror inte att du vet det, för det var långt före din tid, men ett av de områden som betraktas som det allra bästa i hela Stockholms stad, när det gäller sådant som byggts de senaste 25 åren, är Sankt Eriksområdet. Det var jag tillskyndare av i slutet av 90-talet. På 80-talet satt jag i stadsbyggnadsnämnden när detaljplanen antogs. Det räcker med det. I övrigt vet du själv vilka lögnen du spred på mötet i Älvsjö under valrörelsen.

Anförande nr 105

G a b r i e l K r o o n (SD): Sanningen berör såklart, Björn. Jag förstår att det är jobbigt när man har jobbat i 25 år med en fråga och folket är missnöjda med ens arbete. Jag vet att du är en aktiv politiker som gärna tar debatten i frågan, men tyvärr lyssnar du inte på allmänheten. Det är det som skiljer Sverigedemokraterna från Björn Ljung och Liberalerna i dessa frågor.

Vi vågar lyssna på allmänheten, för vi tror att det är de närboende som ska ha den yttersta rösten i frågan. Det är de som har företräde när det gäller att bestämma om huruvida de är beredda att göra avkall på sina grönområden för att få till fler bostäder.

I vissa fall kan det vara berättigat, men då måste de kompenseras med nya samhällsfunktioner eller en ny idrottsplats – något mer än bara fler boende i närområdet. Det perspektivet verkar majoriteten helt ha glömt, och det har även Björn Ljung, som har styrt stadsbyggnadsnämnden i många år.

Anförande nr 106

J o n a s N a d d e b o (C): Jag funderade länge på om jag skulle ta replik här. Jag gjorde det, för jag behöver också prata lite om populism. Du har gjort en ganska tontig film på Youtube, Gabriel, där du säger att det inte förtätas eller byggs någonting där Jan Valeskog och Jonas Naddebo bor. Vi bor i Vasastaden. Det är helt horribelt att du inte har märkt att Hagastaden har byggts precis i kanten av Vasastaden. Det är en ganska hård förtätning och höga hus.

Centerpartiet tycker om höga hus och att vi ska bygga tätt vid kollektivtrafiknära lägen. Det kommer att byggas tunnelbana, och vi har gjort en överdäckning där vi har byggt igen såret mellan Stockholm och Solna.

Det som du håller på med är att sprida något slags populistisk bild av att det inte byggs något där ordföranden och vice ordföranden i stadsbyggnadsnämnden bor. Det tycker jag verkligen är den lägsta nivån av populism, Gabriel.

Anförande nr 107

G a b r i e l K r o o n (SD): Det finns två olika typer av förtätningar, Jonas Naddebo. Det finns förtätningar på hårdgjord mark, och det finns förtätningar i grönområden. Jag kan konstatera att i stort sett alla förtätningar som sker i grönområden sker i våra ytterförorter. Skarpnäck är otroligt utsatt, Farsta är otroligt utsatt och våra villaområden är otroligt utsatta. Där bor inte du.

Syftet var att visa att det är stor skillnad mellan det som sker i Vasastaden och det som sker i Skarpnäck, där det finns ett otroligt stort missnöje. Det handlar om ytor som används för rekreation, till skillnad från Karolinskas gamla sjukhusområde, som knappast var någon rekreativ plats förutom för dem som hade ett ärende på platsen.

Anförande nr 108

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Du och din bror, Gabriel Kroon, har haft ansvaret för SD:s trollfabrik. Din bror sitter i stadsbyggnadsnämnden men har knappt varit där under den tid han har suttit där. Han har haft annat att göra, som alla förstår.

Det är naturligtvis populism det handlar om, ingenting annat. Det är märkligt. Vi har tittat, och ni har sagt nej till nästan 60 procent av projekten. Var ska alla sjuksköterskor bo, var ska alla poliser bo, var ska alla bo som vill ta de jobb som finns i Stockholm och var ska de tiotusentals ungdomarna bo? Byggnadsarbetarna skulle bara veta hur många jobb som skulle försvinna med er politik.

Om vi lägger ihop allt ni gör för att stoppa utvecklingen ser vi varför ni kallas Stockholms dödgrävare. Det är välförtjänt, för ni tar inget ansvar för någonting. Ni borde inte hålla på med politik. Håll på med trollfabriker i stället! Det verkar passa er bättre.

Anförande nr 109

G a b r i e l K r o o n (SD): Till skillnad från dig, Jan Valeskog, har vi konkreta kortsiktiga åtgärder som gör att poliser och kritisk välfärdspersonal kan få företräde i bostadskön. Det har du röstat nej till. Det enda du har gjort under din regeringstid är att se till att Stockholm har färre poliser och ordningsvakter. Jag tror att det är du som måste svara på hur detta kommer sig.

När det kommer till dödgräveriet skulle jag vilja förmedla till dina väljare hur många träd du skövlar och vilken skogsskövlare du är. Det är viktigt för alla miljösinna och natursinna väljare att förstå att om man röstar på Socialdemokraterna får man förtätningar och nonchalans i förhållande till naturvärden.

Vi i Sverigedemokraterna lyssnar på de boende när det kommer till förtätningar i deras eget närområde. Jag tycker att vi har en skyldighet till det, men det är en politisk prioritering. Antingen har man ett övergripande perspektiv eller ett väldigt lokalt perspektiv. Vårt perspektiv är lokalt.

Anförande nr 110

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Gabriel! Jag är ordförande i Skarpnäck, och jag tror att jag har ganska bra koll på vad som händer på våra möten. Engagerade medborgare välkomnas på våra öppna nämndmöten, och vi tar till oss och lyssnar. Därför ska nu Bagarmossenskogen skyddas som naturreservat, just för att tillmötesgå de många initierade synpunkterna från medborgare. Vi ska skydda den artesiska källan. Vi ska se till att den tillfälliga byggvägen verkligen blir tillfällig så att vi får ett ordentligt naturreservat. Påstå inte att vi inte lyssnar!

Anförande nr 111

G a b r i e l K r o o n (SD): Det är jättebra att ni backar om några projekt, men sedan finns det många fler där ni inte har backat ännu. Jag tror att ni måste se över även dem. Särskilt du som miljöpartist borde ha lite extra hjärta när det gäller att exploatera i Hammarbyhöjden och intill Hammarbyskogen, men det verkar inte riktigt som att ni har fått gehör hos era socialdemokratiska och vänsterpartistiska kollegor.

Ytterst kommer du att behöva stå till svars inför dina lokala väljare i Skarpnäck för hur det kommer sig att Miljöpartiet kan sitta och styra i Stockholms kommun och samtidigt exploatera flera naturområden med höga naturvärden. Vi i Sverigedemokraterna säger nej till detta. Ni kan kalla oss för populister. Ni kan kalla oss för vad som helst, men om man läser handlingarna ser man att vi säger nej och att ni säger ja. Ni har möjlighet att påverka när ni styr, men det gör ni inte. Detta kommer ni att behöva ansvara för inför era väljare när valet kommer.

9 Bostadsfrågor m.m.

Bostadsbolagen (RV)

Kyrkogårdsnämnden (RV)

Fastighetsnämnden (RV)

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB (RI)

Anförande nr 112

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ordförande, fullmäktige, stockholmare! Jag har ett bestående intryck efter att ha läst oppositionens budgetförslag när det kommer till bostadsbolagen och fastighetsnämnden, och det är att det är samma gamla höger.

Det är samma gamla höger som vill sälja ut och ombilda hyresrätter med låga hyror, trots att vi vet att detta om något skulle förvärra bostadskrisen. Det är samma gamla höger som har en närmast religiös tilltro till OPS-lösningar och som på riktigt verkar tro att privata aktörer gärna bygger en idrottshall åt kommunen men absolut inte vill vältra över några kostnader eller vinstkrav på skattebetalarna. Det är samma gamla höger som alltid tror att marknaden ska lösa allting och som därför inte vill använda till exempel allmännyttan för att hålla uppe byggandet och rädda jobb inom byggbranschen.

Vi har som bekant valt en annan väg för Stockholm. Allmännyttan är ett av kommunens viktigaste verktyg för att leva upp till sitt lagstadgade bostadsförsörjningsansvar, och vi ska självfallet använda den för att bygga hyresrätter, inte minst sådana som har många rum. Allmännyttan ska ta ansvar för sina fastigheter, sina hyresgäster och sitt närområde, vilket både nyproduktion och ibland också förvärv hjälper den att göra. Det innebär intäkter som bostadsbolagen behöver för att underhålla äldre fastigheter. Både allmännyttan och fastighetsnämnden ska ha fullt fokus på att minska sin totala klimatpåverkan, och nyckelorden är varsam upprustning, återbruk och klimatsmart byggande.

Om vi ska bygga en stad som håller ihop och bidrar till den helt nödvändiga klimatomställningen måste vi använda alla verktyg som står till buds. Allmännyttan och våra fastighetsägande nämnder är några av de viktigaste. Därför yrkar jag bifall till den rödgröna majoritetens förslag till budget för Stockholms stad.

Anförande nr 113

A n d e r s Ö s t e r b e r g (S): Ordförande! Under året har det pågått ett stort arbete mellan exploateringskontoret, de allmännyttiga bostadsbolagen och stadsbyggnadskontoret för att se hur vi kan få upp markanvisningarna till allmännyttan. Detta arbete kommer snart att ge resultat.

Vårt långsiktiga mål är att öka jämlikheten i Stockholm. Därför ska det också finnas allmännytta i alla stadsdelar, särskilt där andra upplåtelseformer är dominerande. Det handlar om att göra något åt den stora bostadsbristen och samtidigt värna sjysta jobb i byggbranschen.

Jag vill lyfta fram tre mål för bostadsbolagen och politiken som kommer att göra Stockholm trevligare, tryggare och roligare.

För det första vill vi pressa hyrorna i nybyggda hyresrätter genom att utveckla Stockholmshusen och öka graden av industriell produktion, till exempel för bostäder som riktar sig till unga och studenter.

För det andra vill vi bidra till fler lägenheter med många rum genom nybyggnad och ombyggnad och/eller i samband med upprustning. Samtidigt vill vi pressa hyrorna i syfte att motverka trångboddhet bland resurssvaga grupper.

För det tredje vill vi särskilt prioritera centrumutveckling och förstärka sociala värden i stadsplaneringen. Där är Fokus Järva bokstavligt talat i centrum. Det handlar bland annat om att Svenska Bostäder tillsammans med berörda nämnder får göra ett omtag när det gäller stadsutvecklingen i Husby. Det handlar också om att utveckla gemensamma lösningar för övre Tensta som utgår från ett helhetsperspektiv på trafiklösningar, nyproduktion och social hållbarhet för att den positiva trend som vi nu äntligen ser i vårt område ska fortsätta.

Stockholm formas inte enbart av våra beslut, utan det är människorna som gör staden. Tack, alla medarbetare, som varje dag bidrar till att göra vår stad bättre! Ett särskilt tack vill jag rikta till er som arbetar inom de allmännyttiga bolagen, exploateringskontoret, Fokus Järva och söderort. Ert engagemang är ovärderligt.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 114

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande, ledamöter och stockholmare! Moderaternas utgångspunkt när det gäller de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen är att allmännyttan verkligen är allmän. Det innebär att den ägs gemensamt av alla Stockholms invånare. Därför är det viktigt att slå fast att allmännyttan inte är något särintresse för de invånare som bor i en allmännyttig hyresrätt.

Allmännyttan är inte platsen för ideologiska experiment. Allmännyttan bär heller inte ansvaret för hela Stockholms stads bostadsförsörjning, och notera nu, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet: Allmännyttan är ingen konjunkturregulator som ska spela hasard med medborgarnas pengar för att hålla upp sysselsättningen. Det är inte bra finanspolitik.

I Moderaternas budget står det: "Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt. Bolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad." Det är kärnan i vår bostadspolitik när det gäller stadens bostadsbolag, och mina kamrater kommer här under debatten att föra fram dessa perspektiv. Vi säger helt enkelt nej till olönsamma byggprojekt och ja till ansvarsfull långsiktig ekonomisk förvaltning.

Bifall till Moderaternas budgetreservation!

Anförande nr 115

J u l i a n K r o o n (SD): Fru ordförande! Stockholms stad står inför utmaningar, och fastighetsnämndens arbete är avgörande för att möta dessa. Sverigedemokraterna föreslår en budget som prioriterar långsiktig hållbarhet, kostnadseffektivitet och stockholmarnas trygghet.

Våra fastigheter är inte bara byggnader, utan de är fundament för stadens verksamheter, såsom skolor, omsorg och idrottsanläggningar. Därför vill vi stärka underhåll och renoweringar med fokus på energieffektiviseringar och kostnadseffektivitet. På så sätt säkerställer vi ekonomisk stabilitet och minskar klimatpåverkan.

Vi vill också lyfta fram tryggheten kring stadens fastigheter. Genom bättre belysning, klottersanering och ökad kameraövervakning kan vi skapa säkrare miljöer för invånarna, särskilt i utsatta områden där behovet är som störst. Samtidigt vill vi skydda och lyfta fram Stockholms kulturhistoriska arv. Våra historiska byggnader ska inte bara bevaras utan också bli mer tillgängliga och attraktiva för att stärka stockholmarnas koppling till sin stad och locka fler turister.

För våra unga föreslår vi fler idrottsytor, såsom fotbollsplanen på Kungsholmen, i stället för ytterligare förtätningar. Dessutom behöver vi nyttja outnyttjad mark för att skapa tillfälliga idrottsplatser så att unga får fler platser för idrott och social samvaro.

Sverigedemokraterna står för en budget där fastighetsnämnden inte bara förvaltar utan utvecklar stadens fastigheter med ansvar och långsiktig planering. Genom ordning, trygghet och omtanke om våra gemensamma tillgångar stärker vi Stockholms framtida nytta för både dagens och morgondagens stockholmare.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag.

Anförande nr 116

B j ö r n L j u n g (L): Jag inleder återigen med Slava Ukraini!

Vi ser gång på gång hur kulturhistoriskt viktiga byggnader hotas från både vänster och höger. Det är oftast Liberalerna och Miljöpartiet som försöker rädda dem, till exempel gula huset i Bromma. Diskussionen har nu inletts om tullhuset på Blasieholmen från 1873. Det är ett av 15 kvarvarande hus från 1870-talet i Stockholms innerstad. Det 16:e var samtliga partier i fullmäktige med om att riva, förvanska eller annat, nämligen Astoriahuset på Nybrogatan. Det senaste bygglovet röstade jag också nej till, och det var jag ensam om i stadsbyggnadsnämnden.

Om någonting ska uppföras på Blasieholmen där tullhuset står eller i närheten kommer vi aldrig att acceptera att det blir någon rivning eller att huset förvanskas. Det ska användas på ett bra sätt och i ett vettigt syfte. Detta återkommer vi till. Varsamhet med kulturhistoriska byggnader innebär att de ska renowas, inte rivas. Verksamheter måste kunna fortsätta efter renowing utan chockhöjda hyror. Med hjälp av Liberalernas kulturhistoriska fond kan vi garantera finansieringen av viktiga upprustningar utan chockhöjning av hyrorna.

Bostadsbolagen bör inrikta sig på att utveckla Stockholmshusen, inte fortsätta att bygga dyra hyresrätter. Lämna det till kommersiella bolag! De kommersiella bolagen borde också kunna hjälpa till att utveckla Stockholmshusen. Använd kapitalet i välfärdens tjänst!

Bifall till Liberalernas budgetförslag!

Anförande nr 117

F r a n k H o j e m (C): Ordförande, ledamöter! Stockholm ska vara en stad som växer, utvecklas och inspirerar, och för detta är en väl fungerande bostadsmarknad och bostadsbyggande helt avgörande. Men här halkar vi efter. Nuvarande system har kommit till vägs ände – det fungerar inte. Stockholms bostadsmarknad präglas i dag av bostadsbrist, segregation och alldeles för låg rörlighet. Samtidigt finns det lösningar, om viljan finns där. Centerpartiet vill reformera bostadsmarknaden, och där vill jag lyfta upp tre kärnfrågor.

Vi behöver reformera allmännyttan. Allmännyttan måste få ett mycket tydligare uppdrag att leverera socialt hållbara bostäder och motverka segregation. Vi behöver också avskaffa bostadskön. Att ha en bostad är en grundläggande rättighet, och att fördela bostäder baserat på kötid stänger ute dem som bäst behöver en bostad.

Vi behöver mer blandade bostadsformer och fler hyresrätter – en blandning av olika upplåtelseformer där bostadsrätter, hyresrätter och ägarlägenheter kan kombineras på kvartersnivå. Det är så man bygger levande städer. Dessutom föreslår vi differentierade hyror i nyproduktion. Det ger incitament för fler att bygga.

Vi måste också jobba med vår markanvändning och med en aktiv markpolitik för att Stockholm ska fortsätta att utvecklas. Att ställa krav vid markanvisningar på en större andel billigare bostäder är praxis och fungerar i många andra europeiska länder. Vi måste också satsa på att höja attraktiviteten i ytterstadsområdena. Centerpartiet lägger 10 miljarder kronor de kommande åren på att förbättra boendemiljöer, integrationen och livet mellan husen därför att bostäder handlar om mer än bara tak över huvudet.

Andra städer som Stockholm kan jämföra sig med visar vägen. Helsingfors och Wien har visat att det är möjligt att driva en annan typ av bostadspolitik. Nu är det vår tur här i Stockholm att skapa en bostadsmarknad som är rättvis, hållbar och inkluderande.

Med detta vill jag yrka bifall till Centerpartiets budgetförslag.

Anförande nr 118

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! Jag tänker uppehålla mig vid fastighetsnämndens budget för kommande år, där miljö- och klimatarbetet nu vässas ytterligare.

Först har vi en spännande nyhet som vi inte har pratat om hittills i budgetdebatten och som inte uppmärksammats mycket över huvud taget. Vi ska nu nämligen utreda möjligheten att införa en bonus vites-modell för kravställande i våra upphandlingar, byggentreprenader och även senare i byggprojektens utförandeskede i syfte att minska

klimatpåverkan och främja återbruk. Det kommer mer om detta sedan i den klimathandlingsplan som är på gång.

Jag tycker att det är värt att uppmärksamma fastighetsnämndens arbete med solpaneler, som har tagit rejäl fart de senaste åren och som nu kommer att stärkas ytterligare. Som komplement till det understryker vi nu också att det ska kombineras med vegetation och ekosystemtjänster. Vi ska hela tiden sträva efter att maximera ytorna för solpaneler på tak. Det ska inte bara vara enstaka, och det ska också vara möjligt att ha det på fasader där så är lämpligt. Det går dock inte alltid, ska sägas.

Vi ska intensifiera arbetet med klimatanpassning, och vi ska arbeta mer med gröna hyresavtal. Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden verka för att laddplatserna vid våra idrottsanläggningar förbättras. Vi skalar upp arbetet med så kallade LCA, alltså livscykelanalyser, i byggprocessen, och vi fortsätter självfallet med vårt mål att verka för att nya fastigheter ska uppföras med certifieringen Miljöbyggnad Silver.

Slutligen vill jag nämna Hästa gård i Järva, stadens i dag enda aktiva jordbruk, som ska öppna igen och bli en levande stadsbondgård med betoning på hållbarhet och biologisk mångfald.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 119

L o v i s a H e d i n (KD): Ordförande, ledamöter och åhörare! Inom bostadspolitiken fortsätter vänstersidan sin tävling om vem som kan lova mest till flest. Det utlovas billiga bostäder och social hållbarhet, men i praktiken leder det till motsatsen.

Visionen om 140 000 nya bostäder till 2035 blir bara en pappersprodukt om det saknas finansiering och konkreta initiativ. Med nuvarande takt kommer det att ta närmare 40 år tills målet är uppnått. De som drabbas hårdast är de som har störst behov av bostäder med överkomliga hyror.

En ambition att ligga i framkant, med ökade krav och villkor på redan hårt ansatta byggaktörer, skapar inte vare sig fler eller billigare bostäder. Inte heller lär acceptansen för en nödvändig stadsutveckling öka av att spränga in hyreshus i villaområden. Kristdemokraternas budget är däremot inriktad på handling. Vi föreslår tydliga åtgärder för att möjliggöra fler bostäder, både hyresrätter och bostadsrätter, genom en snabbare tillståndsprocess, närmare dialog med privata byggföretag och även tre nya villaområden med plats för 100 nya småhus.

Kristdemokraterna prioriterar också ekonomiskt ansvarstagande. Till skillnad från majoriteten med dess höjda skatter föreslår vi en effektivare användning av stadens resurser. Detta både stärker stockholmarnas köpkraft och ger företag bättre förutsättningar att växa. Kristdemokraternas mål är ett Stockholm som växer balanserat och där nybyggnation inte sker på bekostnad av det befintliga. Det är också ett Stockholm där allmännyttan kompletterar men aldrig ersätter privata byggherrar – en huvudstad med en politik som underlättar för fler att bygga mer.

Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas budgetreservation.

Anförande nr 120

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi ska självfallet prata om Stockholms ofattbart bristfälliga bostadsmarknad även på det här området. Centerpartiet har förslag om hur vi kan vända på alla stenar för att försöka få bukt med bostadsmarknaden, som verkligen inte fungerar.

Vi tycker att det är orimligt att kommunen ska ha en extra pensionsförsäkring för människor som faktiskt har det ganska väl ordnat med bostad. Varför ska den som har stått 30 år i bostadskö och som inte har saknat bostad under den tiden gå före dem som har grundläggande mänskliga behov av att efterfråga en bostad? Jag kan inte förstå att det är Socialdemokraternas och Vänsterpartiets politik att upprätthålla något slags extra pensionsförsäkring för dem som redan har det bra.

Jag tycker att vi ska använda hela allmännyttan och verkligen nyttja dess potential och fördela bostäderna efter behov. På det sättet går det att göra riktig skillnad när det gäller bostadsfrågan. Man säger att vi ska ha social fördelning och en särskild kö. Förra året, alltså 2023, fanns det 30 000 sökande, men bara 30 av dessa fick den sociala förturen. Det är orimligt att tro att det är lösningen på Stockholms ofattbara bostadsproblematik.

Clara Lindblom från Vänsterpartiet brukar delta i debatten och säga att det ska byggas mer. Just nu står vi i en av de största bostadskriserna. Det byggs nästan inga bostäder i Stockholm just nu. Då kan man inte bara hänvisa till att vi ska bygga billigt och bygga mer, utan man måste använda hela den verktygsarsenal man har. Vi har en stor allmännytta, och om vi skulle slå ihop och fördela efter behov skulle vi kunna göra verklig skillnad. Då skulle sjuksköterskor och poliser kunna söka en bostad i den här staden och flytta hit.

Anförande nr 121

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Jonas Naddebo föreslår att man ska reformera hela Bostadsförmedlingen och slopa bostadskön. Man ska alltså fördela bostäder efter behov, inte efter den faktiska kötiden. Ni definierar inte närmare vilket behov ni pratar om, Jonas. Jag antar att mina behov kan skilja sig från dina behov. Ska jag, som till exempel arbetar i stan, vid Hötorget, men bor i Råcksta få en lägenhet på Östermalm? Jag skulle jättegärna få det, men det blir ganska orimligt att till exempel Britt-Marie, som har stått i kön i 40 år, ska få se sin kötid brinna inne. Det är en fråga i sig.

Den andra frågan gäller att det som ni föreslår står i strid med bostadsförsörjningslagen men även med kommunallagens likabehandlingsprincip. Förslaget är inte bara olämpligt, utan det är dessutom olagligt. Min fråga till Jonas Naddebo är därför: Varför uppmuntrar du kommunfullmäktige att bryta mot svensk lagstiftning?

Anförande nr 122

J o n a s N a d d e b o (C): Ja du, Sergej, självfallet gör jag inte det.

Väldigt nära oss ligger en annan stad, Helsingfors, som har 52 000 lägenheter i sin allmännytta som alla fördelas efter behov. Självfallet finns en viss gräns för hur hög inkomst man får ha. Den måste vara ganska hög för att många ska omfattas. Där klarar de av att ge sin bostadsförmedling i uppdrag att fördela bostäder efter behov.

Om man som Sverigedemokraterna vill ha kvar den konstiga konstruktionen att subventionerade hyresrätter, som allmännyttan faktiskt till viss del är, bara ska fördelas enligt rak kötid är man ganska ensam i Europa. Det finns få andra exempel runt om i Europa där det fördelas på det sättet, utan de som har subventionerade hyresrätter ser till att dessa kommer till människor med störst behov snarare än att fördela dem efter rak kötid.

Jag tycker att vi borde göra något åt Stockholms bostadsmarknad. Det verkar inte SD vilja.

Anförande nr 123

M a r t i n H a n s s o n (MP): Förlåt, Jonas, men det där förslaget har landat jättetokigt. Det är verkligen inte ett bra förslag. Vi har problemet med avgränsningarna, som kommer att bli oerhört godtyckliga, för att inte tala om det fullständigt orimliga i att stockholmare som har stått i kö i 10, 20 eller 30 år helt plötsligt, för att Centerpartiet i Stockholms stad efter 30 år har fått för sig något, inte längre får stå kvar. Det är folk som har sparat länge. Ändra er! Det är ett jättekonstigt förslag.

Med detta sagt arbetar vi offensivt med kategoribostäder, förturer och olika satsningar för att de verkligt behövande ska kunna få bostad. Kategoribostäder är ett exempel, såsom studentbostäder. Framför allt har vi redan förturer för särskilt behövande grupper, till exempel våldsutsatta.

Anförande nr 124

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Att du, Martin Hansson, skulle angripa vårt stora förslag om en ny bostadsmarknad från en byråkratisk vinkel förvånar nog ingen. Samtidigt säger du att det är offensivt att jobba med social förtur, när det år 2023 bara var 3 promille av de sökande som fick den sociala förturen. Det tycker jag inte är ett offensivt förhållningssätt. Nej, fram med visionen! Du får lämna byråkratin.

Vi kommer att kunna lösa den här möjligheten. Vi har sagt att det ska finnas en övergångsperiod för dem som du – givetvis – vill ska få ta del av det som är ett slags kommunal extra pensionsförsäkring. Jag kan inte förstå att du slår dig för bröstet för att vi ska se till att de som redan har sin bostad försörjd ska gynnas, att de ska kunna sälja sin villa och casha in en massa miljoner bara för att de har stått länge i kön. Jag tycker att det är de bostadssökande som ska premieras, inte de som har det bäst.

Anförande nr 125

T o m H e d r u p (M): Ordförande, ledamöter och stockholmare! För nästan ett år sedan stod jag och mina moderata kollegor här och påpekade att fastighetsbranschen har stora problem. Vi föreslog då att ni i majoriteten skulle vara mycket försiktiga med att nyproducera och i stället fokusera på att förädla beståndet genom att till exempel

renovera och snabba på installationer av solceller. Borgarrådet ville dock inte lyssna på detta utan fortsatte att nyproducera som om det vore 2019, detta trots att nyemissionerna duggade tätt hos fastighetsbolagen på Stockholmsbörsen.

I dag har vi facit, och det är inte vackert. De tre stora bostadsbolagen har tillsammans tappat 2,2 miljarder kronor i utebliven vinst. Bara fördyringarna i Stockholmshem ligger på 1,4 miljarder kronor. Direktavkastningen sjunker, och utdelningen kommer att sjunka kraftigt. Och majoriteten är inte ens i närheten av att nå miljömålen. I den takt som solceller nu byggs ut av bostadsbolagen kommer det att ta 96 år för staden att nå målet att solkraften ska stå för 30 procent av elbehovet. Detsamma gäller målet om laddstolpar.

Sammantaget innebär detta att man faktiskt lurar väljarna. Det är tydligt att det saknas ordentlig styrning av bostadsbolagen. Allt detta hade kunnat undvikas om ni hade lyssnat på oppositionen och sålt de olönsamma projekten eller skalat ned till exempel dyra garage. Då hade vi haft tre allmännyttiga bostadsbolag som hade mått mycket bättre och som hade varit redo att bygga när konjunkturen vänder.

Man ska också komma ihåg att det ligger flera olönsamma projekt i pipeline som kommer att försämra bostadsbolagens ekonomi ytterligare. Närmast har vi projektet Tjället inom Stockholmshem, som blivit runt 80 procent dyrare. Så här får man inte sköta allmännyttan. Bostadsbolagen står nu inför ett stålbad, medan ni i majoriteten skär ned på bostadsmålen och ekonomin ligger i spillror.

I slutändan kan man beskriva det här året som året då Clara Lindblom och Karin Wanngård utmanade inflationen och inflationen vann.

Anförande nr 126

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Som ordförande för Stockholmshem, som omnämndes här, måste jag tydliggöra något. Det är två olika saker. Det ena handlar om att vi absolut inte ska gå in i olönsamma projekt i staden, och det gör vi inte heller. Det andra handlar om att vi måste kunna färdigställa de projekt som vi redan har startat och där det på vägen, av olika anledningar, uppstår kostnadsökningar. Du nämnde Tjället som exempel, Jonas. Detta är två helt olika saker.

Jag tycker att det vore ansvarslöst av oss att, som ni föreslår, slänga de pengar i sjön som har lagts ned på att projektera, starta upp och sätta igång nya projekt. Men det är ju vad ni gör. Det står i er budget att ni vill se minskat bostadsbyggande i Stockholm och att ni vill fortsätta med utförsäljningarna av allmännyttan. Under 30 års tid när ni har styrt har ni sålt ut totalt 40 000 hyresrätter i Stockholm. Det är fel väg. Vi vill bygga mer, vi vill bygga billigare och vi vill bygga större.

Anförande nr 127

T o m H e d r u p (M): Jag fick ingen direkt fråga, Maria-Elsa, men olönsamma projekt går ni fram med hela tiden. Jag pratade om Tjället, som kommer upp i december. Det är olönsamt. Det har varit tre fyra stycken nu i Stockholmshem. Jag frågade Clara Lindblom senast vad ni har gjort för att hjälpa bostadsbolagen. Vad har du själv gjort i Stockholmshems styrelse för att hjälpa till så att projekten inte blir

olönsamma? Det finns faktiskt saker man kan göra, såsom att skala ned garage och andra saker. Jag hoppas att du kan återkomma till det.

Anförande nr 128

M a r t i n H a n s s o n (MP): Ordförande! När det gäller allmännyttan finns det några saker som känns värda att verkligen lyfta extra mycket. Det ena är det som vi satte igång ordentligt med förra året. Vi har märkt en del av det under året, men det kommer nu att kompletteras ytterligare i och med miljöprogrammet och den kommande klimathandlingsplanen. Det handlar om varsamheten vid upprustning med syftet att kunna renovera mer hållbart och att kunna bevara de kulturhistoriska värdena. Det får också den fina bonuseffekten att man kan pressa hyrorna vid renoveringarna. Detta är ett arbete som är igång men som nu kommer växlas upp.

Det finns några saker kopplat till det här. Det handlar bland annat om att vi ska utveckla en ny underhållspolicy som kommer att ha sin utgångspunkt i miljöprogrammet och klimathandlingsplanen. Det här kommer att bidra till att förstärka just fokuset på varsamma renoveringar.

Det andra, som jag har nämnt tidigare, som också gäller allmännyttan, är den nya bonusvitesmodellen för kravställande och upphandling av byggentreprenader också vid utförandeskedet. Detta kommer att bli en nyhet som jag tycker är jättespännande.

Det tredje jag vill nämna är att det i och med detta också kommer att ställas ytterligare krav på att minska mängden av byggavfall och att planera för en återbrukscentral av byggmaterial kopplat till detta så att det också verkligen ska bli verkstad.

Slutligen skulle jag vilja nämna det pågående arbetet med att stärka hyresgästinflytandet vid renoveringarna. Det är ett uppdrag som har funnits väldigt länge, men vi har de senaste åren från våra tre allmännyttiga bolag sett hur det här faktiskt också har börjat verkställas. Det har inte bara blivit vissa mindre möjligheter till inflytande, utan det har faktiskt på riktigt blivit stora olika val som också påverkar hyran i olika riktningar. Vi har sett goda exempel i till exempel kvarteret Väktaren vid Fridhemsplan, där renoveringar pågår just nu. Där har detta fallit väl ut.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 129

A l e k s S a k a l a (M): I vissa områden, till exempel Järva, finns det alldeles för få stora bostäder och alldeles för få små bostäder. Barnrika familjer bor i treor och eventuellt fyror. Det finns en forskningsrapport från KTH som visar att man kan bygga om två treor till en etta och en femma så att folk kan stanna kvar i sitt område och så att barn kan flytta ut – kanske till billiga studentbostäder.

Vad tänker ni göra åt detta? Det står bara att man ska bygga fler bostäder för unga, men vad ska ni göra rent konkret?

Anförande nr 130

M a r t i n H a n s s o n (MP): Självklart behövs det bostäder! Budgeten är helt pepprad med uppdrag just om att få till lägenheter med fler rum. Det är ju det som efterfrågas. Detta är väldigt mycket kopplat till just Fokus Järva-arbetet, där man har det som ett mål. Hur får vi till större lägenheter och lägenheter med fler rum i Järva och ytterstadsområdena? Jag håller fullständigt med dig; behovet av att få till fler rum är stort.

Det är ibland byggt tekniskt komplicerat, speciellt om man vill att lägenheterna också ska kunna ha en hyfsat låg hyra. Men jag upplever att arbetet och förståelsen för det här, både från våra egna allmännyttiga bolag och från privata aktörer, har blivit mycket större. Man arbetar på hur man kan få till fyror eller femmor som ändå kanske inte nödvändigtvis är på 180 kvadratmeter utan ligger på en rimlig total yta. Det är precis det som efterfrågas i framför allt Järva och ytterstaden. Du har helt rätt, och jag håller fullständigt med. Men vi arbetar ju också stenhårt med detta, som också Anders Österberg nämnde i sitt anförande.

Anförande nr 131

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! I Stockholm ska alla ha råd att bo. Därför behövs fler allmännyttiga bostäder med hyror som vanligt folk har råd med. För det krävs en politik som vill utveckla allmännyttan i stället för att avveckla den. Allmännyttans ställning i Stockholm ska stärkas, särskilt i de stadsdelar som domineras av bostadsrätter och villor.

För att hålla uppe byggandet i lågkonjunktur behövs fortsatt höga bostadsmål. Bolagens projektportföljer ska vara minst tio gånger större än den planerade årliga produktionen. Men det räcker inte med att bygga nytt för att råda bot på bostadsbristen. För att fler ska ha råd att tacka ja till en nybyggd hyresrätt måste staden arbeta aktivt med att pressa hyrorna i nyproduktion, och därför ska arbetet med att utveckla Stockholmshusen också fortsätta.

Trångboddheten i Stockholm är ett faktum. Det är också en indikator för klass och ojämlikhet. Vi vet att det är barnfamiljerna med de minsta ekonomiska marginalerna som i större utsträckning lever i trångboddhet. Det här skapar dåliga förutsättningar för en bra livskvalitet och för barns och ungas studiero i hemmet. Allmännyttan ska därför särskilt jobba med att bygga och utveckla lägenheter med många rum, där hyrorna också hålls nere.

Stockholm har ett enormt behov av bostäder, inte minst sådana bostäder som vanliga människor med vanliga jobb har råd att bo i. Det handlar om förskolepersonalen som tar hand om våra barn om dagarna. Det handlar om poliser och socialsekreterare som jobbar varje dag för att göra Stockholm tryggare. Med den rödgröna majoritetens budget tar vi ansvar för bostadsbristen genom höga mål och höga ambitioner för allmännyttan och med ett utvidgat arbete för att få fram lägenheter med många rum och pressade hyror.

Jag yrkar bifall till den rödgröna budgeten.

Anförande nr 132

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande och Maria-Elsa! Vi är nog överens om att vi ska använda allmännyttan på ett gott sätt, men vi vill göra det på ett annat sätt än vad ni vill. Du pratade mycket om dem som har vanliga jobb. Jag tänkte fråga samma sak som Anders Österberg frågade Sverigedemokraterna: Vad är ditt råd till sjuksköterskor och poliser som behöver söka sig hit för att bidra på vår arbetsmarknad? Vad är ditt råd till dem för att de ska kunna söka sig en ny bostad?

Jag tycker faktiskt att det är ganska obegripligt att Socialdemokraterna kan stå här och försvara ett system som bara gynnar de mest välbärgade som redan har sin bostadssituation ordnad. Borde det inte vara i Socialdemokraternas intresse att i stället värna dem som står långt bort från bostadsmarknaden? På vilket sätt gynnar ert system dem?

Just nu byggs det ju ingenting. Ni är svaret skyldig lika mycket som Sverigedemokraterna när det gäller varför det byggs så lite. Varför kan vi inte använda allmännyttan och fördela bostäder efter behov? Det skulle på riktigt göra någonting åt den dåliga bostadsmarknad som vi har i Stockholm.

Anförande nr 133

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Jag tycker ändå att du, Naddebo, presenterar ett ganska konstigt försök till en genväg för att bygga bort, göra oss av med och råda bot på den bostadsbrist som råder i Stockholm. Jag skulle vilja kalla den för den stora bostads ojämlikheten.

Det finns nämligen bara tre sätt att råda bot på bostadsbristen. Det handlar om att bygga mer, och därför har vi höga, siffersatta och ambitiösa mål för allmännyttan. Det handlar om att bygga billigare, och det är därför vi har utvecklat Stockholmshusen. Vi vill fortsätta att göra det och att bygga seriellt och industriellt för att få fram fler bostäder till ett lägre pris. Det handlar också om att bygga större. Alltför många barnfamiljer trängs i för små lägenheter i dag i Stockholm. Därför måste vi se till att vi får fram fler lägenheter med fler rum för att få till en bättre livskvalitet och en bättre studiero för dem som bor i de här lägenheterna.

Vi behöver inte de här konstiga genvägarna som Centerpartiet försöker presentera. Vi behöver bygga mer.

Anförande nr 134

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Maria-Elsa! Kul att få debattera med dig om allmännyttan! Jag har en fråga till dig. Vi har nu sett ett paradigmskifte med både hög ränta och hög inflation efter ungefär tio år med nollränta och nollinflation. Det betyder att allmännyttan är tyngd under sina stora skulder. Vi moderater vill ha ett skuldtak för allmännyttan, och vi vill stoppa lånefesten.

Vi menar att allmännyttans fokus borde vara på förvaltning av befintligt bestånd och inte på nyproduktion med väldigt höga risker. Vi har ju sett ett antal projekt som vi har fått skriva ned. Vi har haft ett antal projekt här i fullmäktige med lövtunna marginaler.

Det krävs så lite för att projekten plötsligt ska bli olönsamma, och olönsamma projekt slår direkt på våra allmännyttiga bolag.

Min fråga till dig, Maria-Elsa, är: Vad vill du göra för att stärka allmännyttans lönsamhet och på så sätt säkra dess långsiktighet?

Anförande nr 135

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Bostadsbristen i Stockholm tar ingen paus för att vi har en lågkonjunktur eller en hög inflation i det här landet. Vi som befinner oss i den här salen, och kanske särskilt vi på den här sidan som styr Stockholm, har ett stort ansvar för att se till att Stockholm tar sitt ansvar när det kommer till bostadsförsörjningen. Det är för många människor som fortfarande väntar på att komma in på bostadsmarknaden. Vi måste ta det här på stort allvar även i ett tufft läge.

Samtidigt har vi också såklart ett ansvar för att se till att vi går fram med lönsamma och genomförbara projekt i den här staden, och det gör vi. Det nya system som vi nu har implementerat för att få en ökad kostnadskontroll, en tydligare styrning av våra investeringar och en ökad transparens gör att vi har just det – en bättre styrning av våra investeringar och en bättre transparens samtidigt som vi fokuserar på att ta fram fler bostäder i en svår tid. Och det är för stockholmarna vi gör det!

Anförande nr 136

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande! Slava Ukraini! Våra tre bostadsbolag borde agera på en konkurrensutsatt marknad. Stockholmshusens villkor kan ges till fler. Varför säger jag det, nu då? Ni kan fundera på frågan om vem som uppfann ångmaskinen. Jag återkommer till svaret.

Använd kapitalet i välfärdens tjänst, det vill säga använd de kommersiella bostadsbolagen till att vara med och konkurrera om att bygga hus liknande Stockholmshuset! Det är också dags för samtliga kommunala bostadsbolag att bli mer frimodiga i arbets sättet. Bygg på hus som har de tekniska förutsättningarna! Med 3D-bildningar kan exempelvis bostadsrättsradhus byggas på taket av husen. Låt bostadsbolagen köpa, sälja och byta fastigheter i en dynamisk fastighetsförvaltning i stället för den konservativa fastighetsförvaltning som man nu är tvungen att använda sig av.

Vår kulturhistoria måste räddas, inte rivas. Den måste förvaltas och förädlas, inte förvanskas. Därför behövs Liberalernas kulturhistoriska fond, som garanterar att våra kulturhistoriskt viktiga hus kan fortleva i en situation där stora upprustningsbehov finns. Särskilt gäller det våra olika kulturgårdar runt om i Stockholm.

Bifall till Liberalernas budget!

Anförande nr 137

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Debatten är fascinerande, om jag ska uttrycka mig diplomatiskt. Stundtals är nivån så låg att påhoppet inte ens är värda att bemöta. Oppositionen målar upp falska konflikter mellan nyproduktion, förvärv och underhåll av befintliga fastigheter trots att lönsam

nyproduktion och smarta förvärv faktiskt hjälper bolagen att få in pengar till just underhållet av äldre fastigheter.

När vi läser Moderaternas budget ser vi att de vill frysa lånelimiten för nästa år eller, som en tidigare talare sa, få stopp på lånefesten. Jag ringde runt och kollade och hämtade in uppgifter från våra bolag. Jag frågade: Vad skulle det innebära för 2025 om Moderaternas förslag vann gehör här i salen? Svaret var: spiken i kistan för underhåll och upprustning av just äldre fastigheter. Det skulle bli omfattande problem med vattenskador och nedgångna fastigheter som följd.

Kristdemokraterna i sin tur pratar om höjd självfinansieringsgrad utan att verka ha en susning om vad självfinansieringsgraden faktiskt ligger på i bostadsbolagen. Jag kan avslöja att den är långt, långt högre än hos motsvarande privata fastighetsägare. Sverigedemokraterna säger sig vara bekymrade för att poliserna inte hittar en bostad i Stockholm, men de vill ta bort billiga hyresrätter som poliserna faktiskt hade kunnat efterfråga. Det är väldigt intressant. För att allmännyttan ska kunna ta hand om sitt bestånd och fortsätta fylla den här viktiga rollen i bostadsförsörjningen måste detta förvaltas på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. Det är inga konstigheter. Men ombildningar, utförsäljningar, tvärstopp i byggandet och fryst underhåll är det sista den här staden behöver.

Därför yrkar jag fortfarande bifall till den rödgröna majoritetens budget för Stockholms stad.

Anförande nr 138

P e r R o s e n c r a n t z (M): Herr ordförande! Att bygga billigt – vem vill inte att det ska finnas många lägenheter lediga som dessutom inte kostar så mycket? Problemet är i praktiken din företrädare 2015. På Bjursätragatan i Rågsved skulle en trea kosta 7 500 via Stockholmshusen. När de stod klara blev det dubbelt så mycket. Om vi skulle bygga en sådan trea i Rågsved i dag – vad skulle den kosta? Kanske 19 000?

Vi är realistiska. Ni vill sälja drömmen om att staden via de allmännyttiga bolagen kan bygga en massa billiga lägenheter. Vi kan inte det. Det är för dyrt att bygga. Hyresmarknadens regler gör gällande att vi inte kan ha vilka hyror som helst, aktiebolagslagen gör att vi måste gå med vinst och projekten blir hela tiden fördrade, som vi ser i kommunfullmäktige. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna säljer in en dröm som inte finns. Vi måste ha en realistisk bostadspolitik.

Anförande nr 139

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Ingen politiker ska stå i en talarstol eller prata i medierna och lova en exakt hyra av den enkla anledningen att politiker inte sätter hyror, utan hyrorna förhandlas. Men vad man kan lova stockholmarna är att man ska göra allt man kan för att pressa hyrorna i nyproduktionen. Vi sticker inte under stol med att en annan regering också hade hjälpt till.

I några av de projekt som vi bygger nu, och som du också har fått redovisade till Familjebostäders styrelse, exempelvis i Bandhagen, är hyrorna ändå helt okej om du jämför med jämförbar nyproduktion. Stockholms hem har ett projekt i Västertorp som

är det billigaste nyproduktionsprojektet i den här staden på hur länge som helst. Det går alltså att pressa.

Men du har helt rätt: Man ska inte lova guld och gröna skogar, speciellt inte om det finns en regering som över huvud taget inte prioriterar att det ska byggas för vanligt folk. Jag hade jättegärna fått tillbaka investeringsstödet; då hade vi kunnat snacka.

Anförande nr 140

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande och Clara! Jag ska erkänna att jag kanske tryckte på knappen för replik lite väl snabbt, för jag trodde att jag skulle få en känga. Men du ägnade dig mer åt att ge kängor till de andra partierna. Både du och jag är engagerade i allmännyttan och hur man skulle kunna nyttja den på bästa sätt. Du vet liksom jag att de billigaste lägenheterna har vi redan i beståndet, och dem borde vi kunna använda till dem som faktiskt har bostadsbehov. Jag kan inte förstå att ni ställer er bakom Socialdemokraternas idé om att man ska köa i 30 år och sedan använda sin hyresrätt till att byta på den svarta marknaden så mycket som möjligt.

Var nu lite hederlig, och prata inte bara om utbildningar! Förra mandatperioden hade vi möjlighet till utbildningar i stadsdelar som hade över 80 procent hyresrätter. Där behövs bostadsrätter. Vi behöver bygga blandat. Använd nu din minuts talartid till att inte bara säga ”ni sålde ut allting”, utan beskriv i stället hur du vill att hyresgäster ska komma åt de billiga hyresrätterna i allmännyttan! Vi har ett förslag om att fördela efter behov.

Anförande nr 141

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag behöver inte prata om utbildningar eftersom du lyfte alla problem med dem, så det var ju bra. De gamla husen försvinner och så vidare.

Jag tänker så här: Du kan både titta i årets budget och ta dig tid att titta i förra årets budget, för där finns faktiskt i ägardirektiven aktiviteter till bolagen. Förra året var det Svenska Bostäder, och nu är det Svenska Bostäder och resten av bolagen. Där har man uppdrag om att titta på hur till exempel internkön kan användas för att öka den sociala rörligheten. Det vi tittar på där, och som redan är igång, Jonas – så himla snabb på bollen är du inte alltid – är att just internkön är bra. När hyresgäster som bor i allmännyttan får en lägenhet via internkön går det snabbare än via bostadsförmedlingen. Det gör att om man har bott i Tensta i 15 år och skulle vilja bo någon annanstans, eller tvärtom, är det lättare att få tag på en lägenhet via internkön. Det är därför jag inte vill ombilda, men det är också därför jag vill titta på hur just internkön kan användas för att öka den sociala rörligheten. Vi är redan på i den här frågan!

Anförande nr 142

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Om du, Clara, gärna vill värna de kulturhistoriskt viktiga husen och kunna bygga om dem till rimliga villkor utan chockhöjda hyror borde du väl också tycka att Liberalernas idé om en kulturhistorisk fond är alldeles utmärkt. Pengar ska kunna finnas i den till just exakt det här. Det är den ena frågan.

Den andra frågan gäller det som jag har tagit upp om att våra tre kommunalägda bostadsbolag måste få större frihet i sitt agerande. Hur du ser på det?

Den tredje frågan handlar om att släppa in de kommersiella bolagen och låta dem konkurrera på samma villkor som allmännyttan när det gäller Stockholmshusen, just för att få innovationen och utvecklingen av Stockholmshusen.

Anförande nr 143

Borgarrådet L i n d b l o m (V): En av anledningarna till att vi tjarar så mycket om varsam upprustning, både när det gäller våra bostadsbolag och fastighetsnämnden, är att vi måste komma ifrån en slit-och-släng-mentalitet där vi river ut och nollställer i stället för att underhålla och ta hand om gamla kåkar. Det är just för att vi värdesätter fastighetsnämndens uppdrag att ta hand om vår gemensamma kulturhistoria som vi nu i den här budgeten förtydligar just detta. Fastighetsnämnden har inte bara ett uppdrag att tillhandahålla bostäder för stadens egna verksamheter, utan uppdraget är så mycket bredare än så. Tittar du i investeringsbolagen ser du också att det som är dominerande där är just kulturhistoriska kåkar.

Men det jag inte förstår, Björn, är att om det är så viktigt för er att underhålla kulturhistoriska kåkar – varför skär ni då ner på fastighetsnämnden? Det om något skulle försämra underhållet av just kulturhistoriskt värdefulla kåkar. Resten får vi återkomma till.

Anförande nr 144

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Under din tid som oppositionspolitiker och oppositionsborgarråd har du år efter år, framför allt medialt, klagat på den dåvarande blågröna majoriteten och sagt att de inte lever upp till de uppsatta bostadsmålen. Nu har du varit fastighetsborgarråd i två år, och vi lever fortfarande inte upp till de bostadsmål som vi har satt, och bostadsproduktionen är undermålig.

Innan du börjar skylla ifrån dig på riksdagen, regeringen och regionen vill jag fråga dig som fastighetsborgarråd: Vad har du gjort för att säkerställa den stabila bostadsförsörjningen och att staden lever upp till de uppsatta bostadsmålen?

Anförande nr 145

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Om det är någonting som den här majoriteten gör är det att prioritera byggandet av hyresrätter med överkomliga hyror, men också att få igång byggstartar. Vi ska vara medvetna om att klimatet är svårt. Det är väldigt många byggaktörer, såväl privata som allmännyttiga, som verkligen har svårt att få ihop sina kalkyler. Det är därför vi har en bostadsgeneral som har en tät och nära dialog med branschen. Det är därför exploateringskontoret systematiskt jobbar med att identifiera vilka projekt som är nära genomförande. Vad kan vi skruva på? Hur kan vi underlätta för att komma till byggstart? Det är därför vi har återupptagit den tajta samverkan som låg i träda under förra mandatperioden mellan stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och bostadsbolagen just för att hitta bra förutsättningar för att komma igång med Stockholmshus.

Ett tips till dig om du vill få igång bostadsbyggandet: Se till att snacka med dina kollegor i stadsbyggnadsnämnden. I dag säger ju Sverigedemokraterna nej till över 50 procent av alla bostäder som kommer upp där. Och då, Sergej, blir inga bostäder byggda.

Anförande nr 146

N a s s i r A b d u l l a h i A l i (S): Ordförande, ärade ledamöter och kära stockholmare! Namnet Stockholms hem signalerar någonting som jag är stolt ledamot av. Som ni hör av namnet Stockholms hem är Stockholm en stad som många drömmer om att kalla sitt hem. Men det finns ett problem: För alltför många förblir den drömmen just en dröm.

Jag tänker på Aisha, en ensamstående mamma i Järva som tvingas bo i en trång tvåa med sina tre barn. Hon har jobbat som undersköterska i staden i 20 år, men det är ändå nästan omöjligt för henne att hitta en hyresrätt att flytta till som hon har råd med nu när det har blivit trångt för henne med barnen. Är detta rättvist? Är detta värdigt?

Som svar på den frågan säger vi socialdemokrater nej. Därför prioriterar vi att öka produktionen av hyresrätter med överkomliga hyror. För mandatperioden är målet minst 3 500 nya hyresrätter i allmännyttan så att fler som Aisha i vår stad får en chans till en dräglig boendesituation. Men det handlar inte bara om att bygga fler bostäder. Det handlar också om att bygga rätt slags bostäder, som hyresrätter för unga, studenter och barnfamiljer. Som det ser ut i dag flyttar barnfamiljer från Stockholm, och det är ett problem. Vi vill också pressa hyrorna genom projekt som Stockholms husen och öka allmännyttans marknadsanvisningar för att skapa prisvärda alternativ för stockholmarna. Samtidigt som vi bygger ser vi till att renovera varsamt så att fler hyresgäster slipper oacceptabla hyreshöjningar.

Vi socialdemokrater står för en bostadspolitik som sätter människan i centrum. Vi bygger inte bara bostäder, utan vi bygger framtidsro, trygghet och en stad där alla ska kunna leva ett gott liv. Aisha och hennes barn och tiotusentals andra stockholmare förtjänar det. Det är vårt ansvar att leverera det.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 147

P e r R o s e n c r a n t z (M): Du har helt rätt, Nassir. Det är inte värdigt. Det är alldeles för många i Stockholm som bor för dåligt, som bor för trångt, som har social utsatthet och som lever i utanförskap. Moderaternas poäng är att detta främst inte är en bostadspolitisk fråga utan en fråga om hur människor ska komma in i samhället, bli egenförsörjande och ha en tillräckligt hög lön för att kunna byta bostad. Oavsett hur många bostäder vi bygger kommer hyrorna, som jag har beskrivit i ett tidigare inlägg, att vara för höga.

En riktigt bra bostadspolitik börjar med socialpolitiken och med arbetsmarknadspolitiken. Den börjar med att människor blir egenförsörjande. Det är så vi kan knäcka utanförskapet.

Anförande nr 148

N a s s i r A b d u l l a h i A l i (S): Tack för repliken, Per! Jag läste er budget, och jag saknar siffror. Hur många bostäder vill ni bygga? Det är något jag inte har fått svar på. Varken Moderaterna, KD, C eller SD har något svar. Det är verkligen ett underbetyg sett till stockholmarnas, speciellt Aishas, behov. Er politik orkar inte sätta detta i centrum. Moderaterna pratar dessutom i sin budget om generellt minskat byggande. Jag tror därför att ni kommer att bygga färre bostäder än vad vi föreslår.

Vi vill bygga Stockholmshus och se till att det blir överkomliga hyror. Vi vill också bygga, som Anders Österberg sa tidigare, ett bra boende med rum så att alla har möjlighet att stänga in sig och kunna göra sina läxor och plugga. Det ska vara trivsamt att bo. Vi bygger fler bostäder än det ni har skrivit i er budget.

Anförande nr 149

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag uppskattar verkligen ditt deltagande och ditt engagemang i Stockholmshem. Det har du all heder av, Nassir, och likaså av din övriga kompetens vad gäller utanförskapsområden och liknande. Därför tror jag att du kan svara på min fråga.

Min fråga går ut på att öka det ägda boendet i exempelvis Järva. Det handlar om att få människor som skulle vilja bo kvar men som kanske skulle vilja bo i bostadsrätt eller radhus att flytta dit. Då kan Aisha få en av de bostäder som lämnas när någon som bor i en trea eller fyra flyttar till radhus. Stockholmshusen är bra på många sätt, men jag undrar om du skulle kunna tänka dig att de kommersiella bolagen kommer in och får visa vad de kan.

För övrigt ska jag ge svaret på vem som uppfann ångmaskinen. Det var Thomas Newcomen, inte James Watt. Innovation, mina vänner – det är vad det handlar om!

Anförande nr 150

N a s s i r A b d u l l a h i A l i (S): Det är sant att Stockholms stad har ett enormt behov att bygga bostäder, speciellt i ytterstaden. Det gäller inte minst sådana som vanligt folk har råd att bo i. Men det största sveket mot alla stockholmare står de borgerliga partierna för, ditt parti inkluderat. Ni tar inte ansvar för bostadsbristen, vare sig här i kommunen eller i regionen. Faktum är att var tionde ung stockholmare har avstått från eller tvekat inför att skaffa barn på grund av den dysfunktionella bostadsmarknaden. Som vi har det i dag flyttar barnfamiljer ut från Stockholm.

Det här är inte ansvarsfullt. Vi behöver se till att råda bot på bostadsbristen, se till att människor har råd att bo, se till att studenter har råd med en lägenhet och att de får den inom den termin de börjar plugga och se till att barnfamiljer bor så att alla barn har ett rum att kunna göra sina läxor i.

Anförande nr 151

J o h a n K l i n g (C): Ordförande! Tack för inlägget, Nassir! Ni från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har en tendens att skjuta ned Centerpartiets förslag kring bostadsmarknaden och en flexibel bostadsmarknad, och jag kan absolut förstå att man som socialdemokrat kan uppleva många av våra förslag som radikala.

Du lyfte Aisha i ditt inlägg. Jag skulle vilja att du utvecklar exakt vad i er budget som hjälper Aisha här och nu, inom ett år. Jag skulle också vilja fråga: Hur ska den nyskilda familjen som i dag lever i bostadsrätt kunna skaffa sig två bostäder? Hur ska den unge norrländska mannen som precis har kommit in på KTH kunna flytta till Stockholm och utnyttja sin plats, eller den nyutexaminerade sjuksköterskan från Skövde som precis har fått jobb på Sös? Jag tror inte att människor är lika pepp som Socialdemokraterna på att stå i kö.

Anförande nr 152

N a s s i r A b d u l l a h i A l i (S): Ett konkret förslag är Tenstaterassen, där vi ser till att vi bygger fler treor och fyror som är på ungefär 60–90 kvadratmeter.

När jag tittar på er budget ser jag att ni vill slå samman alla tre bolagen. Jag undrar hur det ska kunna hjälpa. Vi försöker bygga. Jag ser inga siffersatta mål i er budget för hur ni vill råda bot på bostadsbristen. Vi har Tenstaterassen, Rinkebyterassen och fler. Vi såg till att bygga fler lägenheter i Skärholmen, där kulturhuset delar rum med annat och där det finns fantastiskt fina lägenheter. Det finns fler förslag. Men ni saknar mål.

Anförande nr 153

A n d e r s E d i n (SD): Herr ordförande! Upphandlingar ska innebära en vinstaffär för staden. Vid större upphandlingar är det avgörande att staden besitter den avancerade kompetens som krävs för att minimera ekonomiska risker och skapa långsiktig trygghet. Utan expertis ökar risker för glädjekalkyler och oväntade fördyringar, något vi har sett exempel på i ett flertal projekt i Stockholm. Därför måste staden säkerställa att varje projekt backas upp av noggrann riskanalys och tydliga kravspecifikationer.

För att ytterligare stärka stadens ekonomi bör riskpåslaget i kalkylen ökas, vilket vi även föreslår i Sverigedemokraternas budget. Detta innebär att kostnadsberäkningar tar höjd för eventuella oförutsedda utgifter, vilket minskar risken för ekonomiska överraskningar. Genom att inkludera en tydlig buffert skapas stabilitet för både staden och aktörer som är inblandade. Utöver detta är det avgörande med en robust uppföljningsprocess. Genom kontinuerlig kontroll och transparens i rapporteringen kan både staden och medborgarna känna sig trygga i att upphandlingarna följer budget, tidsplan och kvalitetskrav.

Med en tydlig strategi och fokus på riskhantering kan Stockholm säkerställa att framtidens upphandlingar blir en vinstaffär för alla. Det bör i alla fall som minst gå runt. Det handlar om att bygga en hållbar stad där varje skattekrona ska användas på bästa möjliga sätt och att man på så sätt kan slippa framtida höjningar i en redan ansträngd ekonomi.

Med det vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 154

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag var först lite osäker på om det var primärt fastighetsnämnden som avsågs.

(A n d e r s E d i n (SD): Jag sitter ju normalt i exploateringsnämnden, men jag kom inte upp under det blocket.)

Okej, då låtsas jag att det var fastighetsnämnden. Där har det faktiskt skett en bra resa de sista tio åren. Det var en hel del problem med att väldigt många projekt gick över budget, och det gjordes ett gediget arbete för hur man skulle komma till rätta med just det du beskriver. Vi får kontinuerliga uppföljningar i fastighetsnämnden kring hur arbetet fortlöper, och det har blivit så mycket bättre i just fastighetsnämnden och fastighetsprojekten, framför allt i nyproduktion. Det beror på just det som ni nämner: Man tar mer höjd, man arbetar med en buffert och man tittar på inflation. Man delar upp projekten i flera steg, vilket gör att det numera är få projekt som går över budget just i fastighetsnämndens portfölj. Det är väldigt bra, så jag hoppas att ni tittar på det.

Anförande nr 155

A n d e r s E d i n (SD): Jag har varit med här i Stadshuset sedan valet, och det har varit ganska många ärenden uppe på den här agendan. Det gäller va-frågor, där det kan skilja flera hundra miljoner, det har varit Slussenprojektet och det har varit avloppstunneln. När det gäller avloppstunneln handlar det om 16 miljarder. Hela tiden pratar man om att man ska försöka hitta någon inriktning för att styra upp det här.

Jag kan inte svara för hur det ser ut i fastighetsnämnden, men det verkar vara en pågående process med ganska dåliga kontroller eftersom det hela tiden drar iväg med så stora belopp. Normalt sett när man räknar på ett jobb brukar man kanske räkna på en kostnadsökning på 15 procent. Här kan man bygga en cykelväg, och den kan dra iväg med ett par hundra procent. Det är inte rimligt, och det är ganska mycket skatt. Ni är snabba med att hela tiden höja skatterna i Stockholm för att vi ska täcka alla kostnader, men inom de här områdena förlorar vi hur mycket pengar som helst.

Anförande nr 156

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Om vi nu håller oss till det block vi faktiskt är inne på, det vill säga bland annat fastighetsnämnden, valde du oturligt nog just det här blocket. Nu pratar vi om en nämnd som faktiskt är den som ligger i framkant vad gäller just kostnadskontroll och projektstyrning. För alla som lyssnar kan jag bara understryka att fastighetsnämnden inte bygger några vägar och inga va-anläggningar. Någon pratade om skolor, och dem är det inte heller fastighetsnämnden som bygger. Fastighetsnämnden har kulturhistoriskt värdefulla fastigheter, till exempel den här fastigheten, och idrottsanläggningar.

En sak som intresserade mig är detta: Om du tycker att det är så viktigt med tydlig projektstyrning, kostnadskontroll och så vidare – varför skär då Sverigedemokraterna ned med 22 miljoner kronor på fastighetsnämnden? Vad det betyder, Anders, är färre fast anställda projektledare och större beroende av konsulter och därmed också sämre kostnadskontroll och projektstyrning. Er budget skulle backa bandet vad gäller just kostnadskontrollen inom fastighetsnämnden.

Anförande nr 157

A n d e r s E d i n (SD): Jag skulle gärna svara på den frågan, men det kan jag faktiskt inte eftersom jag inte sitter med i fastighetsnämnden. Men han som kommer upp i talarstolen efter mig sitter däremot i fastighetsnämnden.

Anförande nr 158

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Det är mig han syftar på, för dem som inte har förstått det. Bostadsfrågan är en av de största utmaningar som Stockholm står inför, och staden har satt ambitiösa mål om att bygga 140 000 nya bostäder mellan 2010 och 2035. Men rapporterna för 2024 visar att vi är långt ifrån att nå dessa mål och att situationen är alarmerande.

För det första har bostadsproduktionen bromsats in kraftigt. Stockholmshem rapporterar att endast 385 bostäder har färdigställts fram till augusti 2024. Familjebostäder rapporterar en liknande siffra. Svenska Bostäder kämpar med förseningar och höga byggkostnader som påverkar både intäkter och produktionsvolym negativt. Endast 312 lägenheter har färdigställts. Än värre är att inga nya byggprojekt har påbörjats under året, vilket riskerar att ytterligare försämra framtida bostadsproduktionen.

För det andra är de ekonomiska utmaningarna enorma. Höjda räntekostnader och ökade byggkostnader pressar allmännyttan till bristningsgränsen. Stockholmshem rapporterar att räntekostnaderna har ökat med hela 168 miljoner kronor. Det är negativt kassaflöde, ansträngd soliditet och höjd skuldsättningsgrad. Familjebostäder rapporterar att räntekostnaderna har ökat med 136 miljoner kronor, och även där är det sjunkande soliditet och ökad skuldsättningsgrad. Så ser det även ut i Svenska Bostäder, vilket är beklagligt. Där har det ökat med hela 172 miljoner kronor i räntekostnader.

Samtliga bolag visar alltså en astronomisk ökning av räntekostnader, minskat kassaflöde, minskad soliditet och höjd skuldsättningsgrad. Det skapar en farlig situation där allmännyttan blir alltmer beroende av extern finansiering med minskade möjligheter att hantera framtida utmaningar. Bostadsmålen är inte bara siffror, utan det är löften till Stockholm. Majoritetens oförmåga att leverera nya bostäder är oacceptabel, och det är dags att ta ansvar.

Jag yrkar bifall till vår budgetreservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 159

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Du beskriver väldigt förtjänstfullt situationen i hela byggbranschen och fastighetsbranschen, Sergej Salnikov, och så här ser det ut i alla bolag. Tack för det!

Jag tänkte gå in och titta på er budget. Ni är ju väldigt oroliga för poliserna och för de nyutexaminerade polisernas möjligheter att hitta en bostad här. Jag har haft en nära dialog med regionpolisledningen i den här frågan under lång tid. Men jag har en fråga till er. Ni vill ju sätta igång ombildningarna av allmännyttan igen. Vi vet att det som ombildas tenderar att vara billiga lägenheter, alltså just sådana lägenheter som en polisaspirant, polisstudent eller nyutexad polis faktiskt har råd att efterfråga.

Sedan ska vi också komma ihåg den här förtursgrejen som ni pratar om. Det är ju allmännyttan som i så fall skulle leverera de där förturslägenheterna; det är därifrån de kommer. Om vi å ena sidan ombildar bort hyresrätter som poliser har råd med och å andra sidan ska ge dem förtur – på vilket sätt skulle Sverigedemokraternas politik göra det lättare att få hit fler poliser? Jag får inte ihop ekvationen.

Anförande nr 160

Sergej Salnikov (SD): Det är jättebra att ni ser att vi har motionerat just om det. Men ni har valt att säga nej till denna konkreta kortsiktiga lösning. I stället ska ni bygga. Vi ska absolut bygga, men du vet ju själv att det tar decennier att bygga – om vi över huvud taget kan bygga med de kalkyler som vi har.

När det kommer till ombildning tycker vi någonstans att man om man har bott en hyresrätt i en, två eller tre decennier har en väldigt nära anknytning till lägenheten. Då är det ganska rimligt att det ska gå att ombilda. Det blir dels en vinst för hyresgästerna, dels en vinst för staden eftersom vi på så sätt kan frigöra kapitalet. Där skiljer vi oss från er. Du vill driva in intäkter genom att höja hyran för pensionärer i Hökarängen. Vi vill däremot frigöra kapitalet på andra sätt, återinvestera och bygga nytt.

Anförande nr 161

Arvid Vikman Rindevall (S): Herr ordförande! Jag skulle vilja avslöja en illa dold hemlighet: Bostadsförmedlingen i Stockholm tillhandahåller en helt fantastisk tjänst. Totalt samlar bolaget omkring 200 fastighetsägare i samma förmedling. Det här betyder att alla som står i kön inte samtidigt behöver stå i 200 köer till, med olika avgifter och olika regler. Det räcker med en. Det är inte bara bra för dem som står i kön; det är också bra för bostadsmarknaden i stort. Förmedlingstjänsten är nämligen gratis för alla fastighetsägare. Det är en del av anledningen till att majoriteten av alla lägenheter i Stockholm förmedlas av vår bostadsförmedling.

Den stora samlingen av sökande och den effektiva hanteringen innebär också att vi får en snabbare och mer effektiv bostadsförsörjning. En stor vinst med det här systemet är också motkravet: Alla fastighetsägare måste tillhandahålla lägenheterna efter kötid. Det gör att vi får bort de system där människor som någon tycker har fel namn eller fel arbete inte får en bostad. Det här är en vinst för alla parter. Det är bra för Stockholm, och det ger oss en mer jämlik arbetsmarknad. Och det är väl just därför bostadsförmedlingen slår rekord igen med över 20 000 bostäder förmedlade förra året.

Det är just eftersom det är både effektivt, transparent och väldigt bra vi nu ser till att normera systemet ytterligare. Vi gör det genom att se till att vi i ett tidigt exploateringsskede ställer krav på att de som bygger nya bostäder i Stockholm också måste ansluta de lägenheterna och ställa dem i bostadsförmedlingens kö. På det här sättet fortsätter vi att utveckla och säkerställa en rättvisare, effektivare och sjystare bostadsmarknad i Stockholm.

Anförande nr 162

Kristin Jacobsson (C): Ordförande och Arvid! Bostadskön i Stockholm är orimligt lång även om många lägenheter förmedlas varje år. I snitt måste man stå

ungefär nio år i kö innan man får en bostad. Men det går såklart att få en superdyr bostad tidigare än så om man vill bo i någon av Stockholms kranskommuner. De är dock så dyra att långt ifrån alla har råd att efterfråga dem. För de attraktiva, billigare lägenheterna inne i stan är kötiden oftast flera decennier

Det här skapar en segregation på bostadsmarknaden, där insiders som redan har en bostad kan välja och vraka, medan den inflyttande polisen, studenten eller sjuksköterskan är hänvisad till dyra och otrygga andrahandskontrakt. Det här är orättvist. Jag skulle vilja göra liknelsen med en akutmottagning. På akutmottagningen skulle samma kötidprincip som gäller i Stockholms bostadskö vara orimlig. Patienter med akuta blödningar och hjärtinfarkter skulle dö för att de kom in på akuten efter den som hade en näsblödning. Varför är det rimligt i bostadskön när det inte är det på akuten?

Anförande nr 163

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Jag skulle börja vilja börja med att tacka dig, Kristin, för jag tycker att du är mer nyanserad i det här inlägget än vad Centerpartiet hittills har varit under budgetdagarna när ni har pratat om den här frågan. Alldeles nyss stod Jonas Naddebo och sa att man ska ha bott i 30 år i Stockholm för att kunna få en bostad. Det är inte sant. Jag vill vända mig mot den svartmålningen av vårt system.

Förra året förmedlades 1 400 bostäder i Stockholm till dem som har bott här i upp till två år, alltså inte ens två år. 1 250 gick till dem som har bott här mellan två och fyra år, 1 130 till dem som har bott mellan fyra och sex år och bara 300 till dem som har bott här eller stått i kö i 18 till 20 år eller mer. Dessutom har vi studentlägenheter som inte blir uthyrda. Den bild som ni målar upp stämmer inte, och därför är inte heller den lösning som ni presenterar relevant.

Det bästa för den sjuksköterska ni pratar om är att vi ser till att det finns en kö att stå i där så många som möjligt lämnar in sina lägenheter så att vi kan förmedla dem på transparent och sjyst sätt.

Anförande nr 164

O r d f ö r a n d e n : Vi ska försöka undvika att nämna ledamöter vid namn som inte har ytterligare rätt till replik.

Anförande nr 165

A l e k s S a k a l a (M): Hur ser det ut för bostadsmarknaden när det skjuts precis överallt? Bara i går hade vi flera skjutningar, och klockan 23 i går kväll hoppade vi till allihop när det sprängdes i närområdet. Tryggheten är väldigt viktig för alla stockholmare, och den verkar vara lite viktigt också för majoriteten eftersom ordet trygghet nämns över 170 gånger i förslaget till beslut. Men ordet trygghetskameror nämns bara en gång, och då handlar det om att minska satsningen. Borde det inte ingå i fastighetsägarens ansvar att se till att även de här områdena, där folk bor, är trygga? Man ska väl inte bara överlämna hela ansvaret till polisen utan ta sitt eget ansvar och bidra. Man ska hjälpa till med att installera egna trygghetskameror.

Anförande nr 166

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Jag delar inte din uppfattning. Jag tror att det var i förra veckan som Karin Wanngård stod tillsammans med en av våra polischefer i Stockholm och berättade att vi har lagt ett par miljoner på att få ut kameror som de sätter upp. Det polisen säger när det kommer till kameror är att det behövs kameror ibland, men inte överallt. De är med och gör en bedömning av var det behövs kameror. Och om det behövs finns det alla möjligheter att sätta upp kameror. Det är själva poängen.

Däremot tycker jag att vi ska undvika att göra trygghetsdebatten till en debatt om kameror, för det blir för enkelspårigt. Vi vet att en av de fina grejerna med allmännyttan är just det övriga trygghetsskapande arbete som sker där. Det handlar om att man har samlingslokaler och att man ser till att jobba med omkringliggande både näringsliv och civilsamhälle. De insatserna är också mycket viktiga för tryggheten.

Anförande nr 167

A i d i n Z a n d i a n (V): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Jag börjar med ett citat: ”I Sverige är det främst kommunernas allmännytta som erbjudit goda bostäder med överkomlig hyra – oavsett inkomst, ålder och hushållstyp. Bristen på billiga hyresbostäder utgör dock ett växande problem.”

Detta skriver länsstyrelsen i Stockholm i sin årliga rapport *Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län*. Man pekar i rapporten på att bristen på hyresrätter med rimliga hyror är ett allvarligt hot mot en hållbar bostadsförsörjning, och man menar på att bristen har uppkommit av tre olika anledningar. Det första är bostadsrättsomvandlingar, det andra är utförsäljning av allmännyttan och det tredje är dyra renoweringar.

Jag är stolt som vänsterpartist och som en del av denna majoritet att kunna berätta att vi för det första inte ombildar några hyresrätter, för det andra inte säljer ut några heller och för det tredje inte maxar hyror efter standardhöjande åtgärder vid renowering. Vad gäller det sista innehåller vårt budgetförslag ett särskilt uppdrag till bostadsbolagen om just varsamhet vid upprustning när det kommer till våra allmännyttiga bostadsbolag. Detta tycker jag är alldeles toppen.

Jag yrkar bifall till den rödgröna majoritetens förslag till budget.

Anförande nr 168

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag tänkte följa Clara Lindbloms exempel och begära replik på en hobbypolitiker. Du företräder ju Vänsterpartiet, och ni har direkt rådighet över bostadsbolagen. Där har ni satt höga avkastningskrav, och ni har även sett till att hyrorna har höjts. En stor del av hyrorna går numera till nyproduktion och till satsningar som inte direkt berör hyresgästerna.

Du som vänsterpartist och som ledamot som företräder Vänsterpartiet – borde inte du stå på hyresgästernas sida? Borde inte du säkerställa att den hyra de betalar bara används för att just bibehålla fastigheten till samma höga kvalitet och säkra framtida renoweringar? Är det verkligen skäligt att fattigpensionärer i Hökarängen och i andra

utsatta områden ska vara med och finansiera nyproduktion till helt andra grupper? Borde inte du stå på hyresgästernas sida och säkerställa att hyran är så låg som möjligt?

Anförande nr 169

A i d i n Z a n d i a n (V): Tack, Gabriel, för frågan! Det du säger stämmer inte. Som du vet tillämpas i nyproduktion något som heter presumtionshyra, vilket innebär att hyran för nyproducerade bostadslägenheter baseras på produktionskostnaden. Dessutom skriver ni i er budget att ni vill sänka resultatkraven för samtliga bolag, men samtidigt sitter ni och uppmanar till att ombilda hyresrätter. Vad är det man gör när man ombildar hyresrätter? Jo, man plockar bort de bostäder som har allra lägst hyra. Det är bara oansvarsfullt att du står här och säger att du bryr dig om de bostäder som har lägst hyra.

Anförande nr 170

P e t e r J ö n s s o n (M): Hej Aidin! Vänstern påstår att ett stopp på lånefesten i allmännyttan skulle innebära att bolagen inte längre har råd med underhåll. Vi hörde det tidigare i debatten. Men det är ju precis tvärtom. Bolagen har alla positiva kassaflöden, men detta måste numera till större delen gå till räntekostnader. Det som är kvar av det fria kassaflödet menar vi ska användas till just underhåll och inte till att till exempel köpa hyreshus från privata värdar.

Vi menar att man måste kunna prioritera, och vi prioriterar underhåll och inte nyproduktion med höga risker och för lånade pengar.

Anförande nr 171

A i d i n Z a n d i a n (V): Tack för frågan! Bostadsbristen i Stockholm tar inte en paus bara för att det är hög ränta. Det som är ansvarsfullt att göra är att bygga oavsett var vi är i en konjunkturcykel, och det gör vi i majoriteten.

Anförande nr 172

G u s t a v Ö s t e r m a n (S): Nu har det pratats mycket om bostadspolitik, men jag skulle gärna vilja belysa två punkter som jag tycker är extra viktiga inom fastighetsnämndens område. Det första är att den rödgröna majoriteten stärker arbetet med långsiktig utveckling och kommersiella fastigheter för att kunna säkra kultur och föreningsliv samt underhåll av kulturhistoriska viktiga fastigheter. Det är bra för Stockholms gemensamma kulturarv, men det är också viktigt för kultur- och föreningslivet som är i ett så stort behov av långsiktiga förutsättningar.

Det andra är att den rödgröna majoriteten fortsätter att sätta stopp för borgarnas dyra och ineffektiva OPS-lösningar, som i slutändan är en mycket stor kostnad för skattebetalarna. Tänk att vilja sälja ut stadens fastigheter för att sedan i 100 år hyra tillbaka samma lokaler för en högre kostnad än vad man sålde dem för! Det är ett otroligt slöseri med våra gemensamma resurser.

Jag yrkar därför bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 173

H e n r i k V i r r o (M): Jag funderar lite när du pratar om kommersiella fastigheter. Stockholmarna, eller Socialdemokraterna, lånar just nu en miljon kronor i timmen. Om man sätter det i perspektiv till fastighetsnämnden finns ett antal projekt där som kommer att kosta en hel del att renovera. Hötorgshallen är ett sådant exempel. Den kommer som vi förstår att kosta väldigt mycket, och vi kommer inte att kunna få tillbaka de pengarna i form av hyresintäkter.

Min fråga till dig är: Hur säkrar ni ekonomin i renoveringarna, och varför överväger ni inte att sälja Hötorgshallen till en extern aktör i stället?

Anförande nr 174

G u s t a v Ö s t e r m a n (S): Det är en väldigt bra fråga. Jag ska erkänna att jag inte kan detaljerna om Hötorgshallen specifikt och hur den finansieringen ska gå till.

Men jag tycker att det är viktigt att man ser på helheten med den långsiktiga finansieringen för de här projekten. Där kan jag bara säga att det som vår budget gör jämfört med Moderaternas budget, som i mångt och mycket är ett svart hål eftersom ni inte får ihop finansieringen, är att i så stor utsträckning som möjligt säkerställa den långsiktiga finansieringen inom alla verksamhetsområden, även fastighetsnämndens.

Anförande nr 175

E m i l i e F o r s (L): Ordförande, åhörare och fullmäktige! Jag tror att jag till och med är sista talare under det här passet. Jag vet att jag inte är ensam här inne i det här rummet om att tycka att Stockholm, vår stad, är en otroligt vacker stad. Det är en stad att vara stolt över, en stad med historia att värna om och en stad med framtid att forma.

Vad säger väl mer om vår stad och vår stads historia än de fastigheter som vi rör oss i och bland? Det är de som utgör vår stadsmiljö och som påverkar såväl vår vardag som vår fritid. Vi från Liberalerna har lyft tidigare under det här passet att vi sedan länge har påtalat vikten av att värna om vårt fastighetsbestånd, och då särskilt kulturhistoriskt värdefulla hus. Att i år efter år skjuta på renoveringar och underhåll är inte hållbart. Det skapar otrygghet, och det riskerar att leda till att byggnader till slut behöver rivas. Det skjuter problemen och kostnaden på framtiden. Det här är extra tråkigt när det handlar om byggnader som är en del av vår stads själ och historia.

Därför föreslår vi från Liberalerna, precis som Björn har nämnt två gånger tidigare här och som jag har nämnt ett antal gånger tidigare, att man inrättar en kulturhistorisk fond. Så kan man få medel till att underhålla och renovera våra kulturhistoriskt värdefulla byggnader, säkerställa att man inte behöver välja mellan hyresgästen och fastigheten och säkerställa att det inte bara är historia för de här fastigheterna utan att de även kan fortsätta att vara en del av vår framtid.

Bifall till Liberalernas budgetreservation!

Anförande nr 176

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag håller verkligen med dig i mycket av det du säger, och jag vet att ni i flera år har föreslagit den här fonden. Jag skulle dock säga,

utifrån den erfarenheten jag har i fastighetsnämnden, att det inte är bristen på pengar till investeringar som är grundproblemet. Grundproblemet är delvis att fastighetskontoret inte har getts ett tydligt uppdrag att ta ansvaret för de kulturhistoriskt värdefulla fastigheterna. De har försökt göra det efter bästa förmåga ändå, men det har inte legat i deras grunduppdrag. Det ändrar vi nu.

Det handlar också om principerna för hur investeringsstyrningen ska se ut. Hittills har fastighetskontoret inte fått lägga en massa pengar på en fastighet om man inte kan hämta hem det i hyra. Så ser det ekonomiska regelverket ut. Även om man har 250 000 får man inte lägga de pengarna om man inte har hyresintäkter. Det ändrar vi också på nu. Man kan inte få in en hög hyresintäkt på ett 1700-talstorp, men man måste ändå ta hand om den kåken. Jag tror att det framför allt handlar om principerna och inte om pengarna. Och just nu är vi verkligen på i den här principfrågan!

Anförande nr 177

E m i l i e F o r s (L): Det gläder mig att ni ändrar på principerna och arbetar med det här. Det visar sig här att man måste älta och älta, tjata och tjata och jobba och se problemen. Från den tid vi satt tillsammans i fastighetsnämnden vet jag hur stor frustrationen är när man upptäcker att man gör en massa småduttande bara för att hålla patienten vid liv, inte för att den ska fortsätta leva. Det är så det har varit med fastigheter. Jag vill att vi ska göra mer och jobba hårdare för det här.

Anförande nr 178

T h e r e s e L i n d s t r ö m (M): Jag trodde inte jag skulle hinna gå upp i talarstolen – vad glad jag blev! Vi får höra under debatten i dag att vi moderater är samma gamla höger. Det är tydligen ett svart hål i vår budget. Det visste inte jag om, men jag tackar för att jag får höra det i dag. Då har jag bara en sak att säga till er: Ni har fel. Vi står för ekonomiskt ansvar och en fastighetsnämnd i framkant.

I vårt budgetförslag sätter vi fokus på långsiktig ekonomisk hållbarhet och energieffektivisering. Jag vill bara kort prata kring just energieffektivisering. Vi vill sträva efter att minska stadens energikostnader, öka energieffektiviteten och stärka stadens ledande roll i klimatomställningen.

Vi moderater tar ett tydligt ansvar i en tid där Stockholms skuldnivåer växer väldigt snabbt. I vår budget presenterar vi därför någonting som vi kallar för Energiklivet. Det är ett omfattande initiativ för att modernisera fastigheters energisystem och ett fokuserat arbete för att energieffektivisera nämndens omfattande fastighetsbestånd. Men det är inte bara en miljöåtgärd, utan det är också en ekonomisk strategi. Det handlar bland annat om att förbättra fastighetsdriften och minska stadens energiförbrukning. Så kan vi frigöra resurser som vi kan använda till annat inom staden. Vår budget innehåller en vision för ett Stockholm som kombinerar ekonomiskt ansvarstagande och – nu kommer jag kanske att sticka ut hakan lite – faktiskt ambitiösa klimatmål.

Jag yrkar bifall till vår budgetreservation för ett Stockholm som ligger i framkant och samtidigt tar ekonomiskt ansvar för stockholmarna.

10. Trafik- och infrastrukturfrågor m.m.

Trafiknämnden (RVIII)

Stockholms Stads Parkerings AB (RVIII)

SDN: stadsmiljö (RVIII)

Anförande nr 179

Borgarrådet **Stromgren** (MP): Ordförande och fullmäktige! Det rödgröna styret har en tydlig vision: Stockholm ska vara en stad där människor vill bo, leva och växa. Genom satsningar på träd och grönska skapar vi ett Stockholm som både är härligare och bättre rustat för framtiden – en stad med biologisk mångfald och rikt växtliv.

Transporter är den största källan till klimatutsläpp i Stockholm, och utsläppen från trafiken ökar. Det är därför angeläget med långtgående krav för just trafiken. Nu behöver vi se till att gående, cyklister och kollektivtrafik prioriteras för att fler ska få plats att transportera sig snabbare och smidigare. På köpet får vi en mer levande stad med plats för folkliv och närhet mellan människor. Det ökar klimaträttvisan. Genom att satsa på säkra skolvägar, fler lekgator och tryggare promenadstråk blir Stockholm en stad där våra barn kan leka och lära utan rädsla och där äldre och människor med funktionsvariationer har full tillgång till det offentliga rummet.

När regeringen sänker skatten på bensin och diesel tar vi ansvar för klimatet. Vi inför miljözoner. Vi bygger ut laddinfrastrukturen, inte minst i vårt parkeringsbolag Stockholm Parkering, och krokarm med näringslivet för smartare och grönare transporter. Med denna budget tar vi avgörande steg mot vår vision för en levande och hållbar stad.

Bifall kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 180

Ulf Walter (S): Stockholmare! Trafikpolitiken ska underlätta för er. Det handlar om att ordna framkomlighet i en jämlik stad. Framkomligheten är det som möjliggör det fungerande samhället och stockholmarnas fungerande vardagsliv. Det spelar nämligen ingen roll hur tillgänglig en stad är, hur bred en cykelbana är eller hur stor en lastzon är om inte cykeln eller varutransporten kommer fram. Alla trafikslag behövs och är viktiga för att Stockholm ska fungera, men längst upp i kommunfullmäktiges framkomlighetsstrategi finns människan.

Politiken för vårt mål med ett Stockholm som håller samman innebär att gångtrafikanter, inklusive personer med funktionsnedsättning, har rätt till säkra, effektiva och trygga vägar. Du som går i staden, på trottoaren, över Järvafältet eller genom villakvarteret – du är viktig för oss. Stockholm ska vara en stad för dig, oavsett hur mycket eller lite pengar du har. Kollektivtrafiken är det viktigaste transportsättet för människor med lägre inkomster och för ungdomar. Kollektivtrafiken möjliggör individens frihet att delta i rekreation och i utbildning.

Det är i första hand de nödvändiga transporterna som arbetspendlingen eller varutransporten som på ett säkert vis ska nå sitt mål utan fördröjningar. De får inte

riskera att fastna i köer. Det finns dock de som trots trängselavgifter och parkeringsavgifter har råd att ta bilen till kontoret i innerstaden och som då orsakar onödig trängsel och utsläpp. Detta är den onödiga resan, som vi inte vill ha. Däremot får du gärna ta din cykel i din lycra från Värmdö eller ta tuben från Danderyd till city. Du som väljer de färdmedlen – du är viktig.

Arbetet med att minska den onödiga resan utan att den nödvändiga resan drabbas blir en svår men viktig uppgift för staden att genomföra de kommande åren. Misslyckas vi riskerar stockholmarna att tappa förtroendet för omställningen, och det är det bara ett missnöjesparti som tjänar på. Jag tror dock att det märks att Stockholm arbetar för omställningen som är rättvis, och du som bidrar till det – du är viktigt för Stockholm.

Bifall kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 181

Borgarrådet **W e d i n** (M): Ordförande! Trafikpolitiken kan verkligen vara det roligaste att ägna sig åt i den här staden. Om man vill handlar den om att skapa liv och rörelse. För många är det två ingredienser som är helt självklara i en huvudstad, men med ett rödgrönt styre i Stadshuset och i regionen, för den delen, blir det många som får det svårare att leva, och för de flesta blir det också svårare att röra sig.

Skattehöjningarna tynger dem med minst plånbok, och näringslivsklimatet blir sämre. Samtidigt genomförs historiska neddragningar av kollektivtrafiken, och man jagar alla bilister. Så här går det när man låter partistrateger i stället för trafikstrateger forma stockholmstrafiken. Det blir vänsterkrångel i stället för sunt förnuft. Med argumentet att det ska bli fler parkeringsplatser lediga har man chockhöjt avgifterna samtidigt som man tar bort parkeringsplatser. Där hade Moderaterna hellre placerat en laddstolpe.

Den enskilt viktigaste åtgärden för att minska genomfartstrafiken, förbättra luftkvaliteten och möjliggöra för mer stadsliv i Stockholm är Östlig förbindelse. Regeringen har öppnat den dörren. Lokalt anstränger man sig för att stänga den. En zon infördes i Gamla stan som skulle ta bort parkeringsplattorna för att göra det mer levande. I stället är det – om ni verkligen vågar lyssna – folkligt uppror. Läser ni något av mejlen som kommer dagligen? Platserna ekar tomma efter att exempelvis torghandlare tvingas bort efter 16 år. Det är ni stolta över.

Det behövs en trafikpolitik i Stockholms stadshus som utgår från sunt förnuft och som syftar till att faktiskt lösa problem i stället för att skapa nya. Det är en politik där konflikter mellan trafikslagen byggs bort, där konsekvensanalyser alltid ligger till grund för trafikförändringar och där vi samtidigt möjliggör mer grönska och också stadsglädje. Det ska bli lättare att ta sig fram, och vi kan lösa problem. Det är möjligt!

Bifall Moderaternas budgetreservation!

Anförande nr 182

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande och fullmäktige! Med den här budgeten fortsätter vi med trafiksektorns omställning och med arbetet att göra Stockholm till en trevligare stad. Ungefär hälften av de lokala klimatutsläppen kommer från trafiken, och det finns mycket kvar att göra för att uppnå vårt mål om 80 procents minskade

utsläpp till 2030. Det blir inte heller lättare med en regering som aktivt motarbetar klimatomställningen.

Men vi ger inte upp utan kavlar upp ärmarna. Utrymmet på våra gator ska fortsätta att omfördelas så att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras. Två sommargator på Södermalm ska bli permanenta gågator, och Söder ska också få en ny stadsmiljözon. Kollektivtrafiken ska få mer plats på fyra stråk. Bilparkeringen styrs mer till kvartermark, till exempel med stadsdelsvisa mobilitetshus.

Stadens trafikinfrastruktur är tyvärr inte byggd med människan i fokus utan har länge prioriterat restidsvinster för bilburna trafikanter. Vi prioriterar i stället en stad som har höga vistelsekvaliteter, mer grönska, mindre buller och renare luft. På sikt blir det en stor vinst för stockholmarna, men det tar sin lilla tid att ställa om och bygga om. Samtidigt måste vi ta hand om den befintliga infrastrukturen, och det är inte heller någon liten uppgift. Trafiknämnden ansvarar inte bara för trafikytor, utan även för en stor del av den offentliga miljön. Den ska vara bra i hela staden, och vi ska fästa lite extra uppmärksamhet på våra fokusområden. Den dagliga driften och renhållningen är viktig, och därför kompenserar vi trafiknämnden för de ökade kostnaderna.

Bifall till vår budget!

Anförande nr 183

A n d e r s L i n d m a n (SD): Sverigedemokraterna lägger fram en budget som till skillnad från vänstermajoritetens vill öka framkomligheten för samtliga trafikslag, både för gående, för cyklister, för kollektivtrafik och inte minst för bilen. Vi anser att också bilen är väldigt viktig; den behövs. I innerstaden, exempelvis, kan man absolut gå och cykla och åka tunnelbana. Men många människor är beroende av bilen i sin vardag för att ta sig ut ur staden till arbetet, för att åka med barnen på olika aktiviteter och för att träffa släkt och vänner.

Vi vill skapa bättre förutsättningar för alla de stockholmarna som verkligen är i stort behov av bilen. Därför vill vi bygga fler parkeringsplatser, gärna i underjordiska garage. Vi vill snedställa parkeringar så att man får plats med fler bilar. Vi vill inte höja några avgifter utan tvärtom sänka dem. Det får absolut inte bli som i Gamla stan, där man diskriminerar en hel stadsdel. Människor kan knappt parkera där över huvud taget, vilket kommer att få allvarliga konsekvenser för dem som bor där.

Vi vill satsa mer pengar på underhåll av våra gator, och vi vill därför ta pengar från olika onödiga cykelinvesteringar och lägga på gatuunderhållet i stället. Gatorna är fulla med hål och gropar och spårbildning. Vi vill även satsa på bättre snöröjning och över huvud taget på bättre underhåll av vår infrastruktur. Det gör vi bland annat genom att skapa bättre kontroll av avtalsefterlevnaden med våra entreprenörer, exempelvis genom att införa snöröjningsinspektörer.

Vi vill även bygga Östlig förbindelse så att vi får trafiken runt staden i stället för genom staden, och vi är absolut motståndare till miljözon 3, som vi tror kommer att bli väldigt dåligt för Stockholm.

Därmed yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas budget.

Anförande nr 184

E l i n H j e l m e s t a m (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! I Stockholms stad har vi många resurser som är nästan oändliga: stockholmarnas kreativitet, idéer och företagsamhet och stadens skönhet. Till dessa verkar majoriteten även räkna stockholmarnas skattepengar, men det ser vi olika på. Sedan har vi de resurser som vi inte kan få mer av vad vi i denna församling än hittar på. Ytan är en sådan resurs. Trafikpolitik handlar om att hantera den ytan så att vi kan få så stor nytta av den som möjligt. Staden är nämligen till för oss människor, och därför ska vi se till att alla får möjlighet att nyttja ytan.

Liberalernas trafikpolitik står därför på två ben. Det första benet är klimatbenet, som ger stockholmarna företräde före bilarna och samtidigt bidrar till friskare luft och ett hållbart klimat. Därför gör vi stora satsningar på elektrifiering, både på gatorna och i bostadsområdena, för att öka andelen elbilar och underlätta för dem som vill göra rätt. Samtidigt tar alltför stora och alltför många bilar upp plats som vi andra inte kan gå, cykla, springa, fika, äta eller leka på.

Det andra benet i Liberalernas trafikpolitik är tillgängligheten, som för övrigt är en fråga som berör alla politikområden i Stockholm, men särskilt trafiken. Därför prioriterar vi alltid de små åtgärderna som kanske varken är så dyra eller stora, som en ramp eller en extra toalett, men som är fullständigt avgörande för dem som behöver det. Vi kommer alltid att sätta den lilla människans behov först och se till att hon inte glöms bort.

Med det vill jag yrka bifall till Liberalernas budgetreservation.

Anförande nr 185

S v a n t e L i n u s s o n (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Vi i Centerpartiet vill att Stockholm ska vara en levande, hälsosam och attraktiv stad som förenar tillväxt med ambitiösa klimatmål. Trafiken är en av de största utsläpparna av klimatgaser, och vad vi i Stockholm gör är viktigt. Om fler går, cyklar och åker kollektivt blir det dessutom en mer levande stadsmiljö.

Låt mig här fokusera på de saker som vi vill göra för cykel utöver det som majoriteten vill göra. Vi i Centerpartiet vill inrätta ett cykelråd, så att planer och konstruktioner går igenom av en grupp där även cykelexperter får kommentera dem. Stuprören både i och mellan stadens olika förvaltningar skapar alltför ofta problem för cyklisterna. Det är alltför vanligt i stadens historia att exploateringsnämnden bygger först och att trafiknämnden sedan får komma dit och bygga om. Vi i Centerpartiet vill ha en potthålsgaranti. Vi lägger 30 miljoner i vår budget på att trasiga vägbanor och cykelbanor ska lagas inom 24 timmar.

Vi vill satsa på trafiklekplatser för barn, där de kan lära sig att hantera trafik och får lära sig cykla i en skyddad miljö. Det här är mycket vanligt i till exempel Danmark, och det är jätteviktigt för att kommande generationer också ska bli skickliga och vana cyklister. Vi vill fasa ut användningen av grovt grus för halkbekämpning på cykelbanor. Vi vill använda modern teknik och AI för att förbättra det dåliga flödet av cyklister och få mer grön våg för cyklisterna. Innan jag blev ledamot av fullmäktige förra gången, 1998, hade nästan ingenting satsats när det gäller cykel. Sedan dess har

antalet cyklister trefaldigats, och det finns ingen anledning att tro att den utvecklingen inte fortsätter framåt.

När nu regeringen skär ned allt som är grönt och miljö hade det behövts att Stockholm, som är landets största kommun, tagit på sig ledartröjan och drivit trafikmiljöfrågorna. Centerpartiet väljer en annan väg, med en grön, effektiv och innovativ politik för att skapa den levande och gröna staden Stockholm.

Bifall till Centerpartiets budgetförslag *En grön stad för framtiden!*

Anförande nr 186

Destiny Zandi Lindgren (KD): Fru ordförande och fullmäktige! Låt mig presentera Stockholms trafikpolitik på ett enkelt sätt. Majoriteten är som ett gäng pirater som tvingar Stockholms företagare och privatbilister att gå ut på plankan. Sedan har vi Kristdemokraterna, som hänsynsfullt dockar i vid hamn, rullar ut rampen och låter våra passagerare, alltså stockholmarna, kliva i land med trygga förutsättningar.

Det är nämligen vårt ansvar att se till att förutsättningarna finns innan man med förbud och ockerhöga avgifter gör livet besvärligt för våra medborgare. Majoritetens politik är för överklassen, för dem som har råd med en Tesla eller som bor i innerstaden med gångavstånd till arbetet och därför inte påverkas av deras politik. Trafiken är pulsådern i vår stad och det som möjliggör för ryggraden i vår samhällsekonomi, stadens företagare. Vänsterstyret vurmar i stället för miljözoner, bilfria helger och stängda gator.

Vi kristdemokrater vill se något annat än en politik som styrs mer av ideologi och symbolpolitik än av verklighet. Ingen stockholmare kör bil för nöjes skull. De som sitter bakom ratten gör det av behov. De behöver det för arbete, familj och fritid. De har ett behov av bilen. Men i stället för att möta stockholmarnas behov möter majoriteten dem med piskor och regleringar. Inget är så verklighetsfrånvänt som Miljöpartiets trafikpolitik. Vår trafikpolitik, däremot, är annorlunda. Vi säger nej till miljözon 3 och elbilstvång, och vi säger ja till renare luft genom teknikutveckling och hänsynsfull omställning. Vi tror på att lösa verkliga problem och inte på att skapa nya. Med vår politik får man en stad för alla trafikslag, inte en stad som stänger ute vissa till förmån för andra. Därför satsar vi på underhåll av vägar, bättre belysning vid kollektivtrafikens knutpunkter och förbättrad laddinfrastruktur. Vi säger nej till en trafikpolitik som bygger frustration och säger ja till en stad där stockholmare kan känna sig trygga och har framkomlighet oavsett var de bor och oavsett om de går, cyklar eller kör bil.

Jag vill ha den trygga bryggan och inte piratplankan. Därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas budgetreservation.

Anförande nr 187

Borgarrådet Strömgren (MP): Ordförande och fullmäktige! Den 31 december 2024 inför vi i ett område i city miljözon klass 3. Syftet är att förbättra luftkvaliteten, att minska bullernivåerna i ett område där väldigt många rör sig till fots och att vara teknikdrivande. Som grädde på moset möjliggör det här också att vi kan utveckla

nattleveranser så att arbetsmiljön och logistiken blir enklare och smidigare för den som levererar till området så länge den har en lastbil som klarar zonen.

Införandet är det första i Sverige. Men jag kan vara tydlig med att säga att om utvecklingen hade gått tillräckligt fort hade inte miljözon klass 3 behövt införas. Den införs för att skynda på en utveckling som är påbörjad och skapa incitament och ett slags belöning för dem som är framåtutvecklade och teknikdrivande.

Vi har haft en omfattande dialog kring införandet. Företagen skriver nu ett efter ett i sin kommunikation att de är redo. Och inte bara det; de är stolta och vill använda det här i sin egen marknadsföring.

År 2021 antog Stockholm ett nytt ambitiöst mål: Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri 2030. I dag står alla partier i KF, i den här salen, förutom Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna bakom detta. Som alla vet: Ska man nå ett mål måste man gå från ord till handling. Därför är jag glad och tacksam att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet står bakom det här. Liksom man gör när man tänker på att rökning var tillåtet på krogen fram till 2005 tror jag att man kommer fråga sig hur vi tillät bilar att släppa ut avgaser i city.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 188

Borgarrådet **W e d i n** (M): Ordförande! Jag tror att många företagare blir provocerade när du uttalar dig å deras vägnar. Många säger till mig att dialogen inte har funkat. Jag rekommenderar en dörrknackning i den här zonen kopplat till att det är många som inte uppfattar att staden har hanterat det här på ett bra sätt. Det är ju en väldigt tvär tidsplan. Jag undrar hur många i Stockholm som faktiskt vet om att det är den 31 december som gäller. Många av de företag som man pratar med säger också att de inte hinner skaffa ett lämpligt fordon som går på el under den här tiden. Därför är oron stor, och det är därför som så många har överklagat.

Hur kan du säga att företagarna i zonen är så väldigt glada när det är många aktörer som överklagar beslutet? Hur förklarar du det? Dessutom kommer befintlig infrastruktur nu inte att kunna användas, exempelvis vid Klaratunneln. Hur motiverar du att den trafikplaneringen inte kommer att fungera?

Anförande nr 189

Borgarrådet **S t r ö m g r e n** (MP): Ordförande! Miljözonen införs, som jag sa tidigare, för att förbättra luftkvaliteten i ett område där många rör sig. Forskning visar att man påverkas av den luft man andas på våra gator. Särskilt barn, gravida och äldre är känsliga för de här kvävedioxidpartiklarna. Det finns också många exempel runt om i världen där man gör plats och ger plats för fler gående där det har funnits ett motstånd i början från vissa delar av näringslivet. Men när detta väl har införts är det ofta just de som står på barrikaderna för att expandera området. Genom att vi gör det mer attraktivt att befinna sig i det här området kommer näringslivet att gynnas. Det viktigaste är att näringslivets viktiga transporter och leveranser kan ske, och där säger företag efter företag att de klarar det här utan problem.

Anförande nr 190

S v a n t e L i n u s s o n (C): Ordförande! Jag vet att både du och jag, Lars, är väldigt engagerade i cykelfrågor. Jag tycker att mycket som ni gör i trafikinämnden är bra för cykling. Men tyvärr är det inte samma sak i exploateringsnämnden. Det är ett enormt slöseri för staden att ni inte planerar ordentligt för fotgängare och cyklister redan från början. Trafikinämnden måste klämma in cykelbanor på gatorna i efterhand, och det blir dyrare och sämre än det hade behövt bli.

Vi hade bara så sent som för två veckor sedan ett exempel, då vi skulle bygga enligt markanvisning för 90 bostäder vid Herrhagsvägen i Gubbängen. Tjänstemännen nämnde inte med ett ord att detta ingår som huvudnät för cykelbanor och föreslog ingen cykelinfrastruktur när gatan ändå grävdes upp. Vi i Centerpartiet vill att staden ska göra rätt från början i stället för efteråt. Därför har vi förslaget om ett cykelråd som ska granska stadens planer och konstruktioner utifrån cyklistens perspektiv. Hur ställer du dig till det, eller har du något annat sätt att försöka få bukt med de här stuprören i staden?

Anförande nr 191

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Tack för frågan! Det är glädjande att det är fler i den här salen som vill att det ska vara enkelt och smidigt att cykla till och från jobb och fritid. Vi har en cykelplan som är reviderad 2022, och den gäller alla våra förvaltningar. Sedan har vi ett kontorsgemensamt samverkansarbete, där vi lyfter de mått som finns och de frågor som gäller cykling.

Sedan har vi gentemot gruppen cyklister i olika sammanhang dialog med olika föreningar och andra som organiserar sig för cykelfrågan. I årets budget, eller den budget som kommunstyrelsen föreslår, har vi också en post som heter cykelsamordnare. Vi tror nämligen att vi behöver någon, förutom den som är bra på infrastruktur och bredder, som också jobbar holistiskt med cykling. Det kommer in i så många olika sammanhang. Man cyklar till skolan, det gäller cykling bland äldre, hälsofrågan och så vidare. I och med detta tror vi att vi kommer att kunna jobba mer systematiskt och holistiskt med cykelfrågan.

Anförande nr 192

D e s t i n y Z a n d i L i n d g r e n (KD): Hej, Lars Strömngren! Forskning tyder på att elbilar i stadsmiljö i själva verket försämrar luftkvaliteten för att de är tyngre fordon som river upp mer hälsofarliga partiklar ur asfalten. Vi har också provat det här tidigare, alltså på Hornsgatan. Det blev inte lägre utsläpp, utan det förflyttade utsläppen och ledde till att bilar fick köra runt, runt.

Hur kan du mitt i brinnande gängkrig tycka att det är prioriterat att poliser ska jaga bilister i stället för ligister? Kan du svara på det?

Anförande nr 193

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Det stämmer att bilarna har blivit tyngre med åren. Oavsett drivlina har bilarna blivit tyngre, och det är ett problem. Det miljözonen adresserar är kväveoxider. Men det finns andra åtgärder, exempelvis dubbdäcksförbud

som vi har på Hornsgatan, som mer jobbar med PM10, partiklarna som dubbdäck river upp.

Men det faktum att bilar blivit tyngre får också andra konsekvenser, inte minst när det kommer till trafiksäkerhet. Ett tungt fordon har ett mycket större krockvåld. Volvo hade reklam för ett tag sedan som sa att ingen ska behöva dö i en Volvo. Men ingen ska heller behöva dö av en Volvo. Trafiksäkerhetssituationen, inte minst för våra barn och svaga, måste förbättras. Därför är vår första åtgärd att satsa på gång-, cykel- och kollektivtrafik för att fler ska kunna och vilja välja att transportera sig yteffektivt, kapacitetsstarkt och hälsosamt.

Anförande nr 194

Elin Hjelmestam (L): Jag tänkte också prata lite om miljözoner. Till skillnad från några av de andra högerpartierna tycker jag att det är en jättebra idé – jag älskar miljözoner. Självklart ska vi göra mer plats för människor och för dem som går och cyklar och mindre plats för bilar, särskilt de som släpper ut.

Därför är jag så besviken på hanteringen av den miljözon som ska införas nu till årsskiftet. Varför har man inte pratat mer med människor? De flesta vill göra rätt, är min övertygelse. I framtiden kommer jag att stötta liknande politik – fler miljözoner och stadsmiljözoner. Men jag vill att den politiken ska ha stöd. Hur ser du i budgeten till att den får stöd?

Anförande nr 195

Borgarrådet Strömgren (MP): Tack för frågan! Det är en konst att kommunicera och föra dialog med stockholmare. Vi har haft mer än åtta stora dialogtillfällen, och vi har löpande dialog med knappt hundra olika företag och har gjort olika typer av reklam på stadsinformationstavlorna. Dessutom har frågan debatterats mycket i medierna. Ändå är det svårt att säkerställa att alla får informationen direkt och från början.

Det område där vi inför miljözon klass 3 den 31 december i år är ett område där inte särskilt många bor och dit de flesta tar sig på andra sätt än med bil. Det är alltså inte så många av dem som ska till detta område och leverera som drabbas. Vi vet att de fordonen klarar kraven, och genom dialogen med de företag som har transporttjänster eller äger fastigheter i det här området har de fått omfattande information.

Anförande nr 196

Martin Hansson (MP): Ordförande! Jag tänkte prata lite om de kommande större infrastruktursatsningar som är på gång i Stockholms stad. Jag minns faktiskt när jag var på mitt första möte med Miljöpartiet 2006. Naiv som jag var på den tiden, när vi hade partikansliet på Ringvägen, pekade jag ut genom rutan och sa entusiastiskt att här kommer bara om några år spårvägen att gå i stället för buss 3. Jag hade läst i någon utredning att det skulle bli så och tänkte att då blir det väl också så.

Det är viktigt att dra lärdomar av detta. Det handlar inte bara om att få in något i en budget eller få in de första utredningspengarna eller ens om att klubba ett beslut och

tro att allt är igång för att sedan visionärt börja titta på framtida projekt. Vi måste hålla i projekten hela vägen till dess spaden är i marken.

Därför skulle jag verkligen vilja göra reklam för de tre projekt som nu ligger inom den så kallade Sverigeförhandlingen. Vi har Spårväg syd, ett oerhört viktigt projekt som vi har pratat om i över 20 år i Stockholms stad, som när det är helt klart ska binda ihop Flemingsberg med Älvsjö via Skärholmen. Vi har den nya tunnelbanan mellan Fridhemsplan och Älvsjö, som kommer att knyta ihop den framtida Årstastaden, som man kan kalla den, eller staden vid Årstafältet med framför allt Älvsjöstaden, som vi nu satsar på. Detta är två väldigt viktiga projekt. Och sist men inte minst har vi också Roslagsbanans förlängning in till city. Det är ett projekt som kan låta väldigt udda och komplicerat, men när man tittar på resenyttorna är detta ett projekt som verkligen skulle korta restiderna och som är otroligt viktigt framför allt för att avlasta den röda linjen mellan KTH och city. Detta är alltså tre väldigt angelägna projekt som vi inte får tappa bort. Men vi har ändå kommit rätt långt genom att vi håller i.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 197

Hanna Werner (M): Fru ordförande! Det finns ett tydligt budskap i majoritetens trafikpolitik: försvåra, försvåra, försvåra. Det handlar om att försvåra för boende – hoppas att du inte behöver flytta och behöver bil i miljözon 3. Det handlar om att försvåra för barnfamiljer – hoppas att du inte har barn som går på aktiviteter och behöver skjuts. Och det handlar om att försvåra för företag – hoppas att du inte behöver leveranser till affären. Det handlar alltså om att försvåra för alla stockholmare.

På Norrmalm har styret infört miljözon 3. Medborgare och företag i området är djupt bekymrade och överklagar. Men det verkar inte ta stopp där. Man kan läsa i budgeten att miljözonen ska utökas, och vi stockholmare vill veta: Var ska denna utökning ske någonstans?

Anförande nr 198

Martin Hansson (MP): Tack så mycket för frågan! Detta är inte några hemligheter. Vi har hela tiden pratat om att den här miljözonen ska införas i två steg. Det första steget kommer att införas vid årsskiftet. Det är oerhört välkommet för att förbättra trivselen och luftkvaliteten. I nästa steg kommer en utökning att ske. Vi kommer såklart att återkomma kring de exakta gränserna.

Anförande nr 199

Svante Linusson (C): Ordförande! Hej, Martin! Detta är egentligen en fortsättning på mitt replikskifte med Lars Strömgren alldeles nyss om att försöka få till stånd mindre stuprörstänk mellan stadens förvaltningar. Jag gav ett tydligt exempel på hur exploateringskontoret inte tittar på cykelplanen när de planerar hur gator ska se ut. Detta är ett problem – vi föreslår att det görs.

Han svarade att ni ska ha en cykelsamordnare, enligt budgeten. Det som finns att läsa om cykelsamordnaren är att det är någon som ska stärka stadens cykelvarumärke genom olika kampanjer. Det låter ju mer som någon sorts kommunanställd high-

five:are för cyklisterna som Miljöpartiet ska ha. Jag skulle vilja ha lite förtydliganden från dig som miljöpartist. Vad är det den här cykelsamordnaren ska ägna sig åt?

Anförande nr 200

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag får nog be att trafikborgarrådet återkommer när det gäller hur cykelsamordnaren ska användas mer konkret.

Sedan delar jag delvis bilden av att det såklart bör bli bättre mellan förvaltningarna. Jag upplever ändå att detta har stärkts de senaste åren – att framför allt exploateringskontoret är mer inne i loopen och att helhetstänket kring hur man får in gång och cykel kommer in tidigare i planprocesserna.

Jag kan inte svara på detta ännu, Svante, men jag tycker att det är lite märkligt att ni, när ni ändå vill satsa så mycket på frågorna om potthål med mera, samtidigt lägger fram en påtagligt mindre driftsbudget i trafiknämnden än vad vi i majoriteten gör. Jag tror att det är 100 miljoner mindre, till och med. Det är alltså ni som blir svaret skyldiga när det gäller dessa frågor, även om ni har mycket visionära ord. Pengarna saknas ju, Svante.

Anförande nr 201

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Trafiknämndens ansvarsområde är lite tudelat. Man tar å ena sidan hand om många hårdgjorda ytor med asfalt och betong, och å andra sidan har nämnden ansvar för mycket grönska och vatten. Inom klimatpassningsområdet är båda sidorna närvarande.

Trafiknämnden planterar och vårdar träd i gatumiljön och tar hand om stadens centrala parker. Med träd motverkar man värmeöar, och växtbäddarna tar hand om dagvatten.

Trafiknämnden har tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall ansvar för en stor del av dagvattenhanteringen i staden. Där ingår åtgärderna för vattenstatus i de så kallade LÅP:arna, de lokala åtgärdsprogrammen för vattenförekomster, där god kemisk och ekologisk status är målet. I vår budget stärker vi detta arbete, både med sökbara medel i centrala medelsreserven och organisatoriskt. Som en del av vattenarbetet ska snötippningen i Mälaren och Saltsjön på sikt fasas ut, och därför kommer ett smältverk för snö att etableras.

Nämnden ansvarar också för odlingsfrågor. Ett program för stadsnära odling bereds nu för beslut, och en odlingskoordinator ska leda genomförandet. Vi i Vänsterpartiet är lite extra glada för att vi nu utreder ett helt nytt koloniområde i Farsta stadsdel. Många stockholmare vill odla mer, och odling bidrar till både biologisk mångfald, social gemenskap och matberedskap. Det gillar vi.

Bifall till vår budget!

Anförande nr 202

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Miljözon klass 3 har beslutats för 20 slumpvis valda kvarter i Stockholms innerstad, där enbart elbilar ska kunna åka. Först gällde beslutet även Gamla stan. Man kopierade vallöftet från Miljöpartiet rakt in i

budgeten för att säkerställa att det skulle implementeras så skyndsamt som möjligt, utan någon som helst dialog.

Vänsterstyret fick backa från detta efter omfattande lokala protester. Men de i Gamla stan som gladda sig då förstod sedan att de fått bita i det sura äpplet igen, när den så kallade stadsmiljözonen skulle införas. Detta visade sig bara vara ett svepskäl för att ta bort parkeringsplatser, vilket nu har gjort livet svårare för de företagare och boende som finns i området.

Införandet av miljözonen kommer att hota upp till 2 000 jobb i city. Det saknas ytterligare analyser av hur näringslivet kommer att påverkas av det skarpa och snara införandet vid årsskiftet. Jag håller med om det som sägs om att många aktörer vill ställa om och tycker att det är bra. Exakt så är det, men det handlar om den snäva tidsplanen och om att det inte har funnits en vilja att lyssna på dem som säger vänta – detta är inte en rimlig tidsplan.

Utan konsekvensanalys har man dessutom nu sagt att zonen ska utvidgas, men man säger ingenting om vad man kollar på som en del av det. I dag kräver jag tydligare besked om detta. Var tydligare! Vad är det för områden ni kollar på? Detta är ju uppenbart en politisk fråga. Ni kommer att sitta och förhandla om detta politiskt, och det kommer inte att handla om någon annan konsekvensanalys eller någon annan dialog lokalt.

Det är dags att börja se till stockholmarnas bästa när det införs nya trafiklösningar i den här staden. Ni måste släppa den ideologiska kampen och söka pragmatiska lösningar i stället. Bygg ringleden! Gör det enklare att cykla till jobbet! Chockhöj inte parkeringsavgifterna! Anlägg gärna fler gågator! Vi kan se till alla trafikslag, men när det gäller miljözonen måste ni släppa på prestigen och förstå att detta bara är ideologisk symbolpolitik när den är som värst.

Anförande nr 203

Borgarrådet **S t r ö m g r e n** (MP): Ordförande och oppositionsborgarrådet Wedin! Att påstå sig kunna hålla i pengarna och lägga skattepengar på rätt saker brukar vara något som Moderaterna har som paradgren. Men jag undrar lite grann om ni vet hur en budget fungerar. I löpande text säger ni att det ska satsas på trafikkontorets drift. Ni skriver om ett rent, snyggt och tryggt Stockholm, men sedan skär ni ned budgeten med 161 miljoner, nästan 8 procent. Ni stryker också entreprenadindex på 109 miljoner, vilket gör att alla driftsavtal man har inte kommer att kunna bibehållas. Det kommer att bli mindre pengar till snöröjning, potthål, gatustädning och klotter. Har ni räknat fel, eller vad har hänt?

Anförande nr 204

Borgarrådet **W e d i n** (M): Tack, borgarrådet, för din omtanke när det gäller ekonomin. Den borde komma tydligare till uttryck när man gör upphandlingar vid trafikkontoret. Det första vi fokuserar på är att man ska göra ett omlägg till. Detta skulle göra ekonomin bättre i trafiknämnden.

Ta till exempel Stockholms låncykelsystem. Det var cyklar som var farliga att använda. Staden fick inte in de viten som man var berättigad till. Och så är det de offentliga toaletterna. I dag är det toalettens världsdag, tydligen. Stadens offentliga toaletter ska bli färre, bytas ut och börja kosta pengar att använda. Detta är bara några exempel på haverier inom trafikkontoret.

Det här måste styras upp. Vi måste lägga fokus på kärnverksamheten inom respektive nämnd. Detta säger Moderaterna samtidigt som vi också höjer intäkterna till trafiknämnden på andra sätt, exempelvis genom att höja intäkterna från reklamvitrinerna. Då får vi också in mer pengar och tar ansvar för ekonomin.

Anförande nr 205

Ulf Walther (S): Om ett par år, med EU:s nya regler om utsläppshandelssystem, förbud mot fossilbilar och Stockholms nya bio-CCS-anläggning som fångar koldioxid, kommer klimat- och miljöproblemet med fossilbilen snart att vara ett minne blott. Stockholms luftmätning visar dock att det i dag fortfarande finns problem med luftkvaliteten. Detta är något som vi rödgröna inser, liksom Centern och Liberalerna, och därför behövs den här miljözonen, i varje fall under en övergångsperiod.

Miljözonen är inte utan problem. Den har kritiserats av näringsidkare för att vi inte är redo. Den är också usel ur jämlikhetssynpunkt; vanligt folk har inte råd med elbil nu. Men då blir utmaningen att skraddarsy miljözonen så att den bara täcker de områden där den verkligen behövs. Tänk om du, Dennis Wedin, och Moderaterna kunde fokusera där i stället. Jag tycker att det är tråkigt att Moderaterna inte vill vara med och förbättra stadens luft. Häng med på den resan i stället!

Anförande nr 206

Borgarrådet W ed i n (M): Moderaterna går längre än de rödgröna i det här styret för att faktiskt göra något åt utsläppen, exempelvis genom att underlätta för en omställning lokalt. Rabatterade trängselskatter är något som vi pratat mycket om, liksom att parkeringsavgifterna ska kunna differentieras och att vi ska dra ut laddinfrastruktur på ett mycket mer prioriterat sätt än man gör i dag, exempelvis på den plats där vi har miljözon nu. Jag har inte noterat att det har kommit så många laddstolpar på just den platsen. Och för den delen skulle Östlig förbindelse vara bra på så sätt att vi då förbättrar luften i innerstaden genom att vi får bort genomfartstrafiken, som vi inte vill ha i Stockholms innerstad.

Vi i Moderaterna gör alltså vårt. För att uppmuntra cyklande har jag till och med satt mig längst bak på en tandemcykel med Kristoffer Tamsons för att peka på att vi behöver ett nytt hyrcykelsystem. Så långt är jag villig att gå för att exempelvis uppmuntra cyklande. Vi prioriterar mer, men vi löser problem i vår trafikpolitik – ni skapar problem.

Anförande nr 207

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Fru ordförande, kommunfullmäktigeledamöter och åhörare! I Stockholms stad finns tusentals personer

med mag- och tarmsjukdomar. För dem är tillgången till en offentlig toalett helt livsviktig. Bara någon minuts fördröjning kan betyda katastrof. Man skitar ned sig, helt enkelt. Det är ingen som vill uppleva detta – att stå vid Slussen, utanför NK eller på vilken gata som helst med bajs i byxorna. Ändå är det den risk som många människor är tvungna att ta varje dag för att kunna träffa vänner eller gå till skolan eller jobbet. De vågar ta den risken, för de har järnkoll på var alla toaletter längs deras väg finns.

Tillgängligheten, som Lars Strömgren pratade varmt om, får inte bara handla om att alla rullstolar ska komma in. Det handlar också om att människor med osynliga sjukdomar har rätt att komma ut. I dag sitter många mag- och tarmsjuka i Stockholm och undrar om de över huvud taget kommer att kunna ta sig till stan nästa år.

I dag finns det 95 offentliga toaletter i Stockholm. Det är egentligen alldeles för få, men vad värre är försvinner 81 av dem nästa år, enbart för att ett avtal löper ut. Hur har detta kunnat falla mellan stolarna? Varför har Lars Strömgren inte agerat? Varför ser vi inget förslag på lösning? Jag har letat i hela budgeten men ser ingenting. Inte heller på annat sätt har jag hört om någon lösning.

Liberalerna har i år, liksom alla andra år, satsat mer än alla andra partier på tillgänglighet. Med våra anslag hade det funnits pengar för att ordna det här problemet. För oss är tillgänglighet nämligen inte bara fina ord. Vi tar tillgängligheten på allvar, för Liberalernas Stockholm är till för alla.

Anförande nr 208

Borgarrådet **S t r ö m g r e n** (MP): Ordförande! Tack, ledamoten, för frågan! Det är väldigt viktigt att vi har dialog med dem som är i allra störst behov av toaletter i vår stadsmiljö, och det har vi haft. Anledningen till att vi behöver upphandla nya toaletter är helt enkelt att vi som kommun enligt svensk lag måste upphandla. Vi kan inte bara förlänga ett avtal efter att det har löpt ut.

Vi har i dialog med intressenterna försökt förstå hur vi på bästa sätt kan göra detta. I övrigt kan jag inte kommentera den pågående upphandlingen i det här forumet, för det råder upphandlingssekretess.

Anförande nr 209

Å **s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m** (L): Som jag förstår det tecknades avtalet 2014, så det har funnits gott om tid, även sedan du tillträdde, att ta tag i det här problemet. Man hade kanske kunnat reda ut det dåliga avtalet eller i allra värsta fall göra en ny upphandling skyndsamt så att man hinner ersätta de här toaletterna innan de tas bort. Nu görs det i och för sig en ny upphandling, men det är alldeles för sent. De som förlorar är alla de människor som behöver tillgång till toaletterna, och värst är det för dem som har en sjukdom som gör att de behöver komma till toaletten snabbt. Jag tycker verkligen att det är ett svek mot dem att de kanske inte kommer ut i stan nästa år.

Anförande nr 210

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Jag vill påminna Liberalerna om att toalettopphandlingen skedde under en borgerlig majoritet. Det var en borgerlig majoritet som godkände en upphandling som inte möjliggjorde för staden att ta över toaletterna efter att avtalstiden var slut.

Men jag har en annan fråga till dig, Åsa Nilsson Söderström – det gäller de sparkrav som ni har på trafiknämnden, på 208 miljoner kronor. Ni har inte heller någon kompensation för entreprenadindex. Hur kommer tillgängligheten, som ni säger er vara förespråkare för, att förbättras när snöröjningen blir sämre?

Anförande nr 211

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Det stämmer att upphandlingen gjordes 2014. Ska vi vara riktigt ärliga är det tyvärr ganska många dåliga upphandlingar som har gjorts av Stockholms stad. Men det har funnits gott om tid att ta reda på vad som har gått fel, och Miljöpartiet har suttit på trafikborgarrådsposten i tio år.

Vad gäller budgeten vet du, Maria Mustonen, säkert precis som jag att Liberalerna satsar mer än majoriteten på tillgänglighetsinvesteringar.

Anförande nr 212

A n d e r s L i n d m a n (SD): När jag läser vänstermajoritetens budget – eller jag ska kanske säga Miljöpartiets trafikbudget, för det är ju Miljöpartiet som styr detta – blir det väldigt tydligt att ni för ett krig mot bilen. Körfalt tas bort. Man bygger cykelbanor överallt, många gånger onödiga sådana. Man breddar redan befintliga cykelbanor fast det inte behövs. Man tar bort p-platser och höjer avgifterna. Man inför miljözoner och så vidare. Inte ens boendeparkering vid nybyggen ska man tillåta.

Varför hatar Miljöpartiet bilen, undrar jag. Vi vill i stället förbättra för bilen och förbättra förutsättningarna för att äga och bruka en bil i staden. Bilen betyder väldigt mycket frihet för väldigt många människor.

En annan sak jag tänkt på i er budget är de enorma cykelinvesteringar som görs. Jag slås av att man väldigt ofta bygger väldigt dåligt. I vissa fall behöver det verkligen byggas en cykelbana, och då är det helt okej att man gör det. Men i många fall bygger man cykelbanor där det inte ens är någon som cyklar. Jag cyklar varje dag till jobbet, och på exempelvis Engelbrektsgatan har man byggt för jag vet inte hur många miljoner. Men jag ser aldrig någon som cyklar där. Man har tagit bort enormt många p-platser.

Det måste till bättre kostnadsnyttoanalyser och bättre analys vad gäller samhällsekonomisk effektivitet. Man måste titta på alternativkostnaderna på ett helt annat sätt i framtiden för att få till bra investeringar.

Jag måste också ta upp miljözon klass 3. Det spelar ingen roll om Stockholm försvinner i morgon. Det kommer inte att påverka klimatet över huvud taget. Sverige är redan, tror jag, den elfte renaste staden i hela Europa. Så varför ska man jävlas med stockholmarna på det här sättet? Det är helt onödigt.

Anförande nr 213

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande! Bilen har traditionellt sett varit mannens domän och betraktats som en statussymbol. Det är fortfarande så att män boende i västerort och personer i åldern 50–79 i signifikant högre grad reser med bil till arbete och studier jämfört med andra grupper. Stockholm behöver för att fungera ett transportsystem som ökar fokus på rättviseaspekter. De med lägst inkomster har inte bil i dag, och vi behöver erbjuda ett rättvist transportsystem för att fler ska kunna resa och bo i Stockholm.

Problemet med bilen är att den tar väldigt stor plats. Och inte nog med det – 96 procent av tiden står den still, och när den körs är mer än hälften av platserna tomma. Varför vill ni inte hushålla med resurserna i staden? Det går inte att ge allt åt alla.

Anförande nr 214

A n d e r s L i n d m a n (SD): Det är självklart så att vi vill hushålla med resurserna, absolut. Men vi lever i ett fritt land. Alla måste få tillgång till de transportmedel som man känner att man har behov av. Jag förvägrar ingen att skaffa en bil, absolut inte, men det finns ett superbra cykelsystem som byggs ut hela tiden. Det är vi absolut inte emot. Och det finns också tunnelbana och kollektivtrafik. Men bilen fyller en viktig funktion.

Du, Lars Strömngren, säger att det bara är män som använder bil. Så kanske det har varit historiskt, men jag vet väldigt många kvinnor som kör bil. Det är framför allt barnfamiljer som är i stort behov av bilen, och det är en enorm frihet att äga en bil. Jag förstår inte riktigt hur du tänker.

Anförande nr 215

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Fru ordförande! Det finns väldigt mycket som inte fungerar i Stockholmstrafiken i dag – det ska gudarna veta. Men det fanns en sak som fungerade, nämligen appen Betala P. Stockholmarna gillade den. De hade lärt sig hur den fungerade. Även äldre vittnade om att det var en väl fungerande app som de använde dagligen. Vad gör då den rödgröna majoriteten? De lägger ned appen.

Jag kan inte låta bli att tycka att det är lustigt att på vissa områden har majoriteten inga som helst problem med samarbeten med externa aktörer. Staden hade en fullt fungerande egen app, och då väljer majoriteten att avskaffa den för att i stället knyta avtal med externa bolag som lägger på extra avgifter för ekonomiskt redan hårt pressade stockholmare i en svår konjunktur. Varför i hela friden gör ni så här, Lars Strömngren?

Anförande nr 216

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande och Anna! Jag ska försöka svara på den frågan så pedagogiskt jag bara kan. Betala P var en app som vi hade upphandlat. Den kostade drygt 6 miljoner om året och användes av drygt 30 procent av dem som betalade för parkering. Övriga använde andra appar.

Vi hade kunnat upphandla en ny app, men risken är att alla hade lagt nollanbud så att det i stället hade behövt lottas; vi hade bara kunnat välja en. I stället har vi nu infört

ett auktorisationsförfarande där flera kan ansluta och där vi hela tiden var tredje månad kan följa upp de krav som vi ställer. Detta är alltså ett sätt som bäddar för teknikutveckling och för att vi hittar en lösning som funkar för stockholmarna.

Det finns inga gratisluncher. Antingen upphandlar vi vår egen app, eller så möjliggör vi detta. Och vi ersätter appmakarna för att det ska finnas en gratisversion.

Anförande nr 217

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Jag är rädd att det bäddar för att färre och färre kan använda bilen här i staden, att den övergripande utvecklingen blir att det blir mer och mer komplicerat och att det framför allt blir svårare och svårare för dem som har svårt att röra sig i staden. Detta är en realitet. Bussen är inte ett alternativ på väldigt många ställen i innerstaden.

Nu blir det väldigt viktigt att ni särskiljer och tittar på de av de här aktörerna som på olika sätt medvetet försöker luras genom att hänvisa till sin hemsida, så att det kostnadsfria alternativ som ska finnas faktiskt blir reellt i det nya systemet. Detta har vi också påtalat i nämnden.

Anförande nr 218

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag tänkte fortsätta den eviga debatten om miljözonen, som ska lösa alla våra hälsoproblem bara den till slut efterföljs. Men oftast efterföljs den ju inte; vi kan se att regelefterlevnaden är bristfällig. Detta är också svårt att följa upp. Det är någonstans ett polisiärt ansvar att se till att felkörarna tas fast, och vi vet alla att polisen varken har tid eller resurser till detta i det här läget. Samtidigt inför man miljözon klass 3, fast inte ens miljözon klass 2 efterlevs till fullo.

Vi har haft debatten om miljözon klass 2 tidigare. Då har jag påtalat samhällskostnaden per inbesparat levnadsår, och den låg senast jag tittade på ungefär 1,5 miljoner kronor för miljözon klass 2. För miljözon klass 3 är den säkert mycket högre, men detta redovisar man inte någonstans i något underlag, vilket jag tycker är beklagligt. Man säger å ena sidan att det här ska rädda liv men har å andra sidan inte satt något värde på vad ett år som man räddar kostar. Vi kan dock se att den kostnaden säkerligen är väldigt hög.

Tittar man till exempel på TLV, som subventionerar läkemedel, ser man att de brukar ange 600 000 som en rimlig kostnad för att subventionera ett läkemedel som räddar ett år av en människas liv. I vårt fall är vi beredda att betala ungefär 1,5 miljoner kronor, alltså mer än dubbelt så mycket, för att rädda ett år av en människas liv. Jag tycker att denna diskrepans visar på att man felprioriterar i Stockholms stad och att man borde ha tittat djupare på vilka åtgärder vi skulle kunna vidta för att faktiskt kunna rädda fler år av människors liv. Det är uppenbart att man gör detta för att förstöra för bilismen och inte bara utifrån en hälsoaspekt.

Anförande nr 219

L i n n B e s s n e r (C): Ordförande, kommunfullmäktige och stockholmare! Centerpartiet anser att Stockholm ska vara en levande stad, där många vill bo och arbeta. Det är viktigt att staden har ett prioriterat hållbarhetsarbete så att vi ger

medborgarna möjlighet att verka i en trygg och hälsosam stad. Vi behöver förena tillväxt med ambitiösa klimatmål. Fler utsläppsfria zoner behövs i Stockholm, och målet är en utsläppsfri innerstad 2030.

Därför satsar vi i Centerpartiet på att ge möjlighet till elektrifiering av trafiken, både för privatpersoner som vill värna miljön, för kollektivtrafiken och för transportsektorn. Laddplatserna för elbilar behöver utökas, både sett till antal och genom att öka effekten i laddstolparna. Ägarskapet och ansvarsfördelningen för laddinfrastrukturen behöver ses över och effektiviseras. Vi vill även erbjuda laddplatser för privata elbåtar för att det ska bli enkelt att välja miljövänliga alternativ. Vi vill också att fler ska ges möjlighet att välja kollektivtrafik genom att kunna byta ut boendeparkering mot rabatterat SL-kort.

Vi behöver göra det enkelt att välja rätt. Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets förslag till budget.

Anförande nr 220

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande! Tack till Centerpartiet för att fler i den här salen jobbar för att lyfta cykelfrågan, åtminstone i retoriken.

Dock har ni har i er budget något ni kallar potthålsgaranti. Det ska inte dröja längre än 24 timmar förrän ett potthål har lagats. Problemet är att om det rör sig om ett potthål som verkligen påverkar trafiken är 24 timmar alldeles för lång tid. Och rör det sig om ett som inte är så brådskande blir det väldigt dyrt om man ska åka ut och laga ett potthål i taget i stället för att, som trafikkontoret nu gör, laga dem när man kanske gör om gatan eller laga ett större antal.

Dessutom ska man enligt er budget skära ned trafiknämndens budget med 100 miljoner utan att det ska få några konsekvenser för verksamheten. Hur får ni ihop det?

Anförande nr 221

L i n n B e s s n e r (C): När det gäller det du sa om att 24 timmar är för lång tid tänker jag att det är bättre att det sker än att det inte sker, som ofta är fallet nu.

Gällande ekonomin väljer vi att satsa på olika sätt. Vi vill till exempel få in större intäkter genom att öka reklamintäkterna. Vi tänker oss också mer effektivisering i form av digitala verktyg, AI-verktyg, för att minska utgifterna. Vi satsar också till exempel på att höja beställarkompetens och avtalskompetens för att få till bättre avtal med lägre kostnader.

Anförande nr 222

F e l i c i a S c h a r t n e r G i e r t t a (S): Fru ordförande! Stockholm är redan i dag en grön stad ur ett europeiskt perspektiv, men det finns väldigt stora skillnader inom staden, där vissa delar i alltför stor utsträckning präglas av hårdgjorda ytor. Med denna budget gör vi en satsning på träd för att stärka hela stadens motståndskraft och livskvalitet, med bland annat särskilt avsatta medel för trädplantering samt satsning på en trädstrategi.

Vad gör då träden för Stockholm? Jo, träden är naturens egna luftrenare. De absorberar koldioxid och minskar växthusgaser i atmosfären. Samtidigt filtrerar de bort skadliga partiklar och gaser, vilket bidrar till bättre luftkvalitet och minskad påverkan på klimatet. Trädens rötter fungerar också som naturliga vattenlagringssystem. De absorberar stora mängder regnvatten, vilket minskar risken för översvämningar vid kraftiga skyfall. Under värmeböljor ger träd svalka och skugga som kan sänka temperaturen i staden markant. Detta är särskilt viktigt i områden som riskerar att drabbas av värmeböljor.

De största värmeöarna finns i dag kring den blivande parkstaden på Bromma flygfält, i Östberga, i Rinkeby-Tensta och i Kista. Med målet att dessa områden ska få en krontäckningsgrad på minst 30 procent bidrar staden till lägre temperaturer, bättre luftkvalitet och skydd mot extremväder, vilket stärker både hälsan och livskvaliteten för de boende. Träd skapar också hem för fåglar, insekter och andra djur. Detta stärker den biologiska mångfalden och bidrar till ett rikare ekosystem mitt i stadsmiljön.

Gröna ytor och träd har också en positiv effekt på människors psykiska hälsa. De minskar stress, ökar känslan av trivsel och ger utrymme för rekreation. Grönska och träd bidrar därför inte bara till en hållbar miljö utan skapar också mötesplatser som stärker gemenskapen mellan invånarna. Gröna ytor, gågator och trädskuggade torg gör att människor vill vistas ute, mötas och delta i stadslivet. Dessa platser är viktiga för att bygga sociala band och skapa ett motståndskraftigt Stockholm.

Anförande nr 223

S v a n t e L i n u s s o n (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! En annan väldigt viktig uppgift för trafiknämnden är det som Felicia var inne på här: att kämpa för en grönare stad med mer träd. Vi i Centerpartiet vill se 3-30-300 som en målsättning i hela staden. Det betyder att alla stockholmare ska kunna se minst tre träd från sitt hem och att det ska vara minst 30 procents täckningsgrad av trädkronor och som längst 300 meter till ett grönområde.

Vi är också varma anhängare av utvecklingen av stadsmiljözoner. Vi hade önskat att man skulle börja med miljözon klass 2 i innerstaden och sedan komma till miljözon klass 3 år 2030. Vi hoppas att vi kan få se den utvecklingen framöver och att det då blir god framförhållning från stadens sida.

Vad gäller stadsmiljözoner har många varit inne på att polisen inte har tid att bevaka stadsmiljözonerna, och det ligger nog en hel del i det. Då kan jag rekommendera er att göra som jag har gjort och internt i era partier driva frågan om att överföra makten att bevaka stadsmiljözoner från riksdagen ned till oss i kommunen, så att vi själva har befogenhet att bevaka detta. Det skulle vara mycket tacksamt om fler ville göra det.

I replikskiftena med Martin och Lars fick jag en fråga om nedskärningarna. Det är inte detta som är frågan. Majoriteten har något de kallar för entreprenörsindex i sin budget. Budgeten är på 600 sidor, men ingenstans försöker de ens göra en ansats till att förklara vad entreprenörsindex är. Däremot nämner de egen regi 128 gånger. De 109 miljonerna i entreprenörsindex handlar om att allt kommer att bli mycket dyrare för att man av ideologiska skäl tvingar in allt från snöröjning till parkeringsvakter i egen regi.

Det ser vi i Centerpartiet inte något behov av, och därför ser vi inte heller behov av att höja skatten.

Anförande nr 224

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande! Jag måste bara begära replik på dig, Svante Linusson, eftersom du nämner det här med entreprenadindex. Det är något som är gängse i avtal som löper över ett antal års tid. Ingen skulle lägga anbud om det inte fanns en klausul för indexuppräkning. Inflationen och index har gått upp, och detta har påverkat vår budget.

Trafikkontoret har under årens lopp försökt hantera detta och försökt göra så mycket man kan med mindre reell krona. Men nu gör vi ett extra tillskott för att de inte ska behöva dra ned på städning, snöröjning, potthålslagning och så vidare. Är det någonstans det finns ett hål är det alltså i er budget.

Anförande nr 225

S v a n t e L i n u s s o n (C): Det var väldigt intressant. Om så hade varit fallet tror jag nog att ni hade skrivit om det i budgeten i stället. Det här känns väldigt mycket som en efterhandskonstruktion från er sida. Det som det skrivs om i er budget är just att ni ska tvinga in saker i egen regi hela tiden. Vi vet från många andra områden, till exempel hemtjänsten, att det ofta blir rätt så mycket dyrare. Det hedrar er att ni har tagit höjd för detta i trafiknämndens budget genom att lägga på många extra miljoner, men eftersom vi i Centerpartiet inte driver att saker ska tas över i egen regi behöver vi inte lägga på de pengarna på samma sätt.

Anförande nr 226

J e n s H o l m (V): Fru ordförande! Utsläppen från Sveriges transporter utgör ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Även här i Stockholm har vi stora problem med utsläpp från transportsektorn. Vi pratar om ungefär 800 000 ton koldioxid per år. Dessa utsläpp är också ett problem lokalt i Stockholm. Vi vet att luftföroreningar, partiklar, kväveoxider och buller bidrar till att ungefär 1 000 stockholmare dör för tidigt.

När jag tittar på högeroppositionens budgetalternativ ser jag fyra nyanser av brunt. Jag ser inga konkreta förslag för att hantera den här problematiken. Då tycker jag att man ska komma ihåg just dessa 1 000 liv som avslutas i förtid på grund av den dåliga luften, buller och annat.

Gabriel Kroon från Sverigedemokraterna har stått för eftermiddagens kanske underligaste inlägg, när han å ena sidan talade om att just rädda liv och å andra sidan motsätter sig varenda konkret satsning för att minska utsläpp och luftföroreningar i Stockholm.

Jag skulle också vilja säga att ett annat effektivt sätt att minska våra utsläpp är att helt enkelt få bort godstransporter från våra vägar och flytta dem så att de går på järnväg och till sjöss. Detta är något som vi arbetar väldigt aktivt med inom Stockholms Hamnar. Vi förstärker bryggor och kajer. Vi bygger ut elanslutningar och förbättrar

järnvägsanslutningar till våra hamnar. På så sätt kan vi också minska utsläppen av växthusgaser och de lokala luftföroreningarna.

Anförande nr 227

Borgarrådet **W e d i n** (M): Ordförande! Jens, kan du berätta för mig om något år då luftkvaliteten har varit bättre i Stockholm än i år? Är det inte så att vi just i år har den absolut bästa luftkvalitet vi någonsin haft i Stockholm? Med detta sagt är det inte så att vi inte måste vidta åtgärder. Vi måste jobba vidare utifrån våra uppsatta mål. Men det är väl alldeles givet att vi då inte kan hålla på med plakatpolitik för att få små vinster på vissa platser.

Miljözonen är ett bra exempel. Det är alldeles uppenbart när vi pratar om de 20 slumpvis utvalda kvarteren att detta snarare kommer att förflytta trafiken till omkringliggande kvarter. Då stoltserar ni med att det inte är så många som bor i den zonen. Men det är många som bor i kvarteren runt om, och det är de som kommer att få den här trafiken flyttad till sig. Hur ser ni på det?

Anförande nr 228

J e n s H o l m (V): Miljözoner är en väldigt viktig åtgärd för att minska transportsektorns klimatpåverkan och de lokala utsläppen. Men det finns en mängd andra saker som vi också gör väldigt stora satsningar på, som gång och cykel. Vi behöver satsa mer på ökat resande med kollektivtrafiken. Vi investerar också i nya naturreservat så att vi får en grönare stad, och då binds också mer koldioxid – otroligt bra.

Det jag tyvärr ser när jag läser Moderaternas budget är att ni motsätter er alla dessa viktiga satsningar. Det är alltså Moderaterna med sina stora nedskärningar som blir svaret skyldiga.

Anförande nr 229

G a b r i e l K r o o n (SD): Med er politik och miljözonerna ökar ni stockholmarnas levnadskostnader – till vilken nytta då? Vi ska såklart göra vad vi kan för att rädda fler liv och fler år med god hälsa. Men allt har ju ett pris, och vi har också en avvägning att göra när det gäller att välja vilka insatser vi ska jobba med. Sverigedemokraterna här i Stockholms stad har bland annat föreslagit mer arbete för förebyggande hälsa, till exempel mer arbete mot UV-solstrålning med mera.

Men här kan vi också samverka med regionen och kanske inte minst satsa på en bra äldreomsorg. Kan vi lägga pengar på äldreomsorgen så att vi undviker akutinläggningar av äldre på sjukhusen medför det mycket bättre hälsa. Det är mycket mer effektivt att satsa på sådana åtgärder i stället för på mer symbolpolitik för miljözoner – för att sedan låta påskina att man bara gör detta för att främja människors hälsa.

Anförande nr 230

J e n s H o l m (V): Precis som under ditt förra inlägg, Gabriel Kroon, som jag lyssnade väldigt noggrant på och försökte förstå, lyssnade jag också noggrant nu, men

jag får inte riktigt ihop Sverigedemokraternas politik. Nu pratar vi trafik- och viss mån miljöpolitik, och ni säger att ni vill rädda liv. Då säger vi ja, det vill vi också göra. Det är 1 000 stockholmare som dör i förtid på grund av luftföroreningar. Den absolut främsta källan till dessa luftföroreningar är trafiken. Då satsar vi på kollektivtrafik och på gång och cykel. Vi inrättar fem nya naturreservat och tio nya biotopskyddsområden. Vi gör en mängd andra satsningar för att på allvar få ned utsläppen och rädda liv.

Vad gör Sverigedemokraterna? Sverigedemokraterna säger nej, nej, nej. Det håller inte, Gabriel Kroon.

Anförande nr 231

U l f W a l t h e r (S): Ordförande! Jag bor i Örby. Det är en förort som enligt Stockholms trafikplanerare i början av 50-talet inte längre skulle behöva någon spårtrafik. Detta motiverades med att Örby ändå snart skulle vara ett dött område. Men i dag är det inte dött, tvärtom. Tyvärr susar Huddingevägen genom området. Det var kanske någon annan trafikplanerare på 70-talet som också ville jävlas lite med Örbyborna, för Huddingevägen går som en vallgrav genom området i dag.

Vårt Stockholm bygger på flöden och på liv. Innerstaden har redan ett sammanhållet gatunät, men Stockholms ytterstad är präglad av barriärer som isolerar människor. Barriärerna bidrar även till segregation, ofta med villaområdena på ena sidan och flerfamiljshusen på andra sidan. Den strategiska utmaningen för trafikpolitiken är att omvandla detta ofta bilberoende stadslandskap till ett mer sammanhängande urbant område, som främjar tillgänglighet och social sammanhållning samtidigt som vi behåller tillräcklig framkomlighet.

Att framkomligheten ska vara rättvis betyder att staden måste hålla en bra balans i fråga om var investeringarna sker. Därför är det glädjande att vi i den här budgeten föreslår en rad åtgärder för ytterstaden. Bland annat ska vi stärka möjligheten att cykla mellan Spånga och Kista över Järvafältet, anlägga tre cykelstråk i söderort och tillsammans med stadsdelsnämnden och fastighetsägare utveckla utsmyckning, belysning och möblering på torg i stadens fokusområden. Ett annat exempel är att vi stärker tillgängligheten till Järvafältet genom trygghetsinvesteringar vid Järvaporten.

Är det då i ytterstadens Örby som framtiden ligger? Kanske inte, men kanske intill. Vid Sjöängen kommer tusentals bostäder att kunna skapas, och här blir det ett bra tillfälle att gräva ned den barriär som Huddingevägen utgör, återansluta områdena med en lokalgata och skapa ett sammanhållet samhälle. Det rödgröna styrets arbete i ytterstaden gör skillnad, särskilt i våra fokusområden.

Anförande nr 232

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Ulf, du framstår för mig som en rimlig människa, och Socialdemokraterna tycker, tänker jag, oftast egentligen rätt när det gäller trafikfrågorna. Det var knepigt när ni motsatte er miljözon klass 2. Det bråkade vi om i den här salen då – där hade ni fel. Men nu går ni ännu längre, och steg för steg backar man nu. Det är kaos i Stockholmstrafiken, men det verkar också vara kaos i trafiknämnden och trafikroteln.

Det handlar om miljözonen, parkeringsappen och låncykelsystemet. Gång på gång backar man från åtgärder. Till slut, alldeles för sent, lyssnar man in vad Moderaterna har sagt och säger att detta måste vi backa från och göra något åt. Steg för steg blir det uppenbart att det är kaos. Kan inte du och jag tillsammans bara bestämma oss för att vi reder ut det här kaoset i trafiknämnden i stället för att vi steg för steg märker att ni bara förvärrar detta i varje rödgrön budget, gång på gång? Vi måste börja lösa problemen i trafiken i stället för att skapa nya.

Anförande nr 233

Ulf Walther (S): Vi kanske lägger olika saker i begreppet kaos. Det vi också ser i Stockholmstrafiken är att kaoset minskar. Biltrafiken minskar i Stockholm, och vi väntar oss nå en minskning med 30 procent jämfört med 2017 års siffror någon gång mellan 2030 och 2035, redan före alla åtgärder som den här majoriteten har vidtagit under denna mandatperiod. Det går väldigt bra. Trafiken minskar, och kaoset i trafiken minskar.

Luften i Stockholm blir bättre. Det ser vi i WHO:s luftkvalitetsmätningar. Den blir allt bättre även om det är en bit kvar att nå. Därför vill vi interimistiskt vidta ytterligare åtgärder. Men även luften blir bättre. Det är inte kaos där heller, utan det går åt rätt håll.

Till skillnad från föregående mandatperiod börjar vi dessutom få ordning på det som tidigare var kaoset i den ekonomiska utvecklingen, under den mandatperiod då du var med och styrde, Dennis. Nu börjar vi få kontroll över kostnaderna för trafikroteln och våra entreprenader.

Jag vågar alltså påstå att det går åt rätt håll i Stockholmspolitiken. Kaoset minskar, Dennis.

Anförande nr 234

Destiny Zandi Lindgren (KD): Varje gång ni presenterar en budget verkar siffrorna vara ett fantasispel. Det är 1 miljard här och 2 miljarder där, och ändå ser vi samma dåliga gator, samma brist på p-platser, samma kaos i trafiken och samma dåliga framkomlighet. Er budget bara sväller och sväller, som en fet katt. Det är inte en miljözon ni behöver införa, utan ni skulle behöva införa någon form av budgetkontroll. Projekt efter projekt blir mångdubbelt dyrare samtidigt som ni gör det allt besvärligare för stockholmarna.

Något som däremot inte sväller är stockholmarnas plånböcker i de ekonomiska tider vi har sett de senaste åren. Var är er politik för folk som inte har råd med en Tesla eller som inte kan cykla 13 kilometer till jobbet på morgnarna?

Anförande nr 235

Ulf Walther (S): Detta blir ungefär samma diskussion som sist. Jag påstår att framkomligheten har blivit bättre. Vi lägger 2 miljarder kronor på att öka framkomligheten för cykel-, gång- och kollektivtrafik. Vi ser att biltrafikarbetet minskar i staden, så det går åt rätt håll. När det gäller framkomligheten blir den, tvärt emot vad du påstår, Destiny, bättre i Stockholm.

Du påstår också att vi har dålig kostnadskontroll på våra projekt. Det stämmer, Destiny, att det tidigare, när ditt parti var med och styrde, var så. Vi har nu fått en bättre kostnadskontroll på projekten så att de är mer rimligt budgeterade.

Vad jag hör är att vi rödgröna och de flesta här i salen står bakom stadens framkomlighetsstrategi, men nu verkar det som att Kristdemokraterna inte gör det längre. Vi vill ha bättre luft i Stockholms stad. Det låter som att Kristdemokraterna inte vill det längre. Vi vill också ha en välfungerande stad i övrigt, vad gäller exempelvis underhåll av stadens gator. Då förvånar det mig lite att Kristdemokraterna minskar driftbudgeten för staden med 202 miljoner kronor, pengar som kommer att tas från underhåll, snöröjning och renhållning.

Anförande nr 236

B e r i t N y b e r g (S): Ordförande och fullmäktige – åhörare har vi inga, va? Jo, kanske. Nu har jag egentligen en himla tur, för ingen har talat bad. Det tänkte jag göra nu, bara för det. Ingen har sagt ett ord om bad – det är jättespännande. Är det för att det är så kallt ute, kanske? Jag vet inte.

Skulle man titta på Stockholm uppifrån skulle man se att Stockholm är en unik vattenstad – öarnas stad, verkligen. Väldigt många efterfrågar möjligheten att ta ett dopp någonstans längs våra otaliga stränder och kajer. Fler bad ska möjliggöras till sommaren, vid Reimersholme kaj, Munkbrohamnen, Söder Mälarstrand, Norr Mälarstrand och också vid Liljeholmskajen. Under sommaren kommer det också att vara fullt med turister i Stockholm, som ska uppleva Stockholm som en riktigt tillgänglig, härlig semesterstad.

Vi vill skapa fler trevliga badplatser där man kan mötas utan inträdesavgift – himla viktigt. Det ska vara lätt för alla att kunna svalka sig de heta sommardagarna i Stockholm. Vi satsar i samarbete med Stockholms Hamnar AB och berörda stadsdelsnämnder på att redan sommaren 2025 kunna erbjuda badmöjligheter vid Reimersholme kaj, Munkbrohamnen, delar av Söder Mälarstrand och Norr Mälarstrand och Liljeholmskajen, vid befintliga solbryggor.

Fortsatt arbete ska också göras för att hitta fler platser lämpliga för bad och möjligen också bastubad. Så strax efter midsommar kanske vi tar oss ett litet klurr, tänkte jag säga – eller hur?

Anförande nr 237

H a n n a W e r n e r (M): Ordförande! Hej, Berit! Att kämpa för en grönare stad och renare luft är för mig att inte införa miljözoner som gör att bilisterna måste köra omvägar för att komma till sin destination. Er politik bidrar inte med färre bilar eller renare luft. Barnfamiljer behöver fortfarande sin bil för att kunna åka till sina aktiviteter. Affärer måste fortfarande få sin leverans. Kan du snälla förklara för mig hur omvägarna bidrar till en grönare stad och bättre luft?

Anförande nr 238

B e r i t N y b e r g (S): Jag kan inte hitta era satsningar på bad någonstans – jag pratar ju bad här. Men det är klart att vi tänker använda de skattemedel som vi förvaltar

för att tillmötesgå stockholmarnas efterfrågan, i det här fallet på fler badmöjligheter i Stockholms stad.

Anförande nr 239

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Efter att i många år i stadsdelsnämnden Hägersten-Älvsjö ha drivit frågan om att ha parkskötsel i egen regi är jag stolt och glad över att detta snart är verklighet. Vi medborgare måste kunna lita på att grundläggande service sköts. Våra parker ska vara rena och tillgängliga, och på vintern ska vi kunna ta oss till jobb, skolor och mataffärer utan att riskera brutna ben – högst rimliga krav.

Detta krav gick hos oss tyvärr inte att uppfylla. Resultatet av det utbredda slöseriet med skattebetalarnas pengar blev bristande leverans från entreprenörerna och köp av dyra tjänster som inte fullgjordes. Detta är dock nu inom kort ett avslutat kapitel. Det gynnar även den biologiska mångfalden och rimmar väl med våra satsningar inom klimat och miljö. Nu blir det enklare att rikta insatser dit där det finns behov och säkerställa både kvalitet och kontinuitet.

Medan oppositionen vill fortsätta utöva kontroll över utförare som har kostat oss oerhört stora summor varje år, i alla fall i vår stadsdel, stärker vi i stället kontrollen genom att vi själva har rådighet över insatser och åtgärder och avgörande lokalkunskap. Det är bra för Hägersten-Älvsjö, och det är bra för stockholmarna.

Anförande nr 240

E m i l B u s t o s (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Stockholms torg har alltid varit viktiga mötesplatser, där människor möts, samtalar och skapar gemenskap. I dag, när vårt samhälle ställs inför stora utmaningar som segregation, klimatförändringar och otrygghet, är det viktigare än någonsin att värna torget som en mötesplats.

Trafiknämnden har en central roll i att rusta upp och utveckla våra torg. Genom grönska, kultur och handel kan vi skapa miljöer där människor känner sig välkomna och trygga. Detta är särskilt viktigt i våra fokusområden. Vi vill ändra torgen för att göra vår stad lite grönare. När hårdgjorda ytor får lite grönska förbättrar vi staden på flera sätt. Det skapar möjlighet till svalka under varma dagar. Vi får bättre förutsättningar att hantera skyfall, och vi gör våra torg lite trevligare.

Torgen ska också vara en plats där man ska kunna möta kulturen i sin vardag. Vi arbetar vidare med projektet levande Stockholm, där staden arbetar med tillfälliga förhöjningar av våra torg. Detta inkluderar exempelvis konst vid Akalla torg och kajen vid Liljeholmen och nya möbler och växter i Rågsved. Vidare ska vi fortsätta använda belysning och utsmyckning för att uppmärksamma olika högtider.

Slutligen kan vi använda torgen för att öka tryggheten. Här behövs många olika åtgärder. Det handlar exempelvis om belysning, renhållning och möblering. Men det handlar också om att gynna torghandel, uteserveringar och kulturarrangemang. Ett torg där man vill vara är också ett tryggt torg.

Torget är inte bara en plats. Det är en symbol för vad vi vill att vår stad ska vara – en plats för möten, gemenskap och hållbarhet.

Anförande nr 241

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Det är oerhört viktigt med torgen. Jag håller med om det. Det är också viktigt med alla stockholmars tillgång till torgen. Jag tänker lite på Lars Strömgrens inledning om att människor med funktionsvariationer ska få full tillgång till det offentliga rummet, och jag får bara inte ihop det, för ni stänger av staden. Många behöver skjuts och är beroende av bilen i något led, kanske för att kunna ta hand om ett barnbarn och sedan ge sig ut och promenera. Var ärliga i stället! Ni för en politik som är för de pigga och friska med bra flås. Det är så det är, helt enkelt.

Har ni räknat på hur många äldre människor som blir sittande ensamma inne med er politik? Vi har hört många siffror här om utsläppen, och det har varit allt från 1 000 till 12 000 liv per år. Hur är det med de ensamma som blir sittande inne?

Anförande nr 242

E m i l B u s t o s (S): Tack så mycket för engagemanget! Jag tror att vi båda ser värdet av att Stockholm ska vara tillgängligt för alla medborgare. Vi jobbar på många olika sätt för att göra staden tillgänglig. I just det här fallet handlar det om att ett tryggt torg som folk vill besöka är en anledning att komma dit. Det finns många sätt vi kan göra det på. Jag nämnde flera sätt, exempelvis kulturarrangemang och utehandel. Vi jobbar på många sätt även genom stadsplaneringen för att göra staden mer tillgänglig.

11. Miljö-, klimat-, vatten- och avloppsfrågor m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (RIX)

Avfallsnämnden (RIX)

Stockholm Vatten och Avfall AB (RIX)

Anförande nr 243

Borgarrådet Lindhagen (MP): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Vi befinner oss i ett klimatnödläge. De senaste månaderna har vi slagit värmerekord på värmerekord på jorden. Vi har sett fruktansvärda översvämningar och bränder och människor som flyr för sina liv. Samtidigt dör arter ut i en rasande takt. Vi befinner oss i vad som ser ut att vara inledningen av den sjätte massutrotningen av arter i jordens historia. Ekosystem som vi är helt beroende av för vår överlevnad riskerar att trasas sönder. Stockholm är inte förskonat. Även vi påverkas alltmer av klimatförändringarna och krisen för den biologiska mångfalden.

I det här läget ska Stockholm ta ansvar. Därför ökar vi takten för en rättvis klimatomställning och implementerar stadens nya vässade miljöprogram. Vi satsar på cirkularitet och på att få ned utsläppen från bygg- och anläggningssektorn. Vi inför en funktion för värmeböljor i staden för att öka motståndskraften mot höga temperaturer. Vi fortsätter arbetet med att inrätta fler naturreservat och inte bara fem, som vi har sagt tidigare, utan tio nya biotopskyddsområden för att skydda värdefull natur. Och vi stärker stadens arbete med biologisk mångfald och fortsätter arbetet för friskare vatten.

Ordförande! Det går att vända utvecklingen på planeten. En annan värld är möjlig. Med den här budgeten ska vi fortsätta att ta steg i den riktningen här i Stockholm. Jag yrkar bifall till den rödgröna majoritetens förslag till budget.

Anförande nr 244

Felicia Schartnier Giertta (S): Fru ordförande! Oavsett om vi vill erkänna det eller inte står vi mitt i ett klimatnödläge. Med nuvarande åtgärder globalt är vi på väg mot en tregradig höjning av jordens medeltemperatur, vilket skulle innebära katastrofala konsekvenser i form av värmeböljor, skyfall, stormar och en massiv förlust av biologisk mångfald. WWF:s senaste rapport visar att vi redan har förlorat 70 procent av ryggradsdjuren sedan 1990. Det kommer att få förödande konsekvenser för miljontals människor runt om i världen.

För oss i Stockholm betyder det två saker. Vi måste minska våra utsläpp drastiskt och samtidigt rusta staden för en ny verklighet. Jag är därför stolt över att vi med denna rödgröna budget lyckas göra båda delarna. Vi står fast vid målet om att Stockholm ska vara klimatpositivt till 2030 och helt fossilbränslefritt senast 2040. Det är inte bara nödvändigt, utan det är också möjligt.

Vi satsar på återbruk och cirkularitet genom en återbruksdepå som gör det enklare att minska byggavfall eftersom byggsektorn är en av de största utsläpparna. Vi inför också fler miljözoner för att minska utsläppen från transporter. Samtidigt satsar vi på cykling och gående som inte bara minskar utsläpp utan också förbättrar folkhälsan. Precis som

andra europeiska städer går vi mot att minska bilberoendet och skapa en stad där det är lätt att leva hållbart.

Aldrig tidigare har Stockholm heller skyddat så mycket natur som nu. Under denna mandatperiod inrättar vi nya naturreservat som i Ålstensskogen och Majrosskogen och skapar fler nya biotopskyddsområden. Flera har redan inrättats och fler är på väg.

Vi stärker klimatanpassningsarbetet ännu mer, bland annat genom att öka krontäckningsgraden till minst 30 procent i de områden som riskerar att drabbas av värmeöeffekten. Träden ger svalka, binder koldioxid och gör staden vackrare och mer hälsosam.

Vi politiker har ansvar att fatta modiga beslut. Klimatkrisen är inte en utmaning för individer att lösa på egen hand. Vi måste rusta Stockholm för en hållbar framtid.

Anförande nr 245

F r i t z L e n n a á r d (M): Ordförande! Nu är vi framme vid ett block som jag tycker fångar essensen i mycket av kommunalpolitiken på ett tydligt sätt. Det är sakerna som man tar för givet, eller för att uttrycka det på ett annat sätt: Det är sakerna som man saknar först när de inte fungerar.

I det här blocket talar vi om mycket pengar – SVOA och annat – men vi talar också om att det är rent dricksvatten som kommer när man vrider på kranen. Vi talar om att avfall tas bort och tas om hand på ett bra sätt. Vi talar om att det faktiskt är ren i korven när man köper en renkorv på Ica. Vi talar om att man inte blir magsjuk när man går på restaurang. Vi talar om att det inte sprids legionella från kyltorn, att fåglar kvittrar, att fiskar leker i våra vatten, att det inte bullrar orimligt mycket i vår närmiljö och att klimatförändringarna ska hanteras på ett bra sätt.

Det är många fler än bara staden som är inblandade i allt detta, men det är det som vi talar om i det här blocket.

Mycket av det som jag just nämnde fungerar ganska bra i staden i dag. Men det händer inte av sig självt. Det händer, som någon sa här tidigare, delvis till följd av politiska förslag. Vi kan se att över tid har stadens utsläpp minskat, och vi tar bättre hand om vår närmiljö i dag än vad vi har gjort tidigare. Det ska fortsätta. Nu bygger vi den nya koldioxidinfångningsanläggningen i Värtan som kommer att fånga in otroliga mängder koldioxid. Moderaterna vill göra det lättare för stockholmarna att installera solceller på sina tak genom att halvera handläggningstiden för bygglov. Vi vill femdubbla stadens egen produktion av grön energi. Vi vill bygga ut laddinfrastrukturen så att det ska bli enklare att ha elbil. Vi ska fortsätta att rätta till gamla synder och rena våra vattendrag från föroreningar. Allt detta ska göras och mycket mer.

Staden måste rustas för ett ändrat klimat. Vi måste rusta staden mot värmeöar. Vi måste rusta staden mot översvämningar vid stora skyfall. Vi har så mycket som vi vill göra, helt enkelt! Jag yrkar bifall till Moderaternas budgetreservation.

Anförande nr 246

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande och fullmäktige! Det blir tydligare för varje år som går att vi befinner oss i ett klimatnödläge som blir alltmer akut. Nyheter om skyfall och översvämningar avlöser varandra. Nu senast hände det i Valencia. Här i Sverige har vi en regering som medvetet ökar utsläppen, blockerar utbyggnaden av förnybar energi och misstänkliggör klimataktivisterna. Vårt rödgröna Stockholm visar att en annan väg är möjlig. Vi visar att man kan kombinera en seriös klimat- och miljöpolitik med en politik för en socialt sammanhållen stad.

Vi har precis antagit ett miljöprogram som har en rättvis och inkluderande omställning som sin utgångspunkt. Det ska genomföras i stadens alla verksamheter. Snart ska vi fatta beslut om flera kompletterande och mer djuplodande styrdokument, till exempel en klimathandlingsplan och en kemikalieplan som visar vägen framåt.

Skydd av natur och bostadsbyggande ses ofta som varandras motsatser. Vi ser det inte så. Samtidigt som vi har våra höga bostadsmål skyddar vi den mest värdefulla naturen och stärker de ekologiska spridningssambanden.

Vi har fem nya naturreservat på gång. Jag är lite extra glad för Bagarmossenskogen som är ett nytt tillskott i denna budget. Därtill planerar vi för totalt tio biotopskyddsområden och även ett nytt koloniområde i Farsta stadsdel som initieras i vår budget. Det var länge sedan sist. Jag yrkar bifall till den rödgröna budgeten.

Anförande nr 247

T a p a n i J u n t u n e n (SD): Ordförande! Stockholms stads klimat- och miljöinvesteringar är omfattande. Vi är dock bekymrade över att en standardisering inte har etablerats gällande relevanta nyckeltal för att kunna bedöma om en satsning är effektiv eller inte. Sådana nyckeltal måste ta hänsyn till den egentliga klimat- och miljönyttan samtidigt som samtliga ekonomiska aspekter också fångas upp. Vi tror att framtida investeringar kommer att vara omfattande men också att det kommer att tära på en redan belastad ekonomi. En standard för satsningar måste tas fram denna mandatperiod.

När fokus är på klimatet får detta ändå inte vara överordnat vår absoluta närmiljö. Inga vattensystem i Stockholms stad klarar av både ekologisk och kemisk status inom staden. Vi skjuter därför till medel i central medelsreserv 2 och 4 i syfte att växla upp arbetet med att rena våra vattensystem. Vi har också varit i kontakt med stadens revisorer och påtalat att stadens arbete med vattensystem är ineffektivt och saknar drivkraft. En hårdare styrning är angelägen.

Vi vill att staden öppnar sin verksamhet på området miljö och klimat och samarbetar med innovativa företag, kanske i kombination med universitet och högskolor som potentiellt behöver testa sina idéer i verkligheten. Detta förhållningssätt menar vi också tillför staden relevant kunskap och gör staden permanent uppdaterad kring relevant teknik.

Staden bör också rikta blicken mot omvärlden och ge klimatbistånd i form av kunskapstjänster inom energieffektivisering och VA. Klimatarbetet är en global

angelägenhet, och staden bör agera därefter. Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas budgetreservation.

Anförande nr 248

Elin Hjelmestam (L): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Liberalerna vill att Stockholms stad ska gå före och fortsätta den klimatomställning som är påbörjad. Klimat- och miljöpolitiken har egentligen två syften. Å ena sidan ska klimatpolitiken möta det läge som världen står inför här och nu för att bygga ett starkare och mer hållbart samhälle. Vi ska minska utsläppen, klimatanpassa staden, stärka den biologiska mångfalden och på allvar satsa på elektrifiering. Å andra sidan handlar klimatpolitiken mer direkt om oss människor också, i vårt fall om att säkerställa stockholmarnas tillgång till naturen som vi skyddar och rent vatten. Alla stockholmare ska ha tillgång till trevliga och rena grönområden, en stadsmiljö som är grön och luft som går att andas.

Jag vill ha en klimat- och miljöpolitik som syns och känns. I Liberalernas Stockholm är inte miljöfrågan perifer, utan den genomsyrar alla politikområden och hela stadsmiljön. Arbetet för klimatet och miljön är en av vår tids ödesfrågor och i grunden en frihetsfråga för kommande och unga generationer. Liberalerna står i miljöpolitiken för långsiktighet och förutsägbarhet. Spelreglerna ska vara tydliga för samhällets aktörer, och Stockholm ska gå före i Sverige och i världen. Stockholm ska vara till för oss stockholmare, och varje asfaltsbeklätt torg eller övertrafikerad gata är en outnyttjad möjlighet till omställning.

Liberalerna för en miljö- och klimatpolitik som syns och som känns och som framför allt verkar. Med det vill jag yrka bifall till Liberalernas budgetreservation.

Anförande nr 249

Ashna Ibrahim (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! De kraftiga översvämningarna som vi nyligen bevittnat i Spanien är en smärtsam påminnelse om vad klimatförändringar och kraftiga väderomslag kan orsaka. På några få timmar förvandlades städer till floder. Den förödelse som följde drabbade såväl människor som infrastruktur. Det vilar ett ansvar på oss politiker.

Centerpartiet delar Stockholms stads mål om att vara en klimatpositiv stad senast 2030, men vi vill också höja ambitionen och vill att staden ska vara fossilbränslefri redan 2035. För att uppnå de här målen behöver vi minska våra utsläpp, särskilt inom transportsektorn. Centerpartiet ser omställningen till eltransporter som nödvändig för Stockholms framtid där staden och näringslivet krokar arm för att minska utsläppen från transportsektorn.

Centerpartiet vill också tredubbla antalet solceller. Med mer solenergi minskar vi klimatpåverkan och stärker stadens försörjning av förnybar energi.

Men klimatomställningen handlar inte bara om teknik och energi. Det är också en fråga om hållbara livsmedel. Matkonsumtionen står för en betydande del av våra utsläpp, inte minst genom transportutsläpp. Därför sätter Centerpartiet målet om 100 procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt.

Vi måste också klimatanpassa vår stad för att kunna stå emot framtidens extremväder. Här handlar det om att skyfallsanpassa gator och torg, rusta våra vattenledningsnät och satsa på grön infrastruktur. Det är med den helhetssynen som inkluderar hållbara transporter, klimatsmart stadsplanering och ansvarsfull livsmedelsproduktion som Stockholm ska visa vägen för en hållbar framtid. Med det yrkar jag bifall till Centerpartiets budgetreservation.

Anförande nr 250

Aron Modig (KD): Ordförande! Stockholm, Sverige och världen står inför stora miljöutmaningar. Politikens roll i bemötandet av dessa ska vara att underlätta den omställning som redan pågår och att röja hinder för den som kommer. Enligt subsidiaritetsprincipen ska vi som kommun arbeta med fokus på de frågor som vi har rådighet över. Som organisation ska våra förvaltningar bli mer energieffektiva, fasa ut miljöskadliga kemikalier, ta till vara teknikutvecklingen och successivt ställa om för att minska miljöpåverkan. Som kommun ska vi fokusera på städning och renhållning, väl fungerande avfalls- och återvinningsverksamheter och sanering av mark och vatten. Dessa och närliggande områden är sådana som vi prioriterar i KD:s budgetförslag.

Som kommun ska vi även underlätta omställningen för invånarna. Med fler laddplatser bidrar vi till exempel till den pågående omställningen av fordonsflottan.

Den som läser Kristdemokraternas förslag till budget ser att miljönämnden och stadsdelarnas stadsmiljöverksamhet är två områden där vi överlag har valt att göra besparingar. Bakgrunden är delvis att vi i en tid då många stockholmares ekonomi har påverkats negativt av hög inflation och höga räntor haft som främsta prioritering att undvika skattehöjningar och att upprätthålla välfärden. Men det finns också ett antal av majoritetens initiativ som vi motsätter oss i sak med utgångspunkt i att Stockholm varken kan eller bör bedriva en miljöpolitik som ligger utanför det kommunala uppdraget. Där vi står i dag måste vi helt enkelt prioritera kärnverksamheten. Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation.

Anförande nr 251

Elin Hjelmestam (L): Jag skulle vilja prata lite om elektrifieringen. Hållbara transporter och en omställd transportsektor är nämligen en nyckel i Sveriges och så även i Stockholms omställning. Det handlar naturligtvis både om oss människor och hur vi transporterar oss och om hur vi transporterar varor i staden och till och från staden. Vår tidigare trafikdebatt kretsade väldigt mycket kring det här med miljözoner. Jag tror verkligen att det är en debatt som vi hade sluppit om man från staden hade gjort det tydligt och enkelt för stockholmarna vad det är som gäller och om man hade gett alla en möjlighet att ställa om. De flesta vill göra rätt, och det är vår uppgift som politiker att göra det enkelt att välja det klimatsmarta alternativet.

Liberalernas elektrifieringspolitik för Stockholms stad handlar därför om att underlätta för människor. Jag vill ha fler laddplatser både i stadsmiljön och i våra bostadsområden där bilarna ju oftast står. Vi har i dag normer för hur många parkeringsplatser man ska ha för varje bostad. Jag tycker att det är konstigt. De här normerna skulle vi ha för laddstolpar i stället. Även våra parkeringsavgifter är utformade likadant för

utsläppsbilar som för elbilar. Det tycker jag är fel. Jag tycker att vi ska underlätta och visa vilken väg vi vill föra staden på.

Vi i Liberalerna har satsat mycket på elektrifiering för att hjälpa dem som vill göra rätt och för att vi ska gå före med den här politiken i Stockholms stad.

Anförande nr 252

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det pågår återbruksverksamhet just nu i Ulvsunda. Bland annat har mer än 2 000 gamla stolar från Globen räddats från att slängas. De ska nu användas i nya Ulvsunda idrottscentrum. Det kommer att spara stora mängder koldioxid. Jag tänker att det här bara är början på en omställning till återbruk i stor skala för att pressa utsläppen. Det hade inte varit möjligt utan S:t Erik Markutveckling, arbetsmarknadsförvaltningen och inte minst Centrum för cirkularitet. Men varje år lägger ni i Liberalerna ned hela Centrum för cirkularitet i er budget, och jag har uppriktigt sagt svårt att förstå det. Näringslivet vill samarbeta med Centrum för cirkularitet, vi har tuffa klimatmål som kräver övergång till cirkulär ekonomi och vi har stora utsläpp. Varför vill ni i Liberalerna lägga ned Centrum för cirkularitet och ta bort det här viktiga arbetet som görs?

Anförande nr 253

E l i n H j e l m e s t a m (L): Jag tycker att det här visar ganska tydligt på, som vi också har fått höra i tidigare debatter under budgetfullmäktige, skillnaden mellan höger och vänster. Jag tycker inte att det är vi från stadens sida, eller vi i politiken, som måste genomföra varenda del av det viktiga arbete som sker här i staden. Jag tror att privata aktörer kan göra det här minst lika bra, men med er politik får de inte möjlighet att göra det för att ni redan tar det ansvaret.

Jag gick upp här och talade om elektrifiering och omställning, men jag noterar att borgarrådet inte var riktigt lika sugen på att tala om det.

(Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det är också viktigt!)

Anförande nr 254

A n d r é N i l s s o n (L): Det kanske blir ett lite liknande tema nu, och det är nog inte så konstigt då vi representerar samma bokstav. Jag håller med om det som Elin säger om att det inte bara handlar om att staden måste ställa om i sin verksamhet; det handlar också om att vi måste skapa förutsättningar för dem som bor i Stockholm så att de ska kunna ställa om och möta de stora utmaningar som vi har. För det saknas inte utmaningar när det gäller Stockholms klimat- och miljöarbete. Mikroplaster ansamlas i Mälaren och i marken, den biologiska mångfalden hotas av ljus och andra föroreningar och dagvattenhanteringen är otillräcklig. Vi behöver ställa om mot nettonoll, och det blir alltmer akut.

Men ska vi klara av att ställa om måste vi också låta människor få ställa om. En av delarna när det gäller detta handlar om att vi behöver göra en omställning från fossildrivmedel till el. Det måste bli enklare att ha elbil i Stockholm. En av våra kanske svåraste punkter i omställningen jämfört med många andra mindre städer är att det i Stockholm är väldigt många som har svårt att ställa om till elbil just för att man har

mindre makt över möjligheten att ladda. Få människor kan parkera på sin egen tomt. Få kan själva ombesörja egen laddplats. Många bor i bostadsrätt eller hyresrätt, och där har man inte full makt att själv bestämma över möjligheten att ladda. Om man väl har det behöver man ofta stå i rätt långa köer även om man har tur och bor där det finns många laddplatser. Därför har Liberalerna en rad konkreta förslag i vår budgetreservation som lyfter det här. Det handlar bland annat om mål för samtliga nämnder och bolag, om 50 procent laddbara parkeringsplatser, om att fortsätta arbetet med elektrifieringspakten, om att föra in en laddstolpskvot i markanvisningar och om krav på laddinfrastruktur vid nyproduktion och även vid befintliga byggnader.

Det här är rätt viktiga steg på vägen mot att ställa om till en hållbar och konkurrenskraftig stad, inte bara i morgon utan kanske om 5, 50 och 500 år också. Jag yrkar bifall till Liberalernas budgetreservation.

Anförande nr 255

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! I de djupt allvarliga tider som vi lever i tänker jag att städer har en oerhört viktig roll att spela. Vi kan gå före och visa att omställningen är möjlig och inte bara möjlig utan också något som kan göra våra samhällen bättre med frisk luft att andas, rent vatten att bada i, sommargångator, kajer som fylls av människor, bänkar och grönska.

Satsningar på klimat, klimatanpassning och natur gör staden till en mer hållbar stad men också till en härligare stad att leva i. Ta de fantastiska träden som exempel! Träd ger skugga, sänker temperaturen när de tar upp värme ur luften och använder den till att avdunsta vatten, lagrar kol, håller vatten i sina rötter vid skyfall, renar luften, minskar bullret och är hem för tusentals arter. Dessutom gör träden att vi människor mår bättre. Träden betyder oerhört mycket för stockholmarna.

I den här budgeten gör vi en särskild satsning på träd. Vi satsar på fler träd, på trädskötsel och på att trädkronorna ska bli större. En hållbar stad är en härligare stad. Omställningen är inte bara möjlig. Den är också något att längta till.

Anförande nr 256

F r i t z L e n n a á r d (M): Jag försökte under den tidigare miljödebatten under hösten få svar på frågan hur ni faktiskt tänkte få ned de konsumtionsbaserade utsläpp som stockholmarna står för. Jag ställde frågan eftersom jag tyckte att det var lite oklart hur majoriteten tänkte sig detta nå detta mål utan att egentligen ha någon rådighet eller några egentliga verktyg för att göra verklighet av det hela. Det måste väl ändå vara den värsta formen av symbolpolitik att sätta upp mål för någonting som man totalt saknar möjlighet att påverka. Det vill jag förstås inte tro om vår kära majoritet, så jag tänkte ta tillfället till akt att ställa frågan.

Jag har läst er budget och hoppades se massor av förslag på hur det här skulle gå till. Tyvärr ekar det tomt. Hur tänker ni er att stockholmarnas konsumtionsbaserade utsläpp ska minska?

Anförande nr 257

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Ordförande! Det här målet är satt utifrån Miljömålsberedningens beräkningar av vad vi behöver åstadkomma för att ligga i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Jag tänker att i det läge som vi befinner oss i kan vi inte sänka ribban. Vi måste alla – runt om i staden, i samhället, nationellt och internationellt – jobba för att nå det här målet, även om det börjar bli svårare och svårare. Men att det är svårt är inte ett skäl till att låta bli. Att sätta upp ett sådant här tydligt mål innebär också att staden riktar in sig på vart vi ska och vad vi behöver åstadkomma.

Återbruk är en viktig del i att underlätta för stockholmarna att leva mer hållbart. Konsumtionsutsläppen i byggsektorn står för en tredjedel av Stockholms konsumtionsutsläpp, och vi har en rad uppdrag i budgeten på olika nämnder och bolag kring att jobba med de här frågorna. Vi har också matfrågan, ett helt nytt mål i vårt nya miljöprogram, som också orsakar stora utsläpp. Det finns alltså en rad olika åtgärder om man läser noga.

Anförande nr 258

A s h n a I b r a h i m (C): Ordförande! Åsa, du nämner förstås omställningen. Den ambitionen delar vi. Nu nämnde du också maten. Vi vet att matkonsumtionen är en stor anledning till och påverkar klimatutsläppen väldigt mycket. Stadens klimatutsläpp har minskat sedan 2019, men de har förblivit desamma sedan 2021.

Att närodlad mat ska främjas nämns i er budget. Men om ni menar allvar med att främja närodlad mat, varför sätter ni då inte upp ett tydligt mål precis som staden gör när det gäller ekologisk mat?

Anförande nr 259

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Enligt den lagstiftning som finns kring upphandling får vi inte ställa krav på närodlad. Däremot kan man jobba på andra sätt för att öka den närodlade maten, så det finns verktyg att tillgå.

Jag tror att det allra viktigaste när det gäller matfrågan är att vi pressar ned klimatutsläppen och miljöpåverkan från maten. Då kan närodlad vara en väldigt viktig del, men det kan också finnas andra delar som vi behöver jobba med. Frågan är lite mer mångfasetterad.

Jag tycker dock att det är viktigt att ni lyfter det här. Stadsledningskontoret jobbar just nu med en ny strategi för hållbar mat som vi kommer att besluta om nästa år. Vi kommer att jobba med hållbar upphandling, och det gör vi också särskilda satsningar på i vår budget. Där är maten en jätteviktig del.

Jag ser fram emot att prata vidare om de här frågorna.

Anförande nr 260

E l i n H j e l m e s t a m (L): Nattklubbar, spelningar och barer – när man hör de orden kanske de flesta inte tänker på Stockholms stads miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Men det är fel, för det är våra tillstånd som sätter gränserna eller skulle kunna skapa möjlighet för nattlivet.

I Liberalernas budgetreservation finns ett förslag om att skapa kulturljudzoner där man får låta lite mer, ja, helt enkelt ha lite roligare än vad man får i övriga områden i Stockholm. Som exempel på sådana ställen pekar vi ut Slakthusområdet och Mosebacke, där man har den här typen av ställen redan i dag.

Dagens godkända bullernivåer är helt enkelt lite för låga för att man ska kunna utnyttja de här ställena och göra dem så bra som de skulle kunna vara. Utöver detta är tillsynen ofta lite stelbent, och verksamheterna vittnar om att de har det svårt trots att de försöker.

Är Åsa Lindhagen som liberal intresserad av att ge utrymme för Stockholms nattliv? Vad säger du om kulturljudzoner?

Anförande nr 261

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det här är en jätteviktig fråga, för vi vill ju ha en levande stad. Det ska vara härligt och lättillgängligt att bo i Stockholm med alla fantastiska kultur- och musikscener som finns.

När det gäller de här frågorna har jag stort förtroende för miljöförvaltningen som gör dessa bedömningar varje dag. De har en lagstiftning att förhålla sig till. Det står inte så mycket om det i medierna, men det kan handla om fall där människor faktiskt inte ens kan höra vad de säger till varandra över middagsbordet. Då har man ju kommit till en situation där livsmiljön inte är dräglig. Vi behöver hitta en balans, men inriktningen från stadens sida är såklart att vi ska bejaka all den fantastiska verksamhet som finns runt om i vår stad samtidigt som vi förstås värnar människors livsvillkor och ser till att vi följer lagstiftningen.

Det här är en viktig fråga som jag har jobbat med. Förra mandatperioden tog vi också fram underlag för verksamhetsutövare om hur man kan jobba med de här frågorna. Vi behöver förstås hela tiden fortsätta att göra den här balansgången.

Anförande nr 262

G a b r i e l K r o o n (SD): Det här blocket heter ju miljö och hälsa. En viktig del är hälsoaspekten i det hela, och vi pratade tidigare om miljözoner. Jag kommer att fortsätta på det temat men ur ett lite annat perspektiv.

Det är ju så att om man vill minska partikelutsläppen måste man bekämpa dem på alla nivåer där de finns och inte bara kring biltrafiken. En stor källa till väldigt mycket PM10-partiklar är inom våra tunnelbanor. Det är ungefär tio gånger högre PM10-halter i våra tunnelbanor jämfört med till exempel på Hornsgatan. Nu har vi ju inte rådighet över kollektivtrafiken, men vi har all rådighet över samverkan, samarbete och medfinansiering med Region Stockholm, och inte minst med Miljöpartiet som faktiskt styr kollektivtrafiken i Region Stockholm, för att minska partikelhalterna även där. Det är ju miljontals människor som reser med den trafiken.

Varför gör ni inte mer på den fronten? Är det bara regionens ansvar, eller kan ni också ta ett egenansvar och bredda er syn till att inte bara handla om biltrafik?

Anförande nr 263

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Vad positivt att få höra det här engagemanget kring frisk luft! Uppskattningsvis 1 000 stockholmare dör varje år i förtid på grund av luftföroreningar. I snitt förlorar de tio år av sitt liv. Vi har barn som får astmaproblem på grund av luftföroreningarna, så vi har verkligen ett jobb att göra.

Jag välkomnar alla partier som ansluter sig till inriktningen att inrätta miljözon klass 3 nu vid årsskiftet, vilket är en av de absolut viktigaste åtgärderna för att förbättra luftkvaliteten. Det vore därför välkommet att få en stor uppslutning kring det beslutet.

Jag är förstås väldigt öppen för att bekämpa luftföroreningarna var de än finns. Det är ett jätteviktigt jobb där vi ska samverka med andra. Där vi har rådighet ska vi göra jobbet själva, men jag är öppen för samverkan. Luftföroreningarna behöver bekämpas precis överallt.

Anförande nr 264

J o h a n H e i n o n e n (S): Ordförande, fullmäktige, stockholmare! För att klara nuvarande och framtida klimatutmaningar behöver vi säkerställa att vi har tillgång till rent vatten, ett fungerande avloppssystem och fungerande avfallshantering i Stockholm. Att klara detta medför stora kostnader för stockholmarna och ställer stora krav på politiken men även på de kommunala bolagen.

För Stockholm Vatten och Avfalls del handlar det om att bolaget måste fortsätta det arbete som sattes igång efter valet 2022 med att gå igenom projektportföljen i dess helhet och identifiera projekt som riskerar att överskrida beslutad budget. Bolaget har redan vidtagit åtgärder för att i vissa fall ändra omfattning. I andra fall har reviderade beslut varit nödvändiga. Nya rutiner för uppföljning och rapportering av stora projekt till ledningen, styrelse och ägare har redan införts. Bolaget ser en försiktigt positiv trend i nuläget, men portföljen är stor och många beslut har fattats relativt många år tillbaka i tiden.

Dessutom arbetar bolaget redan i dag mer aktivt i de tidigare skedena i stadsbyggnadsprocessen, vilket är mycket positivt. Arbeta pågår också för att anpassa beslutsgången så att beslut från exploateringsnämnden och bolaget lyfts parallellt till kommunfullmäktige, detta i syfte att ge en helhetsbild av förutsättningar och ekonomiska konsekvenser av att exploatera ett visst område.

Med ovanstående yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 265

T h e r e s e L i n d s t r ö m (M): Tack, Johan, för att du lyfter och pratar om SVOA här i salen! Jag blir jätteglad för det.

Det finns en röd tråd i er budget, en röd tråd som vi följt dessa två dagar, och det är att ni väljer att ta tillbaka väldigt mycket verksamhet i egen regi. Ni går till exempel fram

med att man ska återta sophämtningen i egen regi fast till och med SVOA själva har uttryckt att de inte tycker att det är en god idé.

Min fråga är därför: Varför väljer ni att återkommunalisera sophämtningen i stället för att fokusera på att SVOA:s projekt ska hålla budget, eller fokusera på andra åtgärder som faktiskt gör skillnad för Stockholms miljö och klimat?

Anförande nr 266

J o h a n H e i n o n e n (S): Tack så mycket för frågan! När det gäller SVOA:s arbete och arbetet i styrelsen kan man säga att det är en mer positiv temperatur i styrelsen för SVOA än vad det ofta är med oppositionspartierna här i fullmäktige. De åtgärder som är vidtagna i SVOA:s styrelse, i koncernstyrelsen, har vidtagits i syfte att säkra upp att vi inte ska hamna i en liknande situation igen.

När det gäller sophämtningen anser vi i majoriteten att man i samband med alla former av upphandlingar bör överväga om egen regi är ett bättre alternativ, och det anser vi ofta att det är.

Anförande nr 267

J e n s H o l m (V): Ordförande! När man följer COP29-förhandlingarna i Azerbajdzjan och sedan lägger regeringens politik framför sig är det lite som *Alice i Underlandet* – två helt olika världar. Det är djupt frustrerande att ha en regering som bedriver en politik som gör att utsläppen ökar. Men när regeringar sviker får vi i kommuner och regioner helt enkelt steppa upp och göra mer, och därför är jag stolt över att vi nu lägger fram en budget med en politik för att både minska utsläppen och faktiskt också anpassa vår stad till ett förändrat klimat, inte minst med hjälp av det kraftiga nya skyddet av natur som vi föreslår.

Annars är det ett dilemma, och det har vi hört mycket om i debatten här i dag, hur staden ska kunna växa och tillåta fler att bo i nya bostäder samtidigt som vi skyddar viktiga grönområden. En lösning kan vara att använda de byggnader som vi redan har på ett mer effektivt sätt, till exempel genom att konvertera kontorsbyggnader till bostäder och lokaler. Under pandemin var det många som lärde sig att arbeta hemifrån, och kontoren stod tomma. En del av dem står fortfarande tomma. Därför tycker jag att det är så bra att vi i den här budgeten nu ger ett dedikerat uppdrag till våra bostadsbolag och ett antal nämnder att ta fram en strategi för just konvertering av kontor till bostäder och lokaler. På det sättet kan Stockholm fortsätta att växa, samtidigt som vi skyddar mer natur.

Anförande nr 268

F r i t z L e n n a á r d (M): Som vanligt får vi höra att regeringen sviker, att regeringen inte gör tillräckligt och så vidare. För det första tycker jag inte att det är sant. Jag känner ett stort förtroende för att regeringen kommer att möta de åtaganden som de har tagit sig an.

Jag tror att ni väljer att tala om regeringen för att ni vill hölja vad ni själva gör i ett dunkel. Och när vi ändå talar om vad man gör i andra hus: Jens Holms partikamrater är ju med och skär ned i kollektivtrafiken som ändå är ett klimatsmart sätt att resa.

Men detta var bara en kort inledning. Jag hade tänkt fråga om LÅP:arna, de lokala åtgärdsprogrammen. Ni har tillsatt pengar för detta i de centrala medlen. Det är klokt, för man vet ju inte vilken nämnd som kan behöva dessa pengar. Men vi vet en nämnd som behöver de pengarna, och det är miljö- och hälsoskyddsnämnden som är med och samordnar det arbetet. För det finns det pengar i Moderaternas budget. Det finns det däremot inte i majoritetens budget. Kommer dessa pengar till miljö- och hälsoskyddsnämnden?

Anförande nr 269

J e n s H o l m (V): Jag kan inte ärligt svara på hur olika nämnder hanterar de här anslagen, men en sak kan vi vara ganska säkra på: Ifall man gör som vi i majoriteten, det vill säga anslår mer pengar till exempel till miljö- och hälsoskyddsnämnden än vad Moderaterna gör, då kan man räkna med att man också får en bättre miljöpolitik än vad Moderaterna föreslår.

Jag blir nämligen förskräckt när jag tittar på Moderaternas budgetalternativ. Jag hade hoppats att ni åtminstone skulle vara lite bättre än regeringen som bedriver en politik som ökar utsläppen. Men även ni bara skär ned och skär ned och skär ned! Vad blir då effekten? Jo, ni sviker naturen. Det håller inte!

Anförande nr 270

T a p a n i J u n t u n e n (SD): Ordförande! Jag har en fråga om finansiering. Jag tror ju att klimat- och energiomställning är en ganska resurskrävande uppförsbacke. Nu har ni i er budget slagit fast att ni höjer skatten på grund av klimatet. Jag tror att en starkt bidragande faktor i att klara av klimatomställningen är att satsa på tillväxt. Vi måste få igång ekonomin.

Därför vill jag höra hur Jens Holm tänker. Är tillväxt en del av klimat- och energiomställningen? Är det en viktig faktor, eller tänker ni er att höjda skatter är den väg man ska gå för att få till klimat- och energiomställningen?

Anförande nr 271

J e n s H o l m (V): Tack, Tapani, för en superviktig fråga! Utgångspunkten i alla fall för mitt parti är att vi har en enda planet att förhålla oss till. Därför måste vi ha en ekonomisk utveckling som håller sig inom ramarna för denna planet. Vi anser därför inte att det håller att göra stora skattesänkningar för stora företag, banker och superrika så att de kan konsumera ännu mer som spränger planetens gränser. Och det är ju den politiken som Sverigedemokraterna bedriver, i synnerhet på nationell nivå.

Vi behöver helt enkelt ha en politik som tar hänsyn till de ramar naturen sätter upp för oss. Jag hoppas att Sverigedemokraterna en dag också lär sig den grundläggande insikten.

Anförande nr 272

F r i t z L e n n a á r d (M): Ordförande! Jag nämnde i mitt inledningsanförande ett urval av allting som vi moderater vill göra under det här blocket, men nu tänkte jag fokusera lite mer på miljö och klimat.

Stockholm är, har varit och ska fortsätta att vara ett föredöme när det kommer till miljö- och klimatarbete. Utsläppen har minskat över tid, och vi tar bättre hand om vår närmiljö, detta samtidigt som stockholmarna har fått det bättre och ekonomin har vuxit. Det är bra! Tillväxt är inte bara nödvändigt för vårt välstånd och för att finansiera vår välfärd; det är också nödvändigt för att finansiera utveckling och innovation som vi behöver för att kunna möta klimatkrisen och klimatomställningen. Därtill bidrar en ökad ekonomisk standard för stockholmarna till en förankring av miljöpolitiken bland medborgarna. Upplever man, rätt eller felaktigt, att miljöpolitiken gör livet surare och stockholmarna fattigare kan det folkliga stödet omvandlas till ett motstånd. Det kan vara något att tänka på för vissa partier här i salen som ibland verkar se ett egenvärde i att göra livet surt för människor.

Ett sådant exempel är förstås miljözon klass 3 som gör livet svårare och besvärligare för alla som ibland behöver åka bil i det området. Det har egentligen inte någon större effekt på luftkvaliteten, men det handlar förstås inte heller om det utan om att göra det lite surare och lite svårare att vara stockholmare. Detta är heller inte ett isolerat exempel. Tyvärr håller majoriteten på med plakat- och symbolpolitik, exempelvis gällande de konsumtionsbaserade utsläppen, någonting som staden totalt saknar rådighet över och inte kan påverka. Huruvida en stockholmare äter en banan till fikat, importerad från Colombia eller inte, kan inte staden påverka.

Som tur är finns det ett parti som har en hel radda bra saker för att hjälpa klimatet, och det är Moderaterna. Jag hinner inte ens säga allt bra vi vill göra, men förhoppningsvis får jag en replik så att jag kan säga det.

Anförande nr 273

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande! Ni skär ju ned miljöbudgeten med 5 miljoner kronor och stryker väldigt många av våra satsningar. Ni har heller inga egna förslag i er budget.

Jag vill svara på frågan som du ställde till Jens om LÅP:arna, alltså de lokala åtgärdsprogrammen. Miljönämnden gör inga åtgärder själva, utan det är andra nämnder och bolag i staden som är fastighetsägare och SVOA som gör LÅP-åtgärderna. Därför har vi lagt pengarna på den centrala medelsreserven. Till exempel trafiknämnden är en stor fastighetsägare som tar hand om dagvatten i staden.

Jag har också en fråga till er. Bryr sig Moderaterna bara om naturen kring villaområden? Ni har strukit alla våra naturreservat i er budget och har bara förslag på Herrängsskogen och Rissneskogen.

Anförande nr 274

F r i t z L e n n a á r d (M): Vi drar in 2–3 miljoner på någon kommunikatör som ni vill satsa på. Vi tror inte att det är den här kommunikatören som kommer att rädda jorden. Vi tillför dock medel för LÅP:arna, och jag är tacksam att Maria kom upp och svarade på det. Jag fick ungefär samma svar i fjol när vi i Moderaterna lade pengar på miljö- och hälsoskydds-nämnden just för att samordna arbetet med de lokala åtgärdsprogrammen för att rena våra vatten. Då sa ni något i stil med det här, men vi hade mycket riktigt rätt: Det hann bara gå två tre månader in på mandatperioden så

kom de pengarna från den centrala medelsreserven. Och i och med att vi redan vet att pengarna behövs kan ni väl ge pengarna redan på en gång i stället för att skapa extra byråkrati och merarbete.

Vi vill skydda värdefull natur. Det spelar ingen roll om det handlar om villaområden eller något annat: Viktig natur ska skyddas. Vi har inte listat en radda specifika objekt i det här fallet; vi kommer att ta ställning till de förslag ni lägger fram när så sker.

Anförande nr 275

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Fritz, du uttryckte nyss att du känner stort förtroende för regeringen. Det är du rätt ensam om, för just nu lämnar väljare Moderaterna på grund av regeringens haveri i klimatpolitiken. Det här borde verkligen bekymra er, och jag tror faktiskt också att det gör det innerst inne. Trots detta säger ni nej till satsningar på hållbara inköp, klimatneutral byggsektor, minskad plastanvändning, arbete mot miljöbrott, stöd till stadens förvaltningar, genomförandet av miljöprogrammet, en värmesamordningsfunktion på miljöförvaltningen och så vidare.

Samhället kommer att förändras oavsett om vi vill det eller inte. Frågan är bara hur smärtsam denna förändring kommer att bli. Vi kan antingen fatta modiga beslut och ställa om snabbt eller låta bli och gå mot en väldigt mörk framtid. Ni väljer det senare.

Symbolpolitik, sa du – utsläppen har minskat 40 procent de senaste åtta åren när Miljöpartiet haft ansvaret för de här frågorna. Jag vill däremot notera att det var skriande tomt på förslag i ditt anförande. Vad vill Moderaterna göra för att sänka utsläppen?

Anförande nr 276

F r i t z L e n n a á r d (M): Jag hade tänkt börja med att plocka upp den boll som borgarrådet nämner på slutet. Vi ska komma ihåg att en väldigt stor del av de utsläpp som borgarrådet just skröt över sänktes när staden rattades av en moderatledd ledning, så visst kan vi sänka utsläppen när så krävs.

Vi har som sagt massor av förslag. Vi vill underlätta för stockholmarna att ställa om till eldrift för sina fordon genom att bygga ut laddinfrastrukturen. Vi vill göra det enklare för stockholmarna att installera solceller på sina tak genom att halvera handläggningstiderna för den typen av ärenden. Vi vill att stadens egna gröna energiproduktion ska femdubblas fram till 2030.

Detta är bara ett smakprov på allt som vi föreslår i vår budget, så nog finns det gott om moderata förslag för minskade utsläpp och en bättre miljö!

Anförande nr 277

M a r i a M u s t o n e n (V): Ordförande, fullmäktige! Jag vill lyfta vårt arbete för att minska byggsektorns klimat- och miljöpåverkan. När man mäter konsumtionsbaserade utsläpp står bygg och anläggning för ungefär en tredjedel av utsläppen. Dessa utsläpp kommer både från byggmaterialen, byggprocessen och transporterna. Sektorns materialanvändning är hög och avfallsmängden stor.

Arbetet börjar redan vid skrivbordet med samhällsplanering. Vi behöver planera för att använda våra markresurser på ett smart sätt och bygga en lagom tät resurs- och transporteffektiv stad. Redan i planeringsskedet ska vi undvika rivningar och i stället främja ombyggnationer. Detaljplanen ska utvecklas för att främja låg klimatpåverkan och resurseffektivitet genom materialval och återbruk.

Vi har tagit tag i masshanteringen och inriktar oss på minskad schaktning och mer återvinning av massor. Detta kräver samordning, ytor och system för att matcha överskott med underskott mellan projekten. Pilotprojekt med fossilfria byggarbetsplatser kommer att arbetas vidare med. Där är kravställning vid upphandlingar det viktigaste verktyget. Staden håller på att komma igång med återbruk och återvinning av inventarier och byggmaterial. Som en stor kommun kan Stockholms stad göra en hel del, inte minst inom allmännyttan. Men det kräver en hel del nytänkande och samarbeten för att komma vidare. Återbruksdepån som vi har smygstartat i Ulvsunda är en utgångspunkt för detta.

Det händer mycket spännande i Stockholm i det här avseendet, och det vidareutvecklar vi i vår budget. Därför yrkar jag återigen bifall till den.

Anförande nr 278

Hanna Werner (M): Ordförande! Ska vi prata om framtiden, ja, då måste vi prata om klimatet och hållbarheten. Men vi måste även prata om rimligheten, för menar majoriteten att det är rimligt att ställa krav på medborgarna att vi ska ha råd att köpa elbil? Är det hållbart att det stockholmare som väljer att åka buss som går på biogas ska få kalla handen och mötas av nedmontering och neddragning av kollektivtrafiken?

Maria, hur får man en grön stad och en renare luft när man inför bilfria zoner som gör att bilisterna får köra omvägar för att komma till sin slutdestination?

Anförande nr 279

Maria Mustonen (V): Stockholm har Sveriges bästa kollektivtrafik. Stockholm har högst andel kollektivtrafik i landet. Det är det som vi i första hand vill satsa på. Vi satsar även på cykel och gång.

Gång på gång i debatten skyller ni oss för att skära ned på kollektivtrafiken. Men det ingår inte i den kommunala kompetensen! Det är en regional fråga. Vi har inget inflytande. Stockholms stad är en remissinstans för kollektivtrafiken. Ni kan inte lägga ansvaret på oss för det.

Sedan bygger ju till exempel Stockholm Parkering laddplatser överallt, så det är inte alls omöjligt för stockholmarna att ställa om bilismen heller.

Anförande nr 280

Gabriel Kroon (SD): En viktig del i miljöarbetet är just hälsoaspekten och närmiljön, och det är det vi försöker att trycka på i vår budget. I vår budget går vi fram med tydligare rekommendationer kring vedeldningen som skapar många förtida dödsfall. Vi lägger en särskild satsning på en konkret samverkan mellan Stockholms

stad och Region Stockholm för att få ned partikelhalterna i tunnelbanan. De är som sagt tio gånger högre än i biltrafiken, och de har inte nämnts en enda gång av den rödgröna majoriteten under de år som de har styrt. Det som krävs är ett tydligt budgetuppdrag. Det finns inte i dag; det är Sverigedemokraterna som lägger det här budgetuppdraget.

Vi går fram med klimatinnovationer. Vi vill verkligen möjliggöra för Stockholm och våra verksamheter att utgöra en testbädd för nya och innovativa greentechföretag. Det är alldeles för svårt för många att komma in och verkligen testa sina lösningar i verkligheten.

Vi går fram med ett förstärkt arbete mot hudcancer genom en strategi kring överexponering av UV. Inte minst föreslår vi också att vi ska satsa mer på klimatbistånd. Vi kan såklart inte donera material, men däremot kan vi donera kompetens. En viktig del i vår miljöförvaltning och inte minst i vår vattenavdelning är ju all den fysiska, personella kompetensen som vi har. Här ser vi att det finns väldigt goda fördelar att jobba med vänorter i tredjeland kring energieffektiviseringsarbete, vatten- och miljöreningsarbete och till exempel sopåtervinningsarbete. Det här är kompetens som vi besitter lokalt och som vi borde kunna dela med oss av.

Vi lägger en särskild satsning kring detta – två åtgärder som Miljöpartiet och majoriteten inte tar på allvar. I stället går ni fram med ineffektiv symbolpolitik, ni går fram med miljözoner och ni går fram med naturreservat samtidigt som ni exploaterar grönområden ett efter ett.

Anförande nr 281

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det här med symbolpolitik är intressant; det är någonting man säger när man inte har någon egen politik i sin budget.

Jag säger det igen: Utsläppen har minskat med 40 procent de senaste åtta åren. Det är allt annat än symbolpolitik. Det är inte heller en slump utan resultatet av medveten politik som vi har drivit i våra tidigare majoriteter.

Vi var inne på luftkvaliteten tidigare. Det är väldigt positivt att ni uppmärksammar den här frågan, och jag tycker därför att det är helt obegripligt att ni säger nej till miljözon klass 3 som är ett av de mest kraftfulla verktyg vi har för att skydda människors hälsa. Det här inrättas på en plats i staden där vi har mycket luftföroreningar, där det är mycket människor som rör sig och där det är enkelt att ta sig med kollektivtrafik. Men ni vill inte skydda människors hälsa här i staden. Ni säger nej till den mest kraftfulla åtgärden vi har för att värna stockholmarnas hälsa. Varför?

Anförande nr 282

G a b r i e l K r o o n (SD): Du påstår, Åsa, att det är den kraftfullaste och mest effektiva åtgärden, men i beslutsunderlaget finns inte ens någon undersökning av hur många levnadsår det faktiskt sparar. Du hänvisar till någon abstrakt forskning kring det totala antalet dödsfall, men vilken effekt miljözon klass 3 ger vet vi inte. Det har du inte gett förvaltningen i uppdrag att ta fram, förmodligen för att du är rädd för utfallet som kommer att visa att det kommer att bli en alldeles för hög kostnad jämfört

med alternativen, till exempel att jobba med bättre partikelfilter i tunnelbanan. Men det är Miljöpartiet som styr i Region Stockholm inte intresserade av, och du vill inte samverka med dem kring detta.

Jag tycker att det är synd att man inte kan ha en miljödebatt kring hälsa som faktiskt handlar om vilka åtgärder som är effektiva. I stället försöker borgarrådet få det att framstå som att vi inte har någon politik. Vi har tio sidor miljöpolitik – tio sidor konkreta åtgärder varav två förslag som jag nämnde som inte du har, det vill säga klimatbistånd och att arbeta proaktivt med Region Stockholm. Varför gör inte ni detta?

Anförande nr 283

A s h n a I b r a h i m (C): Ordförande! Gabriel Kroon har tidigare stått i talarstolen och bestämt förnekat att det över huvud taget finns hälsoeffekter av luftföroreningar. Jag tycker att det börjar låta lite annorlunda, även om ni fortfarande saknar egna förslag och motsäger alla förslag som skulle kunna ha en effektiv påverkan på luftkvaliteten.

Jag blir nyfiken, för det låter ändå lite annorlunda. Vad har fått dig att ändra dig angående att luftföroreningar har en viss inverkan på hälsan?

Anförande nr 284

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag har aldrig ifrågasatt att det finns hälsokonsekvenser av luftföroreningar – självklart är det så. Men det är många saker i vår omvärld som har hälsokonsekvenser, och då måste vi fundera på vad vi ska lägga våra resurser på att bekämpa. Är det överexponering av UV-ljus? Är det överinläggning av äldre på akuten som inte behöver vara där? Är det hjärt- och kärlsjukdomar genom mer förebyggande arbete, eller är det insatser när det kommer till miljözon klass 3?

Ni har ju inte ens undersökt hur många levnadsår det sparar att införa miljözon klass 3. Ashna säger att vi saknar förslag, men jag har ju sagt två gånger här i talarstolen att ett konkret förslag är att sätta in partikelfilter i kollektivtrafiken för att minska de halterna som i dag är tio gånger högre än i vår innerstad. Varför tycker ni inte att det är ett bra förslag? Är det inte väldigt effektivt att göra så?

Det här har ni helt glömt bort, för ni vill bara förstöra för bilen – inte möjliggöra bättre hälsa.

Anförande nr 285

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Ordförande, ledamöter, stockholmare! Stockholm Vatten och Avfall, SVOA, står inför flera stora utmaningar framöver. De stora projekten Stockholms framtida avloppsrening och Stockholms framtida vattenförsörjning har drabbats av betydande budgetöverskridande under de senaste åren. Utmaningarna blir att få kontroll över kostnaderna och undvika ytterligare fördyringar. Externa, granskningar och bättre budgetuppföljning pågår och är nödvändiga för att SVOA ska återfå förtroendet och säkerställa att projekten kan slutföras utan ytterligare ekonomiska påfrestningar.

SVOA måste hantera de ökande kostnaderna på grund av inflation och höjda priser inom bygg- och anläggningssektorn. Det påverkar både pågående projekt och framtida

investeringar, och det kräver en mer flexibel planering och noggranna indexjusteringar. Samarbete med exploateringsnämnden inletts i större projekt. En gemensam styrgrupp har inrättats.

På grund av de förändringar som skett i bolagets ledning under de senaste åren samt den dränering av kompetens som tidigare skett i bolaget i syfte att göra om organisationen till en ren beställarorganisation måste SVOA nu stabilisera sin interna styrning och förbättra sin strategiska ledningsstruktur, detta genom att bland annat förstärka den egna kompetensen i projektledningen. Risken är annars att man hamnar i knäet på byggherrar och entreprenörer. Det handlar om att skapa förtroende och säkerställa att en ny ledning kan hantera stora och komplexa projekt framgångsrikt i framtiden. Sist men inte minst måste SVOA fortsatt vara en tydlig miljöprofil och ta på sig ledartröjan i Stockholm och vara en spjutspets i klimatarbetet.

Anförande nr 286

P e r R o s e n c r a n t z (M): Ordförande! Vi har hört i debatten om styrets gröna politik. Men jag upplever nog inte att medborgarna ser denna gröna politik, för vad är det man ser i praktiken? Man ser en försämrad kollektivtrafik, bilköer, exploatering av våra grönområden och, som vi hörde i stadsbyggnadsdebatten, ett aggressivt byggande av bostäder som människor inte har råd med men som släpper ut väldigt mycket koldioxid när man ska bygga dem. Gällande avfallsnämnden kommer pricken över i: Man rycker ut fullt fungerande avfallskvarnar, särskilt i Norra Djurgårdsstaden. 3 000 hushåll drabbas av detta.

Så vad är egentligen summan av den gröna politiken? Det är fina ord och fina dokument, men det är inte detta medborgarna ser i vardagen.

Anförande nr 287

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Summan är väl att vi inte är där ännu. Det lär vara en process. Vi jobbar med detta ständigt och dagligen, och SVOA jobbar väldigt mycket med dessa frågor. Bara när det gäller avfallsdelen tycker jag att man gör en hel del. Man jobbar med de lokala åtgärdsprogrammen, LÅP:arna, och så vidare.

Avfallskvarnarna på Djurgården har diskuterats mycket under ett antal år. Ibland har det varit bra, ibland dåligt. Nu har man konstaterat att man lägger ned projektet. Så är det, och jag måste säga att jag inte är riktigt hundra på varför.

Anförande nr 288

F r e d r i k P e t t e r s s o n (S): Ordförande! Vi riktar vårt fokus i budgetdebatten på det mest grundläggande, och det är som vi alla vet vatten. Lika mycket som vatten ger liv kan det vara förgörande. Just precis av dessa anledningar är det så viktigt att vi vårdar och värnar vårt vatten.

För att minska skadeverkningarna från kommande skyfall och för att få ett bra vatten krävs ett progressivt arbete med bevarande, återskapande och nyskapande av exempelvis våtmarker och växtbäddar, dels för att upprätthålla goda ekologiska processer, dels för att buffra vatten vid höga flöden.

En rik biologisk mångfald är fundamental för att uppnå ett bra vatten. Därför ska staden fortsätta arbetet med både redan antagna och nya lokala åtgärdsprogram vid stadens vattenförekomster. Även stadens påbörjade och kommande biotopskyddsområden och annan skyddad mark är bidragande till ett bra vatten.

Med ett bra vatten kan vi också inrätta fler badplatser. Miljöförvaltningen har genomfört provtagning vid flera punkter, och vi hoppas kunna inrätta fler och nya bad för stockholmarna.

Anförande nr 289

B j a r n e S n i s S i g t r y g g s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Klimat- och miljökrisen är fylld av orättvisor. De som släpper ut allra minst är ofta de som drabbas allra hårdast, både på global nivå och också på lokal nivå här i Stockholm. Till exempel har vi sett hur Järva ofta drabbats hårdare av temperaturförändringar och värmeböljor. Arbetet för ekologisk hållbarhet och för social hållbarhet måste därför gå hand i hand. När vi nu debatterar reformer på miljöområdet behöver därför jämlikheten och den sociala hållbarheten stå i fokus för att vi ska uppnå ett mer grönt och jämlikt Stockholm.

Den här budgeten innehåller flera sådana viktiga förslag. I budgeten ger vi miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att fortsätta att förstärka arbetet i stadens fokusområden med bland annat den riktade och samordnade bostadstillsynen. Att tillsynen riktar in sig på socioekonomiskt svagare områden, vars invånare i lägre grad hör av sig till miljöförvaltningen, har visat sig både lyckat och ytterst effektivt. Nämndens arbete för våra fokusområden gäller dock mer än bara bostadstillsynen. I denna budget tar vi ett viktigt steg framåt i att nämnden nu också ska bedriva en samordnad tillsyn av centrumanläggningar. De centrum vi har, inte minst i våra fokusområden, ska vara i gott skick, och miljöreglerna ska efterföljas.

Slutligen ska fler unga få möjligheten att genom ett feriearbete hos miljöförvaltningen bidra till ett grönare Stockholm. Därför ska nämnden fortsätta att utveckla det arbetet och ta sitt ansvar för feriejobben. Den sociala och ekologiska hållbarheten hänger samman, och en omvärld där båda dessa hotas av klimatförnekare och högerpolitik som enbart gynnar de rikaste har stockholmarna valt en annan väg. Här vågar vi ta ansvar för att ställa om, och vi ska göra det jämlikt. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 290

F r i t z L e n n a á r d (M): Roligt att någon lyfter något annat än ”bara” miljö och klimat, för det är ju mycket mer som ingår i det här blocket. Jag nämnde en del i mitt inledningsanförande, och jag är väldigt nöjd att Bjarne nämner just tillsynsdelen av stadens verksamhet. Den är naturligtvis enormt viktig – det ska vara rätt kött i den korv man köper, det ska vara bra levnadsstandard i våra bostäder och så vidare.

Minst lika viktigt är att tillsynen sker på ett sådant sätt att företagarna känner sig uppskattade och välkomna i staden. Vi vill ju ha fler företagare som etablerar sig i staden, växer till, anställer och skapar ekonomisk aktivitet. Jag hade därför hoppats se

lite tydligare skrivningar om hur majoriteten vill förbättra företagsklimatet för stadens näringsidkare. Bjarne kanske kan utveckla lite kring detta?

Anförande nr 291

B j a r n e S n i s S i g t r y g g s s o n (S): Tack för en jätte viktig fråga, Fritz! Förvaltningen gör ett viktigt arbete, och vi har sett att den många gånger har ett stort förtroende hos företagare. Man vet ju att om man själv blir granskad kommer förmodligen också ens granne att bli det, och det ska vara bra koll på de verksamheter vi har.

Därför är det förstås väldigt viktigt att fortsätta det här arbetet, och jag hoppas att vi tillsammans bevakar frågan i nämnden.

Anförande nr 292

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vi har i landet en miljöminister som ägnar sig åt politisk gaslighting. Ni kan gärna läsa artikeln i Dagens Arena. Vi har en regering som ägnar sig åt att lägga ned Miljödepartementet och som har sänkt skatten på jordbruksdiesel och är på väg att avskaffa flygskatten. Man lägger mer pengar till flygplatser och har höjt moms på reparationer av cyklar, kläder och skor. Man minskar pengarna till energieffektiviseringar. Man har kraftigt minskat anslaget till skydd av värdefull natur, kraftigt minskat anslaget till skötsel av värdefull natur och slopat stöd till anslutningsavgifter för havsbaserad vindkraft. Man har avskaffat klimatbidrag till elbilar, avskaffat stadsmiljöavtalen, minskat pengar till klimatanpassning, minskat pengar till miljömyndigheter som Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Skogsstyrelsen. Man har minskat pengar till miljöövervakning, minskat pengar till järnväg etcetera. Det är förskräckande!

Då är det väldigt skönt att Stockholm kompenserar och arbetar med miljöfrågorna på ett seriöst sätt, både på stadens övergripande nivå och där det händer – på stadsdelsnämndernas nivå. Som ordförande i den alldeles lagom stora och effektivt styrda stadsdelen Skarpnäck, den grönaste stadsdelen i Stockholm, och jag utmanar er på det, är det en självklarhet att ha ett miljöhandlingsprogram och en miljö- och klimatsamordnare samt att arbeta med miljöeffektiviseringar, energieffektivisering, utfasning av plast och engångsmaterial i förskolor, ekologisk mat, minskat matsvinn, trädplanteringar, anläggning av ängsmarker etcetera.

Bifall!

Anförande nr 293

F r i t z L e n n a á r d (M): Here we go again! Regeringen, regeringen, regeringen – det är ett väldigt tjtande om vår regering. Konstigt nog nämns inte era partikamrater borta i Landstingshuset lika ofta, där man skär ned på kollektivtrafiken, drar in turer och gör miljösmarta resor svårare.

När vi ändå talar om regeringen hade jag tänkt säga att den regering som Cecilia Obermüllers parti stödde ju har orsakat enorma utsläpp genom att lägga ned kärnkraft. När vi hade mer kärnkraft exporterade vi koldioxidfri el till Tyskland och Polen, där

den konkurrerade ut kol- och gaskraft. Nu, tack vare ditt parti, eldas det kol i Tyskland och Polen som annars inte hade behövt eldas.

När det kommer till att klaga på regeringar vet jag nog att vår regering har gjort det bättre än den förra.

Anförande nr 294

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Vad jag vet exporterar vi fortfarande el från Sverige. Vi har ett elöverskott. Det går alldeles utmärkt. Våra kärnkraftverk stoppas ju hela tiden. Det är stoppat just nu. Även det finländska är just nu uppstannat. Det är ständiga problem och ständiga stopp. Det går inte att förutse hur kärnkraften ska leverera. Jag är glad att inte ni vill ha små kärnkraftsreaktorer mitt i staden; tack för det i alla fall!

Vi satsar på en annan typ av mobilitet: Vi satsar på cykelbanor, kollektivtrafik och gångtrafik. Ett problem är att covid har gjort att antalet resenärer i kollektivtrafiken har minskat, och därför har vi varit tvungna att anpassa rocken efter innehållet. Nu arbetar vi med att öka kollektivtrafikandelen igen.

Anförande nr 295

E m e l i e S t a r k (S): Ordförande, åhörare! När jag fick mitt passerkort in i Stadshuset tittade jag det första jag gjorde på alla golv här inne. Det är nämligen så att min farmors morfar Carl Stenquist var en av dem som lade golven, och hittar man de kompassrosor som finns i olika salar vet man att det är min förfader som har varit med och lagt dem. Detta gör mig lite extra stolt att få gå på de golv som min förfader en gång lade.

Både morfar och farfar mekade bilar, och jag har barndomsminnen av att springa runt bland bildäckstorn och leka kurragömma i doften av motorolja. Pappa vill såklart att alla hans döttrar ska välja exakt de banor i livet som de vill, men det är klart att hans teknikjärta också har slagit lite extra hårt över att vi alla har valt olika teknikbanor i livet. Mot den bakgrunden brukar jag titta både på vår historia och på vår framtid och fundera över vad dagens teknik kommer att ha för påverkan på framtiden. Vad kommer vi göra för avtryck?

Därför blir jag stolt när jag tittar i vår budget, för med modern teknik kan och ska vi påskynda arbetet med koldioxidlagring. Med återbruksdepåer ska vi minska koldioxidutsläpp i byggsektorn, som är en stor utsläppsbov i dag. Med en ökad mängd miljöbilar i vår fordonsflotta ska vi ta ansvar för våra egna utsläpp i staden, och vi ska bli klimatpositiva 2030.

I dag kan vi berätta om våra förfäder och vad de gjorde, och i framtiden kommer någon annan att berätta om vad vi gjorde. Vi kan inte påverka vilka ord de använder om oss. Vi kan inte använda kommunikationsstrategier eller något annat i vår politik för att påverka det. Det vi kan påverka är vilken värld vi lämnar efter oss – det golv vi bygger för dem.

Anförande nr 296

A n d e r s E d i n (SD): Ordförande! I takt med att staden förtätas och byggnationen ökar försvinner många grönområden. Det får allvarliga konsekvenser, särskilt med tanke på de effekter som kraftigt regn medför. Grönområden fyller flera viktiga funktioner, och förlusten av dem påverkar både miljön och stadens invånare negativt. En av de största riskerna är översvämningar. Grönområden fungerar som naturliga svampar som både absorberar och fördröjer regnvatten. När grönområden ersätts av hårdgjorda ytor som asfalt och betong försvinner denna funktion. Vatten rinner snabbare och överbelastar avloppssystemet, vilket ökar risken för både översvämningar och bräddning där orenat vatten släpps ut i våra närliggande vattendrag.

Dessutom bidrar borttagande av grönytor till att skapa urbana värmeöar. Hårdgjorda ytor absorberar värme och höjer temperaturen i stadsmiljön, medan grönområden ger svalka genom skugga och avdunstning. Förlusten av gröna ytor påverkar också luftkvaliteten, den biologiska mångfalden och människors hälsa negativt.

Grönområdena är inte bara ett estetiskt inslag i staden utan en nödvändig del av en hållbar stadsmiljö. Att bevara dessa ytor är avgörande för att hantera klimatutmaningarna och säkerställa en god livskvalitet för framtida stockholmsbor. Det är också en av anledningarna till att Sverigedemokraterna yrkar avslag i exploateringsnämnden när förslag om att bygga i känsliga grönområden läggs fram. Vi anser att det är vår plikt att värna om en hållbar stadsmiljö som gynnar både nuvarande och kommande generationer.

Med det vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 297

F e l i c i a S c h a r t n e r G i e r t t a (S): Det är jättefint att du, Anders, tar upp grönområden och skyfallsskydd, för det är någonting som är jätteviktigt. Tidigare var din partikollega uppe och pratade om god vattenstatus, vattenkvalitet och kemisk status på just vatten. I er budget minskar ni anslaget till miljö- och hälsoskyddsnämnden med 9 ½ miljoner bland annat genom att stryka satsningar på minskad plastanvändning. Men just minskad plastanvändning är ju avgörande för god vattenkvalitet. Plast som hamnar i naturen bryts ned till mikroplaster som sedan hamnar i våra vattensystem, bland annat med regnvattnet. Plast fungerar som bärare av skadliga kemikalier som kan frigöras i vattnen, till exempel ftalater, bisfenoler, flamskyddsmedel och tungmetaller.

Om ni tar vattenkvalitet och god kemisk status på allvar, varför satsar ni då inte på minskad plastanvändning?

Anförande nr 298

A n d e r s E d i n (SD): Det är ju inte så att vi har dragit in hela budgeten för miljö- och hälsoskyddsnämnden. Vi har skurit lite på ytan för att slippa höja skatterna här i staden. De kostnader som vi har skurit ned tycker vi är rimliga för att kunna öka effektiviseringen i staden.

De saker som jag tar upp nu är någonting som sker reellt i staden. Vi bygger i de flesta grönområdena på Södermalm. I varenda grön lunga bygger vi antingen höghus eller cykelförråd. I Malongenparken bygger vi radhus. Det är en realitet, och konsekvenserna av det är de saker jag tar upp.

Anförande nr 299

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Anders Edin höll en lång utläggning om grönområden och deras oerhört viktiga betydelse för Stockholm. Det är faktiskt häpnadsväckande eftersom vi samtidigt vet att ni säger nej till alla naturreservat och biotopskyddsområden i er budget. I stället ska partierna komma överens om att inte bygga i grönområden. Jag måste säga att det här är väldigt naivt och inte minst kortsiktigt, för när vi skyddar naturen med de här skyddsformerna får den ett starkt skydd för lång tid framöver.

Jag ställde frågan i går till er gruppleddare Gabriel Kroon men tycker inte att jag fick något bra svar, så jag ställer frågan även till dig: Varför vill ni inte ha några naturreservat och biotopskyddsområden i Stockholm?

Anförande nr 300

A n d e r s E d i n (SD): Jag kan börja med att svara så här: Jag har suttit i exploateringsnämnden i sex år, och jag har skrivit hur många avslagsärenden som helst för att vi inte ska bygga i grönområdena i Stockholms innerstad. Det spelar ju ingen roll om det är ett naturreservat eller ej, det är ändå så att när vi lägger våra förslag så sitter bland annat ni och röstar nej till dem. Vi har lagt avslag på avslag, och enhälligt röstar ni ned förslagen. Så vad spelar det för roll, liksom?

Anförande nr 301

Borgarrådet **F j e l l n e r** (M): Ordförande! Kul att få diskutera lite miljöpolitik!

Jag inledde mitt första anförande under budgetdebatten med att berätta hur fantastiskt jag tycker att Stockholm är. Det är sant, och det är sant även på miljöområdet – all den grönska Stockholm har och all närhet till natur! Även på klimatområdet är Stockholm fantastiskt. Här kan man inte bara leva ett gott liv, utan man kan också leva ett klimatsmart liv. Det är enskilt bästa som en människa kan göra för klimatet är faktiskt att flytta just till Stockholm, detta eftersom Europa är klimatsmartast i världen, Sverige är klimatsmartast i Europa och Stockholm är klimatsmartast i Sverige. Detta beror till väldigt stor del på viktiga beslut som har fattats i den här församlingen genom historien. Ett av dem är utbyggnaden av kollektivtrafiken som tyvärr nu monteras ned av Miljöpartiet i regionen. Ett annat och kanske det allra viktigaste är utbyggnaden av fjärrvärmen.

Och det är just det: Det har inte varit med symbolpolitik, förbud och begränsningar eller genom att komplicera stockholmarnas vardag som vi har minskat utsläppen i Stockholm, utan det har tvärtom varit genom investeringar, ny teknik och tillväxt. När vi om 50 år ser tillbaka på den här perioden är jag övertygad om att miljözonen och det interna kompenstationssystemet för flygresor kommer betraktas just som

symbolpolitik. Båda omfattas dessutom av EU:s handel med utsläppsrätter som gör att de inte bara betalar för sina utsläpp utan dessutom fasas ut successivt till 2042.

Det som jag däremot är säker på kommer att gå till historien är den satsning på bio-CSS som görs, där vi i Stockholm suger koldioxid från atmosfären – en satsning som har möjliggjorts av regeringen med den budgetproposition som troligtvis har minskat utsläppen just i Stockholm mest genom historien. Detta ger ändå hopp i en ganska hopplös tid i många andra sammanhang, och det är därför vi moderater säger att vi vill bidra och sprida detta. Vi vill också vara med och använda negativa utsläpp för att kompensera för stockholmarnas utsläpp.

Anförande nr 302

Felicia Schartner Giertta (S): Kul att prata klimatpolitik, såklart! I er budget minskar ni anslaget till miljö- och hälsoskyddsnämnden med ungefär 5 miljoner. Bland annat fick vi höra från borgarrådet Fjellners partikollega att det handlar om någon så kallad kommunikationstjänst.

Vi tänker att om vi ska lyckas med klimatomställningen måste vi ha med oss hela Stockholm. Det gäller alla kommuninvånare, det gäller näringslivet och det gäller civilsamhället. Vi befinner oss i ett klimatnödläge, och vi måste få ned utsläppen här och nu, inte sedan. Då behövs det såklart kommunikationsinsatser så att vi får med oss alla på tåget. Alla ska veta vad de ska bidra med och veta hur man ska göra för att komma framåt.

Min fråga är därför: Var är era utsläppsminskningar, och hur ska ni få med er alla stockholmare, näringslivet och civilsamhället på den resan?

Anförande nr 303

Borgarrådet Fjellner (M): En hållbar hållbarhetspolitik bygger någonstans på att medborgarna är med på tåget, och det är väl det som talar emot Miljöpartiets klimatpolitik. Om du inte förmår mer än 4–5 procent av medborgarna att faktiskt acceptera den är den inte särskilt långsiktigt hållbar.

Vi skär inte ned någonting. Egentligen är det så att ni gör vissa mindre ökningarna som vi inte gör, men framför allt gör vi andra prioriteringar. Det gör vi. Vi satsar till exempel betydligt mer på någonting som alla har lovordat här i dag, det vill säga på träd. Det är viktigt för klimatanpassningen men också för att skapa mer grönska i Stockholm. Vi satsar också mer på vatten, något som jag tror att Fritz Lennaárd påpekade tidigare.

Den stora skillnaden oss emellan handlar inte om ambitionsnivån utan om prioriteringar, och jag tror att våra prioriteringar ligger i betydligt bättre samklang med stockholmarnas prioriteringar.

12. Arbetsmarknads-, personal- och jämställdhetsfrågor

Arbetsmarknadsnämnden (RIII)

SDN: arbetsmarknadsåtgärder (RIII)

Anförande nr 304

Arvid Vikman Rindvall (S): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Jag har under de senaste åren träffat många arbetslösa i vår stad. Alla vittnar om samma sak: De vill jobba, men det är tufft att komma in på arbetsmarknaden. Jobben som finns lediga kräver erfarenheter och kunskaper som de inte har, och de får ingen möjlighet att lära sig eftersom de inte kommer in från första början. Och ju längre man varit utan jobb, desto svårare blir det.

Varje gång jag får nya siffror om den ökande arbetslösheten tänker jag på människorna bakom siffrorna. Förra månaden var det 400 nya människor i Stockholm som blev arbetslösa. Det är 400 fler som får det svårare att sätta mat på bordet. Det är 400 fler som fått sin vardag kullkastad. Det är 400 fler som får sin frihet begränsad.

Ordförande! Vi befinner oss i årtiondets värsta läge på svensk arbetsmarknad. Men vi har en regering som fortsätter att skära ned på arbetsmarknadspolitiken. Var tredje krona till arbetsmarknadsinsatser har tagits bort, och Arbetsförmedlingen monteras fortsatt ned. Detta är ett svek mot de här människorna, men det är också ett svek mot samhället. Det betyder också att regeringen stjälper över sina stora kostnader på oss. Bara för att upprätthålla förra årets nivå på insatserna behöver vi betala 13 miljoner kronor mer i Stockholm.

I Stockholm visar vi i stället att en annan väg är möjlig. Vi lägger 56 miljoner mer på arbetsmarknadsinsatser i årets budget. Vi har gjort upp med marknadskrafterna i vuxenutbildningen. Våra arbetsmarknadsinsatser arbetar nu än mer uppsökande med god lokal närvaro, så att vi ska nå ännu fler. Det här är en politik som leder till att fler kommer i arbete. Det här är en politik för människorna bakom siffrorna. Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 305

Per Rosencrantz (M): Fru ordförande! Under debatten tidigare i dag fick jag ett sms från en bekant. I sms:et stod det: Det känns som att lyssna på en riksdagsdebatt från 2009. Vad menade den personen? Jo, det handlade om hur det lät före migrationskrisen, före integrationsproblemen och innan gängvåldet slog rot. Detta sammanfattar ganska väl Socialdemokraternas utgångspunkt här i Stockholm: fast i det förflutna. Magdalena Andersson talade i går om ett förnyat parti. Men förnyelsen har inte nått styret i Stockholms stadshus. Här är man fast i samma hjulspår: Klaga på marknaden, höj skatten och prata inte om de jobbiga problemen! Det här är inte receptet för att få människor i arbete.

Moderaterna erbjuder någonting annat: ja till sänkt skatt och ja till stärkt företagande i Stockholm. Marknaden är vår vän, inte vår fiende – hur många gånger måste jag säga det? Och vi effektiviserar arbetsmarknadsnämnden, så att åtgärderna ska komma till de grupper som behöver dem mest.

Fru ordförande! Det är så här: Hela arbetsmarknadsnämnden ska ha en stor eloge för det arbete som görs. Det minskande flyktningmottagandet har gjort att målgruppen ser lite annorlunda ut i dag, men det är fortfarande i många fall fråga om människor som står väldigt långt ifrån arbetsmarknaden. Insatserna som krävs är stora, men vägen dit går via arbetslinjen. Det måste löna sig att arbeta. Strävsamhet måste löna sig. Det ska aldrig löna sig mer att gå på bidrag. Det är regeringens politik. Det är också Moderaternas politik i Stockholms stadshus. Jag yrkar bifall till vår budgetreservation.

Anförande nr 306

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Kära stockholmare och åhörare! Politik handlar som bekant om vilja och prioriteringar. Det har varit tuffa år efter pandemin, med inflation och inte minst krig i vårt närområde. Vi får också dra konsekvenserna av att en passiv regering lämnat kommunerna i sticket med allt fler krav trots minskade resurser. Arbetslösheten fortsätter att öka, och de som drabbas hårdast är de grupper som redan står långt ifrån arbetsmarknaden.

I detta är majoritetens vilja och prioriteringar tydliga. Vi stärker den lokala närvaron och det uppsökande arbetet för att få fler människor i studier eller jobb, och vi tar tillbaka den demokratiska kontrollen över våra strategiskt viktiga verksamheter, som är hörnstenar i människors vardag.

I mitt arbete har jag förmånen att nationellt få göra besök och få insyn i olika exempel på bredden av verksamheter runt om i landet som arbetar förebyggande och främjar hopp och förändring för unga som nu är i eller omkring kriminalitet. Det är dessa verksamheter som nu fått ta stryk av regeringens svältbudget till kommunerna, alltså de verksamheter som i sin tur är avgörande för att bryta utvecklingen med att allt fler unga dras in i kriminalitet. Mitt särskilda engagemang och fokus i detta gäller unga kvinnor som kan betecknas som både offer och förövare och har en dubbel utsatthet.

Här är jag stolt över allt det som vi gör och åstadkommer i Stockholm. Vi har Jobbtorg Stockholm med Unga insatser och Transformator. Man har fokus på både unga i riskzon och unga kvinnor i kriminalitet. Vi stärker även förutsättningarna för unga avhoppare med introjobb och arbetslagsanställningar, och vi stärker fokus på unga hemmasittare och unga med funktionsnedsättning, de annars glömda grupperna.

Den demokratiska kontrollen över vuxenutbildningen har vi redan stärkt, och nu utvecklar vi en behovsstyrd vuxenutbildning, driven av kvalitet och långsiktighet, för att få fler i studier och jobb. Därför stärker vi också upp med ett vuxenutbildningscentrum i Järva. Vi bygger möjligheter, hopp och framtidstro. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 307

A n n - C h r i s t i n e C a r l b e r g (SD): Jobbtorgen, som är en frivillig insats från kommunen, kostar i dag en halv miljard. Det är extremt dyrt. Varje ny grupp som erbjuder insatser utanför kommunens skyldigheter innebär en omotiverad kostnad för kommunens skattebetalare. Insatser som ges ska vara evidensbaserade och följas upp. Personer med funktionshinder och liknande ska staden hjälpa att finna yrken där det

råder stort behov av arbetskraft. Kärnverksamheten ska prioriteras. Sverigedemokraterna vill minska de höga kostnaderna för jobbtorg.

Insatser som ges får inte utgöra förtäckt försörjningsstöd. Positiv särbehandling sker, och där frångås den kommunala likabehandlingsprincipen. Ett exempel på detta är att alla ungdomar i Järva var garanterade feriearbeten under 2024. I andra stadsdelar fördelades dessa genom kvot, även i stadsdelar med liknande socioekonomiska förhållanden som Järva.

Begränsa tiden då man kan gå sfi till de tre första åren, då man räknas som nyanländ! Säkerställ att inga bidrag går till odemokratiska föreningar som Ibn Rushd och liknande! Stärk Finsams roll i sammanhållningen av olika insatser! Undvik dubbelarbete med Arbetsförmedlingen och dess upphandlade privata leverantörer! Låt inte dem erhålla ersättning där jobbtorg utfört insatser!

I Stockholm ska alla som kan arbeta känna en skyldighet till detta. Det är grunden för en rättvis välfärd. Sverigedemokraternas politik präglas av demokrati, effektivitet och hushållning med skattemedel. Jag yrkar därför bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 308

C h r i s t i n a T u f v e s s o n (L): Ärade ledamöter och åhörare! Liberalismens viktigaste värdering är frihet, och alla människor har rätt att leva ett liv i frihet. Friheten att forma sitt eget liv ska gälla alla. För oss liberaler innebär det att man ska ha kapacitet att styra sitt eget öde. En egen försörjning och ett eget arbete hör till de viktigaste förutsättningarna för verklig frihet.

Friheten att forma sitt eget liv ska gälla även dem som står längst från arbetsmarknaden, nämligen utrikes födda kvinnor. Det går framåt, men för sakta. Därför är stärkt samverkan mellan jobbtorg och stadsdelsmammor något viktigt. Att behärska svenska är nyckeln in i samhället och en viktig frihetsfråga. Vi liberaler vill satsa på en åtgärdsplan för att minska antalet elever som avbryter sina sfi-studier.

Sveriges kust är lång. Läger man till sjöar, vattendrag och pooler så inser man att simkunnighet är en viktig frihets- och säkerhetsfråga. Att nå utrikes födda vuxna när det gäller simkunnighet kan vara svårt. Vi vill satsa på ett utökat samarbete mellan idrottsnämnden och sfi-undervisningen för ökad simkunnighet i den gruppen.

Kvinnligt entreprenörskap, speciellt inom andra områden än välfärdssektorn, behöver förbättras. Därför bör arbetsmarknadsnämnden tillsammans med Stockholm Business Region ta fram en strategi för att lyfta fram kvinnliga entreprenörer som förebilder och skapa mötesplatser för befintliga och blivande företagare, innovatörer och riskkapitalister.

Jag yrkar bifall till Liberalernas budgetreservation.

Anförande nr 309

J o h a n K l i n g (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Vi måste bygga ett lokalsamhälle för gemenskap där alla behövs, där ingen är ensam och utanför och där

ingen är arbetslös. Så inleds Centerpartiets ungdomsförbunds gamla kampvisa från 70-talet. Det är en vision och målsättning som är lika aktuell i dag.

Att skapa förutsättningar för arbete är inte bara en fråga om ekonomi. Det handlar om människors frihet och värdighet. Det handlar om jämlikhet och jämställdhet. Ett arbete och en egen inkomst ger självständighet, trygghet och framtidstro. Men i dag står vi inför stora utmaningar. Alltför många befinner sig långt ifrån arbetsmarknaderna, och prognoserna pekar åt fel håll.

Vi behöver skapa förutsättningar som gör att unga, nyanlända och kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden får nyttja sin potential och får möjlighet att använda sina färdigheter, bidra och känna sig behövda. Vi måste se till att fler stockholmare ges möjlighet att knacka på dörren, glänta på densamma, ta klivet över tröskeln och komma in på arbetsmarknaden. Det är för de här människorna vi är skyldiga att agera kraftfullt och effektivt. Det kan vara fråga om feriejobb, anpassade anställningar och utbildning för att bättre matcha arbetsmarknadens behov.

För oss i Centerpartiet är det självklart att samarbete är nyckeln. Vi behöver bygga broar mellan kommunen och näringslivet, för vi vet att det är förebyggande arbete som skapar jobben. Genom partnerskap kan vi hitta vägar till nya arbetsformer och nya anställningar.

Min talartid börjar rinna mot sitt slut, så jag hoppas att den slumpgenerator som bestämmer kommande talarlista kommer att ge mig chansen att få ytterligare ett anförande. Jag vill avsluta med att yrka bifall till Centerpartiets budgetreservation.

Anförande nr 310

M a n s u r J a m a (MP): Ordförande och stockholmare! Stockholm ska vara en jämlik stad, och alla som kan arbeta ska få möjlighet att göra det. Nyckeln till att bryta segregation och utanförskap är att skapa möjligheter för människor som står långt ifrån egen försörjning att komma in på arbetsmarknaden. Vi stärker vår vuxenutbildning för att möta arbetslöshet och kompetensbrist. Vi stärker vårt Stockholm genom att utveckla våra kommunala verksamheter för att garantera en god träffsäkerhet och fortsätter att arbeta för att öka sysselsättningsgraden i stadens fokusområden.

Arbetslösheten fortsätter att öka i Stockholm. Lågkonjunktur och stigande arbetslöshet påverkar alla, men allra främst de grupper som redan står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi befinner oss i en samhällsekonomiskt tuff tid med fortsatt lågkonjunktur och växande arbetslöshet i hela Sverige. Det rödgröna styret tar ansvaret och ser till att personer långt ifrån arbetsmarknaden får möjlighet att etablera sig i samhället. I budgeten för 2025 skjuter vi därför till 15 miljoner kronor för att fler ska komma i arbete. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 311

M a u r i c e F o r s l u n d (KD): Fru ordförande! Det har under några års tid blivit allt dyrare att vara stockholmare. Inflation och stigande räntor har pressat marginalerna, inte minst utifrån vårt höga kostnadsläge på bostadsmarknaden. Ovanpå

denna redan tunga börda har vänstermajoriteten sedan placerat ytterligare stenar i form av två skattehöjningar om sammanlagt 48 öre per hundralapp.

Trots ett dåligt konjunkturläge har sysselsättningen i Stockholm stått sig relativt väl. Företag har kunnat behålla anställda, inte minst på grund av regeringens ekonomiska politik, som har stöttat hushållen och hållit uppe efterfrågan utan att elda på inflationen. Nu ser vi att arbetslösheten tickar upp något, vilket är helt förutsägbart i ett läge där hushållen har dragit ned på sin konsumtion.

Att i ett sådant läge gå fram med skattehöjningar som drar in ytterligare köpkraft från hushållen är såklart någonting som inte kommer att gynna sysselsättningen i Stockholm. I ett sådant läge behöver man, som vi kristdemokrater gör, prioritera kommunens kärnverksamhet och se till att hushållen får behålla mer pengar i den egna plånboken.

Om Stockholms arbetsmarknad ska kunna stå stark framöver och om fler stockholmare ska kunna komma i arbete även i dåliga tider måste staden också ha ett företagsklimat som gör att företag kan etableras, växa och våga anställa. För att nå dit krävs att företagare inte slussas runt i sina kontakter med staden utan att det finns en rätt väg in. Det krävs att det finns en kontinuerlig god dialog mellan staden och det lokala näringslivets organisationer genom ett inrättande av Näringslivsforum Stockholm, och det krävs ordningsvakter och andra trygghetsskapande åtgärder som förebygger att näringsidkare utsätts för rån, hot och våld.

Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas budgetreservation.

Anförande nr 312

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande och stockholmare! Vi kan kalla henne Fatou. Jag träffade henne på ett fik i en kommun i norra Stockholmsområdet i min roll som fackligt förtroendevald för Kommunal. Hon jobbade som städare och som personlig assistent. Jag kommer aldrig att glömma henne. Hon städade kommunala lokaler för 66 kronor i timmen, helt utan kollektivavtal. Hon gjorde det på natten eller under väldigt tidiga morgnar. Hon hade varit tio år i Sverige, hade två barn och var ensamstående. Hur många här inne kallar det för arbetslinjen? Jag kallar det för rovdrift på människor. Det är just-in-time-lagerhållning, fast med människor.

Städbranschen är en av alla branscher där välfärdskriminella regerar. Det är en bransch så nedlusad av lönedumpning och dåliga arbetsvillkor att det inte längre går att kalla det för något annat än ett skuggsamhälle. Det är en bransch där dåliga villkor är norm.

Nu tar vi ett enormt viktigt steg mot att återskapa städning i egen regi. I flertalet stadsdelar rullar nu förvaltningarna själva tillbaka städningen i egen regi. Den radikala tanken är att vi gör det bättre själva med trygga arbetsvillkor där städaren blir en självklar del av arbetsplatsen – en person som lär känna de enskilda äldre eller barnen i förskolan, som känner till lokalerna och som inte bara är en siffra i en budgetpost.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 313

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Självklart ska det vara ordning och reda när det gäller upphandlingar. Men jag vill bara påminna om och understryka att det som faktiskt händer för den här städerskan med er budget är att hon får betala mer i skatt, Robert Mjörnberg. Ni höjer skatten för henne. Hennes skattehöjning är faktiskt lika hög som min skattehöjning. Är det verkligen rättvist? Nej, det tycker inte Moderaterna.

Anförande nr 314

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Det är också såklart ett sätt att se på det, Per. Jag väljer att fokusera på det faktum att hon kommer att få en kollektivavtalsenlig lön och att hennes jobb faktiskt kommer att finnas på riktigt i något annat än ett skuggsamhälle. Jag tycker att det talar för sig självt.

Anförande nr 315

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Ordförande! Jag skulle vilja börja med en liten tidsresa tillbaka till 1700-talets Frankrike. Marie-Antoinette, som då var drottning, levde gott med borgerskapet på slotten samtidigt som folket utanför led av svält. Hon har blivit känd för ett påstått citat. Hennes närmaste ska ha kommit till henne och sagt: Folket svälter – de har inget bröd! Hon ska då ha svarat: Varför äter de inte tårta då?

Det här exemplet är tänkt att porträttera en ledande elit som är så verklighetsfrånvärd att den inte ser själva problemet och därför inte kan lösa det. När svensk arbetsmarknadspolitik fungerar som allra sämst tycker jag att den är lite för lik det här exemplet. Att tro att de som är långt från arbetsmarknaden i dag ska få jobb om de får lägre bidrag och sämre förutsättningar är verklighetsfrånvänt.

Vi har i dag stora problem med matchningen i Sverige. Samtidigt som vi har omkring 400 000 arbetslösa har vi 200 000 lediga jobb. De som är långtidsarbetslösa har inte möjlighet att ta de här lediga jobben. Det är därför forskning, arbetsmarknadens parter, SKR och Finanspolitiska rådet säger att vi behöver arbetsmarknadsinsatser som ser till att stötta dem som är långt ifrån arbetsmarknaden, både med faktisk erfarenhet och med utbildning.

Ordförande! Det är precis det här som våra Stockholmsjobb är. Det är en modell baserad på forskning där den som är långt ifrån arbetsmarknaden får stöd att bli redo för arbetsmarknaden. Det här arbetet stärker vi ytterligare i årets budget. Detta står i tydlig kontrast till samtliga borgerliga alternativ i salen, där man tävlar om att kapa mest på arbetsmarknadsinsatserna.

Ordförande! Jag vill att fler ska få äta tårta, men de ska göra det med hjälp av våra satsningar när de har fått nytt jobb via Stockholmsjobben.

(O r d f ö r a n d e n : Som fransk historienörd vill jag påpeka att det inte var Marie-Antoinette. Möjligen var det Madame de Pompadour ungefär 50 år tidigare.)

Anförande nr 316

P a t r i c k A m o f a h (C): Hej, Arvid! Majoriteten skriver att man ska stärka samverkan med externa aktörer när det kommer till sommarjobb men skriver inte ett ord om att arbeta med vårt näringsliv. Det finns redan många andra kommuner som har gått före. Centerpartiet vill att vi ska samarbeta med det lokala näringslivet här också när det gäller sommarjobb. Varför vill inte majoriteten samarbeta med näringslivet för att skapa jobb som är hållbara för ungdomar?

Anförande nr 317

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Jag tackar för en viktig fråga, Patrick Amofah. Jag delar din uppfattning. Vi behöver arbeta nära ihop med vårt näringsliv. Bara det senaste året har jag haft över 200 besök med företagare, både i Järva och i Farsta. Vi träffar dem och pratar om hur deras behov ser ut och hur vi kan matcha. När vi tittar på vilka krav vi ska ställa i upphandlingar hör fler ferie- och sommarjobb till kraven. Vi upphandlar i dag nästan 1 000 jobb från privata aktörer för att fler ska kunna få den erfarenhet som de har att bjuda på.

Visst är detta viktigt, men på grund av hur svensk lagstiftning är uppbyggd har vi inte möjlighet att betala med kommunala medel för att en privat aktör ska ta en sommarjobbare. Därför är det sätt vi kan använda för att stärka möjligheterna till sommarjobb för ungdomarna i Stockholm att kraftigt utöka våra feriejobb, precis som vi också har gjort. 11 000 ungdomar får i dag möjlighet att jobba på sommaren eller andra ferier tack vare de insatserna.

Anförande nr 318

P e r R o s e n c r a n t z (M): De kanske inte behöver bakelser utan en S-lott?

Om det vore så att pengar till arbetsmarknadsnämnden var lösningen på arbetslösheten skulle vi inte ha en ökning med 10 procent av antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen i Stockholm det senaste året. Vi lägger ungefär 1 miljard på arbetsmarknadsnämnden. Det är lite mindre än vad ni lägger, i och med att vi har räknat smart på minskad sfi bland annat, Arvid. Men det kan näppeligen vara så att hela arbetsmarknadsnämnden står och faller med det, eller hur? Det handlar ju om att företag och arbetsgivare vill anställa och om att människor ska ha drivkraft att vilja anstränga sig för att få ett arbete. Det är därför arbetslinjen är så viktig. Gör rätt för dig och kräv din rätt! Det är ju grunden. Sedan måste vi ha en arbetsmarknadspolitik som hjälper de människorna att komma till rätt utbildning. Men det är inte bara det som det handlar om.

Anförande nr 319

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Jag tror att ni behöver göra ett arbete med att förstå hur verkligheten ser ut, Per. Vi befinner oss i det här årtiondets värsta kris på svensk arbetsmarknad. Arbetslösheten har ökat snabbt. Stockholm har dock varit ovanligt motståndskraftigt. Vi har orkat hålla emot.

Vi har någonstans kring 3 000 personer inskrivna på våra jobbtorg i Stockholm. Jag kan konstatera att de insatser som vi har i Stockholm ger resultat. Våra Stockholmsjobb ger det direkta resultatet att ungefär 650 personer kommer ut på arbetsmarknaden varje

år. Det är det vi får återrapporterat. I och med Stockholmskraften, projektet för kvinnors etablering och övriga insatser via våra jobbtorg har vi över 1 500 personer som vi vet kommer till arbete tack vare de insatser som vi gör. Det här är precis det som våra expertmyndigheter och arbetsmarknadens parter säger. Det är någonting helt annat än att lägga 102 miljoner kronor mindre på precis de här insatserna.

Anförande nr 320

Christina Tufvesson (L): Sedan valet i USA oroar vi oss för Trumptullar, som kan slå hårt mot svensk exportindustri. I Bryssel har EU-kommissionen inrättat en ”Trump task force” i syfte att förbereda EU på Trumptullar. Skulle det bli någon form av handelskrig mellan USA och EU lär det påverka svensk arbetsmarknad negativt, med större tryck på komvux och ett stort behov av flexibilitet som följd. Fler aktörer innebär rimligen större flexibilitet. Men nu återtar majoriteten mycket av vuxenutbildningen i egen regi. Då är min fråga, Arvid: Är denna riskanalys med i er plan för återkommunalisering av vuxenutbildningen? Om inte, vilken är planen om det blir handelskrig?

Anförande nr 321

Arvid Vikman Rindevall (S): En av de saker som stod högst upp på vår lista när vi skiftade majoritet i Stockholm senast var att göra upp med marknadskrafterna i vår vuxenutbildning. Den modell som rådde kanske hade fungerat bättre när vi hade högkonjunktur i Sverige. Men med den lågkonjunktur som vi var inne i var det ett farligt recept. Mer än hälften av alla privata avtal vi hade kom de privata utförarna själva och lämnade tillbaka. Vi hade ett system som inte gav oss bättre flexibilitet. Systemet ledde bort från kunskap som mål. Vi hade betygsbonus och liknande.

Därför började vi – för att inte bli anklagad för ideologiska skygglappar – det här arbetet med att titta på vad det är Stockholms stads egen vuxenutbildning gör allra bäst. Ett av svaren på det var att utveckla verksamheten och även flexibelt och snabbt kunna ställa om gentemot den verklighet som omvärlden bjuder på. Därför är det också precis det vi har gjort.

Anförande nr 322

Isabel Smedberg - Palmqvist (L): Fru ordförande och fullmäktige! I kväll vill jag belysa en viktig fråga som faktiskt berör oss alla här: arbetskraftsbristen inom äldreomsorgen i ljuset av en åldrande befolkning. Stockholms stad har i dag närmare 985 000 invånare. Under de senaste tio åren har folkmängden ökat med över 100 000 personer. Prognoser visar att antalet invånare kommer att öka med ytterligare 70 000 personer fram till 2032, vilket innebär att vi snart kommer att passera 1 miljon invånare i Stockholm.

Det är viktigt att notera att åldersstrukturen har förändrats. Antalet personer i åldern mellan 65 och 79 förväntas öka med nästan 17 000 personer. Åldersgruppen 80 år och äldre kommer att växa med över 20 000 personer. Detta ställer oerhört stora krav på vår äldreomsorg i Stockholm. För att möta den här utmaningen måste vi säkerställa att arbetsmarknadsnämnden och äldrenämnden samarbetar mer effektivt. Det är

avgörande att de diskuterar strategier för att attrahera och behålla arbetskraft inom äldreomsorgen och att det finns en tydlig plan för hur vi ska hantera den kommande ökningen av antalet äldre.

Fru ordförande! Jag ser inte att majoriteten tar detta på allvar. Vi står inför en betydande demografisk förändring, och vi måste därför börja agera proaktivt för att säkerställa att våra äldre får den omsorg och det stöd som de förtjänar. Det gäller faktiskt både mig och alla er andra i den här salen. Jag yrkar bifall till Liberalernas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 323

Arvid Vikman Rindevall (S): Tack för att du lyfter fram den här viktiga frågan, Isabel Smedberg-Palmqvist! Det är onekligen så att kompetensförsörjningen är en av våra största utmaningar redan i dag, men den kommer att ta ännu mer kraft och ännu mer fart de kommande åren.

Jag var i förra veckan med om att lansera Sveriges Kommuner och Regioners handlingsplan för kompetensförsörjning. Poängen med den är att vi har pekat ut vilka insatser det är som har störst effekt av dem vi kan göra som kommun för att möta kompetensbristen. Det handlar om heltid. Det handlar om att se till att det är en tillräckligt bra arbetsmiljö, så att våra medarbetare orkar jobba heltid och ha ett längre arbetsliv. Det handlar också om en tidig lokal omställning. Vi ser ju redan nu att en del yrkesområden kommer att behöva mindre personal och andra mer. Där behöver vi snabbt vara med och ställa om. Är ni från Liberalerna med oss på den här resan mot att kunna garantera heltid och bättre förutsättningar för de anställda?

Anförande nr 324

Isabel Smedberg-Palmqvist (L): Tack för att du engagerar dig i den här frågan, Arvid Vikman Rindevall! Jag förhandlar inte här i talarstolen om sådana saker. Men engagemanget för äldre frågor finns och har alltid funnits i Liberalerna. Detta är en fråga som vi kommer att bevaka väldigt noga.

Jag ser ju vilka utmaningar vi står inför, och det spelar egentligen ingen roll vem som sitter i majoritet i den här staden; vi behöver verkligen hitta nya grepp. Jag tycker att det som du pratade om lät intressant, men jag tror att vi måste göra ganska många saker. Jag tror att vi faktiskt måste sätta ihop en ordentlig plan för hur det här ska gå till. Det handlar om så otroligt många människor som behöver komma i arbete just inom äldreomsorgen. Hur gör vi den mer attraktiv? Hur stöttar vi folk så att de kan få fortsätta till att bli undersköterskor? Hur kan vi på annat sätt göra så att det blir mer attraktivt att arbeta inom äldreomsorgen? Det är bland det viktigaste man kan göra för människor i det här landet. Tack för engagemanget!

Anförande nr 325

Maria Ljuslin (V): Fru ordförande! ”Högsta arbetslösheten på tio år, undantaget pandemin” var rubriken på Arbetsmarknadsdepartementets senaste pressmeddelande. Vi har alltså en arbetslöshet i Sverige vars nivå är bland de sämsta i Europa, och prognoserna tyder på att det kommer att bli än värre. Då är det helt

oacceptabelt att vi har en passiv regering som lutar sig tillbaka och rullar tummarna. I tider av hög och ökande arbetslöshet är det snarare viktigare än någonsin med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Ju längre tid som man går arbetslös, desto svårare blir det att bryta situationen, vilket i sin tur ökar risken för att fler hamnar i utanförskap. Vi stärker det uppsökande arbetet och tar det här på allvar. Den lokala närvaron i hela staden ska stärkas, och vi jobbar bort stuprören i Stockholm för att möjliggöra individanpassade aktiviteter och stöd för att få fler i jobb och studier. Genom Stockholmsjobben bidrar vi till en hållbar etablering på arbetsmarknaden, och vi utökar det kommunala aktivitetsansvaret med särskilt fokus på unga med psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Vi stärker insatserna för unga utanför jobb och studier. Vi satsar på en högkvalitativ vuxenutbildning för att möta arbetslösheten och den ökade kompetensbristen. Vi har en nära dialog med näringslivet för att både möta arbetsmarknadens behov och stärka kompetensutvecklingen i Stockholm. Ingen ska gå arbetslös, hamna mellan stolarna eller lämnas bakom. Alla ska få rätt förutsättningar att komma i studier eller jobb. Det är att ha en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Anförande nr 326

J o h a n K l i n g (C): Ordförande! Du inledde ditt anförande med att tala om den högsta arbetslösheten på tio år, Maria Ljuslin. Samtidigt faller Stockholm på Svenskt Näringslivs rankning. I majoritetens budget nämns orden "egen regi" 129 gånger. När ni tog makten hade ni en uttalad strategi att återkommunalisera många av våra verksamheter. Jag skulle vilja fråga: Hur tror du och Vänsterpartiet att korståget för att återkommunalisera påverkar företagets och näringslivets syn på Stockholms stad? Hur påverkar det i förlängningen vår arbetsmarknad om ni lyckas slutföra korståget och om företagen och näringslivet inte har förtroende för styret?

Anförande nr 327

M a r i a L j u s l i n (V): Jag blir ibland inte riktigt klok på er politik, Johan Kling. Ni har bra skrivningar och uppenbarligen ett tydligt engagemang i frågorna. Du och jag sitter ju tillsammans i arbetsmarknadsnämnden. Samtidigt drar ni ned på vuxenutbildningen, avvisar våra satsningar på att möta kompetensbristen och arbetslösheten och lägger en minusbudget.

Jag skulle vilja berätta kort om min bekant – vi kan kalla honom Markus – som har försökt gå sfi för att klara utbildningarna. Han kommer till en av våra privata aktörer, som tidigare fått verka i staden, och möts av en tom lokal. Det finns inga datorer, inga böcker och inte ens en enda lärare som kommit. Det var dock obligatorisk närvaro, så eleverna var tvungna att komma dit varje gång för säkerhets skull – tänk om det var någon som skulle komma och ta närvaron! Men läraren kom ungefär varannan eller var tredje gång. Det är helt oacceptabelt. Samtidigt krävs av dem att de ska lära sig svenska för att sedan kunna komma ut på svensk arbetsmarknad.

Så kan vi inte ha det. Därför gör vi ett omtag. Vi gör inte ett omtag på grund av bra verksamheter utan på grund av att verksamheter inte fungerade.

Anförande nr 328

Christina Tufvesson (L): I ditt inledningsanförande, Maria Ljuslin, angav du det här med återtagande av den demokratiska kontrollen som ett viktigt skäl för återkommunalisering av vuxenutbildningen. Det är ett argument som inte håller. Om man följer den logiken leder det ju till att ingen samhällelig verksamhet kan drivas i annat än egen regi, eftersom det bara är inom ramen för egen regi som det finns demokratisk kontroll. Självklart är det inte så. Att offentligt finansierad verksamhet som inte uteslutande utförs i offentlig regi inte skulle vara fullt ut demokratisk eller rent av skulle vara bortom demokratisk kontroll stämmer helt enkelt inte.

Anförande nr 329

Maria Ljuslin (V): Jag trodde att du skulle säga någonting om er budget och ville säga någonting om era generella effektiviseringar, Christina. Men i stället vill jag prata om en stor nordisk konferens som jag var på i Danmark. Det var en bred konferens där till och med länder som Kanada var med, men framför allt var den nordisk. Det som man sa då var: Låt oss aldrig gå Sveriges väg!

Vad menas då med Sveriges väg? Även Danmark har privata utförare. Även Norge har privata utförare. Även Finland har privata utförare. Men det som de inte har är brist på kontroll. Det som vi har i Sverige är en helt kontrollös marknad. Vi har släppt marknaden fri utan att ha kontroll. Vi kan inte ens följa vart våra skattemedel går. Det är inte att ha en bra kontroll.

Vi tar nu demokratisk kontroll. Det betyder inte att vi inte har privata utförare. Men vi har åtminstone kontroll över vart våra skattemedel går och kan följa upp verksamheten för att öka kvaliteten.

Anförande nr 330

Gabriel Kroon (SD): För att få bukt med arbetslösheten måste man tillskapa fler jobb. Det är ni säkert för, Maria Ljuslin. Men då måste man också fundera kring vad vi som kommun kan göra för att möjliggöra för näringslivet att etablera sig i Stockholms stad. Vi från Sverigedemokraterna har föreslagit att Bromma flygplats ska utvecklas till ett innovationskluster för elflyget. Det är ett ganska konkret förslag som skulle kunna möjliggöra för nya företag att flytta till Stockholms stad.

Min fråga till dig, eftersom det här ändå ligger inom arbetsmarknadsfältet, är vad ni gör konkret för att tillskapa fler jobb. Stockholmsjobben är kommunalt finansierade anställningar, så dem bortser jag från. Vilka konkreta satsningar har ni för att locka hit företag? Varför ska ett företag flytta till Stockholms stad, när man kan flytta till Köpenhamn, Oslo eller Berlin? Till råga på allt höjer ni också inkomstskatten för de arbetare som ska arbeta här. Vilket konkret förslag har du för att skapa fler arbetstillfällen i den privata sektorn?

Anförande nr 331

Maria Ljuslin (V): Det är väl ingen som tror på Bromma flygplats längre. Jag vet inte om ni ens gör det själva längre, Gabriel Kroon.

Du frågar vad vi gör. Om du har lyssnat på debatten tidigare i dag har du hört om ett antal förslag om sådant som vi gör just för att möta de behov som finns på arbetsmarknaden. Vi hörde här tidigare om vad man gör för att stärka inte minst äldreomsorgen, så att det finns folk som kan komma in och få ökad kompetens. Det handlar om att kunna både behålla kompetens och rekrytera ny kompetens. Det handlar om arbetsvillkor, en stabil personalpolitik och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Detta gör vi i allra högsta grad.

Nu vet jag att jag inte kan ställa en fråga till dig, men jag vill ändå passa på att kommentera er politik. Ni verkar tycka att kommunen inte ska göra någonting. Det ska inte vara någon aktiv arbetsmarknadspolitik över huvud taget i kommunen – ni skickar ansvaret till staten. Samtidigt har ni en SD-styrd regering som i sin tur inte lägger fram någon arbetsmarknadspolitik över huvud taget och inte verkar bry sig om frågan. Med tanke på frågorna du ställer vet jag inte riktigt vad det är som ni egentligen vill. Var ska ansvaret ligga?

Anförande nr 332

G a b r i e l K r o o n (SD): Nu kommer vi till den eviga följetongen kring arbetslösheten och hur vi ska bekämpa den och få in fler människor i arbete. Min kollega Ann-Christine Carlberg har föredragit våra ställningstaganden och våra konkreta åtgärder, så jag skulle framför allt vilja hålla mig till det här med feriearbeten.

Feriearbetena har varit någonting som man från majoriteten varit väldigt stolt över. De ska minsann leda till minskad arbetslöshet i framtiden och högre inkomster i framtiden. Att få sitt första sommarjobb minskar risken för kriminalitet, har man också hört från talarstolen.

Sedan har det under årens lopp kommit flera seriösa rapporter från ett seriöst institut, IFAU, som har slagit ned på det här i flera fall. Det man faktiskt har noterat i åtminstone två rapporter, enligt vad jag kan utläsa, är att ungdomar med dålig socioekonomisk bakgrund har nytta av de här kommunala sommarjobben, medan ungdomar med god socioekonomisk bakgrund och över huvud taget de flesta ungdomar inte har någon nytta av dem. I värsta fall har de till och med en nackdel av att ha haft ett sådant här jobb när man kollar på den långsiktiga risken för att hamna i kriminalitet eller chansen till att senare i livet få en högre lön eller få påbörja högre studier.

Samtidigt är det här väldigt kostsamt för kommunen. Nu vill man även ställa hårdare krav på privata företag att ta in sommararbetare genom kommunala upphandlingar. Att ge ungdomar de här sommarjobben utan att de behöver kämpa för dem, utan att de behöver skicka in sitt cv och ge sig ut på arbetsmarknaden, är att göra dem en björntjänst. Det tycker jag är väldigt beklagligt. Därför drar vi ned på de här sommarjobben kraftigt och ser till att bara vissa grupper får dem, framför allt grupper med funktionsnedsättning och grupper med låg socioekonomi, som faktiskt har stöd och nytta av de här sommarjobben, inte alla andra.

Anförande nr 333

J o h a n K l i n g (C): Ordförande! I SD:s budget skärs stora delar av arbetsmarknadsförvaltningens uppdrag bort, Gabriel Kroon. Ni slaktar Stockholmsjobben. Ni slaktar insatser för arbetslösa ungdomar. Ni tar bort Scale up. Ni drar ned på starta eget. Som du själv också berättade drar ni ned en hel del på feriearbetena. Jag tolkar er budget som att ni även driver att man ska reformera verksamheten mot jobbtorg motsvarande minimikrav. Budgeten slaktas med över 100 miljoner, om jag har räknat rätt i tabellerna.

Men hur går det ihop med den vision ni har pratat om: att Stockholm ska vara ett föredöme både nationellt och internationellt när det gäller arbetsmarknadsinsatser? I mina öron ekar ert budgetförslag på arbetsmarknadsområdet lika tomt som min mage gjorde i går efter de veganska wrapsen. Du får gärna utveckla hur ni tänker kring ert budgetförslag.

Anförande nr 334

G a b r i e l K r o o n (SD): De veganska wrapsen var helt klart en het potatis i går.

Så är det, Johan Kling, och vi satsar på att sänka skatten. Man måste lägga fram en genomarbetad budget. Därför kan vi till exempel inte dra ned på den centrala medelsreserven, som ni gör. Det har visat sig att det inte fungerar; det går inte ihop rent tekniskt.

Men det stämmer mycket väl att vi försöker prioritera och smala av. Vi anser att staden ska undvika dubbelarbete med staten och Arbetsförmedlingen, som ändå har ett uppdrag för den här gruppen. Vi har haft flera fall där man har dubbelkompenserat eller där Stockholms stads jobbtorg faktiskt har betalat Rusta och matcha-aktörer för tjänster som jobbtorg har utfört men som Rusta och matcha tagit betalt för. Vi ser att staten har ett arbete på den här fronten. Arbetsförmedlingen är en aktiv part. Då handlar det nog snarare, tror jag, om att fortsätta jobba med Arbetsförmedlingen och försöka se över sina egna strukturer.

Jag vill avsluta med att säga att vi satsar mycket på SYV-verksamheter och på att ändra om deras inriktning, så att man mycket tidigare kan komma in i en yrkesbana redan i grundskolan.

Anförande nr 335

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Det är en sak att tillskapa arbetstillfällen. Det är viktig politik, och vi har många svar. Men arbetsmarknadsnämndens primära uppdrag är inte att tillskapa nya arbetstillfällen, även om samarbetena med företag är viktiga, utan vi har ett uppdrag att se till att de som är långt ifrån arbetsmarknaden har möjlighet att ta de jobb som finns lediga.

Vi har i dag, som jag sa, ungefär 400 000 arbetslösa och någonstans kring 200 000 vakanser, Gabriel Kroon. I er budget drar ni ned så att de 3 000 som i dag får stöd på våra jobbtorg inte längre skulle få det. Ni kapar också bort 2 000 feriejobb för unga. Min fråga är: Hur ska Stockholm ha råd med både Sverigedemokraternas

neddragningar av arbetsmarknadspolitiken och den ökade arbetslöshet som följer därefter?

Anförande nr 336

G a b r i e l K r o o n (SD): Arvid Vikman Rindevall! Din kollega pratade själv tidigare om att vi fortsatt har en väldigt hög arbetslöshet, trots att du nu har styrt arbetsmarknadspolitiken i två år. Det säger väl någonting om att de här insatserna tyvärr inte har varit effektiva. Vilka insatser som är bra och inte måste man bedöma insats för insats, men det görs väldigt sällan. Det har också kommit kritik mot detta, inte minst i olika rapporter från IFAU; det är ganska oklart vad de här kommunala arbetsinsatserna egentligen leder till. Att det sedan känns bra att man gör någonting är ju en annan fråga. Så är det med många av era förslag: Det känns bra, men vad de leder till vet man inte. I bästa fall försämrar de åtminstone inte förhållandena för individen.

Vi sänker skatten; det gör inte ni. Ni höjer skatten för andra året i rad. Vilka incitament finns det för att ta ett arbete när man gång på gång får en skatthöjning – först förra året, sedan också det här året? Nu har även Region Stockholm höjt skatten. Det är tur att vi har en annan regering, som faktiskt kompenserar för er skatthöjning, så att det finns incitament för att ta ett arbete.

Anförande nr 337

I s a b e l S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Jag undrar alltid varför du attackerar feriejobb, Gabriel Kroon. Det har du gjort i alla tider som du har stått här. För min egen del var det inkörsporren till arbetslivet, liksom för mina barn och för de flesta jag känner.

Jag tror att jag hade handuppräckning senast här. Kommer ni ihåg vad ni hade för första jobb? Räck upp handen! Hade det någon betydelse? Räck upp handen! Det är klart att det har betydelse att få ett första jobb. Alla som har ungdomar och tonåringar vet att tröskeln till att få sitt första jobb är gigantisk, oavsett vad man har för bakgrund. Ja, jag vet att jag kommer från Bromma. Men oavsett var man kommer ifrån i den här staden är detta en jättetröskel. Kan vi på något sätt underlätta för våra ungdomar i Stockholm att komma i arbete är väl det jättebra. Dessutom ökar det toleransen och nyfikenheten på andra ungdomar, så det här är en vinn-vinn.

Sluta angripa feriejobben! Hitta på något annat!

Anförande nr 338

G a b r i e l K r o o n (SD): Om det kommer studie på studie som visar att feriejobben inte är bra för alla grupper och att de till och med är kontraproduktiva för vissa grupper, varför fortsätter vi då att lägga pengar på dem? Det känns vanskligt. Man har undersökt Stockholms stads feriearbeten 2012–2018, och det har visat sig att de rent av har varit dåliga och försämrat för flera grupper.

Jag tycker att det är väldigt svårt att föra debatt när jag har ett faktaunderlag för det hela men du baserar det på dina känslor och erfarenheter, Isabel Smedberg-Palmqvist. Jag kan inte säga emot dina känslor och erfarenheter. Det enda jag kan konstatera är att man i de utvärderingar som har gjorts vetenskapligt har sett att feriearbetena inte är

bra för alla grupper. Ändå subventionerar ni detta för alla grupper, och det tycker jag är faktaresistent.

Anförande nr 339

Magnus Runsten (MP): Jag har sökt lite efter den röda tråden i er kommunala arbetsmarknadspolitik, Gabriel Kroon. Jag har landat i att det nog är just den här ambitionsnivån: att göra så lite som möjligt. Det är svårt att dra någon annan slutsats när man tittar på vad ni föreslår. Ni gör den här storslakten av jobbtorgen och drar ned med 144 miljoner kronor. Ni vill dra in SL-kort för dem som har försörjningsstöd och spara in 60 miljoner kronor där. Parallellt ser vi på nationell nivå hur Arbetsförmedlingen med Tidöregeringens politik varslar hundratals anställda. Vilken är er idé om hur den här storsläggen emot den kommunala arbetsmarknadspolitikerna ska bidra till att fler får jobb i Stockholm?

Anförande nr 340

Gabriel Kroon (SD): Lösningen mot arbetslösheten kan ju inte vara fler kommunala låtsasjobb, som feriejobb eller Stockholmsjobb. Det finns till exempel väldigt många som går in i a-kassa efter Stockholmsjobb. Det är väl jättebra för kommunen, för då undviker man kostnaden för ekonomiskt försörjningsstöd. Men senare, när a-kassan tar slut, finns det risk att de igen hamnar i ett Stockholmsjobb, och så blir det en evig livscykel av det här. Det tycker jag är en väldigt destruktiv politik som sätter människor i en dålig sats.

Jag tror att vi måste ha en låg skatt. Det är väldigt viktigt. Jag tror att vi måste ha en slimmad kommunal administration, inte minst på arbetsmarknadsområdet. Jag tror också att vi måste försöka få till internationell företagsetablering. Det kan vi inte göra genom att ställa en massa omständliga kommunala krav, utan då måste vi ge dem något mervärde som andra storstäder inte kan ge dem. Där har vi ett konkret förslag kring det här med att Bromma flygplats ska bli ett innovations- och startup-kluster för elflyget. Det är väl det mest konkreta förslag jag hört från något parti i den här salen för hur vi kan få till fler jobb.

Anförande nr 341

Maurice Forslund (KD): Fru ordförande! Jag kan glädja alla med att jag kommer att fortsätta på ungefär samma tema. Stockholms stad har under lång tid haft en svällande kostym, där politiken har tillåtit kostnader utanför kärnverksamheterna att successivt öka. För oss kristdemokrater är utgångspunkten i stället att när stockholmarna inte kan spendera pengar som under en högkonjunktur kan inte stockholmarnas politiker göra det heller. Vi vill därför prioritera ned finansiering av verksamheter och administration som tidigare utökats och frigöra skattepengar till det de verkligen är ämnade för. På så sätt kan vi matcha majoritetens budget för kärnuppgifterna inom välfärden – skolan, en värdig äldreomsorg och en socialtjänst som gör skillnad – utan att höja skatten för stockholmarna.

En sådan tydlig prioritering gäller stadens feriejobb. Under 2024 ökade antalet feriejobb från 9 000 till 11 000 till en total kostnad om 121 miljoner kronor. Nu vill majoriteten lägga på ytterligare drygt 8 miljoner kronor för 2025. Liberalerna gjorde

just en liten utvärdering här med handuppräckning, så kallad anekdotisk bevisföring. En mer seriös utvärdering som IFAU har gjort visar dock att feriejobben i sin nuvarande utformning sannolikt är meningslösa för chansen att senare få ett riktigt jobb. I värsta fall är de till och med skadliga för ungas attraktivitet på arbetsmarknaden genom att de unga får mindre kontakt med privat sektor än vad som annars hade varit fallet.

Kristdemokraterna vill i stället sänka antalet feriejobb till runt 4 000 för att säkerställa att det blir jobb som ger ett riktigt mervärde. Det finns nämligen såklart feriejobb som fyller sin funktion, till exempel inom äldreomsorgen, där en möjlighet till jobb kan göra att fler får upp ögonen för yrket. Om inte annat kan några extra fikastunder under sommarmånaderna bidra till meningsfulla möten och gemenskap. Men här är det tydligt att vi behöver utveckla kvalitet, inte kvantitet, både för att spara pengar åt skattebetalarna och för att spara potentiellt bortkastad tid åt ungdomarna.

Anförande nr 342

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Låt oss reda ut det här med sommarjobben. Alla studier som har gjorts av om sommarjobb är bra och ger någonting är samtydiga: Ja, det gör de. De ger arbetsmarknadserfarenhet, egen lön, kontakter, förståelse för arbetslivet och så vidare.

Under det senaste året har IFAU tittat på våra sommarjobb. Man har undersökt huruvida ett kommunalt sommarjobb jämfört med ett privat sommarjobb ger högre lön när en person kommer ut på arbetsmarknaden. De första åren såg man effekten att det kanske inte gjorde det, men därefter jämnades det ut. Kontentan är inte att det skulle vara dåligt att ha ett sommarjobb. Man jämförde bara det här. Att med det som grund ta bort 8 000 sommarjobb från Stockholms unga är inte rättvist. Det är inte sjyst, och det är inte bra för Stockholm.

Anförande nr 343

M a u r i c e F o r s l u n d (KD): Det finns en viss fallhöjd här, tycker jag, när det gäller vad man gör på de här sommarjobben. Det finns exempel där sommarjobbet har gått ut på att producera film och tidningar som handlat om integration och miljö inom kulturförvaltningen. Det har funnits exempel där sommarjobbet har gått ut på att smycka stadsdelen. Det visade sig vara att spreja graffiti, så att polisen fick tillkallas och reda ut vad som egentligen hände. Det har också kunnat handla om att bygga odlingslådor och så vidare.

Jag tänker mig för min del att många av oss får det första jobbet inom till exempel restaurang som serveringspersonal eller inom handel som butiksbiträde. För att de här sektorerna ska kunna expandera och våga anställa måste det finnas hushåll som kan efterfråga deras varor och tjänster. Då hjälper det såklart inte att höja skatten och dra in köpkraft för Stockholms hushåll. Vi måste se till att folk och hushåll får behålla pengar i den egna plånboken, och då måste vi prioritera att inte höja skatten.

Anförande nr 344

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Jag har tagit del av er budget, Maurice Forslund, och ni skriver ändå några rader om feriejobb och så vidare. Men nu när jag hör dig prata blir jag lite förvirrad. Vi pratar ju inte om en målgrupp som kan slängas in i restaurangbranschen om man ska få ett första feriejobb, ett första sommarjobb eller liknande och få ett första möte med arbetsmarknaden. Det ska ju också vara ett jobb där man känner att man får handledning, blir bemött, får komma in och lära sig ett yrke och får en inblick i någonting. Detta riktar sig ju till en yngre målgrupp och inte bara en äldre målgrupp som skulle kunna kliva in i restaurangbranschen till exempel.

Ni säger att ni värnar om arbetsmarknadspolitiken och har de här delarna. Samtidigt skär ni ned på till exempel just feriejobben med över 100 miljoner kronor. Vad är ert fokus egentligen inom arbetsmarknadspolitiken? Vad är det ni tycker att staden ska göra för att möta arbetslösheten?

Anförande nr 345

M a u r i c e F o r s l u n d (KD): Som jag sa avslutningsvis ser vi att det gäller att satsa på kvalitet snarare än kvantitet när det gäller feriejobb. Precis som påpekats är det såklart så att för att det ska bli kvalitet i feriejobben måste det också finnas möjlighet till handledning. Vi tycker också att feriejobben måste vara inom kommunens kärnverksamhet där de kan medföra ett verkligt mervärde både för den som har feriejobbet och för kommunen som arbetsgivare.

När det gäller vad vi vill göra för att skapa arbetstillfällen skapas de ute i näringslivet. Vi har en regering som har genomfört ett antal av de skattesänkningar som ni ofta är emot – till exempel jobbskatteavdrag, sänkt skatt för pensionärer, tillfälligt höjt bostadsbidrag och tillfälligt höjt ROT-avdrag under 2024 för att stimulera efterfrågan på hantverkstjänster – och det är de som gör att vi motar bort arbetslösheten.

Anförande nr 346

O s c a r K a r l s s o n (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Politik gör skillnad, inte minst för dem som på ett eller annat sätt är anställda av politiken. I Stockholms stad arbetar varje dag tusentals barnskötare, undersköterskor, lokalvårdare och många fler i välfärden. Varje dag går de till jobbet och gör vad de kan för att förbättra livet för Stockholms invånare. Vår uppgift som politiker är att ge dem förutsättningarna som de behöver för att göra sitt jobb. I den här budgeten tar vi flera steg för det här och levererar ett antal saker som vi lovat de viktigaste personerna i vår stad: De som gör jobbet.

Undersköterskan Ingrid i hemtjänsten går lika många steg en dag på jobbet som många andra går på en hel vecka. I sina privata skor traskar hon i alla väder i sitt viktiga jobb för att hjälpa Stockholms äldre i deras vardag. Till henne och hennes kollegor inom äldreomsorgen kommer det i den här budgeten äntligen medel för arbetsskor. Barnskötaren Nasro har svårt att få ekonomin att gå ihop på sin deltidstjänst men trivs i övrigt väldigt bra på sitt jobb. Varje dag är hon den trygga famnen som vi får lämna våra barn till på förskolan. Men det är inte brist på arbetsuppgifter som gör att hon inte jobbar heltid – det finns alltid mer att göra, och något överflöd av tid finns det knappast – utan det är för att vi alltför länge har låtit det normaliseras att kvinnor inom välfärden

jobbar deltid. För henne och hennes kollegor inom välfärden tar vi ännu fler steg i den här budgeten för att heltidsanställningar ska vara norm.

Sist men inte minst: För Ingrid och Nasros chefer är en av sakerna som de varje år har svårt att få ihop hur de rättvist och ärligt ska kunna lönesätta medarbetarna när de har alltför många att vara just chefer över. Vi ska se till att cheferna har ett rimligt antal medarbetare att ansvara över, och vi ska implementera riktlinjer för chefsstrukturen. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 347

F r i d a B e n g t s s o n (S): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Lågkonjunktur, höga levnadskostnader och hög arbetslöshet präglar vår tid. Samtidigt har vi en regering vars arbetsmarknadssatsningar lyser med sin frånvaro. Det är oansvarigt och tragiskt och får mig att fundera över vad som egentligen hände med Moderaternas arbetslinje.

I den rödgröna budgeten för 2025 fortsätter vi med vår aktiva arbetsmarknadspolitik för att fler stockholmare ska komma ut i antingen arbete eller studier. Ett viktigt verktyg för att möta arbetslösheten är vår vuxenutbildning. Jag säger därför ”Äntligen!” åt att vi nu 2025 återtar kontrollen och genomför mer vuxenutbildning i egen regi. Samtidigt stärker vi vuxenutbildningen med hela 30 miljoner kronor. Med en större andel av egen regi får vi spelrum att anpassa undervisningen utefter de behov som finns hos individen såväl som hos arbetsmarknaden. Vi möjliggör snabbare justeringar i utbildningar när samhället och omvärlden förändras samtidigt som vi kan påverka utbudet av kurser och deras innehåll. Det gör att vi kan möta den kompetensbrist vi har i dag men som vi också ser i framtiden.

Elever inom vuxenutbildningen är ofta människor som redan bär med sig ett misslyckande inom studier i sitt bagage. Med mer utbildning i egen regi kan vi stötta upp elever med särskilda behov genom att erbjuda fler behöriga lärare och specialpedagoger, och vi kan ge stöd och hjälp för att fler elever ska kunna lämna sina kurser med betyg.

Vi kommer även framåt att ha privata aktörer inom vuxenutbildningen, men de kommer att vara färre och större, och vi inför en tillsynsstrategi för att motverka fusk och säkra att en god kvalitet upprätthålls. Det är rimligt att staden tar ansvar för att säkerställa stöd utifrån behov och att Stockholm tar en aktiv roll i arbetsmarknadspolitiken. Genom att återta en större del av vuxenutbildningen i egen regi ger vi nu fler stockholmare möjligheten att vända ett misslyckande till en framgång.

Anförande nr 348

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Hej Frida! Vi har ett bra samarbete i arbetsmarknadsnämnden, så det är roligt att debattera lite också. Jag måste såklart försvara regeringen. Man lade nu senast en tillväxtbudget där man sänker skatten, vilket kommer att stimulera tillväxten och på sikt kanske minska arbetslösheten. Man vidtar också många andra åtgärder för att underlätta för företag och arbetsgivare att anställa. Dessutom är en bidragsreform på gång. Vi kommer att titta på det som vi

sedan kommer att behöva arbeta med i arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden, tror jag, vilket handlar om aktivitetskrav när man går på försörjningsstöd så att man faktiskt försöker anstränga sig och att vi i kommunen också hjälper alla som går på bidrag att anstränga sig för att komma in i arbete.

När det gäller det som du pratade om sist med vuxenutbildningen är det jätteviktigt med yrkesutbildningen. Utmaningen som vi har är att för få söker den. För få söker de utbildningar som ger jobb. Vad ska vi göra åt det?

Anförande nr 349

F r i d a B e n g t s s o n (S): Det var flera olika delar där. Frågan om yrkesutbildningen tänker jag plocka upp först. Den var jag egentligen inte inne på så mycket, men självklart behöver vi fortsätta att utveckla samarbetet med näringslivet. Där har vi till exempel branschråden och yrkesråden, och där blir det också större flexibilitet utifrån vuxenutbildningens egen regi.

Jag måste ändå kontra med att ni drar ned på arbetsmarknadsområdet med 102 miljoner kronor i ert förslag. Ni är också emot att återta utbildningen i egen regi samtidigt som ni inte gör den extrasatsning som vi gör för att förenkla ansökningsprocessen med ett nytt system. I dag lägger vi extremt mycket arbetstid på att guida folk genom ansökningssystemet. Jag låter den frågan hänga där.

Anförande nr 350

P a t r i c k A m o f a h (C): Det är positivt att majoriteten satsar på kvinnor långt från arbetsmarknaden, men Centerpartiet tycker att ni borde fokusera på att Stockholmsjobben ska kombineras med studie- och språkinsatser. Det är ett bra förslag, och vi är glada över det eftersom Centerpartiet drev liknande frågor när vi hade majoritet. Det är kul att ni kör på samma linje utifrån vårt tidigare förslag. Varför kombinerar ni inte denna satsning med studier och språk?

Anförande nr 351

F r i d a B e n g t s s o n (S): Det stämmer att vi också gör en satsning på kvinnor långt från arbetsmarknaden, precis som ni. Vi gör det bland annat genom Stadsdelsmammor. När det gäller det du säger om kombinationen Stockholmsjobb och språkstudier är det något som vi gör en extra satsning på, men där har också reglerna ändrats för nystartsjobb. Vi har lagt en extra satsning i vår budget för att täcka upp för de förändringar som man har gjort på nationell nivå.

Anförande nr 352

S h a m s o A l i H a s s a n (V): Ordförande! I dag står vi inför en av de största utmaningarna för våra unga, nämligen arbetslösheten. Det är inte bara siffror på ett papper, utan det handlar om unga människor som kämpar för att hitta sin plats i samhället. Det är unga människor som vill bidra, växa och lära. Det är vårt ansvar att ge dem den chans de förtjänar. Därför har vi i denna budget satsat på att utveckla feriejobben för att säkerställa att fler unga får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Vi har höjt årsmålet och skapat fler feriejobb: 2 000 fler än tidigare. Vi har lyssnat på behoven hos dem som har det tuffast.

När vi invigde Stockholms stads första fritidsbank i Skärholmen under höstlovet hade jag glädjen att få träffa några av våra feriearbetande ungdomar. De arbetade hos Skärholmens äldrefältare. De drygt 30 ungdomarna har utbildats i uppsökande verksamhet och om äldre och deras informationsbehov samt haft workshops och själva fått utforma aktiviteter tillsammans. Det är givande att se sådana generationsöverskridande möten.

Genom att erbjuda feriejobb till en yngre målgrupp med sociala behov öppnar vi dörrar som annars kanske skulle vara stängda. Men vi nöjer oss inte där. Vi gör ytterligare satsningar för att höja kvaliteten och träffsäkerheten. I budgeten för 2025 satsar vi på att utreda en central samordning av feriejobben för att förbättra samarbetet mellan kommunens olika förvaltningar och bolag. Vi vill minska onödig administration och göra det enklare för våra unga att få jobb.

Politik handlar om prioriteringar, och vi prioriterar Stockholms unga. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 353

J o h a n K l i n g (C): Ordförande! Centerpartiet står fast vid sin vision för ett samhälle där egen försörjning genom arbete är vägen till frihet och självständighet. Men vi ifrågasätter majoritetens ensidiga fokus på att ta tillbaka verksamheter i egen regi. Vi tycker att fokus borde ligga på kvalitet i stället för på driftsform. Här är Centerpartiet pragmatiskt.

Vi i Centerpartiet vet också att det behövs en bättre samverkan mellan stad, näringsliv och civilsamhälle. Det är så vi skapar förutsättningar för att näringslivet och företagen ska kunna ge fler stockholmare möjlighet att komma i egenförsörjning. Kommunen har ett ansvar, och strategin måste vara tydlig. Uppdraget är att inkludera dem som står längst från arbetsmarknaden. Vi måste jobba med innovativa lösningar som ger effekt.

I Centerpartiets budgetförslag finns en rad förslag listade. Vi utvecklar samarbetet mellan just staden och det privata näringslivet. Vi vill även se en koppling mot feriejobben. Vi vill permanenta och utveckla majoritetens lilla försök på den yngre åldersgruppen i ytterstadsområdena som riskerar att hamna i kriminalitet, och vi lägger 5 miljoner mer än majoriteten på detta. Vi vill jobba mer aktivt med kompetensutveckling för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden, och vi har mer riktade resurser för Stadsdelsmammor och Stadsdelssystrar. Det finns också tydliga insatser i projekt som Från avhoppare till arbetare.

Vår politik står för framtidstro och möjligheter för alla. Med rätt insatser och ett pragmatiskt och lyssnande ledarskap kan vi skapa ett bättre samhälle där fler ges möjlighet till livsresor.

Så här på slutet vill jag kasta in en fråga till Sverigedemokraterna. Ni refererar ofta till studierna gällande sommarjobb. Vad heter de studierna? Det vore bra att veta så att vi kan få möjlighet att läsa dem.

Anförande nr 354

M a r i a L j u s l i n (V): Det var en mycket bra fråga som du ställde, Johan!

Det är bra skrivningar i er budget, men jag förstår fortfarande inte riktigt, för du pratar här om att möta kompetensbristen, utveckla arbetet mot arbetslösheten och så, men samtidigt lägger ni en minusbudget utan att banta förväntningarna och kraven på aktiviteterna som ni vill ska genomföras. Hur ska ni få ihop politiken när ni visar med ena handen att saker och ting ska göras för att möta utvecklingen och behoven och öka förutsättningarna för fler att komma i jobb och med andra handen skär ned på vuxenutbildningen, i arbetsmarknadsnämndens politik och den budget som vi har att råda över? Jag förstår inte hur ni ska få ihop det.

Anförande nr 355

J o h a n K l i n g (C): Tack för frågan, Maria! Vi kan väl börja med att konstatera att skillnaden mellan vårt och ert budgetförslag motsvarar det prognostiserade överskottet för nämnden i den senaste månadsrapporten från den 31 oktober. Vi sparar också in pengar på att flyktingmottagandet minskar, och vi ser att kostnaderna för sfi kommer att gå ned, vilket förklarar en del av det hela. Vi har också lagt 1 procent på effektiviseringar av administration. Vi lägger en finansierad budget som vi tror kommer att leda till fler arbeten för stockholmarna. En annan stor skillnad är naturligtvis hur vi ser på det privata näringslivet och vilka förutsättningar som skapas för att företagen ska kunna skapa fler jobb i Stockholm.

Anförande nr 356

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Tack, Johan och Centerpartiet, för att ni visar en annan väg på högerkanten! Det är ett race, som vi har sagt tidigare, där ni ändå gör den rimligaste budgeten för arbetsmarknadsnämnden bland er på den sidan.

Ett av våra absolut viktigaste verktyg för att möta arbetslösheten är vuxenutbildningen. Det är därför vi har ställt om den och gjort den redo för att kunna se till att fler snabbare kommer ut dit där arbetskraften efterfrågas. Det gör vi ihop med näringslivet, och det här står redo att från den 1 januari bli verklighet fullt ut i staden.

De 38 miljoner som ni väljer att spara sparar ni egentligen i huvudsak på just vuxenutbildningen. Jag undrar: Hur tänker ni när ni i det värsta läget på svensk arbetsmarknad på tio år väljer att dra ned 38 miljoner kronor på en av våra mest effektiva och viktiga insatser för att möta arbetslösheten?

Anförande nr 357

J o h a n K l i n g (C): Tack för frågan, Arvid! Du ställer ungefär samma fråga som Maria precis ställde. Ungefär 20 miljoner av det här går att härleda till minskade sfi-kostnader då det är färre som kommer hit och deltar i sfi-undervisningen. Vi lägger 1 procent på effektiviseringar, och om man lägger ihop tabellerna skiljer det mellan våra budgetförslag ungefär det prognostiserade överskottet för 2024. Jag tror alltså inte att du behöver oroa dig speciellt mycket för utfallet.

Tack också för att du, som jag uppfattade det, sa att det är vi som har lagt den rimligaste budgeten i kommunfullmäktige. Var det inte det som du sa?

(A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Den rimligaste på högerkanten!)

Högerkanten – nej, vi i Centerpartiet står i den breda mitten! Där står vi tydligen ensamman.

Anförande nr 358

N a s s i r A b d u l l a h i A l i (S): Ärade ledamöter och kära stockholmare! Stockholm ska vara en stad där alla har en chans att lyckas oavsett bakgrund, postnummer eller föräldrars inkomst. Jag tänker på Ahmed som är en ung man från Järva som jag nyligen träffade. Han hade sökt jobb i över ett år utan att ens bli kallad till intervju. Men genom ett Stockholmsjobb fick han sitt första arbete, erfarenhet och ett stärkt självförtroende. I dag pluggar han till elektriker. Det är det här som vi socialdemokrater kämpar för, nämligen att ge unga som Ahmed en riktig chans.

I budgeten för 2025 satsar vi på att skapa fler sådana möjligheter. Vi stärker Stockholmsjobben och tillför 15 miljoner kronor för att fler långtidsarbetslösa ska kunna ta steget in på arbetsmarknaden. Dessutom utökar vi antalet kommunala feriejobb med 2 000 nya platser för att ge ungdomar arbetslivserfarenhet och en meningsfull start på sitt yrkesliv. Men vi stannar inte där. Vi investerar också 30 miljoner kronor i vuxenutbildning för att möta kompetensbristen och skapa vägar till nya karriärer för dem som står längst från arbetsmarknaden.

Oppositionen kritiserar oss för att satsa på unga och långtidsarbetslösa. De väljer nedskärningar framför framtidstro. Moderaterna skär ned på feriejobben med 33 miljoner kronor och Sverigedemokraterna gör det med över 24 miljoner kronor. Det är inte att ta ansvar. Det är att vända ryggen mot de stockholmare som behöver vårt stöd allra mest. Vi socialdemokrater vet att varje insats räknas. Varje jobb är ett steg mot en egen försörjning, trygghet och en bättre framtid. Stockholm är en stad för alla, och vi kommer aldrig att acceptera att unga som Ahmed lämnas utanför. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 359

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Vad Stockholm gör spelar roll för hela Sverige. Det tror jag att vi alla som sitter i den här salen känner, och det har också varit ett genomgående tema på ganska många anföranden oavsett block. Vi hörde till exempel under miljöblocket att om COP 29 inte levererar i Baku ska Stockholms stad fylla upp det med sin budget och våra insatser här.

Det jag däremot funderar på är varför den ansatsen, som naturligtvis är lovvärd, vad gäller klimatpolitiken inte ska gälla för jobbpolitiken. Där kan vi på riktigt påverka hur Sveriges ekonomiska framtid ser ut. Sverige är i en lågkonjunktur, och det har påverkat både de budgetar som ligger på bordet och debatten här.

Varför är vi då i lågkonjunktur? Det är för att vi har haft tider av höga kostnader, hög inflation och stigande räntor, och hushållen håller då tillbaka sin möjlighet att konsumera. Bedömare efter bedömare och parti efter parti landar i den entydiga slutsatsen att hushållens tuffa ekonomiska situation håller tillbaka Sverige. Ju mer pengar hushållen får behålla i plånboken, desto mer jobb får vi, desto kortare blir lågkonjunkturen och desto snabbare går återhämtningen. Vad svarar Stockholm med? Man svarar med att strama åt. Man är till och med stolt över att man stramar åt.

Paradnumret är att man tar tillbaka delar av regeringens skattesänkningar när man presenterar budgeten. I det här huset och i regionen bara lite längre bort på Kungsholmen har man tagit 10 000 kronor från en Stockholmsfamilj under två år.

Det här gör att Sverige får fler arbetslösa. Det här gör att Sverige får en längre lågkonjunktur. Det finns ingenting som ni gör i arbetsmarknadsnämnden som kan kompensera för detta. Varför kan vi inte göra det som alla bedömare är överens om behövs för att vi ska få fler i arbete i Sverige och högre tillväxt? Se till att Stockholms hushåll får behålla mer i plånboken! Det är den bästa jobbpolitiken nu. Det är Moderaternas svar. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 360

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Jag vill egentligen bara ställa en fråga när det gäller ert krav på att man ska ha godkända betyg i kärnämnen. En debatt som vi ofta har här inne men som inte riktigt har nämnts är debatten om den alltmer grova och unga kriminaliteten som allt fler unga dras in i. Vi vet att vi alla måste ta ett stort ansvar för att motverka detta. Det kan handla om sommarjobb, sociala insatser och annat. Vi måste i alla fall göra ett rejält omtag. Det tror jag att vi alla ser och är överens om i den här salen. Då undrar jag varför ni har en övertro på att just en ungdom som är på väg in i kriminalitet kommer att tänka: "Aj då, om jag inte klarar kärnämnen i skolan kommer jag inte att få det där Stockholmsjobbet. Jag måste alltså sköta mig så att jag klarar skolan och kan få det jobbet." Jag skulle jättegärna höra ert resonemang när det gäller detta. Varför har ni en sådan övertro på det här?

Anförande nr 361

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Jag vet inte om jag skulle vilja kalla det för en övertro, men däremot skulle jag vilja kalla det för en fundamental tro på att det är bra att hitta olika typer av incitament för att man ska klara de grundläggande kunskaperna i svensk skola. Det är möjligt att ett mildare krav skulle göra det lättare att få ett Stockholmsjobb, men det blir också en falsk väg framåt eftersom vi vet att om vi inte hittar fler vägar för fler att klara sig bra i grundskolan och gymnasiet kommer det att bli ännu svårare när man väl kommer ut därifrån.

Det har varit en del diskussioner i debatten om varför Moderaterna tar pengar från arbetsmarknadsnämnden och dylikt. En huvudsaklig anledning till att vi gör det är att vi ser att vi behöver satsa ännu mer på skolan, och det kommer nog att vara ett mycket kraftfullare svar för att möta den problematik som du, Maria, målar upp vad gäller ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet.

Anförande nr 362

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Johan, jag förstår att du i princip inte med ett enda ord nämner vad ni har för arbetsmarknadspolitik i Stockholm, för den består ju av neddragningar med över 100 miljoner.

Du pratar i stället om rikspolitiken där du själv är delansvarig. Sanningen är att vi har fått precis noll kronor i statsbidrag från regeringen i år. Det är en del av grunden till att vi behöver göra en skattehöjning i Stockholm för att kunna garantera en välfärd och

att fler kommer ut i jobb. Jag skulle vara glad om regeringen bara hade en passiv arbetsmarknadspolitik, men den arbetsmarknadspolitik som vi har är inte bara passiv, utan den innebär faktiskt neddragningar, nedskärningar och försämringar av det stöd som vi vet fungerar. Det är mindre pengar till arbetsförmedling och neddragna stöd till de kommunala arbetsmarknadsinsatserna. Det är inte ansvarsfullt när vi står med den värsta arbetslösheten på över tio år i Sverige.

Anförande nr 363

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Fru ordförande! Sist jag kollade tror jag att de samlade statsbidragen till kommuner var på någonstans mellan 150 och 200 miljarder, så jag vet inte riktigt vad ni har gjort för att inte lyckas få en enda krona av de pengarna. Det borde ni nog kolla med era revisorer.

Helt plötsligt sa du, Arvid, att jag bara pratar rikspolitik. Om någon har pratat rikspolitik här så är det personer från er sida av salen. Jag tror att man ska ställa sig frågorna: Varför har vi arbetslöshet i Sverige? Varför stiger den? Då kan man inte bortse från att det är hushållens köpkraft som är det övergripande förklarande svaret på varför arbetslösheten stiger i dag. Stockholm är Sveriges huvudstad och den största kommunen med starkast finansiella muskler av alla kommuner. Vad vi gör spelar roll. Om ni säger att stockholmarna ska behålla mindre pengar får stockholmarna mindre pengar, och då handlar stockholmarna för mindre pengar. Det förlorar hela Sverige på. Så starkt är Stockholm. Jag har en starkare tro på vad Stockholm kan än vad ni har.

Anförande nr 364

M a g n u s R u n s t e n (MP): Det pågår en väldig åtstramningsiver från er sida, och det kan man ju känna igen, alltså den ideologiska utgångspunkten. Tyvärr har den gått väldigt hårt åt klimatområdet. Jag tyckte mig höra ordet klimat i ditt anförande, Johan Paccamonti – eller så hörde jag fel; jag vet inte. Men det finns i alla fall ingenting kvar om klimatfrågan i arbetsmarknadspolitik. Är det inte en viktig del i arbetsmarknadspolitik att klimat- och miljöintegrera utbildningar? Vi har ändå en akut klimatkris som vi behöver hantera, och Stockholms stad har en roll att spela här i de utbildningsåtgärder och utbildningar som vi har. Vad säger du om det?

Anförande nr 365

J o h a n P a c c a m o n t i (M): Jag tror definitivt att Stockholms utbildningssystem – oavsett om det handlar om vuxenutbildning eller det ordinarie skolsystemet som ligger under utbildningsnämnden – är viktigt för att möta alla typer av samhällsförändringar och samhällsutmaningar, såväl klimatkrisen som den arbetslöshetsituation som Sverige har. Anledningen till att jag nämnde ordet klimat i mitt anförande var på temat att man sagt att om det går dåligt på COP 29-mötet ska Stockholm ta sin del. Det kan vara lovvärt och det kan vara bra, men jag tycker att man borde ha samma ambition när det gäller arbetsmarknaden och att möta lågkonjunkturen.

Jag förstår att man vill bygga ut de egna systemen, men jag tror att man då blundar för hur stark påverkan Stockholm och stockholmarnas ekonomi har på hela Sverige. Vill man på riktigt stimulera Sverige krävs det faktiskt inte åtstramningar i förhållande till

hushållens plånböcker, som ni gör, utan då krävs det en något mer expansiv politik. Det hade alltså inte varit helt fel med en skattesänkning så som vi tillsammans gjorde under förra mandatperioden.

Anförande nr 366

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Det här känns nästan som en middag där det är jag som blir avslutningstalare och det alltså faller på ledamoten Rosencrantz att sammanfatta arbetsmarknadsdebatten här i fullmäktige.

Vi kan börja med att konstatera att det finns ett brett samförstånd, tycker jag, på alla sidor i politiken kring vikten av att vi måste få fler människor i Stockholm i arbete. Arbetslösheten har ökat, och utanförskapet är stort. Alla som sitter i arbetsmarknadsnämnden har gjort studiebesök och mött människorna som jobbar med detta, och de vet också hur stor utmaningen är. Jag pratade med en lärare på svetsutbildningen. Jag frågade honom lite om hans 30 år och om skillnaderna, och då sa han att när han började hade inte en majoritet av dem som gick utbildningen en prick i straffregistret för att de var före detta gängkriminella. Det är en utmaning, för många arbetsgivare kräver ett rent register hos den som ska få ett jobb. Vi har saker att ta tag i här i denna församling.

Men Moderaterna ser hoppfullt på framtiden. Det finns här åsikter om att vi skulle dra ned. Vi lägger 1 miljard på arbetsmarknadsnämnden, och ni lägger lite mer. Men hittills står och faller det inte med det, utan hjulen i Stockholm måste rulla. Fokus måste vara på att de barn som går ut skolan klarar utbildningen och inte behöver hamna i arbetsmarknadsnämndens försorg i komvux. Därför prioriterar vi skolan i en tid med knappa resurser framför fler platser i vuxenutbildningen. Vi prioriterar också att inte höja skatten utan tvärtom sänka den. Precis som Johan Paccamonti förklarade är det detta som håller igång köpkraften i Stockholm så att fler människor är ute och handlar och fler personer också kan anställas och få sitt första jobb.

Den riktigt bra arbetsmarknadspolitikerna är den ekonomiska politiken. Den är en politik för tillväxt, och den politiken har Moderaterna.

Anförande nr 367

M a r i a L j u s l i n (V): Tack, kommunfullmäktige – vilken härlig debatt! Jag vet inte om vi har samförstånd, Per. I en del har vi det; vi har väldigt bra samverkan i arbetsmarknadsnämnden. Din kollega började prata här om att det på något sätt är Stockholm som har orsakat arbetslösheten, och det är lite tokigt, för det är ändå ni i Moderaterna som styr regeringen, tyvärr.

Ni har egentligen inte någon satsning när det gäller skolan, vilket din kollega här pratade om alldeles nyss. Ni tar 1 miljard från den centrala medelsreserven för att täcka upp någonting, och det är inte heller några satsningar på sociala investeringar.

När det gäller den progressiva arbetsmarknadspolitikerna som du nu pratar om lägger ni 102 miljoner mindre på arbetsmarknadsnämnden jämfört med vad vi gör. Ni avvisar vår satsning på förstärkta insatser mot ungdomsarbetslöshet, ni avvisar vår satsning på återbruk och gröna jobb, som ju ändå är nya jobb, med 1 miljon kronor, ni drar ned på

Stadsdelsmammor och Stadsdelssystrar, som främjar ett inträde på arbetsmarknaden, med 2 miljoner kronor och ni drar ned på feriejobben.

Anförande nr 368

P e r R o s e n c r a n t z (M): Ja, listan är lång om man ska räkna upp Moderaternas alla prioriteringar. Vi prioriterar och tar ansvar för skattemedlen, och det betyder att man ibland måste ta bort program som ligger på gärdsgården, så att säga. Ett exempel är återbruksprogrammet; man kan fundera på om det är det mest effektiva sättet att få människor i arbete. Vi har landat i att det är behjärtansvärt men inte det mest effektiva sättet. Vi vill i stället prioritera att inte behöva höja skatten och inte behöva dra ned på resurserna när det gäller undervisningen i skolan.

Det handlar helt enkelt om prioriteringar. De är olika, och det är därför vi har olika partier.

13. Direktiv för samtliga nämnder inkl. näringslivsfrågor

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

Servicenämnden (RI)

Valnämnden (RI)

SDN: Övergripande och ekonomi (RI)

Stockholms Stadshus AB samt övriga bolag som inte nämns nedan (RI)

Stockholms Business Region AB (RI)

Mässfastigheter i Stockholm AB (RI)

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (RI)

Stockholms Hamn AB (RV)

STOKAB (RI)

S:t Erik Försäkrings AB (RV)

Storstockholms Brandförsvaret (RV)

Anförande nr 369

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Ordförande, fullmäktige! Under det här blocket hanteras Stockholms näringslivsbolag och därmed också näringslivsfrågorna. Jag kan konstatera att ett starkt och växande näringsliv är grundpelaren för tillväxt, jobbskapande och en fortsatt god välfärd. Det är ändå företagen som skapar jobben i Stockholm.

Vi fortsätter arbetet med att skapa attraktiva stadsmiljöer för företag och nya etableringar. Bland annat när det gäller Kista har vi ett omfattande arbete med stadsutveckling, där målet är en dygnet-runt-levande stadsdel med arbetsplatser, bostäder, restauranger, parker och idrott. Tillsammans med civilsamhället och det lokala näringslivet jobbar vi aktivt för att göra det offentliga rummet tryggare och mer attraktivt.

Vi jobbar hårt i Stockholm för att få hit stora evenemang. Vi såg vad det gav Stockholm i maj i år – 150 000 swifties från 130 länder genererade 848 miljoner kronor i turistekonomiska intäkter. Detta är intäkter som går till näringslivet, restauranger, hotell och besöksnäringen. Nu ser vi fram emot hockey-VM 2025.

Vi ska fortsätta att marknadsföra Stockholm så att fler får möjligheten att upptäcka vår fantastiska vackra stad. Tillsammans med näringslivet utvecklar vi staden.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till budget 2025!

Anförande nr 370

N i k e Ö r b r i n k (KD) Trots de vackra orden från finansborgarrådet är det ett faktum att vi faller i näringslivsränkning, vi faller i företagsklimat och vi faller i EU:s regionala välståndsliga. Stockholm beskrivs som en dyr och tråkig stad. Till och med finländska turister sa att Stockholm är ”urtråkigt” – och det ska alltså komma från folk från Finland! Inget ont om det landet.

Hur ser Socialdemokraterna på det här? Har ni en krisinsikt om att vi är på väg att förlorar racet, hur vi är på väg att förlora titeln Capital of Scandinavia? Vad är er plan

för att vända den här utvecklingen och, inte minst, för att få tillbaka de finska turisterna?

Anförande nr 371

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack, Nike Örbrink, för frågan! När det handlar om olika rankningar kan vi i en jämförelse med de övriga nordiska länderna se att vi verkligen är Capital of Scandinavia. Sedan finns det interna rankningar i Sverige, och där leder vi naturligtvis av storstäderna Stockholm, Göteborg, Malmö och, beroende på hur man klassificerar det, Uppsala.

Den ort som vinner Svenskt Näringslivs rankning är Grums. Det är alltså den staden som Christoffer Fjellner pratade ganska illa om i går. De är etta i Svenskt Näringslivs rankning.

Man ska väl ta de här rankningarna med en nypa salt men alltid sikta på att vara i toppen, och i internationella mått mätt ligger vi bland de främsta.

Anförande nr 372

N i k e Ö r b r i n k (KD): Ordförande, fullmäktige och kanske framför allt alla Stockholms företag! Framtidens framgångar formas av företagens förutsättningar – den har jag klurat länge på, kan jag säga!

Häng med nu: Stockholmsregionen står för nästan 40 procent av Sveriges tillväxt. De senaste fem åren har 77 procent av allt riskkapital investerats i vår region. År 2023 startades här omkring 20 000 nya företag. Vi är hemvisten för 19 av Nordens bolags huvudkontor på Forbes lista. Köpenhamn har bara 8, och visst känns det ganska skönt att slå danskarna! Size matters, och det är inte bara vårt stadshustorn som presterar högre än Köpenhamns motsvarighet

Jag vill nu inte låta pessimistisk, men jag tror, till skillnad från finansborgarrådet, att vi lever lite på gamla meriter. Skimret av namnet Capital of Scandinavia gör oss ibland blinda för den utveckling som håller på att ske. Vi halkar efter i EU:s regionala välståndsliga, var tredje ung funderar på att flytta härifrån, 34 procent av företagen uppger att de har svårt att rekrytera på grund av bostadsbristen, vi faller i rankningar av företagsklimat och vi presterar överlägset sämst i Norden när det gäller tillgänglighet via flyg.

Jag håller med, vill jag ha sagt, om att en grön stad kan vara en attraktiv stad. Men jag kan med säkerhet säga att inget företag kommer att etablera sitt huvudkontor i Stockholm bara för att det här styret satsar mycket på klimatåtgärder om det inte är möjligt att enkelt ta sig hit. En gång i tiden flyttade människorna till jobben, men i dag flyttar jobben till människorna, och vi håller på att förlora det loppet. Det påverkar Stockholms näringslivs konkurrenskraft.

Vi kristdemokrater vill vända på detta. Vi vill att staden ska ha tätare dialoger med näringslivet, vi vill ändra stadens syn på flyget när det gäller våra förbindelser med vår omvärld och inte minska dem och vi vill motverka onödig byråkrati. Som stockholmare vill jag att vi fortsätter att vinna över dansken.

Bifall till Kristdemokraternas budget!

Anförande nr 373

J e n s H o l m (V): Ordförande! Innan det fanns en stad här – Stockholm grundades kring 1250 – fanns här en hamn för att bedriva den viktiga verksamheten att föra ut råvaror från Bergslagen och hela Mälardalen ut i Europa och för att ta emot varor nedifrån kontinenten.

Den hamnen finns fortfarande kvar i form av Stockholms Hamn. Jag är ordförande för hamnen, och jag skulle vilja berätta för er att Stockholms Hamn spelar en helt avgörande roll för Stockholms stad och för hela den här regionen, inte minst för den stora mängden gods som kommer in till Stockholm och även ut härifrån. Den absolut största delen kommer just via sjöfarten. Det handlar också om alla personbesök som kommer hit via hamnen. Ett bra år kommer det 12–13 miljoner besökare via Stockholms hamnar.

Nu arbetar vi stenhårt på att flytta över ännu mer av godstransporterna från väg, där det blir väldigt stora utsläpp, buller och trängsel, och få fler godstransporter till sjöss. Ni som har läst den här budgeten noggrant kan se att vi också räknar med att få upp godsvolymer, vilket är bra för vår ekonomi och inte minst för klimatet.

Vi arbetar också hårt med att ställa om till en mer hållbar hamnverksamhet. Inte minst kommer vi att ställa hårda krav på kryssningsverksamheten för att få den att bli mer hållbar. Det handlar om att ställa krav på fartygen att jacka in i landdelen som vi bygger ut, att sortera sina sopor och att ta hand om sitt grå- och svartvatten. Det ska inte släppas ut.

Anförande nr 374

C l a e s N y b e r g (C): Ordförande! Stockholm är och ska fortsätta att vara en dynamisk region som har ett rikt kulturliv och ett aldrig sinande och aktivt nöjesliv. Vi ska vara en region dit världens alla blickar som söker en plats för goda investeringar ska riktas. Vi i Centerpartiet vill särskilt uppmärksamma hur central verksamheten för att främja dessa ben i vår utveckling är, både för att ge oss som bor här en levande stad och för att främja en god tillväxt som ger större skatteintäkter för att klara välfärden.

Centralt i detta är starta-eget-rådgivningen, som stöder etablering och tillväxt av små och medelstora företag, där vi vet att framtidens jobb växer fram. Inte minst är det viktigt för företagen inom kultur-, nöjes- och restaurangliv. Centerpartiet vill se detta arbete, som leds av Stockholm Business Region, utvecklas till ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete. Det ska bli enklare att få kortare rådgivning vid etablering med särskilt fokus på att öka möjligheter för nyanlända och arbetslösa.

Stockholms stad måste också höja takten i sin dialog med stadens företagare och göra allt vi kan för att minska regelkrångel och administrativa bördor. Vi ser ju framför allt i rankingarna att detta är ett stort problem. Inte minst kan en ökad digitalisering inom stadens alla verksamheter, baserad på öppna data och väl definierade gränssnitt, stärka utvecklingen av tredjepartstjänster som förenklar vardagen för stockholmare och företag och även främjar utveckling av nya starka företagsidéer.

Tyvär ser vi inga direkt nya initiativ från vänstermajoriteten för att med SBR som resurs stärka stadens arbete för att underlätta detta. Om något ser vi i stället signaler om en återgång till en företagarrådgivning som ska hållas inom kommunens väggar, trots klart bättre utfall för den valfrihetsmodell som vi införde den förra mandatperioden. Passiviteten i vänstermajoritetens budget är även i detta fall tydlig.

Jag vill med detta yrka bifall till Centerpartiets förslag till budget.

Anförande nr 375

A r v i d V i k m a n R i n d e v a l l (S): Vi har ett uppdrag i årets budget att flytta startup-rådgivningen till arbetsmarknadsnämnden, och det gör vi med det tydliga uppdraget att stärka kompetensförsörjningen. Kompetensbristen är en samhällelig utmaning i Sverige och Europa som kommer att ta ännu mer fart de kommande åren.

Genom en ny hemvist för rådgivningen och ett tydligare uppdrag att jobba mot bristyrken och gröna yrken ser vi en möjlighet att stärka kompetensförsörjningen. Vi ser en framtid för en starkare verksamhet med företagarrådgivning, och därför tror jag att det här snarare leder oss till ett starkare och bättre näringslivsklimat och ett stöd där det gör som mest nytta.

Anförande nr 376

C l a e s N y b e r g (C): Jag delar absolut perspektivet att det är viktigt med kompetensförsörjningen. Men jag tror att ni gör ett fundamentalt misstag när ni tror att en annan förvaltning som normalt inte jobbar med företagarfrågor och den dynamik, de relationer och det upparbetade förtroende som finns där ska göra den resa som SBR redan har gjort.

Hade det varit så hade det varit rimligare att lägga ett mycket tydligare samverkansuppdrag mellan arbetsmarknadsnämnden och SBR på detta område. Det här blir för mig ganska rörigt och ofokuserat. Jag har inte heller uppfattat att de företag som verkligen vill växa och på det sättet delta när det gäller kompetensutveckling skulle se det här som relevant. Jag har ärligt talat lite svårt att förstå strategin i detta.

Anförande nr 377

G u s t a v Ö s t e r m a n (S): Jag skulle vilja prata lite kort om Stockholms vackraste och mest välkända byggnad. Tyvärr, Olle, pratar jag inte om Stadshuset, utan jag pratar såklart om Globen.

Just nu håller vi på med den största moderniseringen av Globen sedan invigningen 1989, ett mycket tekniskt komplicerat projekt som ska vara klart i början av 2025. För att säkerställa bästa möjliga projekt är jag glad över att bolaget och styrelsen aktivt har haft en så god och bra dialog med fackförbundet Byggnads, som är en viktig aktör för att motverka oseriösa underleverantörer och arbetsmiljöproblem.

Globen ska bli en toppmodern arena för ishockey, konserter och andra event som ska stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som är ledande klimatvänlig och inkluderande upplevelsestad. Jag vill

också tacka oppositionen för ett gott samarbete i styrelsen för ett så stort och viktigt projekt. Jag vill såklart också tacka personalen som gör projektet till verklighet.

Anförande nr 378

L o u - A n n W e j k e N o r b e r g (M): Ordförande, ledamöter, åhörare! När vänsterstyret tog över införde de en andre vice ordförande i alla Stockholms stadsdelsnämnder. Nu har det gått ett och ett halvt år, och jag tänker därför att det kanske dags att utvärdera det här. Jag skulle nämligen vilja veta på vilket sätt det här har förbättrat för den enskilde medarbetaren eller medborgaren i Stockholm.

Den beräknade kostnaden var runt 1 miljon kronor. Det kan tyckas vara lite pengar i den här stora budgeten, men jag tycker att det är viktigt hur vi förvaltar våra skattemedel, oavsett vilket belopp det rör. Den miljonen hade ju kunnat läggas på till exempel väktare, trygghetskameror och mycket annat.

När det skulle införas en andre vice ordförande gavs det luddiga svaret här i fullmäktige att det skulle ge bättre förutsättningar för demokratin. Transparensen skulle bli större, och det skulle vara en ersättning till den lokale politikern, till exempel stadsdelsnämndens vice ordförande eller ordförande i sociala delegationen, som kunde bli uppringd mitt i natten. Hur det är med det vet jag själv, eftersom jag är vice ordförande i en social delegation. Ibland får man till och med åka in till socialjouren mitt under en helgnatt. Men det är som sagt ett val, och det är arvoderat. Jag beklagar det inte.

Jag fattade heller aldrig riktigt kopplingen mellan vice ordförande, andre vice ordförande och den sociala delegationen. Det är ju bara en stadsdelsnämnd i Stockholm där man har den dubbla uppgiften, och båda uppdragen är som sagt arvoderade.

Vi behöver inte få en genomgång av vilka övriga besparingar som majoriteten gjorde i samband med övergången utan bara ett svar på den här frågan: På vilket sätt har det här blivit bättre för den enskilde medborgaren i Stockholm? En vanlig kommentar när vi får besök från våra medborgare är ”Oj, vad många ni är som sitter här!”.

Anförande nr 379

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket för frågan!

Det var väldigt tydligt när vi införde den här modellen, samtidigt som vi lade ihop stadsdelsnämnder, att den totala kostnaden för demokratin var plus minus noll. Däremot kan jag se att vi har ett underskott på demokrati.

Våra fritidspolitiker gör ett fantastiskt arbete i alla våra nämnder och bolag men också i våra stadsdelsnämnder. Det som var felaktigt innan och som vi passade på att rätta till var att man nu, förutom att inneha en presidiepost, även kan sitta i den sociala delegationen och få arvodering för det. Det kunde man inte tidigare, utan var man presidial fick man inte arvode om man också satt i den sociala delegationen. Detta var helt enkelt en korrigerings.

Apropå korrigeringar ska jag korrigera mig själv: Grums ligger på 24:e plats i företagsrankningen; det är Vårgårda som är på första plats.

Anförande nr 380

L o u - A n n W e j k e N o r b e r g (M): Jag tycker att det talar för sig självt att det bara är en stadsdelsnämnd som det här egentligen är aktuellt för. Där är samma person både andre vice ordförande i nämnden och vice ordförande i den sociala delegationen. Utifrån min långa erfarenhet i stadsdelsnämnder kan jag inte se att det här har medfört någonting. Och precis som jag sa: Den reaktion man får från medborgarna är ”Oj, så många ni är som sitter här!”.

Anförande nr 381

P e t e r J ö n s s o n (M): Ordförande, fullmäktige, stockholmare! Ett av våra många kommunala bolag är det kommersiella fastighetsbolaget Mässfastigheter. Mässfastigheter äger dotterbolaget Stockholmsmässan, ett bolag som vi är helt överens om att vi ska sälja till en aktör som är bättre skickad att driva ett kommersiellt mässbolag. Det är givetvis väldigt bra att vi är överens. Det här skulle vi naturligtvis ha gjort för länge, och det borde också inspirera till fler försäljningar av kommersiell verksamhet som är långt ifrån den kommunala kärnverksamheten.

Förra mandatperioden kan användas som inspiration. Då sålde vi handelscentrum i Svenska Bostäders bestånd. Vi sålde också friskolornas lokaler i Sisabs bestånd till historiskt höga priser. I Mässfastigheters bestånd finns det kvar en hotellbyggnad. Den drivs av Scandic, och vi har alltså ett kommunalt ägt hotell i Älvsjö.

Givetvis tycker vi moderater att hotellbyggnaden ska säljas till en mer kommersiellt inriktad fastighetsägare. Där skiljer vi oss åt, för ingenstans i majoritetens budget står det att hotellbyggnaden ska säljas till en privat ägare. Min fråga till Karin Wanngård är därför vad majoriteten avser att göra med hotellbyggnaden.

Anförande nr 382

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Vi har faktiskt två hotell; vi har ju af Chapman också. Det är väl inte den optimala verksamheten för Stockholms stad, men andra kommuner som inte har ett sprudlande näringsliv måste kanske ägna sig åt dessa verksamheter.

Jag tycker att det är sjyst av en eventuell köpare att faktiskt driva fram planprocesserna för hela Älvsjöområdet när det gäller huruvida det ska vara ett hotell på platsen eller inte. Det får man återkomma till i planprocesserna. Det vore ganska elakt att nu sälja ett hotell till en hotellägare i tron att det ska vara mässverksamhet där. Man måste nog vara lite sjyst som kommun.

Huruvida det säljs eller inte får vi återkomma till längre fram. Det måste finnas en köpare också.

Anförande nr 383

P e t e r J ö n s s o n (M): Det här hotellet drivs av Scandic, och de gör det väldigt lyckosamt. Det kommer att vara mässverksamhet i området även efter att Stockholms stad säljer till en annan aktör, så det finns naturligtvis en köpare. Att lägga hotellet i ett annat kommunalt bolag är ingen lösning, utan egentligen borde hotellet säljas nu när tillfälle ges.

Anförande nr 384

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Ordförande! Sedan Socialdemokraterna tog över styret här i Stockholms stad har staden rasat i princip i varenda rankning som finns över lokalt företagsklimat. Som vi hörde alldeles nyss verkar detta inte bekymra finansborgarrådet Karin Wanngård nämnvärt. Men låt mig tala klarspråk om vad det i praktiken betyder.

Detta betyder att Stockholm blir fattigare, att färre kommer att bidra till vår gemensamma välfärd och att risken är stor att utanförskapet breder ut sig. Detta är för att företag och företagsklimat och företagare är så otroligt viktiga, för utan dem finns ingen budget! Det finns inga anslag till förskola och inga pengar till äldreomsorgen eller till lärare i klassrummen. Utan Stockholms företag finns det inte ens någon poäng med det här mötet – vi har ingen budget att besluta om.

Tyvärr tycks inte vänsterstyret i den här staden förstå detta. Man verkar tro att skattepengarna växer på träd och att skatteintäkterna inte påverkas om man jagar eller beskattar företag och arbete allt högre. Men så funkar det inte. Det är bara genom att fokusera på ett bra företagsklimat och rimliga skatter som intäkterna till välfärden kommer att växa. Det räcker med att kolla med andra kommuner för att se vad som kan hända om man inte vänder detta utan fullföljer vägen mot ett ständigt rasande företagsklimat som vi just nu är inne på i Stockholm. Ta Socialdemokraternas skyltfönster Malmö – där är skatten hög, arbetslösheten utbredd och företagsklimatet uruselt. Budgetunderskotten är massiva. Skulle det inte vara för våra skatteintäkter, utjämningsystemet, vore staden bankrutt.

Stockholm ska inte vandra den vägen, och det är därför vi moderater säger att vi vill sänka skatten så att det lönar sig att arbeta. Vi vill inrätta ett småföretagarråd så att vi kan lyssna på och behandla företagen med respekt, och vi vill korta handläggningstider så att inte byråkratin sätter stopp för tillväxten. Slutligen vill vi satsa på tryggheten. När man får signaler om att företag som Ericsson överväger att flytta på grund av otryggheten måste vi agera. Vi ska även investera i Arlanda. Det är förutsättningen för trygg tillväxt!

Anförande nr 385

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Apropos att lyssna ska jag vara ödmjuk och citera mig själv: Ett starkt och växande näringsliv är en grundpelare för tillväxt, jobbskapande och en fortsatt god välfärd. Stockholms företag är oerhört viktiga för staden, för det är företagen som skapar jobben.

När det handlar om rankningen kan vi konstatera att när ni styrde, med ett moderat finansborgarråd, låg vi på plats 206 på näringslivsrankningen. Nu är vi på plats 174,

det vill säga en bättre placering än när Moderaterna styrde Stockholm. Enligt Christofer Fjellner är detta en katastrof. Hur var det då när Moderaterna styrde Stockholm?

Anförande nr 386

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Beroende på vad som passar kan man ju välja vilka år man tittar på. Men ett enkelt faktum är att varenda gång ni har haft finansborgarrådsposten har Stockholm tappat i företagsrankning, inte bara i Svenskt Näringslivs rankning utan även i den som Sveriges Kommuner och Regioner gör.

Det som egentligen bekymrar mig är lättsinnet med vilket borgarrådet Wangård bemöter detta. Man kan säga vad man vill om att företagen är viktiga när man ändå behandlar företagen illa, när man höjer skatten och när man faktiskt inte satsar på att vi ska få fler och bättre flygförbindelser. Då sviker man företagen. Den verklighet de möter kvitteras i att vi nu tappar, och då säger borgarrådet: ”Nej, nej – det är bra i Stockholm!”.

Det säger inte företagarna. Det säger ingen av rankningarna. Rankningarna visar snarare att vi ständigt tappar. Ta det inte med lättsinne, för det kommer att stå stockholmarna dyrt, och det kommer att stå Stockholms stad dyrt. Vi måste ha bättre tillväxt i Stockholm, och då måste vi se till att företagsklimatet blir bättre. Släpp inte det!

Anförande nr 387

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Ordförande, ledamöter! Miljöpartiet och Socialdemokraterna har under lång tid motverkat flyget, inte minst genom att motarbeta Bromma som flygplats. Tyvärr har det nu börjat ge resultat. Att Arlanda kommer allt längre bort från världen drabbar nu svenska företag och Stockholms konkurrenskraft. Situationen börjar synas i problem med att anställa och locka till sig kvalificerad arbetskraft. Huvudkontor likt Ericsson börjar, som vi redan har hört, fundera på att lämna.

Arlanda måste fungera. Stockholms stad måste lägga ännu större vikt vid att utveckla fler direktlinjer till Arlanda. Nu när Sverige inte längre har ett flygbolag måste staden tillsammans med Stockholms näringsliv, regeringen etcetera engagera sig ännu mer i Arlanda. Staden borde inrätta en krisgrupp för Stockholms konnektivitet. Låt oss kallar den Stockholm Direkt!

Möjligheten för världen att ta sig direkt till Stockholm är den enskilt viktigaste frågan för Stockholms näringsliv just nu. Den styrande majoriteten måste börja engagera sig i Stockholms konkurrenskraft innan det är alldeles för sent.

Anförande nr 388

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Då ska jag passa på att fråga dig, Anna, hur du ser på att vi från årsskiftet kommer att stå med en i stort sett tom flygplats på en areal som gör att vi kan utveckla Stockholm med bostäder, företagsområden, kontor och idrott – allt det som Stockholm behöver.

I det läget väljer du och din regering att stå kvar vid en tom flygplats i Stockholm, som skulle kunna bli så mycket bättre och verkligen gynna näringslivet i Stockholm. Hur kan du försvara detta?

Anförande nr 389

A n n a C e d e r s c h i ö l d (M): Skillnaden mellan Moderaterna och Socialdemokraterna är väl just att vi vill att Stockholm ska blomstra, att Stockholms företag och näringsliv ska vara i världsklass och att man ska kunna ta sig till och från Stockholm på ett enkelt sätt.

Det är bara att titta bakåt: Tillsammans med Miljöpartiet har ni systematiskt motarbetat flyget i alla lägen. Där står inte vi. Vi tycker att Sverige behöver ett fungerande inrikes- och utrikesflyg, och det är beklagligt hur vi har agerat inom SAS så att Stockholm har tappat konkurrenskraft och möjligheter som vi hade kunnat vinna. Vi hade kunnat slå Danmark utan problem.

Vi tycker helt enkelt olika här.

Anförande nr 390

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Stockholm har en företagskris. Det är ett faktum att vi har dalat i Svenskt Näringslivs ranking de två senaste åren. Nu är vi på plats 107. Det är ovärdigt en huvudstad. Även i SKR:s öppna jämförelser har vi dalat.

Det är uppenbart att det har blivit tuffare för småföretagarna i den här staden. Jag tänker på Peyman och Sankt Göransgrillen, jag tänker på Johnny som hade Stockholms sista fiskvagn i Hammarby Sjöstad, och jag tänker på Bashkim som stod vid Gamla stans tunnelbana. Senast har det uppmärksammats att Ashraf med den grekiska kiosken på Medborgarplatsen också ska bort. ”Det här är mitt liv. Utan kiosken är jag som en fisk utan vatten”, säger han till Mitti.

När det gäller exempelvis det senaste fallet är det uppenbart att vi tvingar bort kiosken flera år innan de faktiskt behöver lämna den för att en ny detaljplan ska upp. Alla som jag har nämnt har stått på sin plats i över 15 år, och staden ger dem inte ens en ersättningsyta när de nu tvingas bort.

Det här är ovärdigt. Vi måste få till snabbare handläggningstider. Vi måste erbjuda ersättningsytor, framför allt om man har stått länge på samma plats och tjänat stockholmarna genom att skapa handel och trygghet på en och samma plats. Vi borde också inrätta ett småföretagarråd för att ge en starkare röst till de svaga som i dag inte har en tydlig röst och som inte alltid förstår hur stadens beslutsprocesser fungerar.

Fiskvagnen, torghandlaren, grillen och grekiska kiosken talar alla sitt tydliga språk: De är offer för Socialdemokraternas sämre företagsklimat. Det här är personer som behöver upprättelse. De har tjänat stockholmarna i så många år, och vi behandlar dem som skit. Det behöver bli ett slut på det här. Vi måste göra upp med Stockholms företagsklimat!

Anförande nr 391

Borgarrådet Jönsson (L): Ordförande! Om jag hade fått min vilja fram bland gruppledarna hade vi i princip varit klara nu, men det fanns ett väldigt intresse av att diskutera en halvtimme till på det här passet. Bara så att ni vet att det inte är mitt fel!

Det här är förmodligen mitt sista inlägg, så jag vill passa på att tacka min fantastiska KF-grupp. Ja, alla er andra också förstås, men jag har en väldigt engagerad KF-grupp. Stort tack till er för alla fina inlägg!

Nu till någonting allvarigare som berör detta block. Vi har i vår budget i kommunstyrelsen avsatt pengar för att utreda övergreppen på Eolshäll. Eolshäll är en fråga som vi har följt under ett par år nu, en plats där det begicks vidriga övergrepp på, tror vi, hundratals pojkar under 80- och 90-talet. Det var framför allt Dagens Nyheter som uppmärksammade den här situationen, och vi har sedan dess krävt att Stockholms stad ska ta samma ansvar som Röda Korset redan har gjort med en egen utredning. Vi har därför avsatt pengar till detta i vår budget.

Det har på olika sätt hänvisats till att kommunstyrelsen har tagit del av Röda Korsets egen utredning. Vi konstaterar att detta inte kan vara sant, eftersom källhänvisningen var till en sammanfattning på hemsidan. Röda Korset har nämligen inte lämnat ut sin utredning. Vi har dock fått del av den, och där finns mycket intressanta detaljer som vi kommer att återkomma till.

Vi tycker faktiskt att det är skamligt att staden inte går till botten med det här. I sina remissvar till vår motion anger både Ecpat och Röda Korset att detta borde utredas. Varför blir det inte utrett?

Anförande nr 392

Andreas Lind (S): Ordförande, fullmäktige! Vi lever i en tid av osäkerhet och oro. Kriget i Ukraina påminner oss dagligen om vikten av att stå starka och rustade, inte bara militärt utan också genom att säkra samhällets funktioner.

Ukrainas välutvecklade fiber- och bredbandsnät har varit avgörande för att upprätthålla kommunikation även under intensiva attacker. Vårt fibernät i Stockholm är fundamentalt för att vårt samhälle ska kunna stå emot samma utmaningar.

Det är dock inte bara i beredskapssyfte som vi behöver vårt robusta fibernät. Journalisten och författaren Pär Isaksson utkom i år med en bok där han retoriskt ställde frågan varför Sverige är en gigant inom vår tids viktigaste industri. Han syftar på techbranschen och menar att svaret bokstavligen ligger nedgrävt under Stockholm. Vårt samhällsägda bolag, stockholmarnas bolag Stokab, har skapat, äger och förvaltar i dag världens största öppna stadsnät.

Det är också en styrka att vi i Stockholms stad har varit eniga om denna satsning i 30 år. Passande nog vann vi i år pris för årets stadsnät. Jag säger därför grattis till oss alla som har ett bolag som i 30 år har främjat innovation och näringsliv och som stärker vår gemensamma frihet och trygghet.

Anförande nr 393

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag tycker det var väldigt fint och uppfriskande med ett brandtal för Stokab. Det är väldigt sällan de mindre bolagen får den uppmärksamheten.

Det är väldigt många olika bolag och områden inom det här blocket; jag är ansvarig bland annat för hamnen, som Jens Holm så förtjänstfullt har talat om. Jag tänkte passa på att säga några ord om Storstockholms brandförsvaret, där jag är ordförande i direktionen och som vi i Stockholms stad äger tillsammans med nio, snart tio, andra kommuner.

Jag skulle vilja börja med att tacka alla brandmän och -kvinnor som finns där dag som natt för att hålla oss andra trygga och säkra. Jag skulle också vilja framhålla även för Christofer att det här är ett brandförbund, en räddningstjänst, som vi verkligen ska vara stolta över. Vi i framkant när det kommer till att bygga upp civilförsvarsförmågan. Bara som ett exempel på det är vi som enda kommunal myndighet representerade i beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen.

Det senaste året har vi fördjupat samverkan på väldigt många olika nivåer inom polisen vad gäller tillsyn av sprängmedel, vilket har gett väldigt konkreta resultat i form av hävda avtal och tillslag som på olika sätt har bidragit till att strypa tillförseln. Inte fullt ut, men vi har kommit mycket, mycket närmare när det handlar om läckagen till den organiserade brottsligheten.

Det vi gör nu är att sikta framåt mot 2040. Vad behöver vi för räddningstjänst i framtiden? Vi står inför megatrender som ett förändrat säkerhetspolitiskt läge, klimatförändringar som kommer att leda till en helt annan riskbild, demografiska förändringar och en väldigt snabb teknikutveckling. Där ska Storstockholms brandförsvaret fortsätta att ligga i framkant.

Tack till hela förbundet och tack till alla medarbetare, oavsett om ni jobbar med släckning, tillsyn eller risk! Ni gör oss stolta varje dag, och jag är stolt över att vara er ordförande. Jag vill också säga tack till fullmäktige för de här två dagarna.

Anförande nr 394

O r d f ö r a n d e n : Vi i presidiet är så himla stolta över er! Vi har verkligen visat att Stockholms kommunfullmäktige helt enkelt är bäst! Det är en väldigt bra sammanfattning.

Vi vill framföra ett tack till alla som har gjort det här möjligt. Ni förstår ju att vi aldrig hade klarat det här utan KF/KS kansli, som på alla sätt hjälper oss året runt och inte minst inför och under två så här intensiva dagar med allt som måste fungera för oss. Vi har internservice och vaktmästare som ser till att vi får handlingar och har det bra här i lokalerna. Vi har stenografer som nedtecknar allt vi säger, vilket jag förstår måste vara en ganska traumatisk upplevelse, men de är så tappra och duktiga, och vi är det enda lokala parlamentet som har den kvaliteten och nivån på våra protokoll. Vi har tekniker som ser till att allt funkar, och vi har Stadshusrestauranger som lagar god till oss och monterar delikata wraps – jag har hört att de var jättegodas i dag!

Sedan har vi doldisarna, nämligen borgarrådssekreterarna på rotlar och partikanslier. Som ni har slitit med de här sex olika budgetalternativen! Så mycket ni hanterat i form av politiker som tycker både det ena och det andra, och så ska ni tala dem till rätta och skriva rätt saker! Det kan jag själv säga som gammalt borgarråd.

För att inte skämta bort är det teamwork som sker på alla rotlar och partikanslier verkligen något som vi ska vara stolta över. I grunden finns också allt det jobb som förvaltningar och bolag gör med alla önskemål som rotlar och partikanslier kommer med kring underlagsmaterial, fakta och så vidare. Det är verkligen många som är involverade.

Sist men inte minst: Ett stort tack till alla ledamöter och tjänstgörande ersättare i kommunfullmäktige! Ni har jobbat jättebra och varit så duktiga i talarstolen. Mycket av det som ni har förberett hann aldrig sägas eftersom tiden inte räckte till, men jag hoppas att ni kan ta med det i ert fortsatta politiska arbete och att det finns andra sätt att framföra era idéer.

Tack för arbetet och engagemanget! Jag tycker att vi ger oss själva en stor applåd!

Anförande nr 395

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill på fullmäktiges mandat tacka presidiet så mycket för det arbete som ni gör och för att ni håller koll på oss så att vi håller tidsramarna och uppträder med hövlighet. När det ibland hettar till i debatterna får man gå fram till varandra och be om ursäkt efteråt. Det brukar fungera väl.

Jag vill också passa på att tacka stadsledningskontoret och ekonomiavdelningen med Susanne i spetsen som gör ett fantastiskt arbete för att få denna 600-sidiga budget att stämma överens. Jag är väl medveten om att kommuner och regioner runt om i landet är djupt avundsjuka på våra arbetsformer. Vi är så duktiga! Tack, presidiet!

Anförande nr 396

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Jag skulle å oppositionens vägnar vilja passa på att rikta ett tack dels till presidiet som har skött det hela med förtjänst, glädje och engagemang, dels till majoriteten för alla de tuffa och fina debatter vi har haft.

Jag inledde mitt första inlägg med att säga att vi har det gemensamt att vi läser mer handlingar än vad vi tittar på Netflix, men framför allt handlar det ju om att vi alla här inne har ett otroligt brinnande engagemang för att göra Stockholm bättre. Det tycker jag verkligen att alla, även de jag inte håller med, har visat med all önskvärd tydlighet dessa två dagar.

Timmen är sen, men jag vill bara dela en anekdot. Jag och Karin Wanngård var i P4 den 6 november, alltså dagen efter det amerikanska valet, för att berätta för stockholmarna hur det amerikanska valet påverkar Stockholm. Svaret på den frågan blev väl att det inte påverkar så. Jag sa någonting om att bussarna kommer att gå i tid även i morgon, vilket mina medarbetare var skitsura över, för det är ju just hela vår poäng att de inte gör det!

På vägen därifrån tänkte jag på att det är ganska fint att vi kan göra detta: När världen gör sig påmind i Stockholm och för stockholmarna är vi tillsammans. Och i dag tycker jag att vi har påmint om att trots att man säger att allt som händer i USA kommer till Sverige så finns inte den hemska polariseringen och den hemska tonen här i Stockholm. Det tycker jag att vi ska tacka varandra för, för det är så vi gör Stockholm och Sverige starkt.

Stort tack till er alla!